

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT MEZŐCSÁT VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁHOZ

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

**„Észak-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”**

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A megalapozó vizsgálat a településfejlesztési koncepcióról,
az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint
egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet,
valamint a Belügyminisztérium Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált
Településfejlesztési Stratégia 2014-2020 elkészítéséhez című dokumentum alapján készült.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Közreműködők:

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Tartalom

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	10
1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	10
1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	13
1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	17
1.3.1. Országos Területrendezési Terv	17
1.3.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terve	20
1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVÉNEK MEZŐCSÁTRA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	22
1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	23
1.5.1. Hatályos fejlesztési koncepció megállapításai	23
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	24
1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	25
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	25
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	25
1.6.2.1. A településszerkezeti terv főbb megállapításai	25
1.6.2.2. Korábbi időszak fejlesztései	26
1.7. A település társadalma	26
1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	26
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	40
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők	57
1.8. A település humán infrastruktúrája	65
1.8.1. Humán közszolgáltatások	65
1.8.1.2. Egészségügy	73
1.8.1.3. Szociális ellátás	75
1.8.1.4. Kulturális közszolgáltatások	76
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	77

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.9. A település gazdasága	78
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	79
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	83
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései	93
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	94
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok	98
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	98
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	98
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai.....	108
1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás	108
1.10.6. Intézményfenntartás.....	110
1.10.7. Energiagazdálkodás.....	112
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások.....	112
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata	117
1.12.1. Természeti adottságok.....	117
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet	120
1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat.....	120
1.12.2.2. Tájhasználat értékelése.....	120
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	121
1.12.3.1. Tájkepvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek.....	121
1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék.....	122
1.12.3.3. Ökológiai hálózat.....	125
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	126
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	128
1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei	128
1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek	128
1.13.1.2. A zöldfelületi ellátottság értékelése.....	129

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	130
1.14 Az épített környezet vizsgálata	130
1.14.1. Terület-felhasználás vizsgálata.....	130
1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata	130
1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok	133
1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	134
1.14.1.4. Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)	134
1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek	136
1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület	137
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata	139
1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat	139
1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat	141
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter	141
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	141
1.14.5. Az építmények vizsgálata	141
1.14.5.1. Funkció, kapacitás	141
1.14.5.2. Beépítési jellemzők	143
1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom	143
1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok	144
1.14.6 Az épített környezet értékei.....	146
1.14.6.1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag	146
1.14.6.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület.....	148
1.14.6.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők.....	150
1.14.6.4 Világörökségi, és világörökségi várományos terület	151
1.14.6.5v Műemlék, műemlékegyüttes	151
1.14.6.6 A műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely	151
1.14.6.7 Műemléki terület, történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet	151
1.14.6.8 Nemzeti emlékhely.....	152

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

1.14.6.9 Helyi védelem.....	152
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai problémái	153
1.15. Közlekedés.....	153
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok	153
1.15.2. Közúti közlekedés	154
1.15.3. Községi közlekedés	156
1.15.3.1. Közúti.....	156
1.15.3.2. Kötőpályás	156
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés	156
1.15.5. Parkolás	157
1.16 Közművesítés.....	157
1.16.1. Vízi közművek.....	157
1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)	157
1.16.1.2. Szennyvízelvezetés	159
1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	162
1.16.2. Energia.....	162
1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)	162
1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	170
1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	170
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	170
1.17 Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	171
1.17.1. Talaj	171
1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek	171
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme	172
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés.....	173
1.17.5. Sugárzás védelem.....	173
1.17.6. Hulladékkezelés.....	174

1.17.7. Vizuális környezetterhelés	174
1.17.8. Árvízvédelem	174
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	175
1.18. Katasztrófavédelem	175
1.18.1. Építésföldtani korlátok	175
1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei	176
1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek	176
1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei	176
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség	177
1.18.2.1. Árvízveszélyes területek	177
1.18.2.2. Belvízveszélyes területek	178
1.18.2.3. Mély fekvésű területek	179
1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem	179
1.18.3. Egyéb	180
1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok	180
1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások	180
1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások	180
1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely	180
1.20 Városi klíma	182
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	183
2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	183
2.1.1 A település társadalma és humán infrastruktúrája	183
2.1.2 A település gazdasága	185
2.1.3 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz-és intézményrendszere	187
2.1.4 Közlekedés	187
2.1.5 A település közművei, energiagazdálkodása	188
2.1.6 Településüzemeltetés és környezetvédelem	189
2.2. SWOT elemzés	191
3. Helyzetértékelő munkarész	193

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	193
3.1.1 A folyamatok értékelése	193
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	196
3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	198
3.2. Problématérkép/értéktérkép	199
3.3. Elterő jellemzőkkel rendelkező településrészek	202
3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása	202
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	204
3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	214
FELHASZNÁLT IRODALOM	220

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Mezőcsát Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Borsodi Mezőség közepén helyezkedik el. Társadalmi-gazdasági pozícióját a fekvésből fakadó megyei helyzet és a megyeközpont (Miskolc) határozza meg. Borsod-Abaúj-Zemplén megye településhálózatát a Miskolc és agglomeráció túlsúlya, másrészt az aprófalvak sokasága jellemzi. A városok többsége az észak-déli irányú Sajó-völgy tengelyébe, illetve az Északi-középhegység és az Alföld találkozásánál húzódó kelet-nyugati irányú történelmi kereskedelmi tengely mellé települt. Mezőcsát közigazgatási területét az M3-as autópálya nyomvonala két helyen érinti, de közvetlenül csak az Igricénél lévő lehajtónál lehet megközelíteni a 3307-es számú Nyékládháza-Tiszacsege összekötő útról, északról és délről. Nyugatról a város a 3305-es számú, keletről a 3313-es számú összekötő útról lehetséges.

1.térkép: Mezőcsát Város pozíciója Magyarország és Borsod-Abaúj-Zemplén megye térképén

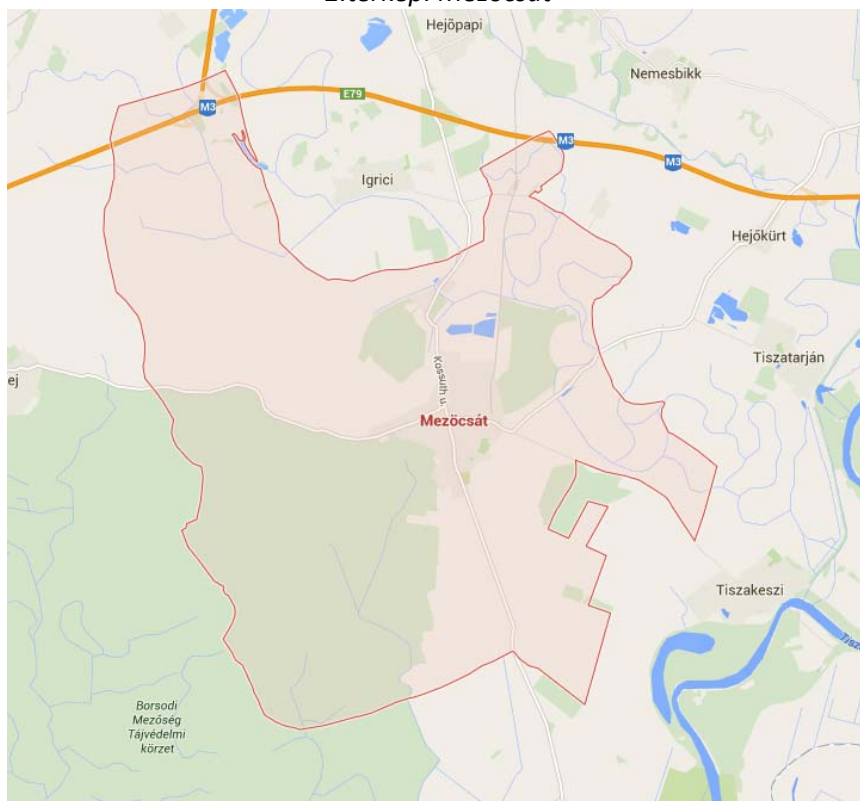

forrás: www.wikipedia.hu

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

2.térkép: Mezőcsát

Forrás: www.googleearth.com

Vasúti megközelítése a Nyékládháza-Mezőcsát vasútvonal a MÁV 88-as számú, egyvágányos nem villamosított vasúti vonalon történt 2007. március 4.-ig, azóta a vasúti személyszállítás „ideiglenesen szünetel”.

A legközelebb fekvő város, járásszékhely Tiszaújváros, mely 18 km-re található, valamint Miskolc is megközelíthető autóbusszal, napi 17 pár járatpár segítségével. Miskolctól a távolsága közúton 35 km, autóbusszon átszállás nélkül érhető el a megyeszékhely. A településről az alábbi települések érhetők el helyközi járatokkal: Ároktő, Gelej, Hejőkürt, Hejőkeresztúr, Hejőpapi, Igrici, Mezőkövesd, Mezőnagymihály, Miskolc, Nyékládháza, Tiszakeszi, Tiszapalkonya, Tiszatarján, Tiszaújváros.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

3.térkép: Mezőcsát

Forrás: www.utvonaltervezo.hu

Mezőcsát Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Borsodi Mezőségben fekszik. Társadalmi-gazdasági pozícióját a fekvésből fakadó megyei helyzet és a megyeközpont (Miskolc) határozza meg. Borsod-Abaúj-Zemplén megye településhálózatát a Miskolc és agglomeráció túlsúlya, másrészt az aprófalvak sokasága jellemzi. A városok többsége az észak-déli irányú Sajó-völgy tengelyébe, illetve az Északi-középhegység és az Alföld találkozásánál húzódó kelet-nyugati irányú történelmi kereskedelmi tengely mellé települt.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye területén jelenleg 358 település található, melyből 27 település városi jogállású. Településhálózatának településkategóriák szerinti megoszlására jellemző, hogy a népességszám alapján az 500 fő alatti kisfalak aránya a meghatározó, arányuk 41,34 %, az 500-999 fő lakosságszámú kisfalvaké 22,07 %, még a középfalvak száma 31,56 %. Az 5000-9999 fő közötti kis városok aránya mindössze 2,51 %, míg a 10000-49999 fő közötti városok aránya 2,23 %, 50000 fő feletti város csak 1 van a megyében, Miskolc. A megye lakosságának 59 %-a városi jogállású településen él, míg a többi 41 %-a községekben.

A 29 város közül az 5000-9999 lélekszám közötti települések közé tartozik Mezőcsát, mely egyben járási központ is, mely rangjában és méretében a városi funkciót biztosítja a térsége számára. A járás vonzáskörzetébe 8 település tartozik: Ároktő, Gelej, Hejőpapi, Igrici, Mezőcsát, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján. A járás 15338 fő számára nyújt szolgáltatást.

Mezőcsát a térség legnagyobb települése. A település közigazgatási területét északról Emőd, Igrici, keletről Nemesbikk, Tiszatarján, délről Tiszakeszi, Ároktő, nyugatról Mezőnagy Mihály, Gelej és Csincse települések határolják. A XIX. század végén, valamint a XX. század első évtizedeiben a település modernizációja kezdetét vette. Ekkortájt épültek a járási szerepkör betöltéséhez szükséges korszerű épületek, a vasútvonal, a gőzmalmok, melyek közreműködésével Mezőcsát a térség kiemelkedő kereskedelmi, gazdasági és általános ellátó központjává vált.

1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az Országos Területfejlesztési Konceptió (97/2005 (XII.25.) OGY Határozat) rendelkezései, a régiók fejlesztési irányai:

Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Heves megye, Nógrád megye) A régió célja olyan társadalmi-gazdasági térszerkezet létrehozása, mely biztosítja regionális versenyképességünket, kiegyensúlyozott településrendszerre épül, szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe. A közszolgáltatások és életkörülmények tekintetében a régió belül mérsékli, vagy megszünteti az elfogadhatatlan területi egyenlőtlenségeket.

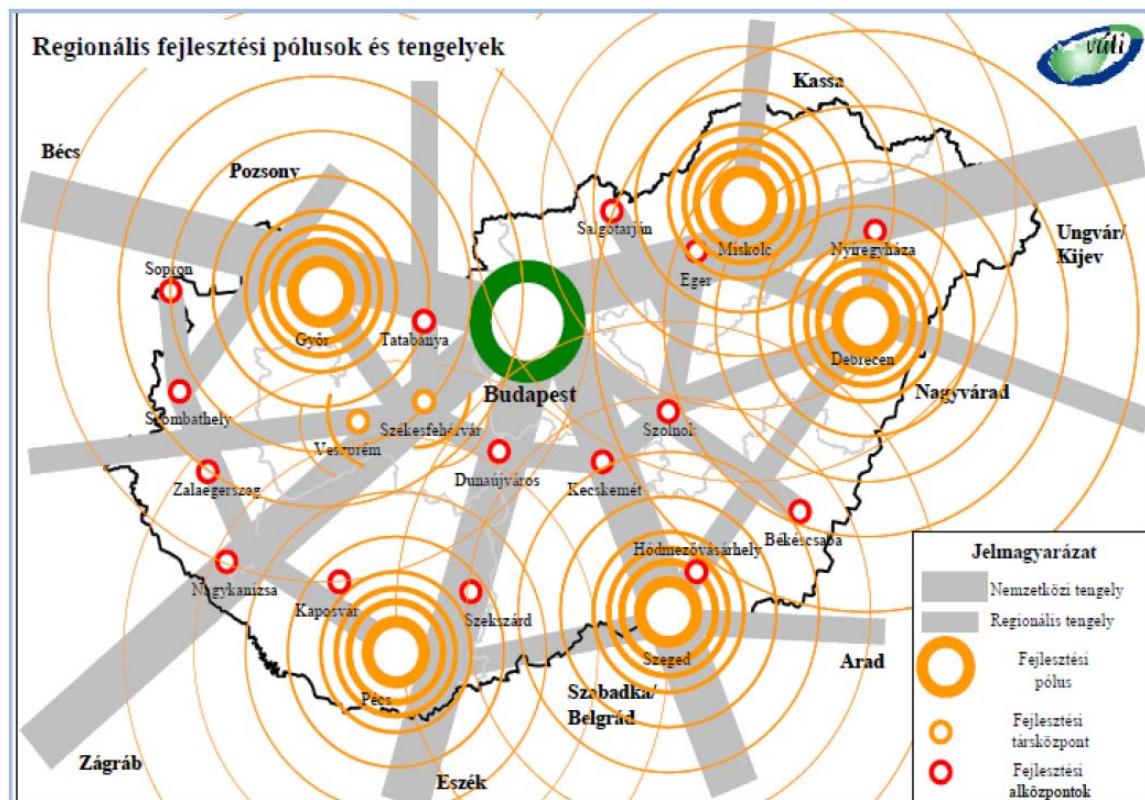
Az Országgyűlés 1/2014 (I.3.) OGY Határozata Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról (melynek elkészítéséről az 1996. évi XXI. törvény rendelkezik) alapján:

Átfogó fejlesztési célok:

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeinek megőrzése és környezetünk védelme
- Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

4.térkép: Regionális fejlesztési pólusok és tengelyek

forrás: www.vati.hu

Területi specifikus cél többek között:

- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés
- Az Integrált Településfejlesztési Stratégiával szemben elvárt követelmény, hogy kerüljön meghatározásra a város szűkebb és tágabb településhálózatban betöltött szerepe. Figyelembe veendők az Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptió elsődlegesen a településhálózati szerepkörökkel kapcsolatos iránymutatásai, megállapításai.
- Az Országos Területfejlesztési Konceptió megfogalmazza az ország hosszú- és középtávú területfejlesztési céljait, kijelöli az ország területfejlesztési politikájának célkitűzéseit, elveit és prioritás-rendszerét, megteremtve a területi szempontok konzekvens érvényesítésének lehetőségét, mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos és területi programok kidolgozásában.
- Meghatározza az ország regionális jövőképét, a régiók az OTK figyelembevételével jelölik ki fejlesztési céljaikat, illetve határozzák meg a prioritásokat és intézkedéseket.
- Mezőcsát a Budapest-Ungvár nemzetközi tengely közelében fekszik, bár ennek a városra gyakorolt hatása vitatható. A fejlesztési pólusok közül az Észak-Magyarországi régióon belül Miskolc gyakorol rá hatást.

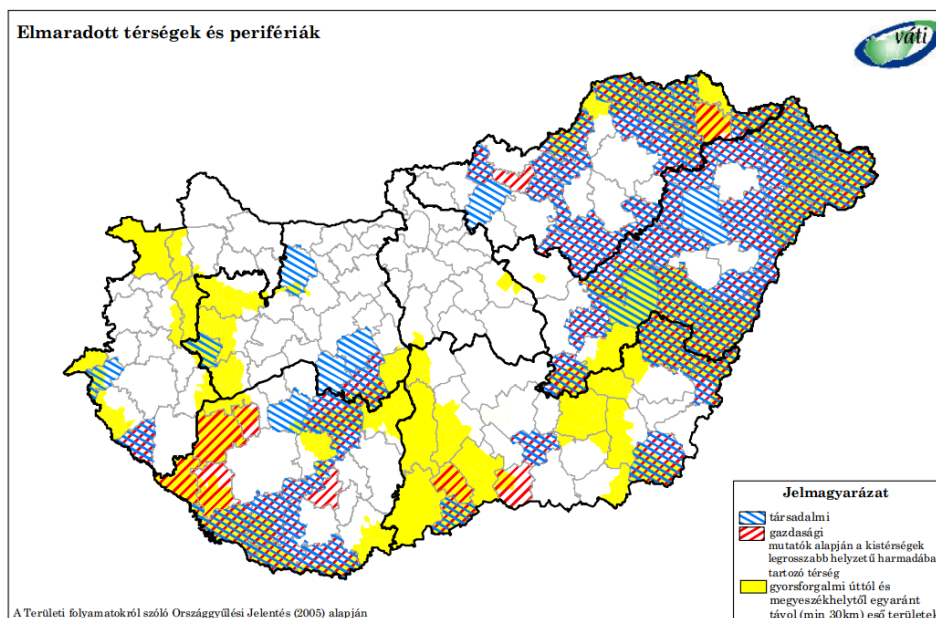
Az OTK Mezőcsát szempontjából releváns pontjai az alábbiak:

Elmaradott térségek, külső, és belső, perifériák felzárkóztatása:

- a lakosság, különös tekintettel a képzett csoportok helyben tartása érdekében foglalkoztatás bővítése a táji, természeti adottságokra építve és fenntarthatóan használva ösztönözni kell helyben, illetve a térség-központokban a munkahelyek teremtését, a kis- és középvállalkozások fejlesztését, új vállalkozások indítását, a távmunka fokozott ösztönzését valamint a lakosság képzettségi szintjének, alkalmazkodóképességének javítását, a képességek fejlesztését;
- az elmaradott térségekben minden településen biztosítani kell a megfelelő életkörülmények infrastrukturális feltételeit (ivóvíz, szennyvíz, villany, szilárd burkolatú út, gáz, vagy valamely energiapótló megoldás), a közszolgáltatások megfelelő elérhetőségét a településszerkezeti adottságokat és a szükségleteket figyelembe véve, szem előtt tartva a kistelepülések működőképességének és lakosságmegtartó erejének növelését;
- a térségi központokban a környező települések lakói által igénybe vett szolgáltatások szükséglet szerinti bővítése és minőségének fejlesztése;
- a város és vidéke kapcsolat erősítése érdekében a térségi központok elérhetőségének javítása (megfelelő minőségű és biztonságú közutak és a napi munkába járást lehetővé tevő tömegközlekedés biztosítása);
- életerős, érdekérvényesítésre képes helyi-térségi közösségek megteremtése, a sajátos helyzetű társadalmi csoportok helyzetének, így sok esetben a társadalmi konfliktusoknak a programszerű kezelése; szorgalmazva e térségek természeti, táji értékeinek védelmét, a környezeti állapot megőrzését, ill. javítását;
- a társadalmi problémák kezelése kapcsán az egészséges életmód széles körben való elterjesztése, az egészségügyi és szociális szolgáltatások minőségének és elérhetőségének javítása, valamint a tartós munkanélküliségből következő foglalkoztatási, mentális problémák kezelése és közösségszervezési akciókkal, hatékony szociálpolitikai háttér megteremtésével, a társadalmi tőke növelése.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

5.térkép: Elmaradott térségek és perifériák

forrás: www.vati.hu

A térség népsűrűsége és a népességszámmal meghatározott urbanizált települések előfordulása alapján a jellemzően vidékies kistérségekhez tartozik.

Rurális (vidékies) térségek területileg integrált fejlesztési prioritásai:

A vidékies térségek fejlesztésének horizontális céljai:

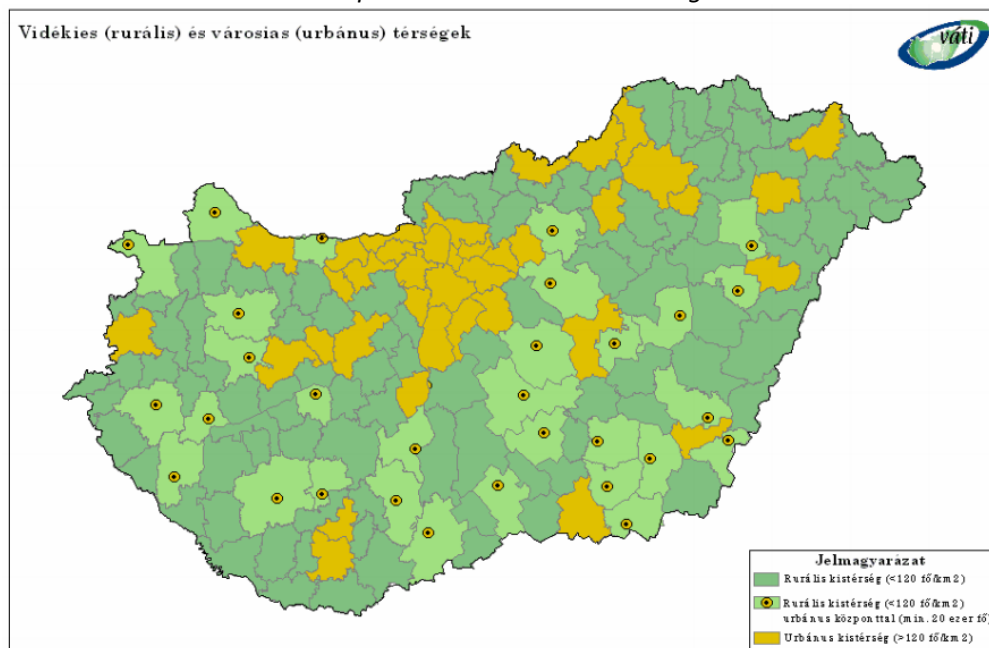
- A fejlesztések alapuljanak helyi, területi alapú, széleskörű partnerségből építkező kezdeményezéseken. Ezért az ezeket generáló, a helyi identitás, a hagyományok és az értékek megőrzésére, tudatosítására, felélésztésére irányuló humánerőforrás-fejlesztés és közösségszervezés a beavatkozások hangsúlyos eleme.
- A fejlesztéseknek foglalkozniuk kell a közszolgáltatások komplex szervezésével, valamint a helyi önszerveződés feltételeit nyújtó közösségi terek megteremtésével.
- A vidékies térségek felértékelődő belső adottságait (a természeti területek és az emberi tevékenységgel kevésbé terhelt környezet magas aránya, kevésbé szennyezett környezeti elemek, alacsony népsűrűség és beépítettség, hagyományok, stb.) tudatosítani kell a társadalomban, a helyi közösségekben.
- A fejlesztések hangsúlyos eleme a szociális, gazdasági, egészségügyi problémákkal küzdő, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok vidékies szegregációinak oldása, egyúttal életkörülményeik javítása.
- A fejlesztéseknek törekedni kell a foglalkoztatottság növelésére, mely törekvéseknek része az értelmiségi és képzett munkaerő helyben tartása is.
- A fejlesztéseknek fenntartható rendszerek kialakulásához kell hozzájárulniuk, a helyi társadalmi-gazdasági-környezeti erőforrások minél hatékonyabb és értékmegőrző használatára kell épülniük, a jövedelmeket a térségben kell tartaniuk, helyi anyag- és energiagazdálkodási rendszerek kialakítását kell elősegíteniük.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

– Friss, innovatív, alternatív elemeket tartalmazó fejlesztési gondolatokat és megoldásokat kell alkalmazni.

6.térkép: Vidékiek és városias térségek

forrás: www.vati.hu

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési Program Mezőcsát szempontjából releváns kiemelendő pontjai:

- Mezőcsát a vidékiek térségeken belül is a leghátrányosabb helyzetű járásközé tartozik, ahol jelentős a munkanélküliség, ezért a településen fejlesztési célú adókedvezmények, beruházási és munkahely teremtetési támogatások nyújtására van szükség. A kormány a befektetések ösztönzése érdekében a vállalkozási program részeként beruházások, illetve új munkaerő foglalkoztatása esetén adókedvezményeket határozott meg. Üzleti Szolgáltató és Innovációs Központ létesítésének kialakítására lehet szükség.
- Mezőgazdasági prioritás szempontjából Mezőcsát a zöldség- és gyümölcstermesztést szolgáló hőenergia hasznosításának a támogatására, valamint mezőgazdasági öntözési rendszerek kiépítésére érdemes település.
- Mezőcsát térségében jó minőségű termő talajok magasabb hozzáadott értékű, magasabb élőmunka igényű kihasználására érdemes.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1. Országos Területrendezési Terv

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: törvény) célja, hogy meghatározza az ország egyes térségei terület-felhasználásának feltételeit, a műszaki

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

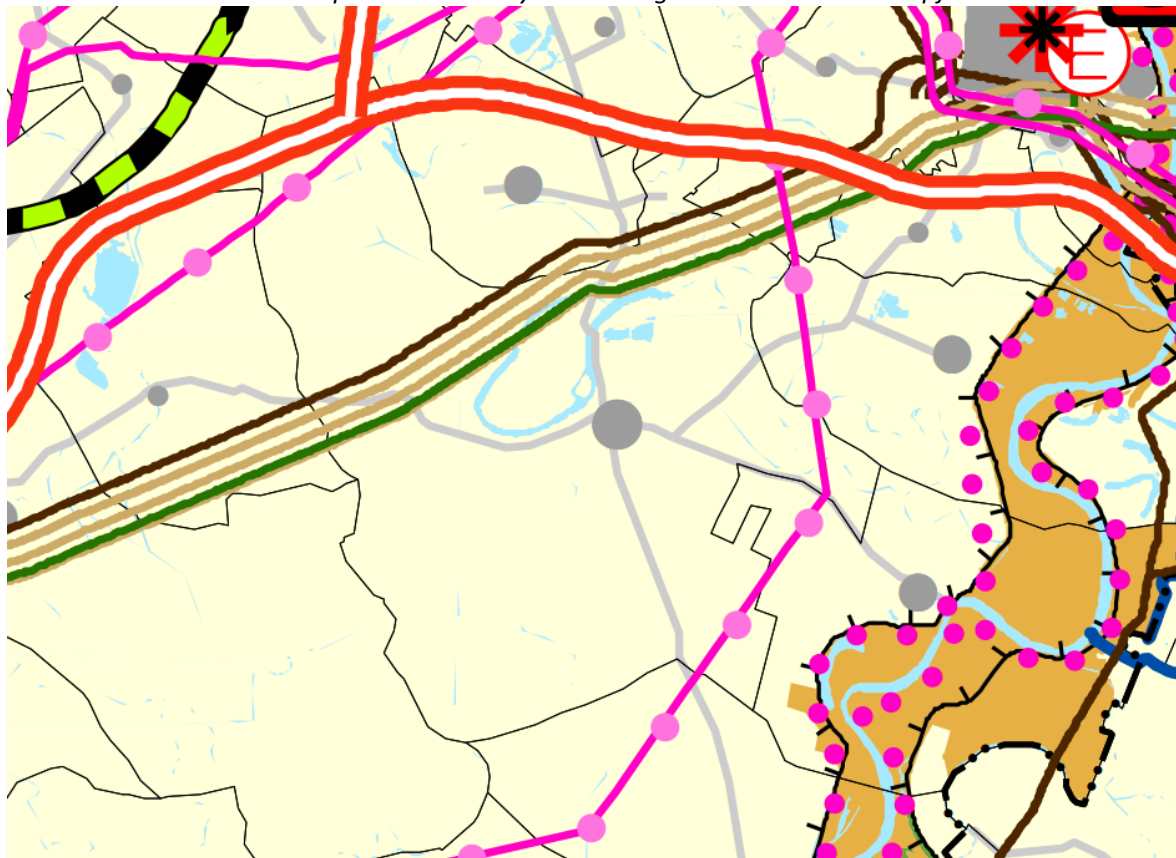
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére. Az Országos Területrendezési Terv az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

7.térkép: Mezőcsát helye az Országos Szerkezeti Terv alapján

forrás: Nemzeti Jogtár

Az ország térszerkezeti terve Mezőcsát települést:

- mezőgazdasági területfelhasználású térségbe
- 500-750 ha települési térségbe sorolja.

A települést országos jelentőségű műszaki infrastruktúra tekintetében:

- gyorsforgalmi út,
- főút

Országos jelentőségű energetikai hálózatok tekintetében

- földgázszállító vezeték
- kőolajszállító vezeték
- termékevezeték

Mezőcsát az OTTrt szerint az alábbi övezetek területéhez tartozik:

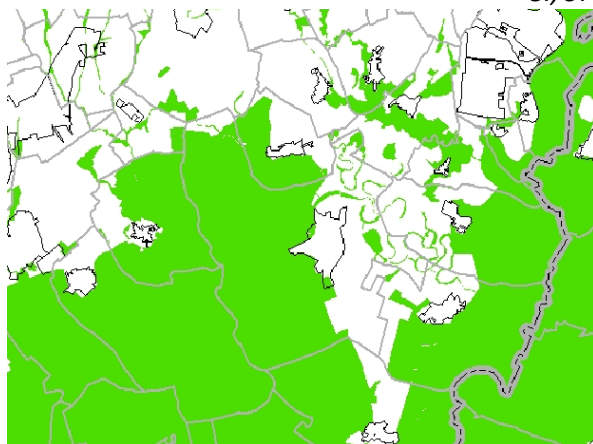
Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

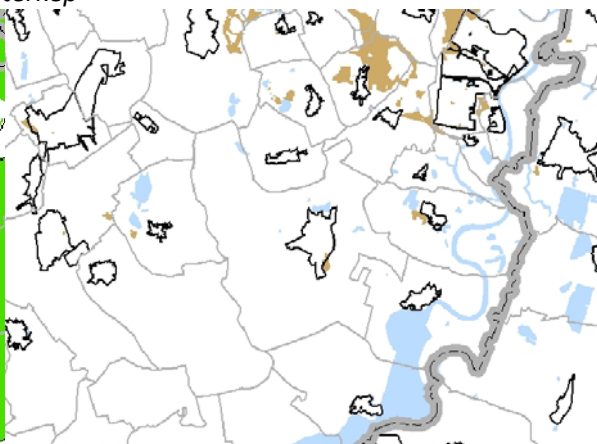
Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

8., 9. térkép

Országos ökológiai hálózat
Forrás: www.terport.hu

Jó termőhelyi adottságú szántóterület
Forrás: www.terport.hu

10., 11. térkép

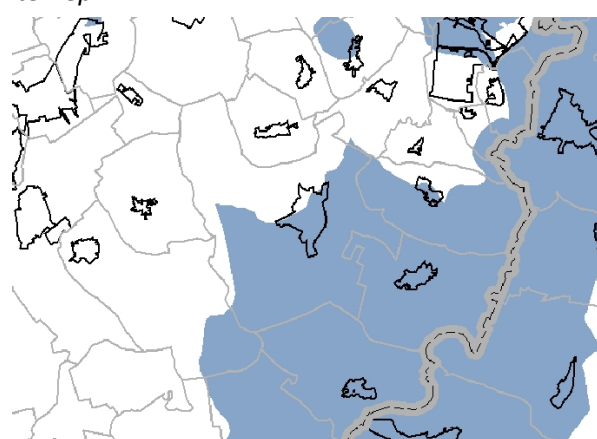
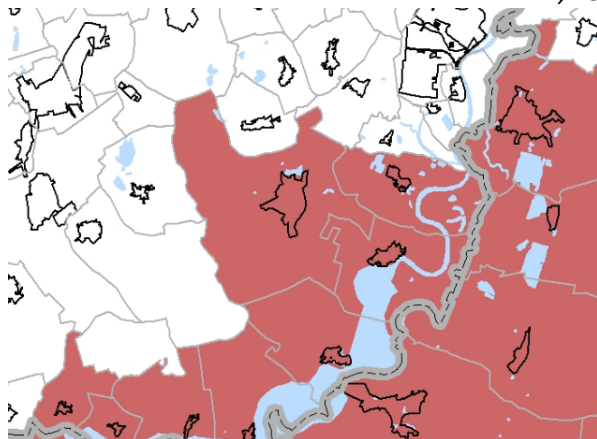

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
Forrás: www.terport.hu

Tájképvédelmi szempontjából kiemelten
kezelendő terület
Forrás: www.terport.hu

12., 13. térkép

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

*Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete
övezete*

Forrás: www.terport.hu

Országos vízminőség-védelmi terület

Forrás: www.terport.hu

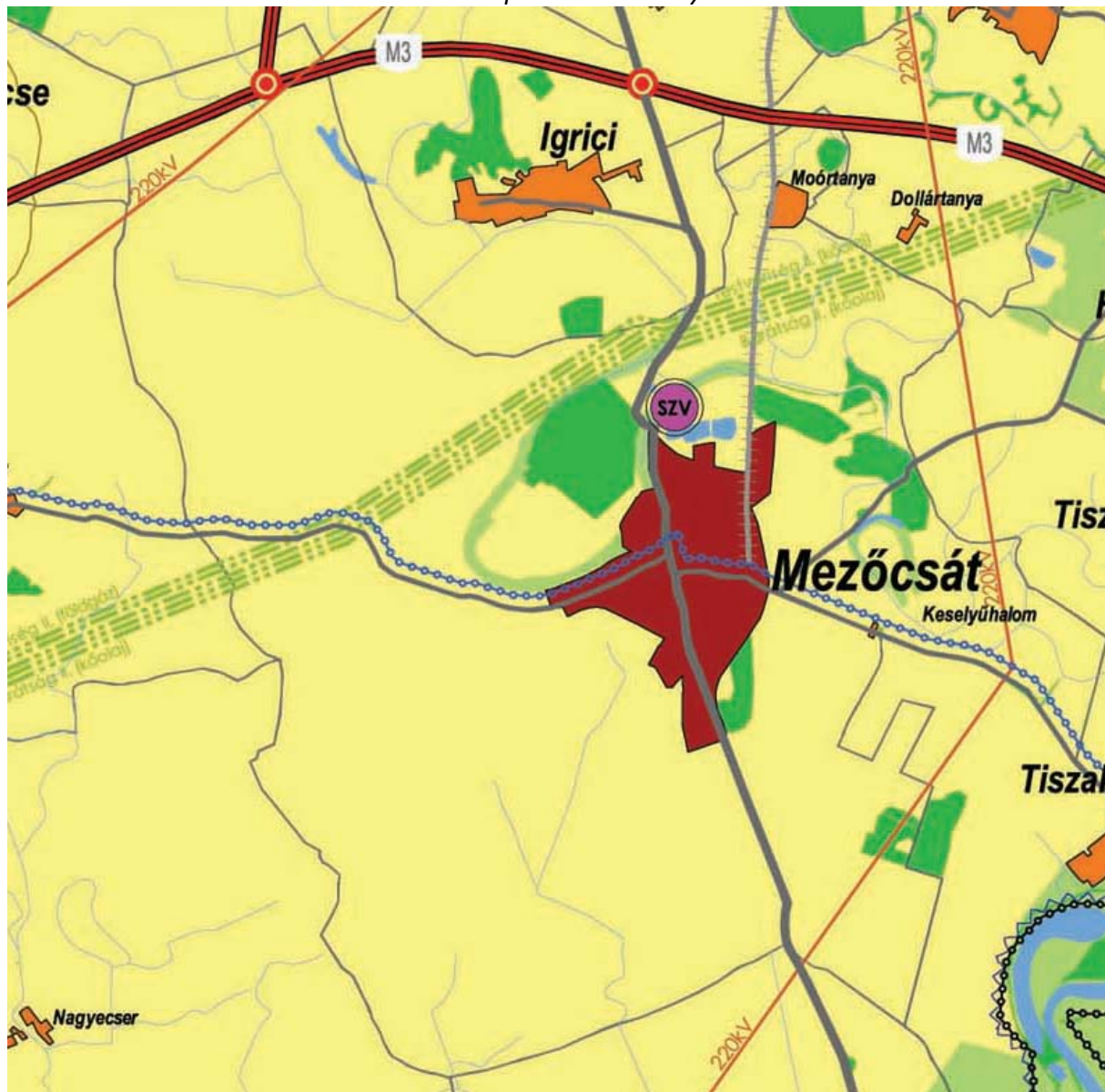
1.3.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terve

A 10/2009 (V.5.) számú rendelet szól Borsod - Abaúj - Zemplén Megye Területrendezési terv szabályzatáról. Az OTrT fogalom meghatározása szerint a megyei településrendezési terv Mezőcsát területét a mezőgazdasági térségek közé sorolja.

A Megyei Területrendezési Terv célrendszere kiemeli a mikrotérségi központok jelentőségét, amelyekkel kapcsolatban az alábbi célt fogalmazza meg: A településrendszer konfliktusainak mérséklése és a településhálózat értékeit, értékőrző megújulását elősegítő térszerkezet, közlekedési hálózat és szabályozás kialakítása.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

14. térkép: Mezőcsát helye

Forrás : MTrT

A térszerkezeti terv a település egészét vagy annak egy részét az alábbi térségi területfelhasználásba sorolja:

- erdőgazdálkodási térség
- mezőgazdálkodási térség
- vegyes területfelhasználású térség
- vízgazdálkodási térség
- városias települési térség

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A település igazgatási területét az alábbi övezetek érintik:

- magterület
- pufferzóna
- ökológiai folyosó
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- erdőtelepítésre alkalmas terület övezete
- térségi komplex tájrehabilitációt igénylő területek övezete
- ásványi nyersanyag gazdálkodási területek övezete
- rendszeresen belvízjárta terület
- szélerózióknak kitett terület által érintett települések

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVÉNEK MEZŐCSÁTRA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

- Igrici Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe délen kapcsolódik Mezőcsáthoz, melyeknek közös határa a Márkus-dűlő. Kapcsolata közvetve a 3307-es főútról van Mezőcsát településsel.
- Emőd Város Településrendezési Terve: A község településrendezési tervét 2012-ben fogadta el a testület. A város településrendezési terve nem tesz megjegyzéseket Mezőcsát vonatkozásában. A település délen kapcsolódik Mezőcsát közigazgatási területéhez az M3-as és az M30-as autópálya találkozásánál. Közvetlen kapcsolatuk egymással nincs.
- Nemesbikk Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe délen kapcsolódik Mezőcsáthoz, melyeknek közös határa a Melczer-dűlő. Közvetlen kapcsolata Mezőcsáttal nincs.
- Tiszatarján Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe nyugaton kapcsolódik Mezőcsáthoz a Harmadik- és Második-Vetőtől indulva a Naba-ér és a Rigós találkozási pont mellett. Kapcsolata 3313-as főútról közvetve van a két településnek egymással.
- Tiszakeszi Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe nyugaton kapcsolódik Mezőcsát határába, mely a Szilva-réttől indulva a Nagy-Szénás-völgy, Muszi-dűlő és Szántó-föld a Gyümölcsös tart. Közvetlen kapcsolata a két településnek egymással a 33106. számú közúttal van.
- Ároktő Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe északon kapcsolódik Mezőcsáthoz. Közvetlen kapcsolata a két településnek egymással a 3307. számú közúttal van.
- Mezőnagymihály Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe keleten kapcsolódik Mezőcsáthoz. Közvetlen kapcsolata a két településnek egymással a 3305. számú közúttal van.

- Gelej Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe keleten kapcsolódik Mezőcsáthoz. Közvetlen kapcsolata a két településnek egymással a 3305. számú közúttal van.
- Csincse Község Településrendezési Terve: A település közigazgatási területe délkeleten kapcsolódik Mezőcsáthoz. Közvetlen kapcsolata Mezőcsáttal nincs.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. Hatályos fejlesztési koncepció megállapításai

A hatályos településfejlesztési koncepció 2004-ben, aztán felülvizsgálat során 2010.-ben került elfogadásra. Az azóta eltelt évek alatt tartalma és szerkezete elavult, komplex felülvizsgálata vált szükségessé. A települést 1991-ben nyilvánították várossá, melyhez részletes tanulmány készült, amely bemutatja a település főbb jellemzőit, fejlettségét.

Mezőcsát Városnak az alábbi stratégiai alapidokumentumai vannak hatályban:

- Településfejlesztési Konceptió 2010. – Száma: 34/2010. (II.22.) KT.sz. határozat

A középkorban Mezőcsát mezővárosi rangot kapott, mely földrajzi elhelyezkedéséből és történelmi múltjából adódott, majd egészen az 1970-es évek elejéig településkörzeti státuszt töltött be, mint gazdasági, közigazgatási és szellemi központ. A település a dualizmusban élte meg fénykorát, amikor a lakosságszáma a jelenkoriét is felülmúlta. A településszerkezetben elfoglalt státuszát tükrözi, hogy Mezőcsát városa az 1970-es évekig járásközpont volt.

Az akkori Leninváros, - ma Tiszaújváros – az 1970-es évektől dinamikus fejlődésnek indult, így az akkori járási hivatal és egyéb közintézmények átkerültek az új, még csíráiban bontakozó fiatal város fennhatósága alá.

A végbement gazdasági, politikai változásoknak köszönhetően, Mezőcsát az évszázadokig fennálló szerepkörét – mezőváros, gazdasági, kereskedelmi és a környező mintegy 15 kisebb település közigazgatási központja – a XX. század végére elveszítette.

A kitűzött célok elérése folyamán fő szempont a kistérség népesség megtartó erejének fokozása, illetve ezen belül Mezőcsát térségszervező szerepének megerősítése, valamint a település urbanizáltságának növelése (városodás és városiasodás). Ennek eléréséhez – a készült programokkal, cselekvései tervekkel összhangban – az alábbi feladatsor fokozatos és folyamatos megvalósítása szükséges:

- A Nyékládháza – Ároktő közötti 3307. számú közlekedési út Mezőcsát belterületi szakaszának felújítása, korszerűsítése.
- Mezőcsát városában az elmúlt évek során a teljes közműhálózat kiépítése alapvetően megtörtént. A végrehajtott beruházások megerősítették a belterületi utak teljes körű kiépítésének, szilárd burkolattal való ellátásának, illetve a közműépítés során keletkezett meghibásodások maradéktalan kijavításának lehetőségét.

- A belvíz okozta problémák kivédéséhez égetően szükségessé vált a belterületi csapadékvíz hálózat kiépítése, felújítása, a szükséges záportározók kialakítása, a meglévő vízvezető csatornák teljes körű tisztítása.
- A város kistérségi központi szerepéből adódóan a városközpont rehabilitációját (Hősök-tere, Kossuth L. utca, Kiss József utca, Kölcsey utca, Damjanich utca által határolt terület és közvetlen környezetük, valamint a fő átmenő forgalommal rendelkező főutak és csomópontjai) mielőbb el kell végezni.
- A kistérség programjával összhangban meg kell kezdeni a Városrendezési Tervben kijelölt ipari területek vállalkozási övezetté való kialakítását.
- A Mezőcsáti fürdővel kapcsolatos jövőbeni kérdések megoldása.
- A kistérség programjához illeszkedik a középiskolai oktatás jelenlegi szűkös tárgyi hátterének feloldása, valamint további szakoktatás beindításának az igénye.
- A művelődés és kultúra területén minőségi változást jelentene a jelenlegi Művelődési Ház felújítása, ezen belül egy integrált szolgáltató tér kialakítása.
- Az 1970-es években elvitt közigazgatási –rendezési hivatalok visszatelepítésének elősegítése.
- Az önkormányzat tulajdonában álló ravatalozó felújítása, korszerűsítése.
- A Dobozy – kastély felújítása, funkcióval történő ellátása.

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Mezőcsát Város Önkormányzata a 2000.-ben döntött településrendezési terv átfogó, a teljes közigazgatási területet érintő felülvizsgálatáról, átdolgozásáról, aktualizálásáról az épített környezet alakításáról és védelméről szóló többször módosított 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.), az „országos település-rendezési és építési követelményekről” szóló szintén többször módosított 253/1997. (XII. 20.) számú kormányrendelet (OTÉK) figyelembevételével.

Mezőcsát Városnak az alábbi településrendezési alapidokumentumai vannak hatályban:

- Településszerkezeti Terv és leírás 2003. – Száma: 16/2003. (II.24.) KT.sz. határozat
- Szabályozási terv és HÉSZ 2003. – Száma: 24/2003. (XII.23.) KT.sz. rendelet

Mezőcsát Város Önkormányzatának Helyi Építési Szabályzata és Településszerkezeti terve 2004-ben került elfogadásra. Az ITS készítése a településszerkezeti terv készítését/felülvizsgálatát megelőzi, emiatt várhatóan a rendezési terv átvezetéseire lesz szükség.

A terület-felhasználási egységek építési övezeti szabályozását a Szabályozási Terv és a hozzá tartozó Helyi Építési Szabályzat határozza meg.

Jelenleg hatályos településfejlesztési, településrendezési szerződés nincs.

1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Mezőcsát az alábbi településrendezést szolgáló dokumentumokkal rendelkezik:

- 34/2010. (II.22.) Kt. sz. határozat: Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiójáról
- 16/2003 (II. 24.) számú önkormányzati határozat: Mezőcsát Város Településszerkezeti Tervének elfogadásáról
- 24/2003 (XII. 23.) számú rendelet: Mezőcsát építési szabályzatáról és szabályozási tervéről

A hatályban lévő településrendezési eszközök közül az Önkormányzat rendeletein túlmenően átfogó dokumentumként a településrendezésre vonatkozóan irányt a város Településszerkezeti terve ad, melynek felülvizsgálata 2006-ban megtörtént.

A településfejlesztési, településrendezési tevékenységek engedélyezése során a Településszerkezeti Tervben és a Helyi Építési Szabályzatban foglaltakat együttesen kell alkalmazni.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1. A településszerkezeti terv főbb megállapításai

A Településszerkezeti Terv hatálya Mezőcsát város közigazgatási területére terjed ki. A Településszerkezeti Terv azokon a helyeken irányoz elő belterületbe vonást, ahol nagyobb mértékű területfejlesztési szándék jelentkezik. E területek belterületbe vonása a konkrét fejlesztési és építési igények függvényében é időpontjában szakaszosan hajtható végre.

A Településszerkezeti Terv hatálya alá eső területen lévő településszerkezeti, területfelhasználási egységek építési szempontból:

- beépítésre szánt területekre, azon belül építési övezetekre,
- beépítésre nem szánt területekre, azon belül a sajátos használatuk szerinti övezetekre tagozódnak.

A település területe a 219/2004. (VII. 21.) Kormány rendelet 2. számú melléklete, illetőleg a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területen lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján felszíni szennyeződésre érzékeny területi kategóriába kerül besorolásra.

A település országosan védett műemlékei

- Mezőcsát, Mátyás u. 37. : Népi lakóház
- Mezőcsát, Dobozy kúria (romos)

A védett műemlékek környezetében műemléki környezet került kijelölésre. Helyi településszerkezeti védelmet javasolt kialakítani a halmazszerkezetű településre. Helyi védelmet van elrendelve 20 db épületre.

A településszerkezeti terv nem megvalósult elemei:

- települési elkerülő út a belterületről keletre nem valósult meg,
- a tervezés időszakában jóslott növekvő népességszámhoz köthető nagyarányú lakóterület-fejlesztés nem valósult meg,

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- a tervezett elkerülő út mellett javasolt gazdasági terület bővítés elmaradt.

1.6.2.2. Korábbi időszak fejlesztései

Az Önkormányzat az elmúlt években számos infrastrukturális és humán erőforrás fejlesztést célzó pályázatot valósított meg. A projektek célja a minőségi életfeltételek javítása, a város kiadásainak csökkentése, a szolgáltatások bővítése és minőségi foglalkoztatás és foglalkoztathatóság javítása.

Önkormányzat által végrehajtott fejlesztések

Az Európai Unió és az Új Széchenyi Terv program keretében megvalósult pályázatok:

- A Mezőcsáti Kistérség járóbeteg szakellátásának fejlesztési koncepciója a "Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program" keretében (2008-2011)
- A Polgármesteri Hivatal szervezetfejlesztése Mezőcsáton (2009-2014)
- Egészség- és közösségfejlesztő programok Mezőcsáton (2011)
- Mezőcsát Városház központ megújítása - I. ütem (2012-2014)
- Mezőcsát Város Önkormányzatának szervezetfejlesztése (2014)

1.7. A település társadalma

1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Mezőcsát lakónépességének száma az ezredforduló óta 2000-ben volt a legmagasabb, ekkor az érték elérte a 6.673 főt. 2013 év végén a város lakónépességének száma 5.961 fő, az előző évek adataihoz képest folyamatos csökkenő tendenciát mutat, melyet 2012-ben enyhe növekedés vált fel, majd 2013-ban újra csökkenés jellemzi. Ennek oka a negatív irányba mozduló természetes „szaporodás” (természetes fogyás) és a migráció.

Az állandó népesség száma 2013 év végén 6192 fő, a népesség korcsoportok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakul: az állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya 16%, a 15-59 évesek aránya 64%, míg a 60 és az attól idősebbek aránya 20%, tehát a város népességének jelentős részét a munkaképes, aktív korú lakosság képezi.

A lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 17,1%, mely érték magasabb, mint ugyanezen korcsoport aránya az állandó népességen belül. A 15-59 évesek aránya azonban már kevesebb az állandó népességen belüli arányukhoz viszonyítva, 61,9%, a 60 és annál idősebbek aránya magasabb mint a állandónépességben, 21%.

Az öregségi mutató azt hivatott bemutatni, hogy 100 0-14 éves korú gyermekre hány 60 év feletti időskorú ember jut (1.7.1. ábra). Ez az érték 2013 évben Magyarországon 166,7, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 171,8, a Mezőcsáti járásban 110,8, Mezőcsáton pedig 125,6 volt. Látható, hogy a

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

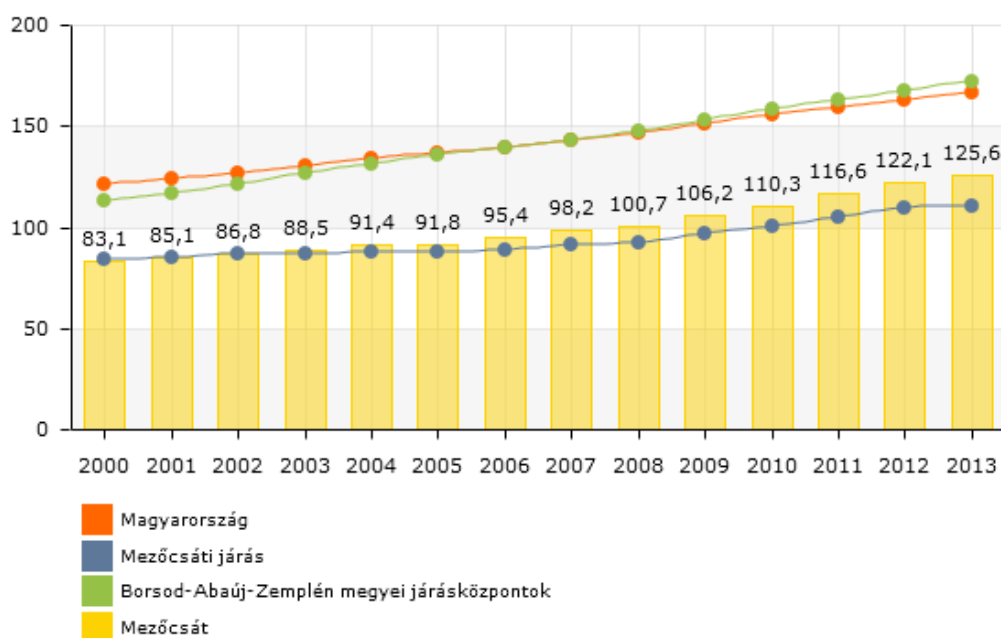
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

mutató Mezőcsát esetében 2013-ban az országos és megyei értékhez képest kedvezően alakul, sokkal az országos érték alatt van, tehát itt nem jellemző az országos tendencia, a gyermekkorúak arányának csökkenése, illetve az időskorúak arányának növekedése. A Mezőcsáti járást tekintve viszont megállapítható, hogy a középmezőnybe tartozik, vannak sokkal kedvezőtlenebb és sokkal kedvezőbb települések is.

1. ábra:Öregsségi mutató

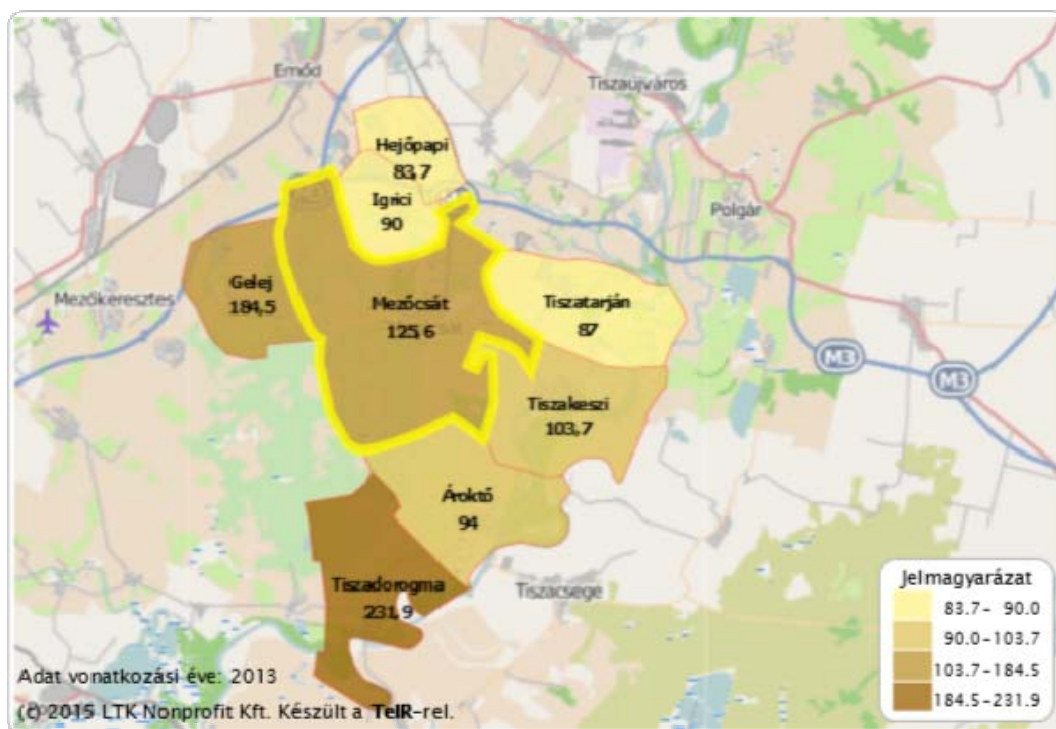
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

2. ábra:
Örögségi mutatók térképes ábrázolás

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

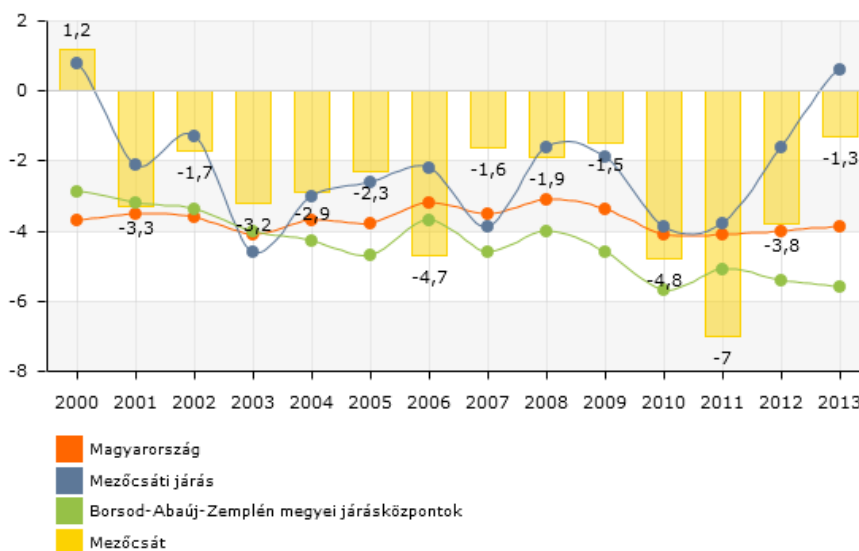
A természetes szaporodás, fogyás mutatót vizsgálva megállapítható, hogy Magyarországot a népességfogyás jellemzi (1.7.3. ábra). A mutató negatív előjelű (-3,9), tehát a halálozások száma meghaladja az élve születések számát. Ez elmondható Borsod-Abaúj-Zemplén megyére és Mezőcsát településre, ugyanakkor a Mezőcsáti járás alacsony értékű, de pozitív egyenleget mutat. 2013-ban a megyei érték (-5,6) rosszabb az országosnál a települési érték (-1,3) viszont kedvezőbb mind az országos, mind a megyei értéknél.

Az országos és megyei értékek közel azonosan változtak az évek során. A járási és a települési változások is – egy-két évet eltekintve – hasonlóképpen változtak, amelyben kiugróan negatív volt a 2011. év (-7,0), azóta azonban megfordult az irány csökken a fogyás mértéke.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

3. ábra: Természetes szaporodás, fogyás

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A vándorlási egyenleg, vagyis a bevándorlók és a kivándorlók száma közötti különbség 2006-tól meglehetősen kedvezőtlenül alakult mind a járás, mind Mezőcsát esetében. Ugyanakkor Mezőcsát egyes években előjelében is eltérve a megyei trendtől, pozitív mérleget tudott felmutatni 2012-ben (+3,0), melyet aztán újabb visszaesés követett.

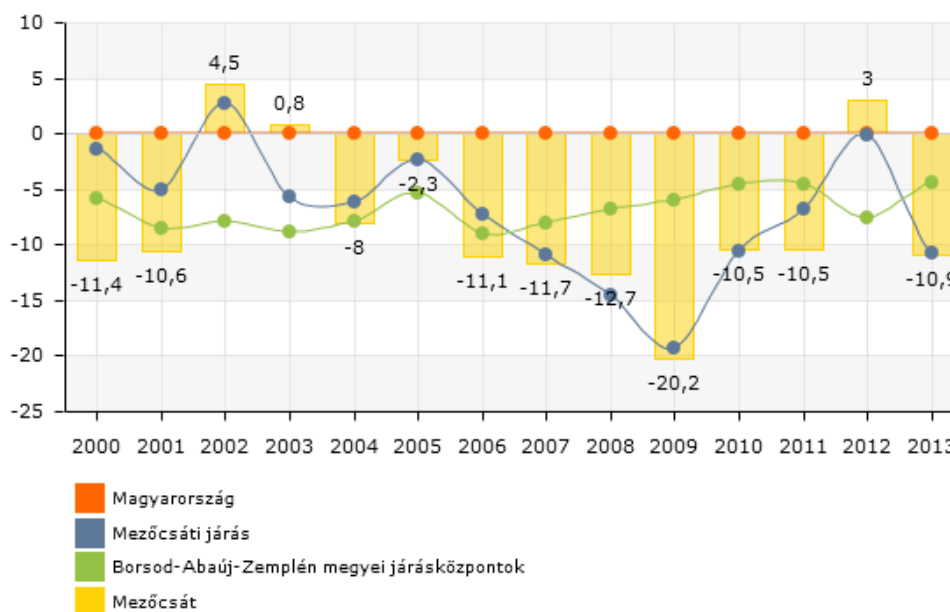
Elmondható, hogy a kivételes 2012. évtől eltekintve a járási értékekkel szinte együtt mozogva, de főleg 2006-tól a megyeitől kedvezőtlenebb, drasztikus kivándorlás figyelhető meg, (1.7.3. ábra).

Mezőcsát a természetes szaporodás, fogyás mutató és a vándorlási egyenleg viszonyát vizsgálva megállapítható, hogy 2013-ban mindkettő negatív (előbbi mutató -1,3, utóbbi -10,9), tehát a település demográfiai tekintetben erodáló. A 2013-as évet vizsgálva ez elmondható Borsod-Abaúj-Zemplén megyére is.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

4. ábra: Vándorlási egyenleg (állandó, ideiglenes együtt)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A 2011-es népszámlálás adatait vizsgálva a cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya Mezőcsátban 7,8%. 2011-ben az országos (3,2%) és a megyei (4,9%) értéknél magasabb, a Mezőcsát járásban azonban az országos érték háromszorosa figyelhető meg, 9,5%. 2001-hez képest valamennyi területi szinten növekedés mutatkozik, legmarkánsabban a járásban és Mezőcsátban (2001-ben előbbi 5,5%, utóbbi 5,2% volt).

2011-ben a hazai nemzeti kisebbséghez tartozó népesség aránya (romák nélkül) Mezőcsátban 0,4%. 2001-hez képest minimális növekedés figyelhető meg, 10 évvel előtte az érték 0,3% volt.

A legfeljebb általános iskola 8. osztályt végzettek arányát vizsgálva megállapítható, hogy a település értéke közel 10%-kal magasabb az országos értéknél, Mezőcsátban 35,3%, Magyarországon 25% volt 2011-ben. A megyei járásközponti érték ennél valamivel alacsonyabb, 23,2%, a járásé viszont az országos értéktől is magasabb, 37,8%.

A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséget tekintve 2001-hez képest 10 év alatt jelentős változás egyik területi szinten sem mutatkozott. Az idősebb korosztályból még sok olyan lakos él, akik 6 elemi, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. Ugyanakkor az megállapítható, hogy míg az országos arány a vizsgált 10 évben 26,3%-ról 25%-ra csökkent, a megyei járásközponti, a járási és a települési arányszámok mind növekedtek 1-2%-kal.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A településen érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 20,5%, az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők aránya pedig 20,3%. Az érettségivel rendelkezők tekintetében az települési és a járási értékek is alacsonyabb a megyei járásközponti és országos aránytól. Kiemelkedő a különbség Mezőcsát esetében is, hiszen a megyei járásközponti átlagtól 10%-kal marad el, de különösen igaz ez a járásra, amely értéke mintegy fele a megyei járásközponti aránynak (Borsod-Abaúj-Zemplén megye: 31%, Mezőcsáti járás: 16,8%). De az is elmondható, hogy a ugyanezen különbség 2001-ban nagyobb volt, mind Mezőcsát, mind a járás a megyei járásközponti és országos növekedéssel szinte azonos növekedést produkált a mutató tekintetében. Mezőcsát érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkező lakóinak aránya az országos, megyei járásközponti és járási értékekhez képest is valamennyivel (1-2%) magasabb.

Mezőcsát a 7 éves és idősebbek körében az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel rendelkezők aránya a 2011-es népszámlálás adatai alapján 7,1%. Ez a Mezőcsáti járási arányhoz (5,5%) viszonyítva magasabb, azonban jócskán alulmarad az országos (15,5%) és a megyei járásközponti (15,6%) értékhez képest. Az egyetemi, főiskolai oklevelet szerettek aránya a 2001-es értékekhez viszonyítva valamennyi területi szinten növekvő tendenciát mutat, de a Mezőcsáti és a járási növekedés elmarad, fele a megyei járásközponti és országos növekedéshez képest.

Ha a felsőfokú végzettségűek arányát a 25 éves és idősebb korosztály tekintetében vizsgáljuk megállapítható, hogy az arány minden területi szinten, így Mezőcsát is magasabb (9%), mint a 7 éves és idősebb korosztály körében. A 2001-hez képesti változásokról elmondható, hogy míg megyei járásközponti és országos szinten mintegy 50%-os mértékű volt a növekedés, járási és Mezőcsáti szinten ez elérte a 70%-os növekedést.

2011-ben az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a településen 30,9%. Ez ugyan alacsonyabb, mint a járási érték (35,9%), az országos (14,7%) és megyei járásközponti (14,8%) arányhoz képest azonban jóval magasabb, több mint kétszerese.

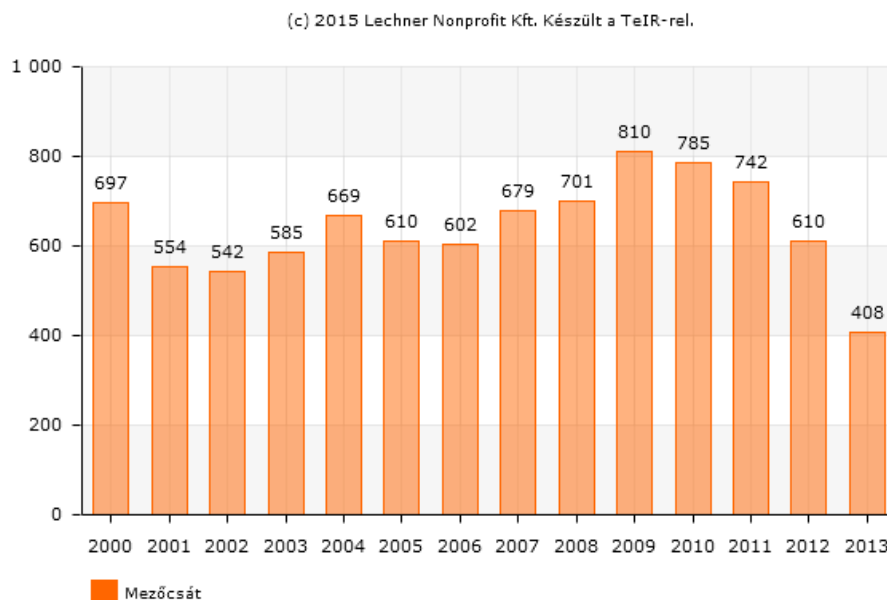
Összességében a település iskolázottsági szintjéről megállapítható, hogy a legfeljebb 8 általános iskolai végzettség tekintetében meghaladja a megyei járásközponti és országos átlagot, az érettségivel illetve az érettségi nélküli középfokú végzettségűek tekintetében valamint az egyetemi, főiskolai végzettség tekintetében azonban alulmarad azoktól.

Mezőcsát állandó lakosságának munkavállaló korú népessége a lakosságszám csökkenésével ellentétben inkább stagnált, illetve 1% alatti mértékkel növekedet az utóbbi 10 évben, amelyet a foglalkoztatottak számának alakulása ettől nagyobb mértékű növekedéssel követett, így arányuk a 2001. évi 37,4%-os értékhöz képest mostanra 48,2%-os értékre növekedett. A foglalkoztatottak aránya megfelel a Mezőcsáti járás átlagának, de mintegy 5%-kal elmarad a megyei járásközponti és 10%-kal az országos átlagtól.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A regisztrált munkakeresők száma 2013-ban 408 volt. 2000 és 2013 között nagy különbségek mutatkoztak a munkanélküliek számában. A válsághoz kapcsolódóan, 2009 és 2011 között érte el a legmagasabb szintet. 2009-ben 810, 2010-ben 785 és 2011-ben 742 főt regisztráltak. 2012 és 2013 között drasztikusan, 2012-re 132 fővel 610 főre, 2013-ra további 202 fővel csökkent a számuk 408 főre, amely feltételezhetően a közfoglalkoztatás bevezetésére vezethető vissza. A mutató folyamatos csökkenéséhez feltételezhetően a gazdasági válságból való kilábalás és a közfoglalkoztatás emelkedése járult hozzá leginkább.

5. ábra: Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

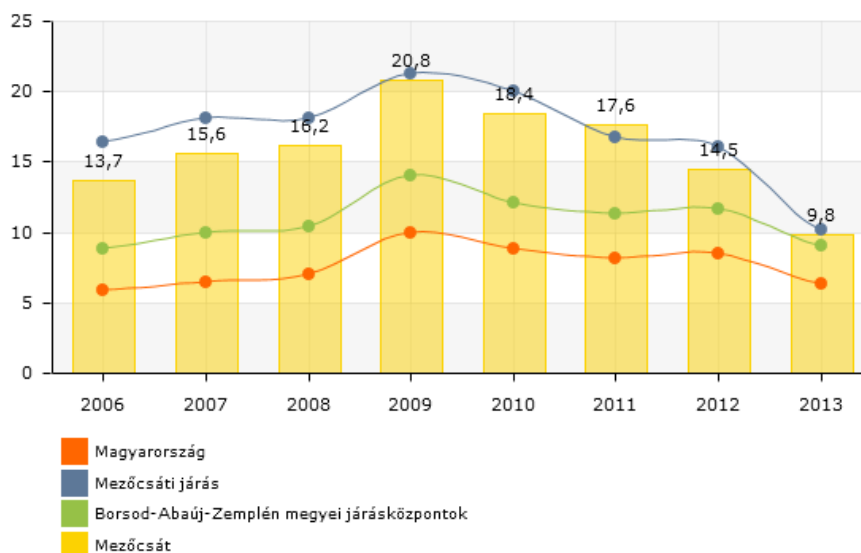
2013-ban a nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú népesség 9,8%-át tette ki. Ez az érték a járási szintnél jobbat mutat (10,2%), de a megyei járásközponti (9%) és országos (6,3%) szintnél rosszabb értéket mutat.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

6. ábra:

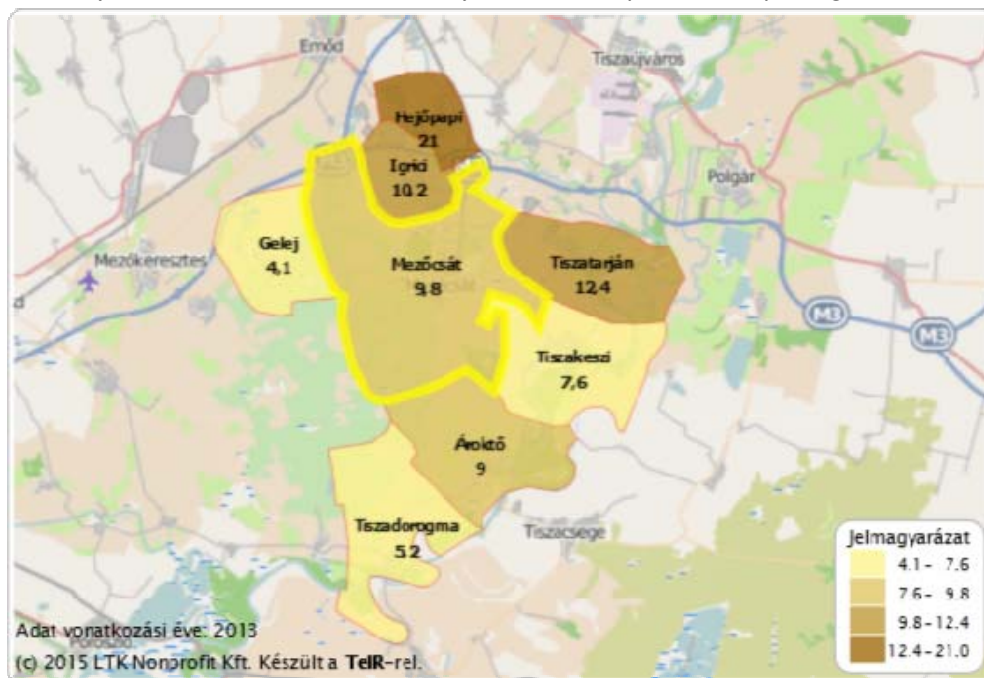
Nyilvántartott állás keresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

7. ábra Nyilvántartott állás keresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

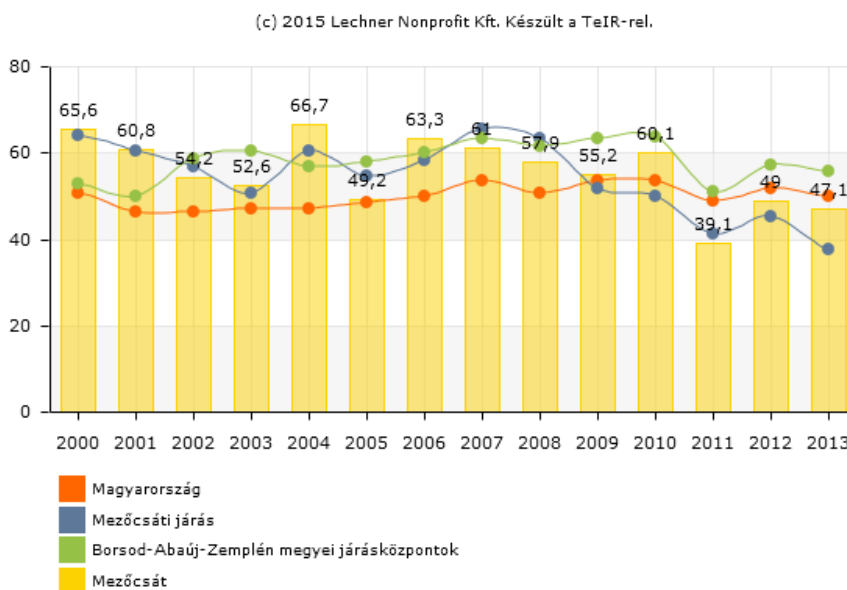
Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001-ben 51,7% 2011-re ez a szám 5,5 százalékponttal csökkent (46,2%). A csökkenés pozitív, meghaladja a megyei járásközponti és országos csökkenést, melyek 2-2,5%-osak, viszont nem éri el a járási csökkenés mértékét, mely kb. 10%-os javulást mutat.

A tartósan, 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek összes munkanélkülihez viszonyított aránya 47,1%. A Mezőcsáti járás értéke ennél alacsonyabb, míg a megyei járásközpontok és az országos átlaga magasabb. A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya negatívabb képet mutat a település szempontjából, kb. 20%-kal magasabb, mint a megyei járásközponti szint, mintegy 15%-kal magasabb az országos szinttől, viszont valamivel kedvezőbb a járási aránytól.

8. ábra:

180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)

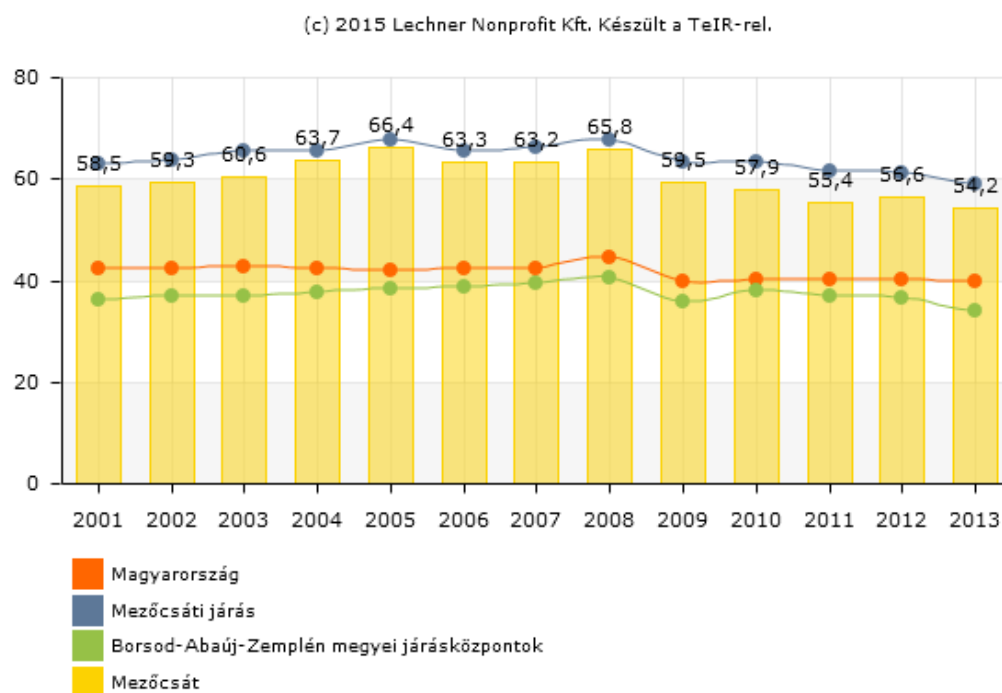

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

9. ábra:

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)

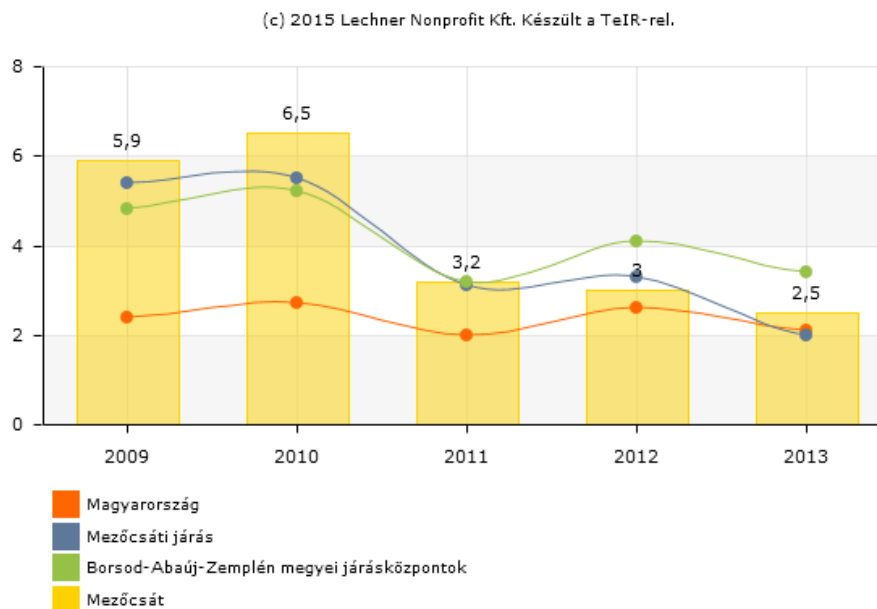

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A tartósan, legalább 360 napja regisztrált munkanélküliek aránya 2,5%. Ez nagyságrendileg egyezik a megyei járásközponti és az országos átlaggal, a megyei járásközpontokétól 1%-kal alacsonyabb.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

10. ábra:
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya 20,3%. Ez az arány kb. megegyezik a járási adattal mintegy 4%-kal magasabb a megyei járásközponti és országos adattól.

A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya 35,5%. Ez az érték szinte megegyezik a járási, megyei járásközponti és országos szinttel.

A Mezőcsátrol naponta ingázó munkavállalók aránya 42,9%, ami szinte megegyezik a Mezőcsáti járás adatával, azonban jóval, mintegy 25%-kal magasabb a megyei járásközpontok átlagánál és mintegy 10%-kal haladja meg az országos arányt. Mezőcsátrol a település adatszolgáltatása alapján Ároktő, Igrici, Gelej, Tiszadorogma, Tiszatarján, Tiszakeszi, Tiszabábolna és Hejőpapi településekre ingáznak a munkavállalók.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában 38,7%-os. A járás (41,9%) értékéhez képest ez egy kicsivel kevesebb. A megyei járásközponti és az országos szinthez képest viszont 12-14%-kal magasabb.

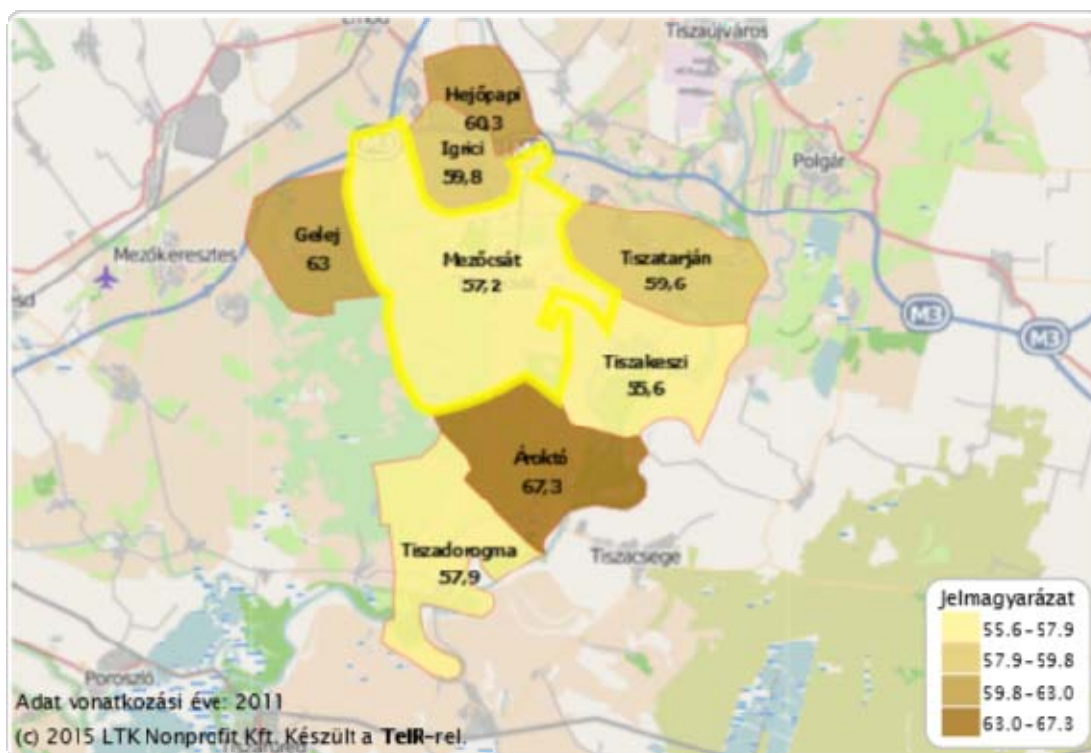
Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A 2011-es népszámlálási adatok alapján a gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül 57,2%. Ez az érték megközelítőleg megegyezik a járási, a megyei járásközponti és az országos szinttel.

11. ábra:

A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A munkanélküliek aránya 2011-ben Mezőcsátban 9,9%, ami mintegy 1%-kal magasabb a járási értéktől és 3 illetve 4%-kal magasabb az országos és a megyei járásközpontok értéktől. A 2001-es adatokhoz viszonyítva ezek az települési és járási értékek 6-8%-kal csökkentek.

A foglalkoztatottság vizsgálata során külön szükséges megemlíteni a közfoglalkoztatást, amelynek a városi önkormányzat rendszeres résztvevője.

A közfoglalkoztatottak létszáma

2012. év	2013. év	2014. év
290 fő	491 fő	675 fő

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A közfoglalkoztatásban résztvevő személyek a programok keretében végezhető település-üzemeltetési feladatokat [például: belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer karbantartása, közutak és azok környezetének karbantartása, külterületi mezőgazdasági utak karbantartása, illegális hulladéklerakók felszámolása] láttak el.

Gazdasági tényezők

Mezőcsátan a száz lakosra jutó adófizetők száma 42,5 fő. A járási érték 41,4 fő, a megyei járásközpontoké 42,2 fő és az országos pedig 43,5 fő. Míg a megyei járásközpontok és az országos adatok 2000-től szinte változatlanok, a települési és a járási számok 10 fővel nőttek ugyanezen időszak alatt.

A településen az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 492.776,6 Ft. Ez az érték mindössze 30.000 Ft-tal meghaladja a Mezőcsáti járási átlagot, ugyanakkor mintegy 150.000 Ft-tal marad el a megyei járásközpontokétól és további 40.000 Ft-tal marad el az országos átlagtól.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma - bár 2009-óta folyamatosan csökken (1.072 főről), még mindig - meghaladja a 840 főt.

Lakásállomány

A város teljes lakásállományából (2434 db):

Típus	darab	Típus	darab
összkomfortos	985	1 szobás	207
komfortos	968	2 szobás	1053
félkomfortos	81	3 szobás	862
komfort nélküli	391	4 vagy több szobás	312
szükség és egyéb lakás	9		

Mezőcsátan 3 településrészt különíthetünk el – Városházaközpont, Üdülőövezet és Külterület. A lakásállomány területi megoszlását figyelve megállapítható, hogy a komfort nélküli, félkomfortos illetve szükségülakások 50%-a a külterületeken található, a Városházaközpontba ez az arány 16,4%, az Üdülőterületen nincs ilyen lakás. A Városházaközpontban mindössze a lakások 7%-a egyszobás, ezzel

szemben a Külterületeken ez az arány meghaladja a 23%-ot, az Üdülőterületeken nincsenek egyszobás lakások.

Családok

A 2011-es népszámlálási adatokból megtudhatjuk, hogy Mezőcsátan összesen 1628 család él. Ebből 1149 gyermekkel és 479 gyermek nélküli család. Az 1628 családból 363-ban egy szülő neveli gyermekét vagy gyermekeit. A további 1265 házaspár vagy élettársi kapcsolat, ahol gyermekeket nevelnek az alábbiak szerint oszlik meg:

- 364 családban 1 gyermeket nevelnek
- 265 családban 2 gyermeket nevelnek
- 157 családban 3 vagy több gyermeket nevelnek

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 842 fő.

Foglalkoztatottság a háztartásokon belül

Mezőcsátan a KSH 2011-es adatai szerint az egy háztartásban élő lakosok számának megoszlása a következőképpen alakult:

- 694-en egyedül éltek
- 648 háztartásban két személy,
- 487-ben három személy lakott
- A négy fővel rendelkező háztartások száma 316 volt
- 228 az öt vagy annál több főből álló háztartások száma.

A 2011-es felmérés eredménye szerint 720 háztartásban csak egy foglalkoztatott van. 441 otthon kétkeresős, és csupán 114 olyan háztartás van, ahol három vagy annál több az aktív keresők száma. 1097 olyan háztartás van, ahol munkanélküli vagy inaktív kereső, esetleg csak eltartott személy él.

A közel 2000 foglalkoztatott mellett nagyságrendileg 1250 fő időskorú, 1800 fő inaktív kereső, 1600 eltartott, 600 munkanélküli élt Mezőcsátan 2011-ben.

A településen a száz háztartásra jutó személyek száma 252 fő. Magas az időskorúak aránya. Átlagban 53 időskorú személy jut száz háztartásra. A foglalkoztatottak számából kiderül, hogy százból 83 otthonban van foglalkoztatott.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT**1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok**

Mezőcsát 3 településrészt különíthetünk el – Városközpont, Üdülőövezet és Külterület.

12. ábra: Mezőcsát városrészek

Forrás: települési adatbázis

Városközpont

A településen található lakásállomány 98,5%-a a Városközpontban található, amelyek között 19%-os arányt képviselnek az alacsony komfortfokozatú lakások. Ezen a településrészen él a lakosság 98,5%-a. Mivel a lakosság ilyen magas aránya él ebben a városrészben a lakosságszámokra vonatkozó adatok szinte megegyeznek a teljes városi mutatókkal. Így elmondható, hogy az aktív korú lakosság aránya megegyezik a városi átlaggal, a 0-14 éves korosztály aránya minimálisan az átlag alatt, az időskorúaké pedig minimálisan az átlag felett van.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya minimálisan a városi átlag feletti, a többi városrészhez képest kimagasló. Ezek alapján megállapítható, hogy a helyi értelmiségi réteg jelentős részben a

Városközpontban él. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül nem éri el a városi átlagot.

A fente bemutatottakhoz hasonlóan minden egyéb mutatót tekintve elmondható, hogy a városrészi adatok szinte megegyeznek a város egészére számított mutatókkal.

Ebben a városrészben található szinte az összes közintézmény és szolgáltatás.

Üdülőövezet

Az Üdülőövezetben 3 ütemben összesen 153 üdülő épült, a terület lakónépessége 8 fő, így a funkciójának megfelelően a településrészre a lakónépességre vonatkozó mutatók nem adnak sok információt a későbbi elemzés szempontjából. A lakónépességben fele-fele arányban vannak a 15-59 évesek és a 60 éve feletti. Az itt élők között nem találunk felsőfokú végzettségű, és a lakosok fele rendelkezik középfokú végzettséggel. Az itt élő idősebb népességben – részben a korukból fakadó adottságaiknak megfelelően – a városi átlagtól magasabb arányban vannak jelen a gazdaságilag nem aktívak, a munkanélküliek és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők az aktív korúak között. Alacsony komfortfokozatú lakás nem található a településrészen.

Külterületek

A településen található lakásállomány 1,5%-a található a városrészben, amelyek között a városi átlagot(19.8%) többszörösen meghaladó arányt képviselnek az alacsony komfortfokozatú lakások, mintegy 45,7%-kal. Ezen a településrészen él a lakosság 1,5%-a. A 0-14 évesek és a 60 év feletti aránya alacsonyabb városi átlagtól, míg az aktív korú lakosság aránya megegyezik 10%-kal haladja meg a városi átlagot.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a városi átlag fele, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korosztályban 20%-kal haladja meg a városi 30,9%-os átlagot. Ehhez hasonlóan a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúak között 10%-kal magasabb a városi átlag 21,3%-nál.

A alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 67,7%, szemben a városi átlag 50,2%-val.

Szegregátumok

A szegregációs mutatók értéke alapján (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül), - ahol az érintett

területen magas a mutató (több mint 30% vagy több mint 35%) és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt – 7 illetve 5 szegregátum jelölhető ki Mezőcsátban.

A szegregátumok elsősorban a város peremén helyezkednek el, Ároktő felé eső részen, az ún. tisztisori lakások mögött is újonnan alakították ki a Táncsics Mihály, Arad és Dimitrov utcákat – ide főleg a korábbi Béke-telep putrijainak elsősorban cigány családait költöztették, az ún. CS-lakásokba. A "Cs kategóriás" (csökkentett komfortfokozatú), szűk telekre épült egyensorházakból, részben az utóbbi húsz-harminc év "szocpolos" házaiból állnak. A szegregátum utcaképe leromlott. A rendezetlen portákon szemét, lom halmozódott fel, megművelt terület (virágágyás, zöldséges, stb), alig található. A házak külső állapota rendkívül leromlott, belső állaguk úgyszintén. A szegregátum utcaképe összességében a telepszerű életkörülményeket tükrözi.

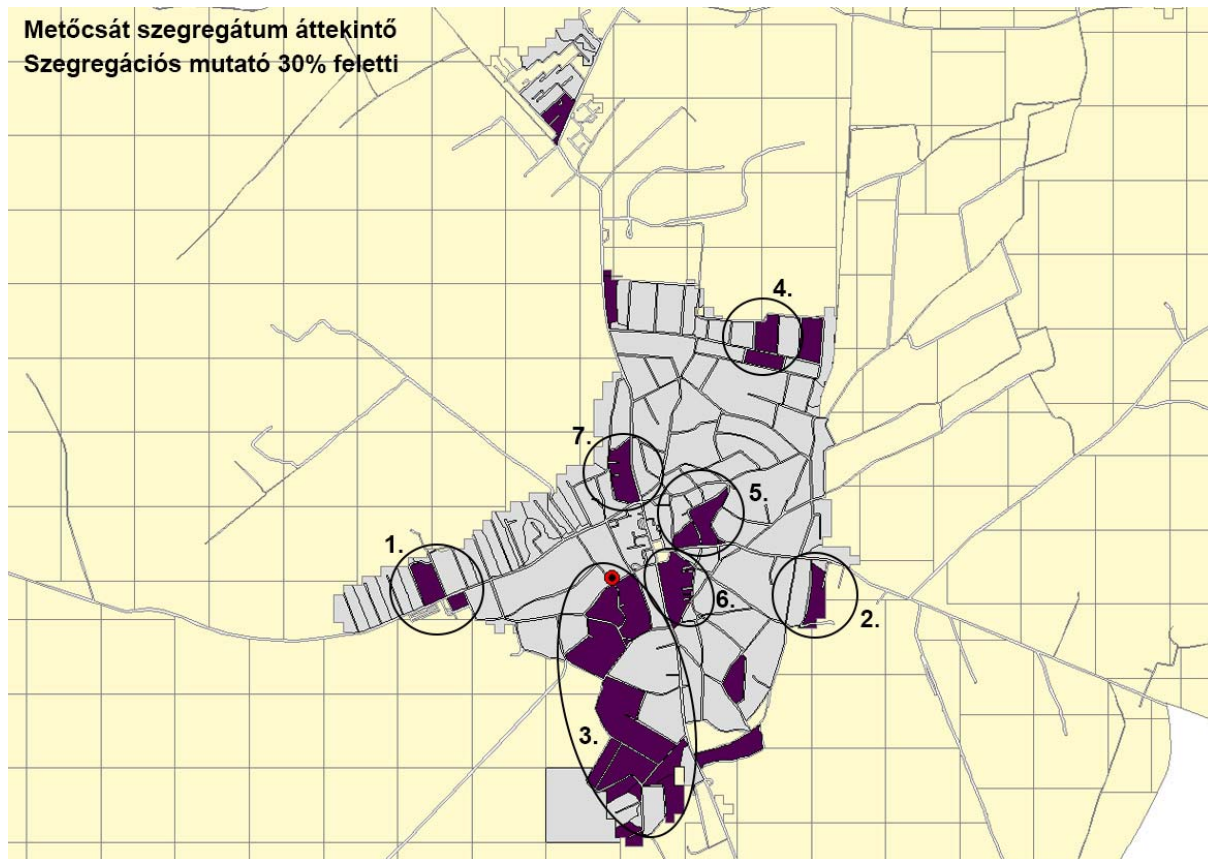
A szegregációs mutató 30% feletti és eléri az 50 főt:

- 1. szegregátum (Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ)
- 2. szegregátum (Bocskai u. keleti oldala)
- 3. szegregátum (Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. mindkét oldala - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u. - Szabadság u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala)
- 4. szegregátum (Vasút u. - névtelen u. - Munkás u. - Gólya u. - belterületi határ - Fecske u. - Munkás u. - névtelen u.)
- 5. szegregátum (Bajcsy-Zs. u. - Mohácsi u. - Berzsényi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u.)
- 6. szegregátum (Szent I. u. - Dobó u. - Muhi u. - Bacsó B. u. - Bajcsy-Zs. u. - Mátyás u.)
- 7. szegregátum (Kiss J. u. - Kinizsi u. - Kossuth u.)

A fentiek közül 3 terület teljes területüket tekintve (1., 2., és 5. szegregátumok) elérik a 35% feletti szegregációs mutatót és eléri az 50 főt, a 3. szegregátum egy része szintén megfelel a szigorúbb követelményeknek. Ezekben túl megjelenik a Szabadság u. - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u. által határolt terület újabb szegregátumként.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

13. ábra: Mezőcsát szegregátumok 30% felett

Forrás: BM adatbázis

A szegregátumok adatai és térképi megjelenésük:

„30%-os” szegregátumok

Mutató megnevezése	Mezőcsát összesen	1. szegregátum (Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ)	2. szegregátum (Bocskai u. keleti oldala)	3. szegregátum (Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. mindkét oldala - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u. - Szabadság u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala)	4. szegregátum (Vasút u. - névtelen u. - Munkás u. - Gólya u. - belterületi határ - Fecske u. - Munkás u. - névtelen u.)	5. szegregátum (Bajcsy-Zs. u. - Mohácsi u. - Berzsenyi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u.)	6. szegregátum (Szent I. u. - Dobó u. - Muhi u. - Bacsó B. u. - Bajcsy-Zs. u. - Mátyás u.)	7. szegregátum (Kiss J. u. - Kinizsi u. - Kossuth u.)
Lakónépesség száma	5980	56	50	711	73	130	112	64
Lakónépességén belül 0-14 évesek aránya	17,1	19,6	28,0	25,0	15,1	16,9	10,7	18,8
Lakónépességén belül 15-59 évesek aránya	61,9	42,9	62,0	62,0	57,5	55,4	63,4	54,7
Lakónépességén belül 60-X évesek aránya	21,0	37,5	10,0	12,9	27,4	27,7	25,9	26,6

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,9	45,8	61,3	62,4	42,9	45,8	40,8	34,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	9,0	7,1	0,0	3,9	1,9	11,2	14,8	4,4
Lakásállomány (db)	2434	22	17	228	27	59	52	28
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,8	22,7	47,1	35,5	11,1	18,6	25,0	28,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	49,1	70,8	61,3	67,6	59,5	59,7	64,8	57,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	21,3	41,7	41,9	49,2	33,3	40,3	32,4	31,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	47,6	27,6	37,5	30,7	34,7	38,3	35,1	42,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	46,2	72,0	43,8	51,6	57,1	63,3	63,5	53,8
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	6236							
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak	50,2	54,5	75,0	71,0	76,5	41,9	35,7	62,5

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

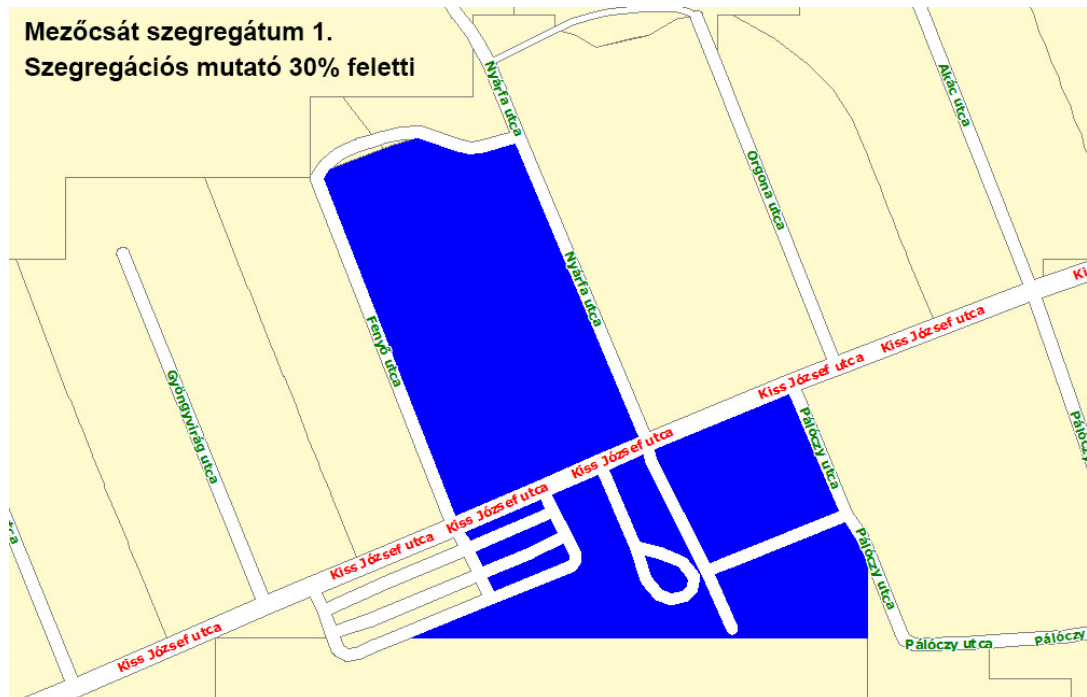
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

aránya								
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	57,2	67,9	52,0	66,8	69,9	61,5	56,3	62,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	23,1	38,9	50,0	38,6	22,7	38,0	42,9	33,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,4	27,8	20,8	19,1	13,6	16,0	22,4	8,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	16,7	22,7	43,8	33,2	11,5	14,9	20,9	20,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,1	9,1	12,5	7,6	3,8	2,1	11,6	4,0

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

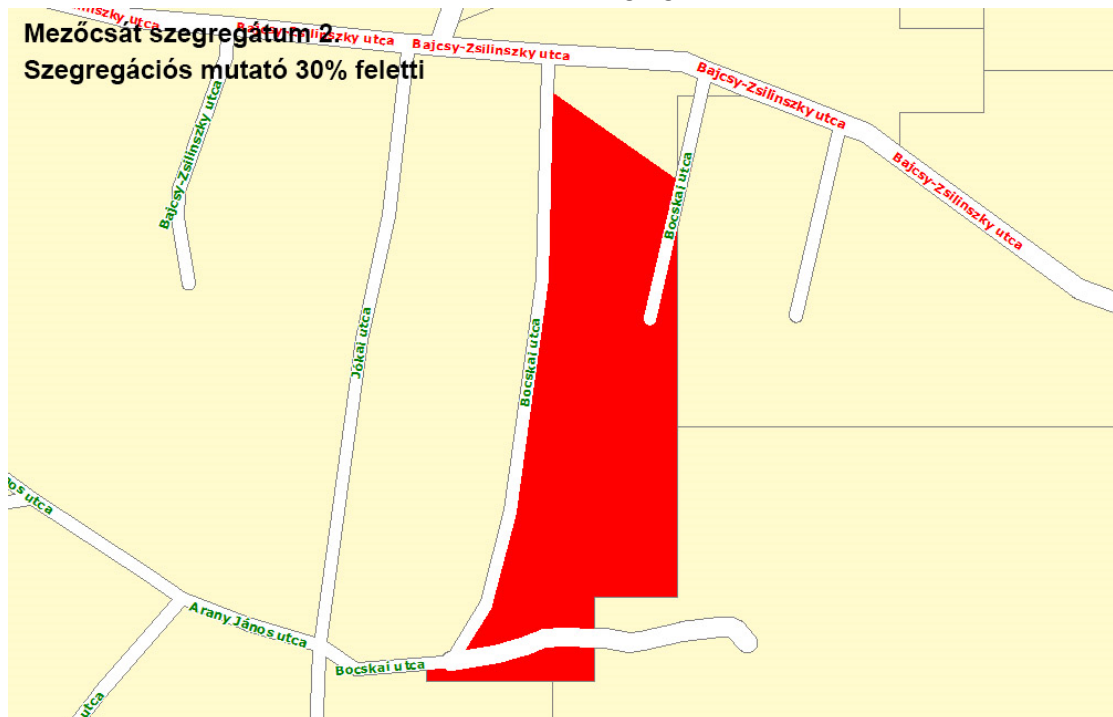
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

14. ábra: Mezőcsát szegregátum 1.

Forrás: BM adatbázis

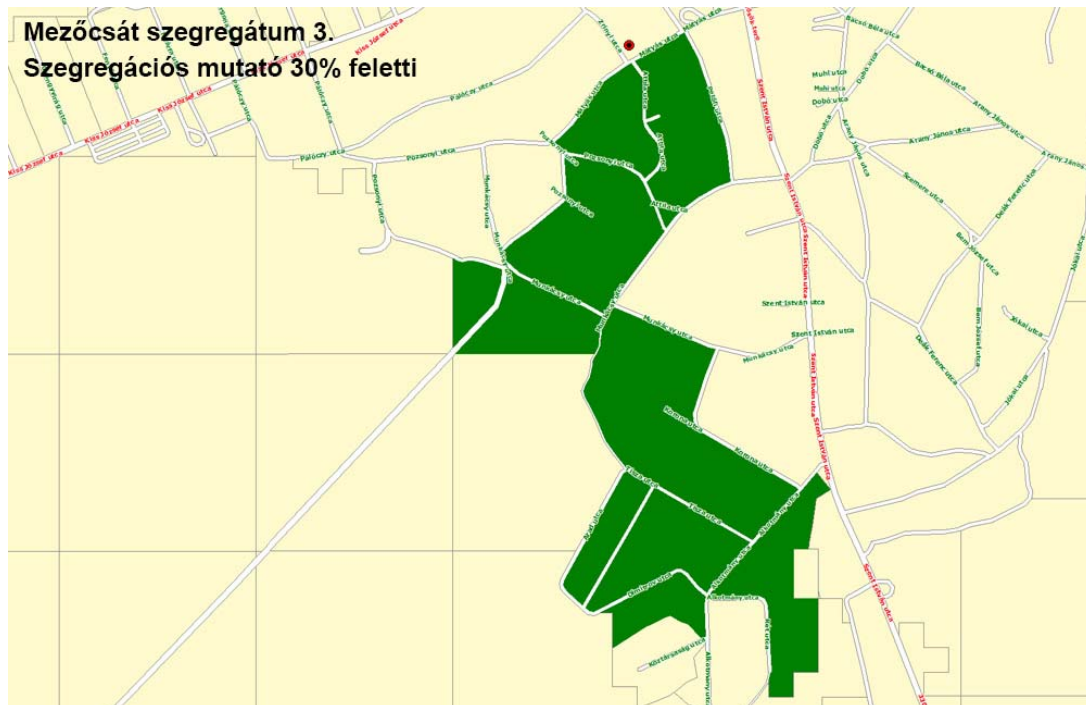
15. ábra: Mezőcsát szegregátum 2.

Forrás: BM adatbázis

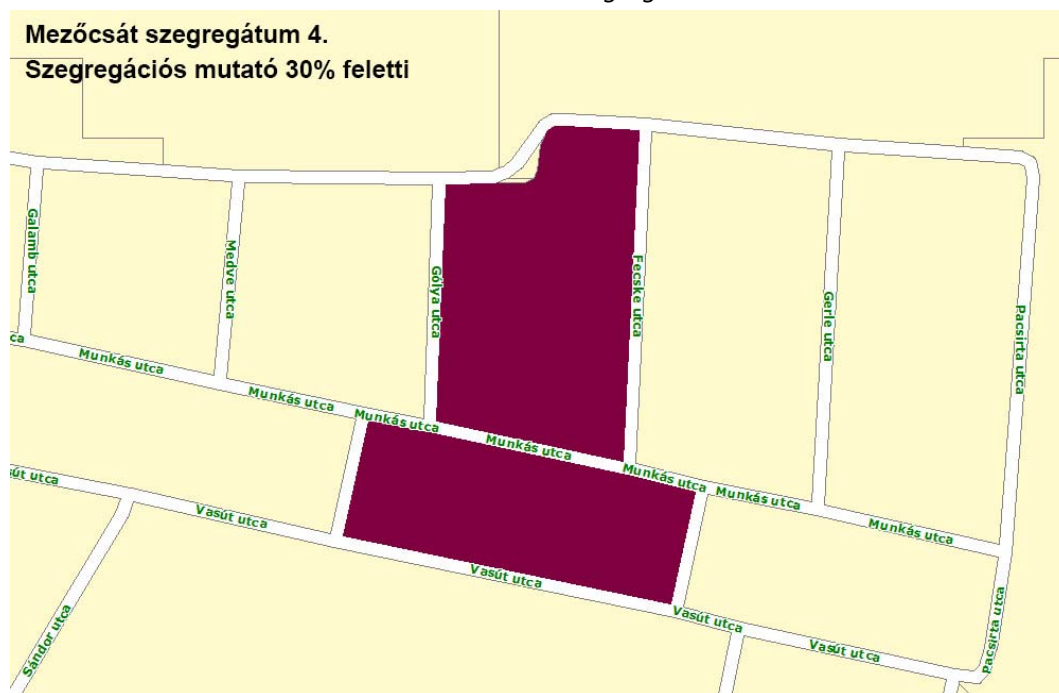
Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

16. ábra: Mezőcsát szegregátum 3.

Forrás: BM adatbázis

17. ábra: Mezőcsát szegregátum 4.

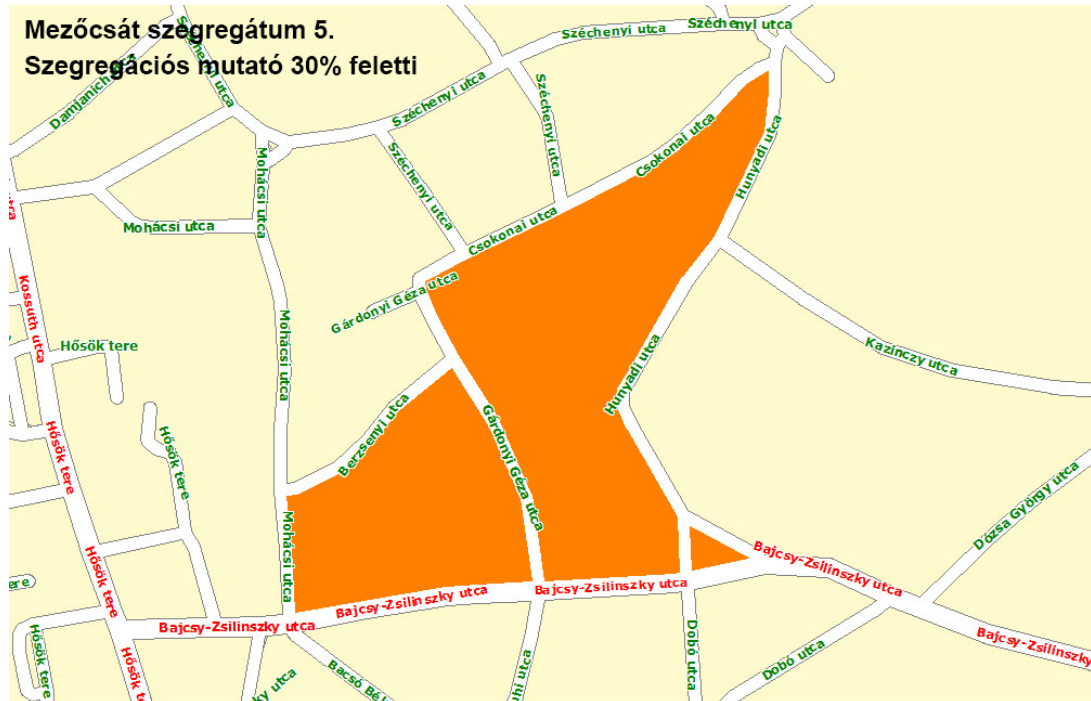

Forrás: BM adatbázis

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

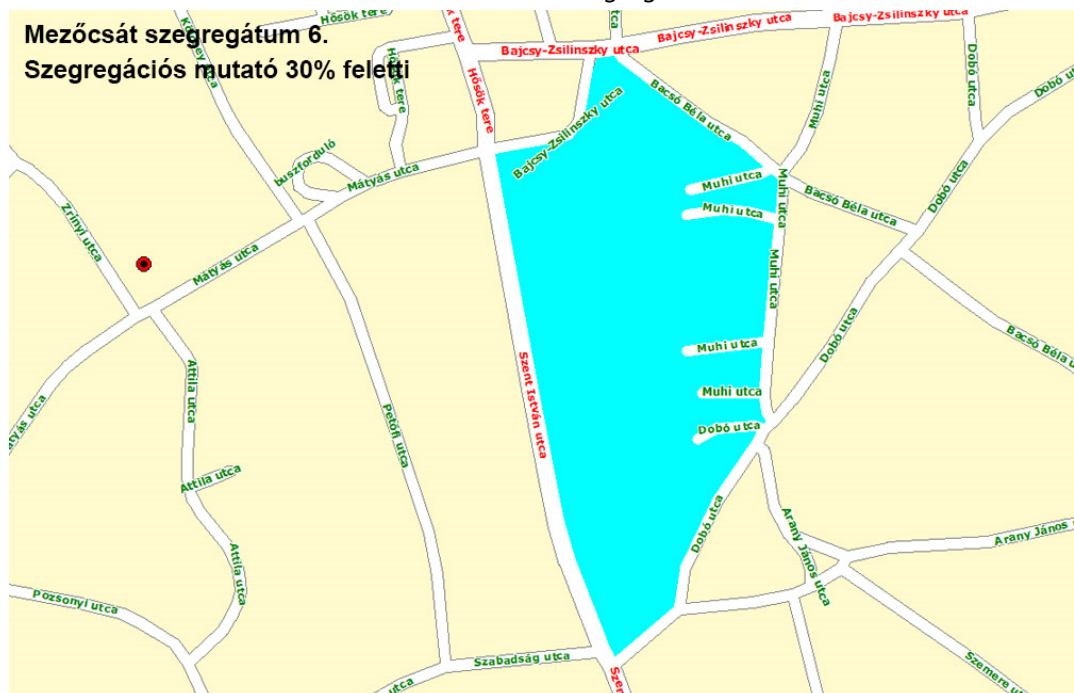
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

18. ábra: Mezőcsát szegregátum 5.

Forrás: BM adatbázis

19. ábra: Mezőcsát szegregátum 6.

Forrás: BM adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

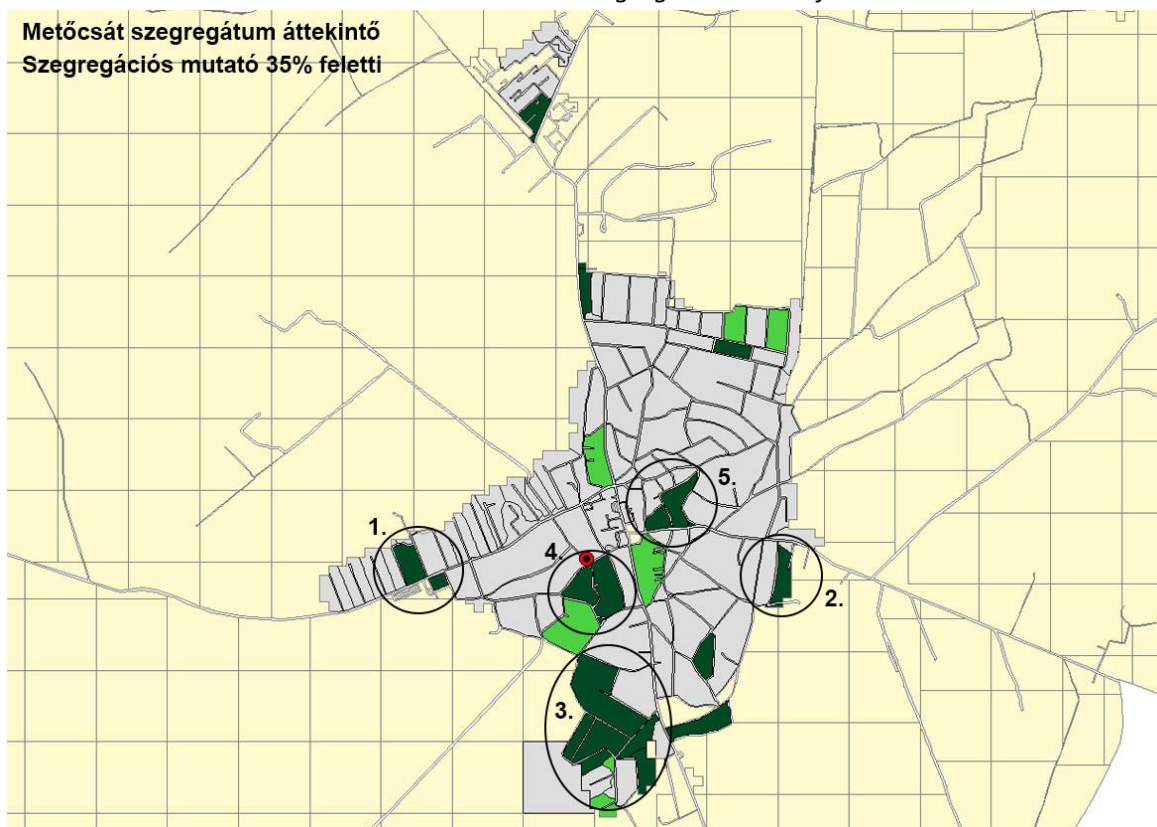
20. ábra: Mezőcsát szegregátum 7.

Forrás: BM adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

21. ábra: Mezőcsát szegregátumok 35% felett

Forrás: BM adatbázis

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

„35%-os” szegregátumok

Mutató megnevezése	Mezőcsát összesen	1. szegregátum (Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ)	2. szegregátum (Bocskai u. keleti oldala)	3. szegregátum (Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala)	4. szegregátum (Szabadság u. - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u.)	5. szegregátum (Bajcsy-Zs. U. - Mohácsi u. - Berzsenyi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u.)
Lakónépesség száma	5980	56	50	405	230	130
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,1	19,6	28,0	27,2	23,9	16,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,9	42,9	62,0	64,9	57,0	55,4
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	21,0	37,5	10,0	7,9	19,1	27,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,9	45,8	61,3	68,8	56,5	45,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	9,0	7,1	0,0	2,7	5,8	11,2
Lakásállomány (db)	2434	22	17	120	77	59
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,8	22,7	47,1	42,5	33,8	18,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	49,1	70,8	61,3	69,2	67,9	59,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	21,3	41,7	41,9	53,2	47,3	40,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	47,6	27,6	37,5	29,1	30,8	38,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	46,2	72,0	43,8	50,4	54,5	63,3

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

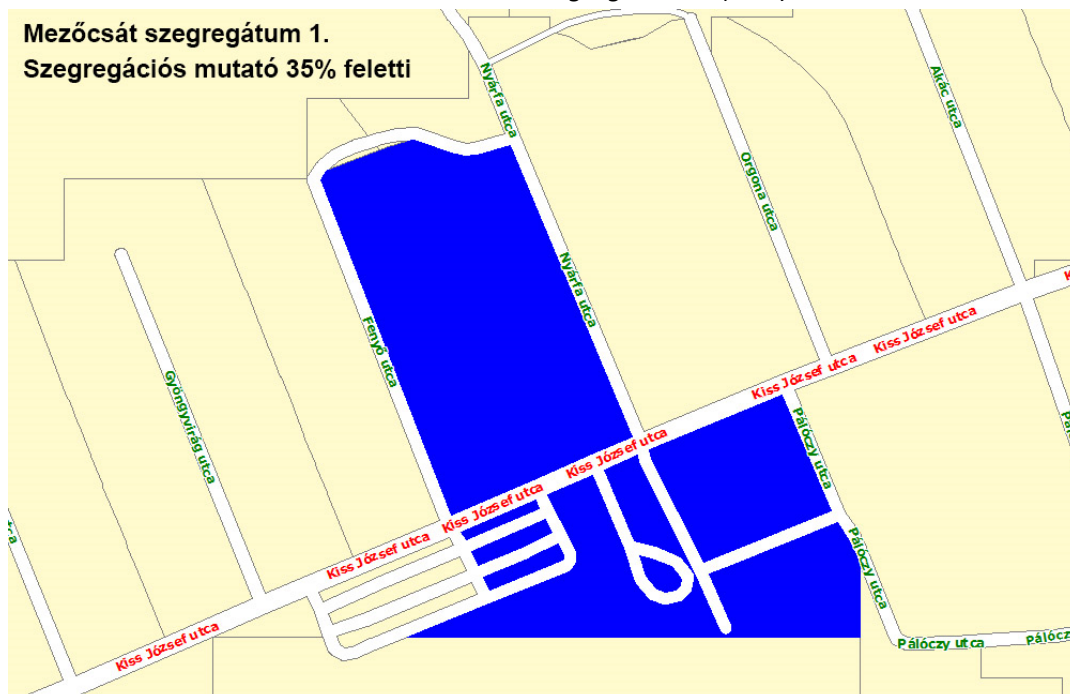
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	6236					
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	50,2	54,5	75,0	77,8	68,2	41,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül	57,2	67,9	52,0	69,9	64,3	61,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	23,1	38,9	50,0	33,6	46,3	38,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,4	27,8	20,8	18,0	20,7	16,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	16,7	22,7	43,8	39,1	32,9	14,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,1	9,1	12,5	9,1	6,8	2,1

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

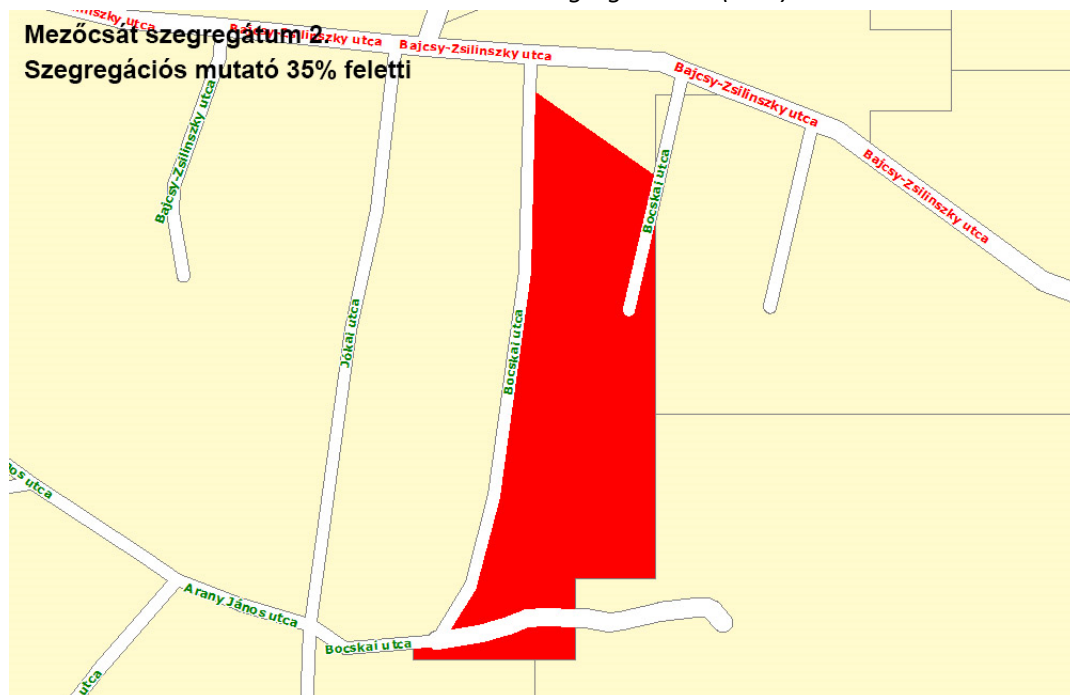
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

22. ábra: Mezőcsát szegregátum 1. (35%)

Forrás: BM adatbázis

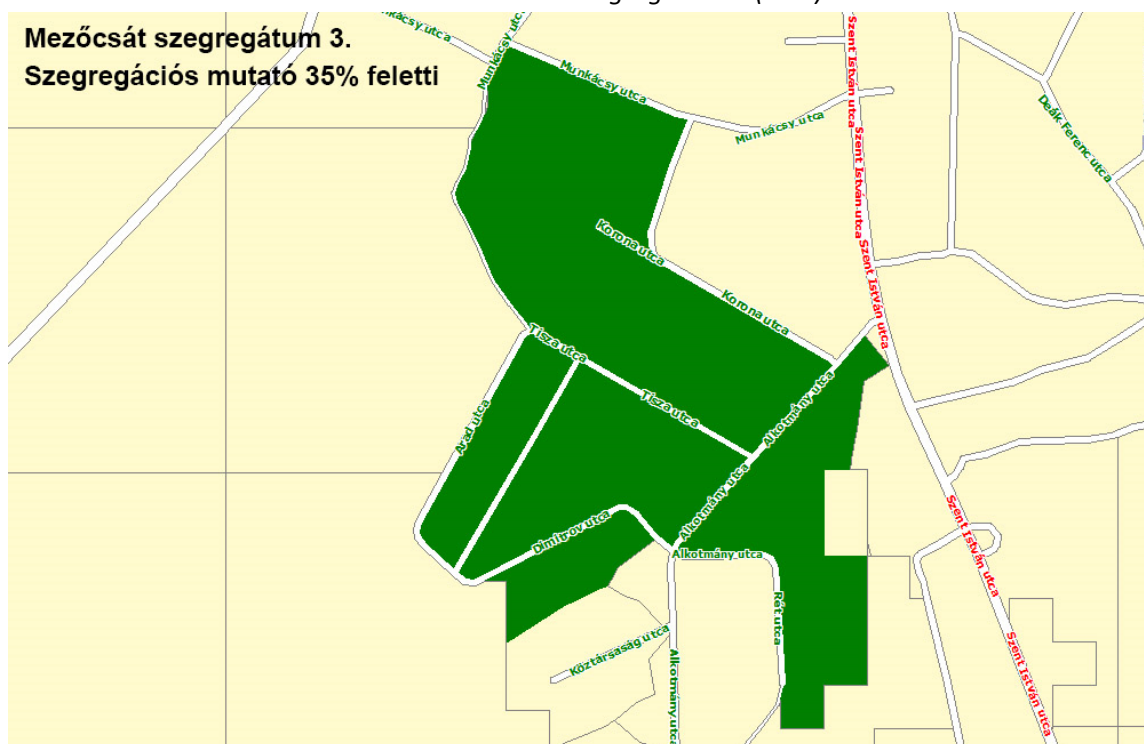
23. ábra: Mezőcsát szegregátum 2. (35%)

Forrás: BM adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

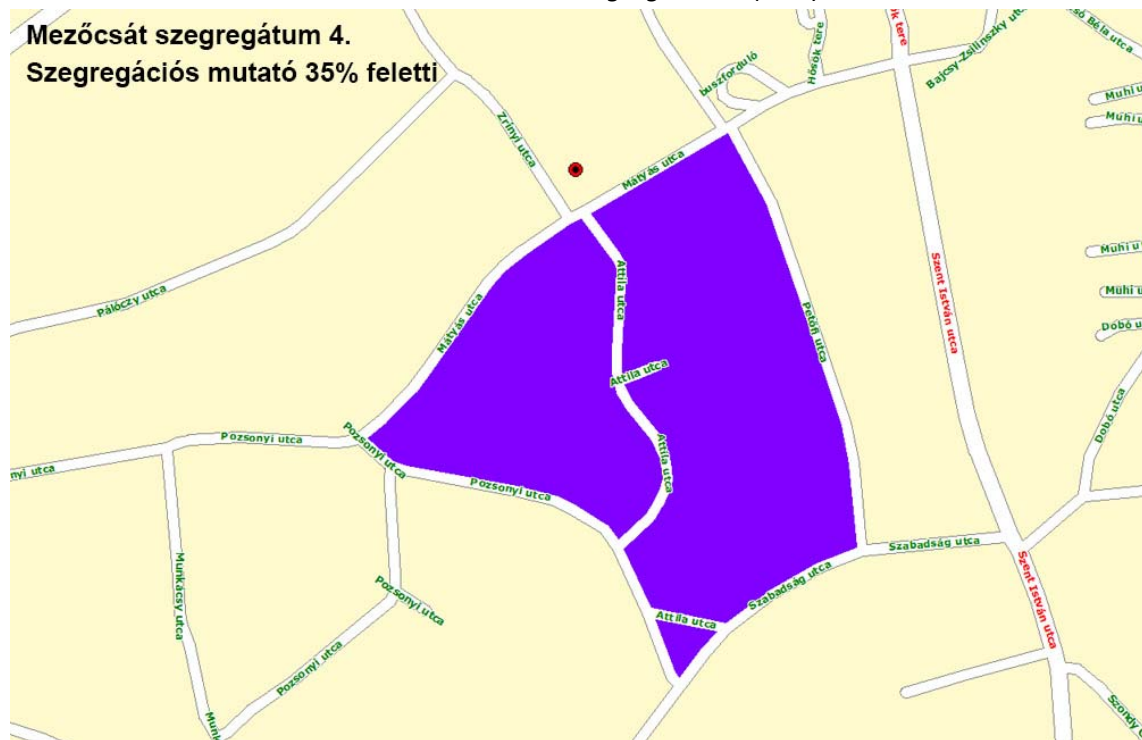
24. ábra: Mezőcsát szegregátum 3.(35%)

Forrás: BM adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

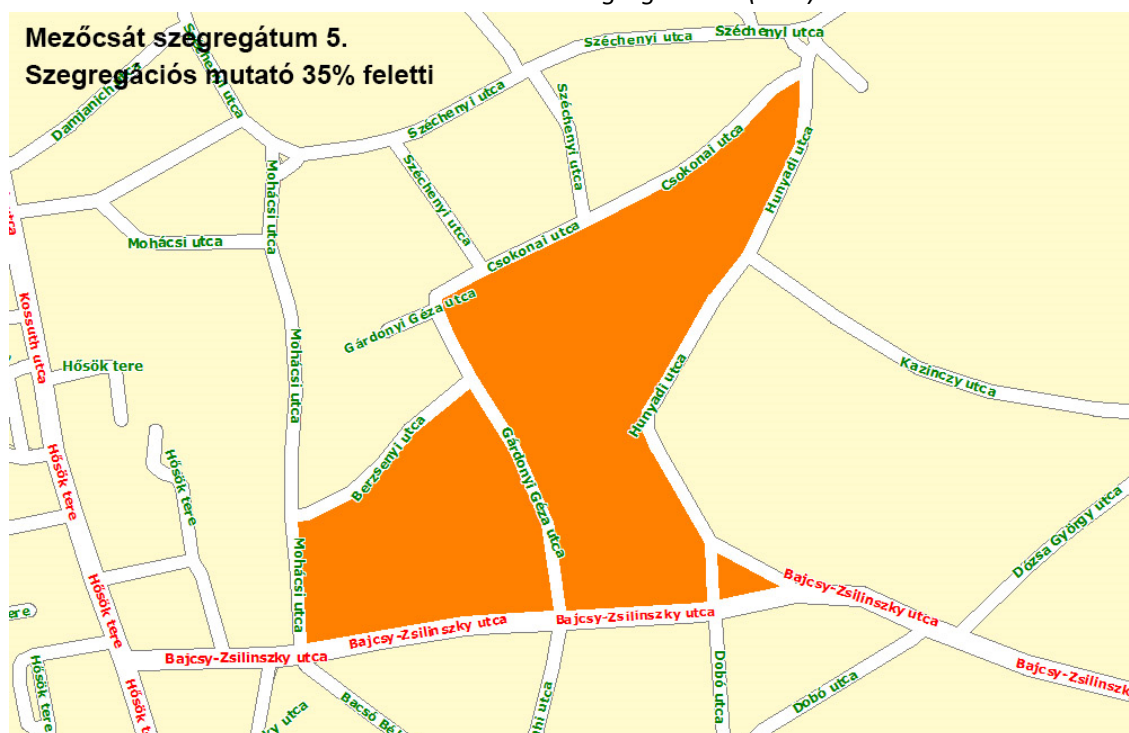
25. ábra: Mezőcsát szegregátum 4.(35%)

Forrás: BM adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

26. ábra: Mezőcsát szegregátum 5.(35%)

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

A dél-borsodi térség települései hosszú múltra tekintenek vissza; Nagycsécs határában bronzkori, Hejőkeresztúr mellett 6000 éves, Kesznyéten mellett 3000 éves, Ároktő környékén VII. századi avar kori leleteket tártak fel. A honfoglalás során az Örs törzs vette birtokba a dél-borsodi térséget. A Tisza mentén létesültek törzsi szálláshelyek, melyek alapját nem a halászat képezte, hanem sokkal inkább a keleti részek és az ország belső területei között kialakuló kapcsolat – főként a sószállítás. A honfoglalás kori eredetet egyes települések törzsi neve is jelzi (Hejőkürt – a Kürt-, Tiszakeszi – a Keszi-, Tiszatarján – a Tarján-törzs nevét viseli. Sajóörös neve az Örösür nemzetségre utal.).

Mezőcsát szellemi öröksége részben a néphagyományokon, népművészen, másrészt a város híres szülöttein keresztül érhető tetten.

Valószínűleg Mezőcsát szülötte *Csáti Demeter ferences szerzetes*, aki 1526-ban versbe szedte a honfoglalás történetét, benne a fehérló mondáját.

Mezőcsát legemblematisabb figurája a *mezőcsáti Miska kancsó*, melynek jellegzetessége a kigyósvirágos dísz. A mezőcsáti fazekasság a maga idejében meghatározó jelentőségű volt. A környék jó minőségű agyagát 4-5 mesternél több nem dolgozta fel egy időben. A fazekas mesterek közül a

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

legismertebb *Rajczy Mihály*, akinek munkái országos tekintélynek örvendtek. Horváth, Kovács, Bartha családnevű fazekasok is dolgoztak Mezőcsát, azonban 1927-ben meghalt az utolsó fazekasmester is. Azóta csak Mezőkövesdről és Tiszafüredről lehet beszerezni az eredetiekhez hasonló Miska kancsókat.

Ezt az emléket megőrizte a mezőcsáti lakosság, és számos kerámia tekinthető meg a helyi tájházakban (lásd. később), nem utolsósorban központi elemét képezi a lakosság Mezőcsát, Mezőcsát alakult jelképrendszerének – ez a kérdőíves felmérésből egyértelműen kiderült.

Mezőcsát szülötte *Kiss József* (1843. november 30. – 1921. december 31.), aki ugyan csak 3 éves koráig élt a településen, mégis számos módon tisztelte előtte a város. Híres zsidó származású költő (jambikus verselés egyik meghatározó alakja), balladairó, a *Hét* című folyóirat szerkesztője volt. A város 1913-ban díszpolgárává választotta neves fiát.

Mezőcsát, Mezőcsát volt segédtanító 1833-tól kezdve három évig a református lelkészcsaládban született *Egressy Béni* (1814. április 21. – 1851. július 17.), a *Szózat* megzenésítője.

Mezőcsát, Mezőcsát született 1970-ben *Kálloy Molnár Péter* színész, költő, műfordító, rendező, énekes.

A város kulturális öröksége számos figyelemre méltó elemet tartalmaz. Műemléki védelmet élvező épületekben nem igazán gazdag a település, a település országosan védett műemlékei:

- Mezőcsát, Mátyás u. 37. : Népi lakóház
- Mezőcsát, Dobozy Kastély (romos)

A Keselyű-halmon található, eklektikus stílusban, 1889-ben felépített, ma erősen pusztuló Dobozy-kastély, illetve a felújított Mátyás utcai lakóház (tájház) mindenképpen említést érdemel (mindkét épület, továbbá a református templom is megjelenik a Dél-Borsodi LEADER Egyesület által létrehozott Dél-Borsod Értéktárában). A kastély 1889-ben, majorsági kastélyként épült. Főhomlokzatán timpanonos bejáratú terasz kapott helyet, a sarkokon pedig két nyolcszögletű torony épült a 21 helyiségből álló, közel 600 négyzetméteres épülethez. Sajnos – a 2015-ben törölt védettség ellenére – mára mind a kastély, mind a többi majorsági épület, mind a kastélypark menthetetlenül lepusztult.

Helyi védelem alatt áll a Márk-kastély, mely jó állapotban van: a közelmúltig elsősorban városi, ma járási intézményeknek ad otthont. Ugyancsak figyelemre méltó a kazettás mennyezetéről nevezetes református templom, valamint a felújított zsinagóga is. A felsorolt épületek mellett leginkább a Kardos-dűlő szőlőkunyhóinak védelme lenne megfontolandó (Farkas-Szabó kunyhósor).

A városban egy római katolikus templom, egy református templom, és egy imaház (Jehova tanúi) működik. A város központjában helyezkedik el egy zsinagóga, de a II. világháborút követően hívek nélkül maradt. A mezőcsáti zsinagóga nem tartozik a legnagyobb méretű zsinagógák közé, azonban karakteres méretei és építészeti stílusa mégis kiemelkedővé teszik. Különösen annak tekinthető, mivel Dél-Borsodban ez az egyetlen viszonylag épen megőrződött zsinagóga. A zsinagóga felújítására

végül a „Mezőcsát Városközpont Megújítása I. ütem” (ÉMOP-3.1.2/D-09-2010-0003) című projekt részeként került sor, melyet Mezőcsát Város Önkormányzata nyert el, 200 millió Ft-os összköltséggel. Az épület felújítása és funkcióval való ellátása megtörtént, jelenleg Művészetek Háza-ként működik. A település zsidó műemléki épületekben ugyan nem gazdag, de a Zsinagóga és a Zsidótemetőt a település vezetői turisztikai vonzerőként értékeli, továbbá a korábban ott élő zsidóság emlékeit őrzi a település.

Jelenleg Mezőcsát két tájház működik. A Mátyás király út 37. szám alatt található tájház műemléki védelem alatt áll. Az 1883-ban épült kismemesi ház tisztaszoba, konyha és hátsószoba korhűen mutatja be az adott kor életének használati tárgyait, mindennapjait. A hátsó kamrában audiovizuális bemutatóterem is kialakításra került. Juhász László 2010-ben elnyerte „Az Év Tájházvezetője” díjat. A tájház otthont ad a nyár egyik hagyományőrző rendezvényének is (a 2013-ban negyedszer megrendezésre került Csáti Menyegzőnek).

A Hunyadi út 8. szám alatt található tájházban parasztszoba, pitvar, kamra szolgál az helyi fazekasság összegyűjtött emlékeinek, a régi használati és dísz tárgyak kiállítására, valamint a 19. század és a századelő hangulatának visszaadására. Az épületben helyet kapott egy világító-eszköz gyűjtemény is. Mezőcsát épített látnivalói közé tartoznak a köztéri emlékművek, melyek az I. és II. világháború mezőcsáti áldozatait, valamint a magyar forradalmak előtt tisztelegnek. Szobra van a településen Kiss Józsefnek és Kálvin Jánosnak.

Az épített örökség, illetve múzeumok mellett kiemelendők a turisztikai termékekbe építhető néphagyományok. A város egykor neves fazekas központ volt, messze földön ismert Miskakancsókkal: ma azonban nincs élő fazekas a településen (az 1920-as években hunyt el az utolsó helyi fazekasmester). A mezőcsáti fazekasság motívumait viselő reprezentációs anyagok ezért ma Mezőkövesden vagy Tiszafüreden készülnek. A településen napjainkban is jelen lévő népi mesterségek képviselői közül – Dél-Borsod Értéktárának tanulsága szerint – Fehérné Földi Mária hímző, Kovácsné Szilágyi Krisztina gyöngyfűző, Molnár Papp Ilona költő, szárazvirág dekoráció- és mézeskalács készítő, valamint Tokaji József kés- és kardkészítő említhető meg.

A város népi hagyományőrzői közül említést érdemel a jelentős ismertségnek örvendő Mezőcsát Népi Együttes (néptánc) és a Mezőcsáti Citerazenekar is. A Mezőcsát Kultúrájáért Alapítvány – a tájház és a református templom kulisszái között, a Mezőcsát Népi Együttes közreműködésével – 2013-ban negyedik alkalommal rendezte meg a hagyományőrző „Csáti menyegzőt”. A város kulturális szereplőinek körét bővítő Egressy Béni Vegyeskórus repertoárja népdalfeldolgozásokból és klasszikus kórusművekből áll.

Mezőcsát emblemikus rendezvénye az először hivatalosan 1989-ben megrendezett lovasverseny. 2006-ig megyei járásközponti és regionális versenyfordulóként funkcionáló, három napos lovas napokat szerveztek a településen (díjugratás, fogathajtás stb.). Volt olyan lovas rendezvény, ahol 40

hajtó (összesen több mint 100 versenyző) szerepelt. 2007-től egy napos, kistérségi léptékű rendezvénnyé vált (fő finanszírozója napjainkban a város). A zsugorodás részbeni oka az állategészségügyi előírások és licencek szigorításában keresendő, mely a hobbihajtók eltűnésével járt. Ma belépő nélküli meghívásos versenyként szervezik, főként családtagok, a térség településeiről érkező tiszteletmeghívottak, és fanatikusok alkotják a törzsközöniséget.

2013-ban – a Mezőcsát Kultúrájáért Alapítvány közreműködésével – a II. Csáti Kavalkád kiemelt rendezvényeként került megszervezésre (Kuli Sándor Emlékverseny), célja Mezőcsát lovas kultúrájának ápolása. A rendezvény nyitányaként hintók és fogatok huszárok által kísért felvonulása, veteránmotorok bemutatkozása, kísézőprogramjaként népi játékok parkja, íjászat, hagyományos bográcsgulyás ételek főzőversenye, és egy, a verseny névadójára emlékező kiállítás került megszervezésre, továbbá a látogatók juh- és lófajtákkal is megismerkedhettek. Kiegészítő kulturális programokról / látványosságokról a Mezőcsát Népi Együttes, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Huszár- és Lovas Hagyományőrző Egyesület, illetve a Mezőcsát és környéke Önkéntes Tűzoltó Egyesület gondoskodott. A kettesfogatok és póni kettesfogatok akadályhajtásán összesen 13 db fogat vett részt.

A közösségi ház hagyományos programjai közé tartozik a februárban megrendezésre kerülő Csáti Borverseny kulturális rendezvénysorozata, melynek állandó eleme az évente megszervezett Dalostalálkozó. Említésre érdemes rendezvények a Mezőcsát és környéke Önkéntes Tűzoltó Egyesület rendszeresen megszervezett hagyományőrző bemutatói, valamint Tűzoltó Báljai is. A település kulturális kínálatát bővítik a Mezőcsátban élő képzőművészek (Vass J. Zsóka festőművész, Szikszai Róbert grafikus, Kékedi Levente művészeti iskolás alkotó), valamint a Kék Lagúna mazsorett csoport, amely nemzetközi versenyeken is sikerrel szerepelt. Végül, a kulturális kínálatot színesíti (kulturális csere) a németországi Worbis városával fenntartott testvérvárosi kapcsolat is.

A kulturális örökség témáján túl, a település látogatott rendezvényének számít a havonta megrendezett állat- és kirakodóvásár.

A kulturális élet intézményi kereteit az ÁMK intézményegységei sorába tartozó Kiss József Községi Ház és Könyvtár biztosítja. A Könyvtárban mintegy 42.000 kötet áll a látogatók rendelkezésére.

A múlt értékeinek, hagyományainak megőrzése, ápolása mellett mindent meg kell tenni, hogy a város szellemi élete, kultúrája egyre gazdagodjon.

A kulturális élet jelentős eseménye volt az 1992-től évente megrendezésre kerülő, ma már nem létező rendezvénysorozat, melyműködési idejében sok látogatónak nyújtott szórakozási lehetőséget.

A város sportéletében meghatározó szerepe van a Sportegyesület működésének. A Városi Sportegyesület több szakosztállyal működik (íjászat, labdarúgó, önvédelmi, autósport), amely a diákság soraiból kikerülő élsportot szolgálja. A területi koordinálást végző Diáksport Bizottságon kívül a városban egy Diáksport Egyesület (Általános Iskola) és egy Diák Sportkör működik.

A szakosztályok működését civil szervezetek, alapítványok és legfőképpen az önkormányzat támogatja..

A mezőcsáti zsidóság

Borsod vármegyébe az első zsidó kereskedők a XVIII. század első-második évtizedében érkeztek, majd III. Károly 1726-os és Mária Terézia 1748-as rendeletét követően indult meg jelentősebb bevándorlás. Lengyelország 1772-ben bekövetkezett felosztása szintén migrációs hullámot indított el a történelmi Magyarország felé. Mezőcsátra az 1800-as években érkeztek az első ortodox orientációjú jiddis nyelvű zsidók Galíciából és litván területekről. Borsod-Abaúj-Zemplén megye zsidósága az ipari körzetekhez és a kereskedelmi útvonalakhoz kapcsolódóan vált igazán jelentőssé és meglehetősen sokoldalúvá gazdasági szempontból.

A zsidóság megtelepedésének legfontosabb oka az volt, hogy a jelentős mezőcsáti köznemesi réteg nem foglalkozott kereskedelemmel és iparúzással. A főként ezekben a szakmákban tevékenykedő zsidó lakosok pedig kitöltötték ezt az űrt. A mezőcsáti zsidóság lélekszáma az 1800-as évek végére megközelítette az 500 főt, mely a lakosság 9-10%-át jelentette több évtizeden keresztül. Más forrás szerint azonban a zsidók száma 1898-ban 760 fő volt, mely 1939-re 730 főre csökkent, a lakosságszám 12-13%-át kitevé.

A zsidó közösség mindenesetre jelentősnek számított, melyet jelzett az a tény, hogy saját zsinagógájuk mellett elemi iskola (héder), idősebb fiúk számára tanház (jesiva), rabbi-lak téli imaházzal, valamint rituális fürdő (mikve) és vágoda is működött. Mezőcsát a környék zsidóságának is szellemi központjává, illetve anyakönyvi, hitközségi székhellyé is vált.

A község kereskedelmében több mint 50%-os részaránnyal voltak jelen a zsidó kereskedők, de a pénzügyi életben is meghatározó volt a zsidó tulajdonú pénzintézet (1891- ben alakult meg a Borsod megyei Takarékpénztár Mezőcsáti fiókja, ismertebb nevén Engel bank), illetve a számos zsidót alkalmazó másik pénzintézet, a Mezőcsáti Takarékpénztár Rt.

A kereskedelem mellett Mezőcsát iparában is igen jelentős szerepet töltöttek be a zsidó lakosok. 1868-tól kezdve működött Winter Fülöp gőzmalma, mely 1912-től Breuer Izidor tulajdonába került. A malomban a gabonaőrlés mellett olajütő és kendertörő is volt. 1948-ban állami tulajdonba került, majd 1963-ban megszűnt és az épületet is lebontották. Jelentős zsidó érdekeltségek voltak a szikvízgyártásban, az építőanyag- kereskedelemben (Reiner és Mandula cég), téglá- (Kasztner Sándor), betonelem- és cserépgyártásban (Schirmer Sámuel), valamint a kőfaragásban, bádogos-munkákban.

Földbirtokos zsidó családok is jelen voltak Mezőcsáton – például a Rosenfeld, a Resovszky, a Szekulesz és a Vojnarovics család. A Horovitz család pedig a kereskedelmi tevékenység mellett vendéglátással és szállásadással is foglalkozott (az 1930-as évekig működő Horovitz szállót üzemeltették).

A tisztviselői és egyéb értelmiségi szakmákban is nagy számban voltak jelen a zsidó lakosok – orvosok, tanítók, ügyvédek. Mezőcsát született és később díszpolgára is lett Kiss József neves költő, aki a századforduló egyik vezető szellemi termékének, a Hét című folyóiratnak szerkesztője volt (megkapta a Magyar Izraelita Közalap ösztöndíját is Bródy Sándor, Lengyel Menyhért és Szép Ernő költők és írók mellett). A mezőcsáti zsidóság kiemelkedő alakjai voltak a gyülekezet vezető rabbijai – Jakab Tannenbaum rabbi, valamint testvére (egyben utóda) a neves Sarge Cvi Tannenbaum rabbi, majd az ő veje Jehuda Altmann rabbi és 1923-tól fia (Tannenbaum rabbi unokája), Altmann Fábián (Sarge Cvi Altmann) rabbi. Utóbbi fogta össze a gyülekezetet a mezőcsáti és a környező zsidóság 1944-es gettóba gyűjtéséig és Auschwitzba deportálásáig.

A zsidó közösség jelenléte pedig nem csak a kereskedelemre és a helyi gazdaságra volt jótékony hatással, hanem a kulturális élet is felpörgött (pl. Schwarz Herman nyomdája 1901-től működött, ahol a Mezőcsáti újságot is nyomtatták 1911-1914 között). A helyi polgárság meghatározó eleme lett a zsidó közösség anyagi lehetőségeivel, szorgalmával és lokálpatriotizmusával. A zsidó kereskedők forgalmasabb utcákon létesített boltjai – melyek jellegzetesen kifelé nyíló üzlethelyiségek voltak befelé húzó lakóépülettel – meghatározóak voltak a településképet illetően (a nagyvárosi polgárokat utánzó mezőcsáti dzsentrik múlt századfordulón megjelenő emeletes épületeivel együtt). Az urbanizációhoz járultak hozzá a téglából épült, cseréptetővel fedett épületek szemben a korábban jellemző vályogfalú nádtetős házakkal. A város arculatában mind a mai napig meghatározóak ezek az épületek.

1944. május közepén az akkori Mezőcsáti járás 22 településéről összesen 892 főt, köztük 506 helyi zsidó lakost gyűjtöttek össze a Munkácsy és a Muhi utcákban kijelölt gettóba. Május végén vonattal a diósgyőri téglagyárba vitték a gettó lakóit, ahonnan a június 8-10. közötti bevagonírozás után Auschwitzba szállítottak. Az 506 mezőcsáti zsidó közül 362-en soha nem tértek haza.

A II. világháború után a túlélők jelentős része visszatért Mezőcsátra és igyekezett visszatérni eredeti tevékenységéhez, azonban a körülmények gyökeresen megváltoztak. A törvények gátolták a vállalkozások újraindítását, az államosítások következtében pedig a meglévő gazdasági szervezetektől, létesítményektől is megfosztották őket. Bár 1945-48-ban sok zsidó fiatal települt a cionizmus égisze alatt Palesztinába, az 1949-es népszámlálás során 107-en vallották izraelitának magukat Mezőcsátban. Azonban az államosítás és a Rákosi-korszak következtében sokan költöztek Miskolcra és Budapestre, valamint Amerikába, Nyugat-Európába és az időközben létrejött Izraelbe. Mezőcsát és zsidó közössége nem volt képes újjáéledni, nem volt rabbijuk, sem szellemi-értelmiségi vezetőjük, végül 1960-ban az izraelita hitközség megszűnt. Mindössze néhány idős zsidó család maradt a településen, akik az 1980-as években kihaltak. A 2001-es népszámlálás során egyetlen lakos sem vallotta magát zsidónak a városban, az ezredforduló után mindössze egyetlen hitehagyott zsidó származású férfit tartottak számon.

A 2011 népszámlálási adatok alapján a településen élők közül a vallás tekintetében az alábbi a megoszlás:

- Katolikus: 1802 fő
- Ortodox keresztény: 4 fő
- Református: 2520 fő
- Evangélikus: 5 fő
- Más vallású: 58 fő
- Nem vallásos: 476 fő
- Nem válaszolt: 1089 fő

A települési identitás kialakításában és erősítésében a civil szervezeteknek is meghatározó szerepe lehet, mivel ezek a helyi lakosok által életre hívott önkéntes szerveződések változatos tevékenységeiken keresztül hatékonyan segítik a közösség legkülönbözőbb igényeinek a kielégítését.

Mezőcsátan számos civil szervezet működik, melyek jelentős része valamelyik intézménnyel áll kapcsolatban, illetve fontos szerepet tölt be a közösségi élet szervezésében, a rendezvények lebonyolításában.

Civil szervezetek Mezőcsát-on:

Egészségügyi Civil Szervezetek
"Nyitnikék" a Mezőcsát Napközi Otthonos Óvodáért Alapítvány
"Mezőcsát és Térsége Egészségügyéért" Közhasznú Alapítvány
HÁTTÉR Alapítvány
Egyéb Civil Szervezetek
Állattartó Gazdák Egyesülete
Dél-Borsodi LEADER Egyesület
Mezőcsáti Kistérség Községi Munkásainak Egyesülete
Mezőcsáti Közös Ipartestület
Érdekképviseleti Civil Szervezetek
Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület
Körzeti Labdarúgó Szövetség
Mezőcsáti Közös Ipartestület
Kulturális Civil Szervezetek
"A Mezőcsáti Középiskolásokért" Alapítvány
Ázsiai Harcművész Szervezete Magyarország Egyesület
"Mezőcsát Kultúrájáért" Alapítvány
Mezőcsát Népművészeti Egyesület
"A mezőcsáti Zsinagóga Megmentéséért" Közalapítvány
Oktatási Civil Szervezetek
"A Mezőcsáti Középiskolásokért" Alapítvány
"A mezőcsáti református templomért" Alapítvány
"Mezőcsáti Általános Iskola Ifjúságáért" Alapítvány
Sport Civil Szervezetek
Körzeti Labdarúgó Szövetség
Mezőcsát Város Sportegyesület
Mezőcsáti Diáksport Egyesület
Mezőcsáti Hubertus Vadásztársaság
Postagalamb Sport Egyesület (?)
Területi Horgász Egyesület (?)
Környezetvédelmi Civil Szervezetek
Mezőcsát és Környéke Önkéntes Tűzoltó Egyesület
Mezőcsáti Polgárőr Egyesület

1.8. A település humán infrastruktúrája

1.8.1. Humán közszolgáltatások

A humánszolgáltatások mindegyike alkotmányos alapjog, szervezése kötelező önkormányzati feladat. Ide tartozik többek között a közoktatás, az egészségügyi ellátás, a kulturális közszolgáltatások, és tágabb értelmezésben ide sorolható a szociális és gyermekvédelmi ellátás is.

Bölcsődei és óvodai ellátás

Mezőcsátan az önkormányzat működtet óvodát – két tagintézménnyel (ÁMK – azaz Általános Művelődési Központ – Napközi Otthonos Óvoda). Óvodai nevelés már az 1920-as évek közepétől folyt, és az 1970-es évekre három óvoda üzemelt, melyek közül – a gyermekszám csökkenése miatt – a Bacsó Béla úti egységet megszüntették. 2004-től azonban megkezdte működését Dr. Enyedy Andor Református Óvoda és az azóta ennek részeként megnyílt Bölcsőde is (2011-ben került kialakításra, melyet a Mezőcsáti Református Egyházközség működtet).

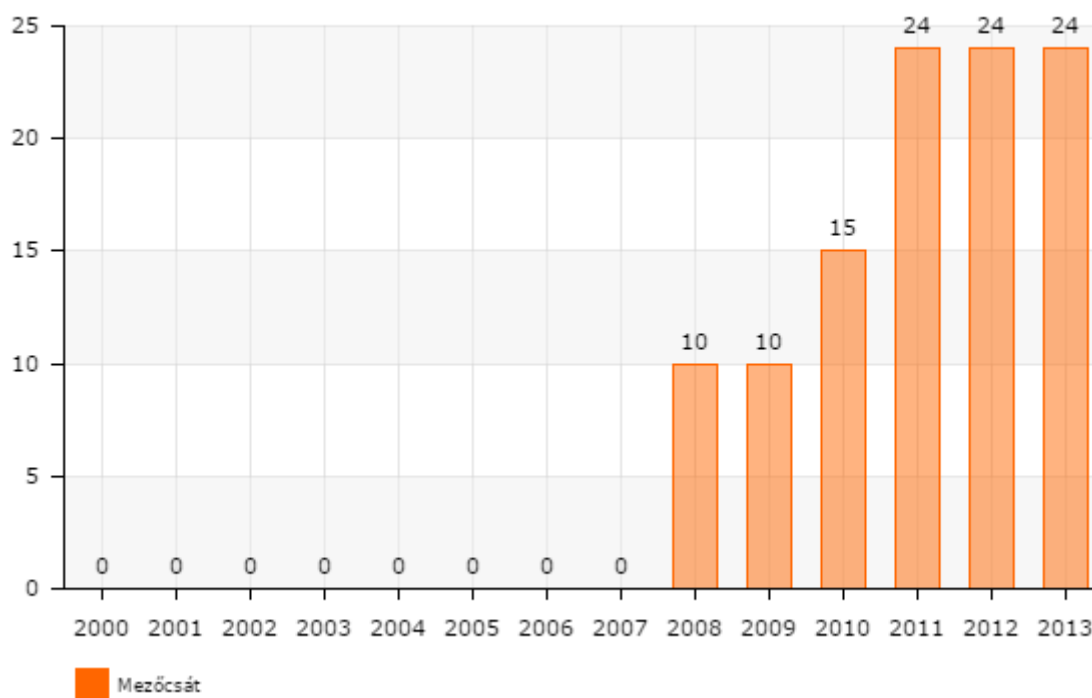
2008-2009-ben a Mezőcsátan működő bölcsődei férőhelyek száma 10 db volt, mely kevésnek bizonyult, mivel ekkor még az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 2008-ben 1,4 illetve 2009-ben 1,3 fő volt

A 2010-ben illetve 2011-ben történt bővülés következtében az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 2010-ben 0,87, 2011-ben 0,96, majd 2012 és 2013-ban 1 fő volt. Az országos és megyei járásközponti mutatókhoz képest lényegesebb eltérést csak a 2010-es évre mondhatunk, amikor az országos mutató 1,1 fő, a megyei járásközponti mutató 1,02 fő volt.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

27. ábra: Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)

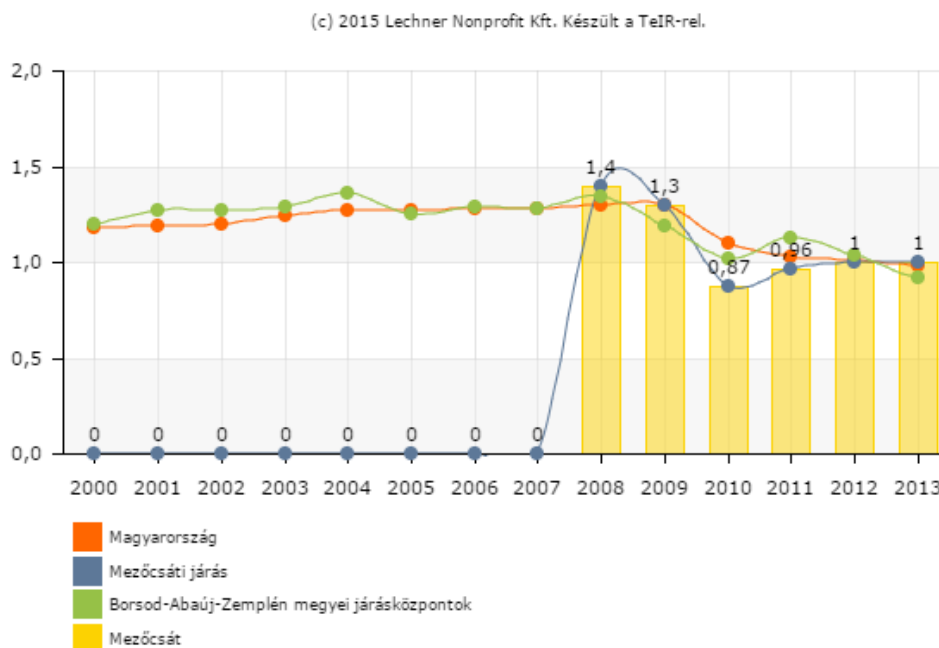
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

28. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma (fő),

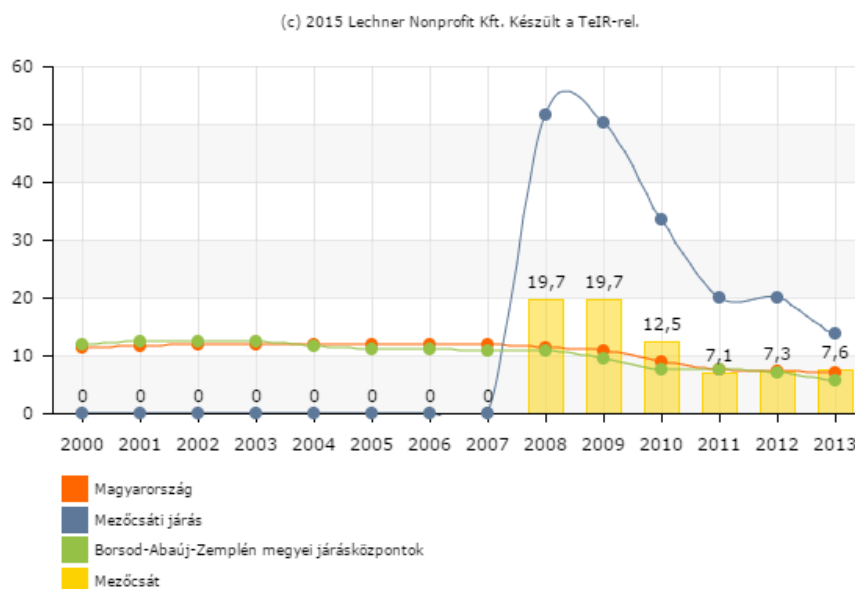

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsátan az egy működő bölcsődei férőhelyszámra jutó 0-2 éves korosztályú gyermekek száma a bölcsődei ellátás indításától kezdve folyamatosan csökken (19,7-ről mára 7,6-ra), hasonlóan az országos, megyei járásközponti adatokhoz, csak attól jóval nagyobb mértékben. Míg a működés első éveiben az országos és megyei járásközponti átlagtól jóval magasabb kapacitáshiány mutatkozott, 2011-től ez megfelel a nagyobb területi szinteknek. Ugyanakkor látszik, hogy a járás többi településén a nagyobb kapacitáshiány nem tudott ilyen mértékben közelíteni a megyei járásközponti és országos szinthez.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

29. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma (fő)

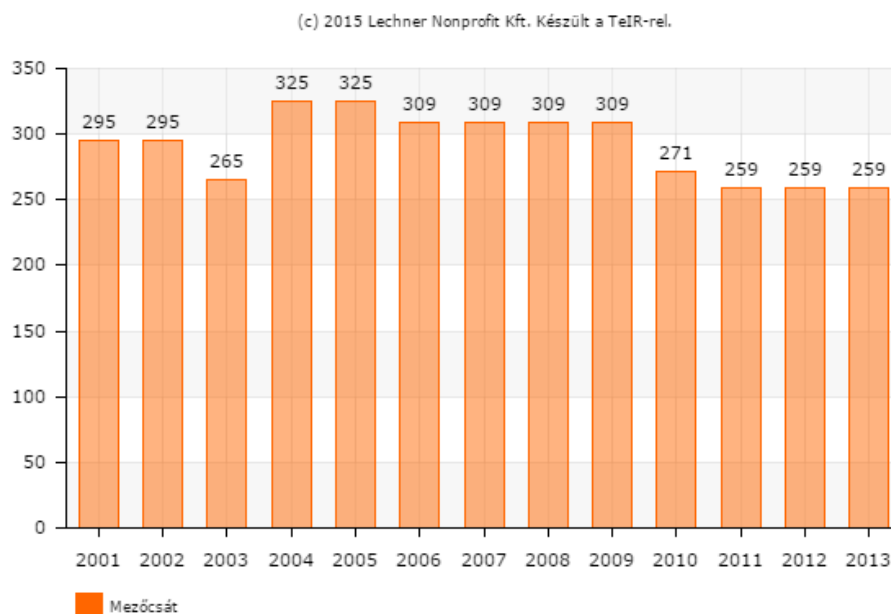
Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma 2001-2002-ben az 1-hez nagyon közeli értéket mutatott, amely nem tér el jelentősen az országos, illetve megyei járásközponti adatoktól, a férőhelyek kapacitás-kihasználtsága közel 100%-os a településen.

2003-ban a férőhelyek szűkülésével kapacitáshiány mutatkozott, de az azt követő évek fejlesztéseinek eredményeként a rosszabb kapacitás-kihasználtság jellemző. A járás településeihez viszonyítva az utóbbi években megfordult a helyzet és azok rosszabb kapacitáskihasználtságot mutatnak Mezőcsáthoz képest.

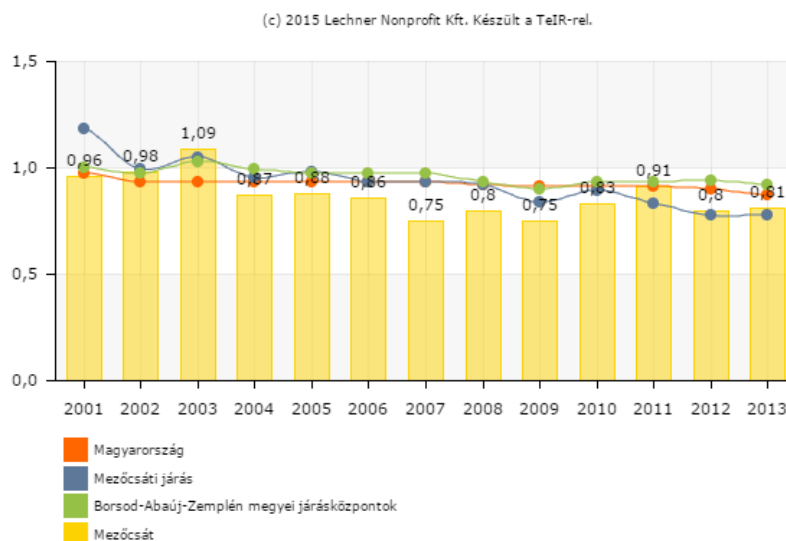
Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

30. ábra: Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

31. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma (fő)

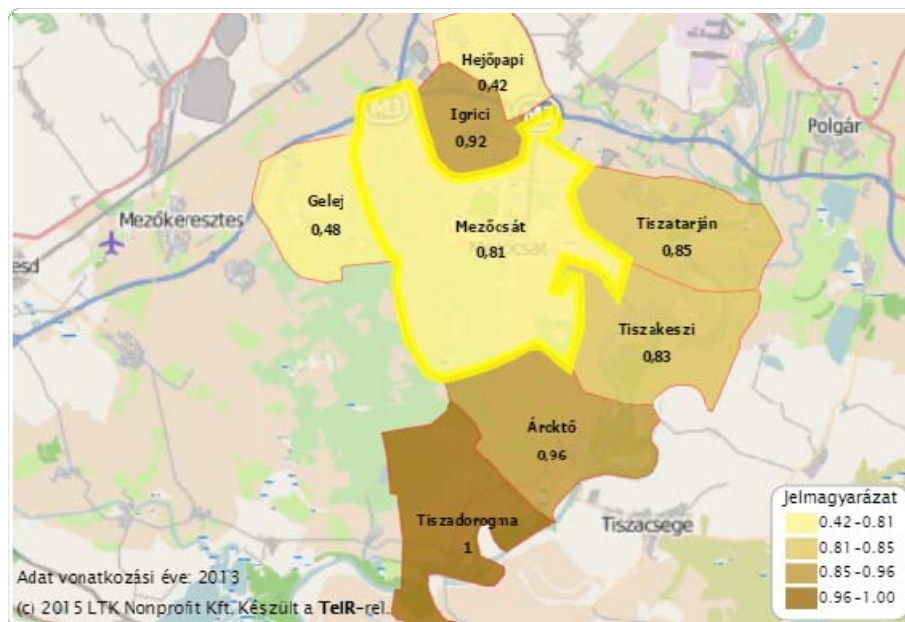
Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

32. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma (fő)

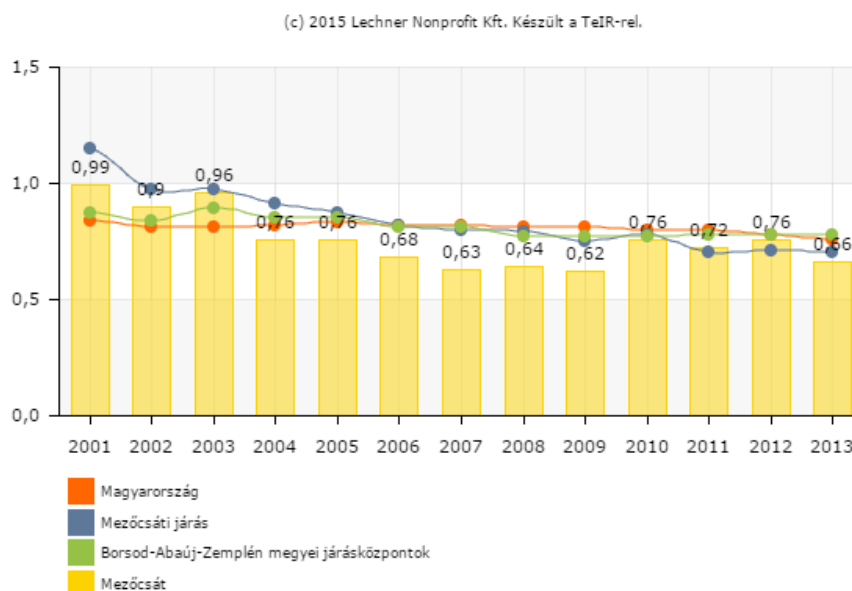

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek számában az országos átlag a 2010-es évekig 0,8-0,84 közötti értéket mutatott: ebben az időszakban Mezőcsát esetében 2001-2003-között ettől magasabb gyerekszámot mutattak a mérések, aztán a következő 6 évben jelentősen az országos, megyei járásközponti és járási átlag alá esett a gyerekszám a településen. 20010-től kezdődően újra emelkedett, de sohasem érte el az országos, megyei járásközponti szintet, majd 2013-ra újra 0,1 ponttal eltávolodott negatív irányba ettől.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

33. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (fő)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Általános iskolai oktatás

Mezőcsátan két általános iskola működik. Az Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskola elődjét – a Polgári Iskolát – 1934-ben alapították, 1948-tól Állami Általános Iskolaként folyt tovább az oktatás. Az Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskola – az óvodákhoz hasonlóan – az ÁMK részeként működött. Ma már a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ vette át az intézmény fenntartását, melynek jelenlegi épületegyüttese 1960-tól kezdett kialakulni, mely 1964-ben és 1987-ben újabb tantermekkel, 1986-ban tornacsarnokkal bővült. 2006-ban újabb épületrészt húztak fel 10 tanteremmel, könyvtárral és irodahelyiséggel.

1992-től kezdve a református egyház fokozatosan visszakapta az 1948-ban államosított iskolaépületeket, melyekben megkezdődött a *református általános iskolai* oktatás-nevelés. A Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola 2001-ben új épületszárnnyal, tornateremmel, könyvtárral, oratóriummal, diákéttermi résszel bővült.

Az általános iskolai tanulók száma (gyógyypedagógiai oktatással együtt) 2013-ban 639 fő, ami 2001-hez képest 15%-os csökkenést jelent.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

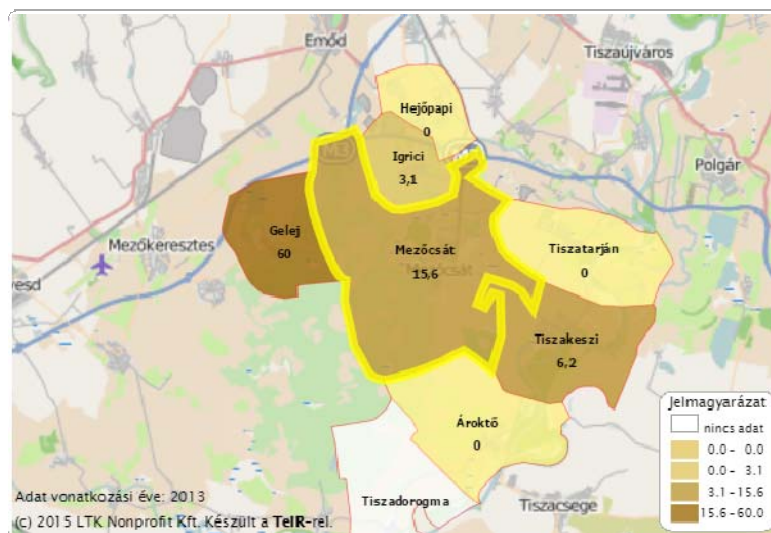
„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Az általános iskolai feladat ellátási helyek átlagos létszáma 2013-ban 319,5 fő, ebből Mezőcsátra más településekről bejáró tanulók aránya 15,6% (2008-tól 17,5-15,5% között ingadozik).

34. ábra:

Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali ellátásban (%)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Középiskolai oktatás

Mezőcsátan egy középfokú oktatási intézmény működik. A *középfokú oktatás* 1963-ban kezdődött meg Mezőcsátan az általános iskola épületében. 1969-ben adták át az önálló, erre a célra épített – jelenleg is használt – épület-komplexumot (az Gimnázium Mezőcsát elnevezésű intézmény 1975-ben felvette Nógrádi Sándor nevét). 1984-ben beindult a közgazdasági szakképzés számviteli-gazdálkodási ágazaton, melyet 1992-ben gyorsíró, idegen nyelvi gépiró ágazat indítása is követett. 1993-ban vette fel az intézmény a Kiss József Gimnázium és Szakközépiskola nevet, 1994-ben pedig beindult a hatosztályos gimnáziumi képzés tehetséggondozással, idegen nyelvi és számítástechnikai képzéssel. 2 éves pénzügyi-számviteli ügyintéző szakképzés is zajlik az intézményben. 2005-től integrálták az ÁMK-ba ezt az intézményt is, melynek fenntartását 2011-ben átvette a református egyház, melynek neve így Mezőcsáti Református Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola lett. 2013-ban fejeződött be egy közel 245 millió Ft-os épületkorszerűsítés és –bővítés.

Az iskolában:

- négyosztályos gimnáziumi képzés,
- hatosztályos gimnáziumi képzés,
- 13/14. évfolyamon, érettségi után pénzügyi-számviteli ügyintézői közgazdasági szakképzés, valamint

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

- esti tagozatos gimnáziumi felnőttképzés is zajlik.

A nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) 2013-ban 243 fő volt, amely az általános iskolai tanulók számához hasonlóan 2001-től (355 fő) folyamatos csökkenést mutat. A tanulói létszámot tekintve külön kiemelendő, hogy 2008-tól erőteljesebb csökkenés figyelhető meg, 435 főről 45%-kal, 243 főre csökkent. A középiskolába járók 45,3%-a (2013) más településekről érkezik az intézménybe.

A településen nem folyik felsőfokú oktatás.

1.8.1.2. Egészségügy

A Mezőcsáti kistérségi Egészségfejlesztő Központ 2011. október 1-én kezdte meg működését. Az intézmény járóbeteg szakellátás keretében területi ellátási kötelezettségének megfelelően 12 település – Mezőcsát, Ároktő, Gelej, Igrici, Hejőkürt, Hejőpapi, Mezőnagymihály, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján, Tiszavalk – számára biztosítja a következő szakrendeléseket 2 telephelyen:

- Általános belgyógyászat
- Általános sebészet
- Általános szülészeti-nőgyógyászat
- Általános csecsemő-és gyermekgyógyászat
- Tüdőgyógyászat
- Tüdőgondozás
- Általános bőrgyógyászat
- Kardiológia
- Neurológia
- Reumatológia
- Általános szemészet
- Általános laboratóriumi diagnosztika
- Általános röntgendiagnosztika
- Általános ultrahang diagnosztika

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Fizioterápia
- Gyógytorna
- Gyógymasszázs

Központi ügyeleti ellátást nyújt az Ügyeleti Társulásban szereplő települések, azaz Mezőcsát, Ároktő, Gelej, Igrici, Hejőbába, Hejőkürt, Hejőpapi, Mezőnagymihály, Nemesbikk, Tiszakeszi, Tiszatarján területén.

Körzeti illetve iskolavédőnői szolgálatot tart fenn Mezőcsát körzetei és oktatási intézményei vonatkozásában.

Egészségfejlesztő Központ alapellátásként nyújt 3 védőnői szolgálatot, központi orvosi ügyeletet Mezőcsát város és 9 városkörnyéki település mintegy 20.000 lakosa részére. Továbbá az Egészségügyi Központ épületében működik 2 fogorvosi szolgálat és 3 felnőtt háziorvosi szolgálat, 2 házi-gyermekorvosi szolgálat vállalkozásban, az önkormányzattal kötött megállapodás alapján.

Mezőcsátban már 1850-es évek óta működik gyógyszerár, az utóbbi évtizedekben már csak egy patika működött, mely ma már az Egészségfejlesztő Központ épületében található.

A mezőcsáti mentőszolgálat 1972-től üzemel a jelenlegi helyén. Jelenleg egy 24, egy 12 és egy 8 órás szolgálatban működő mentőkocsi látja el Mezőcsát, valamint Ároktő, Gelej, Hejőkürt, Hejőpapi, Igrici, Tiszababolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi és Tiszatarján lakosságát, valamint szükség esetén Hejőszalonta, Hejőkeresztúr és Nemesbikk is a vonulási területhez tartozik. A mentőállomás jelenleg két esetkocsival és 16 fővel működik.

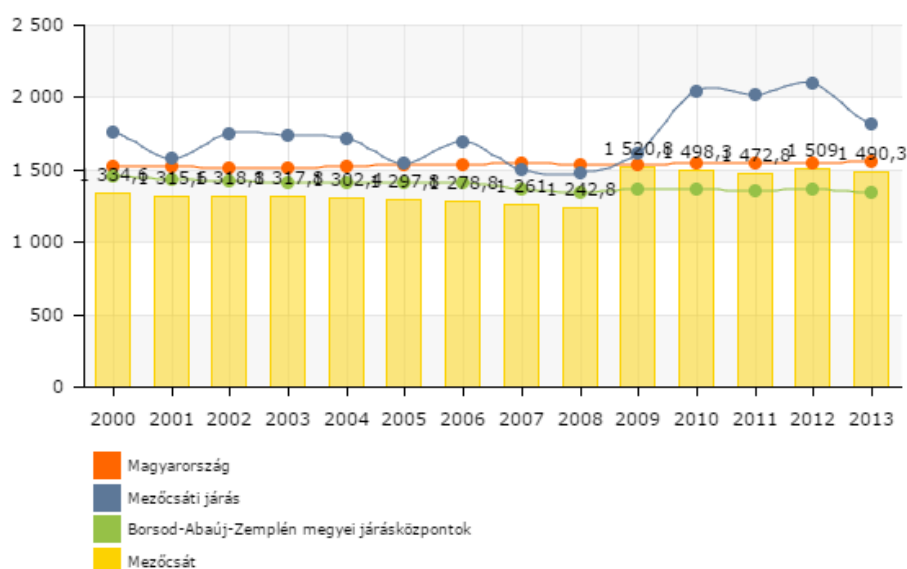
Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma a városban 2013-as adatokat vizsgálva 1490,3 fő, amely a 2000-es évektől némileg csökken.

Ez a létszám az országoséval közel azonos, a megyei járásközponttól 48 fővel több. Legmagasabb létszámot a járásközponti mutató, itt egy háziorvosra 1810 fő jut.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

35. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A mezőcsáti járás területén fekvőbeteg ellátó intézmény nincs – a legközelebbi aktív fekvőbeteg ellátó intézmény Miskolcon található (BAZ Megyei Kórház és Egyetemi Oktatókórház, 46 km, 35 perc).

1.8.1.3. Szociális ellátás

2004-ben jött létre a Mezőcsát Kistérség Többcélú Társulása, amely létrehozta a Humán Szolgáltató Központ intézményét. Ez látja el kistérségi szinten a települési szociális alapszolgáltatásokat (családsegítés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, támogató szolgálat, gyermekjóléti szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye) a társulás kilenc településén (Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján, Tiszavalk). Ebben nagy előrelépést az ÉMOP-4.2.1/C-2F-2009-0005 több mint 210 millió Ft-os épület-korszerűsítésre és bővítésre nyújtott támogatása jelentett.

Az idősek nappali ellátó intézménye került kialakításra Mezőcsátban, ennek kapacitása 50 fő, kapacitáskihasználtsága 80%-os, naponta 40-en veszik igénybe az ellátást. A nappali ellátás mellett több rendezvénynek is helyet ad, mivel szociális alapellátást lát el. Ennek keretében működik a Lila Akác Nyugdíjas Klub.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény nincs Mezőcsátban. Bentlakásos Idősek otthona Tiszavalkon működik legközelebb.

1.8.1.4. Kulturális közszolgáltatások

Az Általános Művelődési Központ Kiss József Közösségi Ház és Könyvtár elődje 1950-ben kezdte meg működését a Járás Kultúrotthon megnyitásával, valamint a nagyközségi könyvtár 1955-ös létesítésével. 1981-ben egyesítették ezt a két intézményt Kiss József Közösségi Ház és Könyvtár néven, majd 2005-től kezdve került az ÁMK keretébe. A könyvtár jelenleg mintegy 40000 darabos könyvállománnyal áll az olvasók rendelkezésére, akik nem csak a városból, hanem a környező településekről is érkeznek.

A közösségi ház gondozza a Városi Kiállítótermet, a Helytörténeti szobát, valamint a Kiss József emlékszobát. Ezek egy részének elhelyezésére, illetve a különböző kulturális rendezvények – pl. koncertek, előadások – helyszínéül is szolgálhat a kiváló akusztikával rendelkező felújított zsinagóga épület.

A közösségi ház szervezi a „Csáti borverseny”-t, de gyerek- és ifjúsági rendezvényeket, kiállításokat, kulturális, szórakoztató és ismeretterjesztő programokat is. A kulturális és hagyományőrző egyesületeknek is otthont ad az intézmény (ezekről a civil szervezetek kapcsán esik majd szó). A tájházakra – melyek fontos elemei Mezőcsát kulturális vonzerőinek – a települési identitást erősítő tényezők kapcsán térünk ki.

Az Általános Művelődési Központ Kiss József Közösségi Ház és Könyvtár, valamint a Tájházak látogatószámának alakulása 2008-2014 között:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Művelődési Központ látogatószáma (fő)	13.465	24.058	61.614	54.546	27.301	33.680	40.785
Könyvtár látogatószáma (fő)	6.084	5.217	5.557	5.237	4.474	4.629	3.978
Könyvtári rendezvényeken résztvevők száma (fő)	1.400	1.402	1.336	1.239	1.015	1.130	707
Mátyás király utcai Tájház	NA	NA	NA	NA	NA	1.140	1.214
Hunyadi utcai Tájház	180-200	180-200	100-150	100-150	100-150	100-150	100-150

Mezőcsátan sem mozi, sem színház nem található.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Mezőcsátanak külön települési esélyegyenlőségi programja 2013-ig nem volt. 2010-ben, összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.), a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, kistérségi szinten készítette el a kistérségi szintű dokumentumot.

A Kistérségi Esélyegyenlőségi Helyzetelemzés célja, hogy az elfogadandó Kistérségi Esélyegyenlőségi Tervhez szükséges kistérségi szintű határozatok és döntések tervezéséhez, azok meghozatalához nyújtson szakmai alapot. A helyzetelemzés és intézkedési terv legfontosabb megállapításai az oktatási, a lakhatási- szegregáció, a foglalkoztatási, egészségügyi és szociális területén tapasztalt legfontosabb esélyegyenlőtlenségi fókuszokat veszi számba és a feltárt problémákra javasolt szükséges beavatkozásokat.

A dokumentum a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok hátránykompenzáló fejlesztésében határozta meg céljait és beavatkozásait az esélyegyenlőség és az egyenlő hozzáférés biztosításának elvét figyelembe véve.

Az esélyegyenlőségi program hátrányos helyzetű célcsoportjai a következők személyek és csoportok voltak:

- fogyatékos emberek,
- roma kisebbséghez tartozók,
- nők, férfiak, családok,
- hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok,
- idősek és időszedő (45 év fölötti) emberek

A dokumentum az alábbi esélyegyenlőségi problémákat azonosította:

- Az országos, és a megyei átlagot meghaladó igen magas munkanélküliségi ráta
- A munkanélküliek jelentős arányban az aluliskolázott (8. általános, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettség) réteget képviselték
- A térségben alacsony számban volt jelen a foglalkoztató szektor (KKVhiánya)
- A kistérség legnagyobb foglalkoztatói a helyi önkormányzatok, amelyek minimális helyi bevétellel rendelkeztek

- Az önkormányzatok legnagyobb kiadásait a szociális ellátások kifizetései adták
- Nem megfelelő pályázati rendszer, illetve kevés pályázati lehetőség
- Rosszul beidegződött foglalkoztatói attitűd a hátrányos helyzetű csoportokkal szemben
- Alacsony pályázati kedv a meglévő kis- és közepes vállalkozások részéről

2013-ban elkészült a városra irányuló Helyi Esélyegyenlőségi Program, amelynek a főbb megállapításai, és azok megoldására megfogalmazott intézkedéseket az alábbi táblázat foglalja össze:

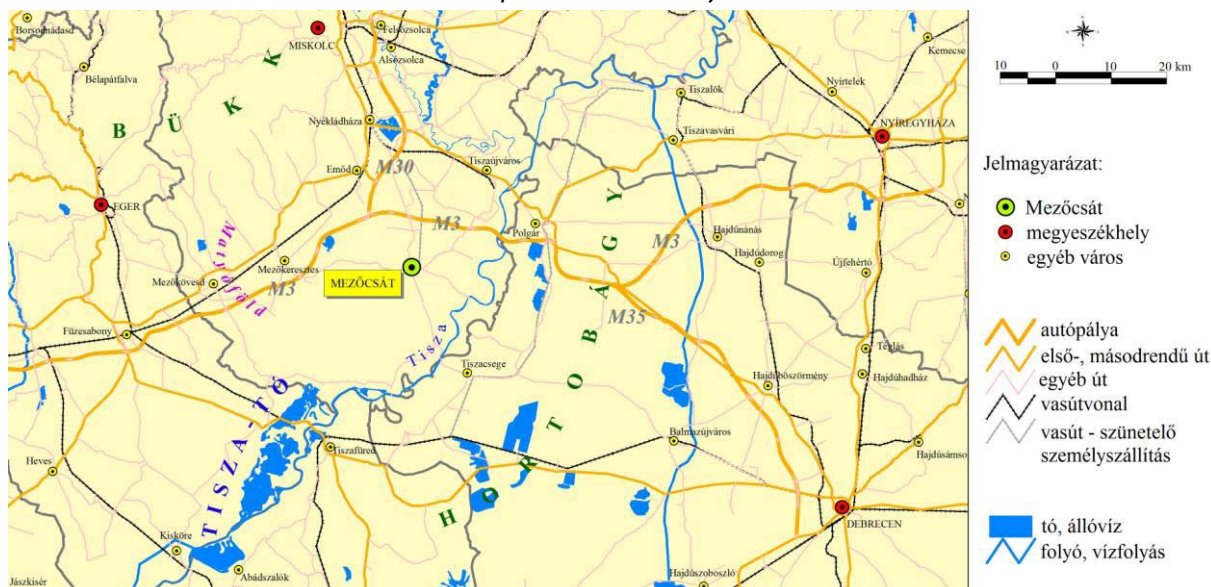
Célcsoport megnevezése	Azonosított problémák	Megfogalmazott intézkedések
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	A tartós munkanélküliség aránya magas	Közfoglalkoztatási programokba történő bevonásuk
Gyerekek	Szünidei programok hiánya	Szünidei programok szervezése
Idősek	Áldozattá válás	Időseket érintő bűncselekmények megelőzése
Nők	Munkanélküliség	Képzési programok körének szélesítése, tájékoztatás a lehetőségekről
Fogyatékkal élők	Közütemények, közterületek, járdák, parkok akadálymentesítése nem vagy csak részben megoldott	Pályázati források keresése

1.9. A település gazdasága

Mezőcsát gazdasági helyzetének felmérése során elengedhetetlen a város elhelyezkedését és városhálózati pozícióját bemutatni.

Mezőcsát Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén, a Bükk és a Tisza között húzódó Borsodi Mezőség tájegység szélén és a Sajó-Hernád sík mentén helyezkedik el. Miskolctól és Mezőkövesdtől 35, Tiszaújvárostól 20 km távolságra található, míg a Tisza-tó északi része 30 kilométernyi utazással érhető el. Az M3-as autópálya igrici csomópontja mindössze 5,5 km-re van a város északi határától, azonban a település közvetlenül csak alsóbbrendű utakon érhető el

15. térkép: Mezőcsát elhelyezkedése

Forrás: Települési adatbázis

2007 óta a 88-as számú Nyékládháza-Mezőcsát közötti vasúti szárnyvonalon szünetel a személyszállítás, azonban teherforgalom lebonyolítható a szakaszon. A Tisza folyó 8-10 km-re folyik a várostól. Mezőcsát a dél-borsodi térség életében meghatározó szerepet játszott és fontos játszik jelenleg is – ennek történelmi aspektusú bemutatására külön is sor kerül.

Mezőcsát Magyarország térszerkezetében a Közép-Tisza vidékén elhelyezkedő ún. „belső periféria” részét képezi, annak északi peremén található.

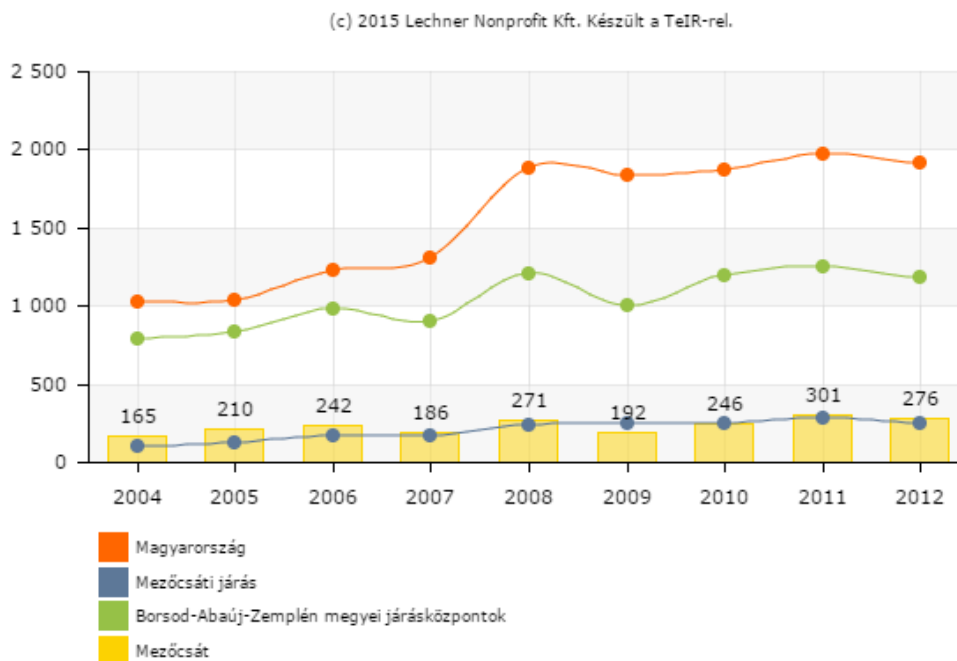
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

A város gazdasági értékteremtő képessége a vizsgált időszakban jelentősen elmaradt az országos, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megye járásközpontjainak átlagértékeitől. Mezőcsát gazdasági súlya alacsony, fejlődése stagnáló tendenciát mutat az elmúlt időszakban. A mezőcsáti járás átlagértékei nem sokkal maradtak el a járásközpont értékétől, ami egyrészt a járásközpont járás egészéhez viszonyított jelentős súlyának köszönhető.

Megvizsgálva a 2004., 2008., és 2012-es éveket elmondható, hogy az egy települési lakosra jutó hozzáadott érték sem az országos, sem a megyei járásközpontéhoz képest arányában nem változott jelentősen, 14-15% illetve 20-22% között mozgott.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

36. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

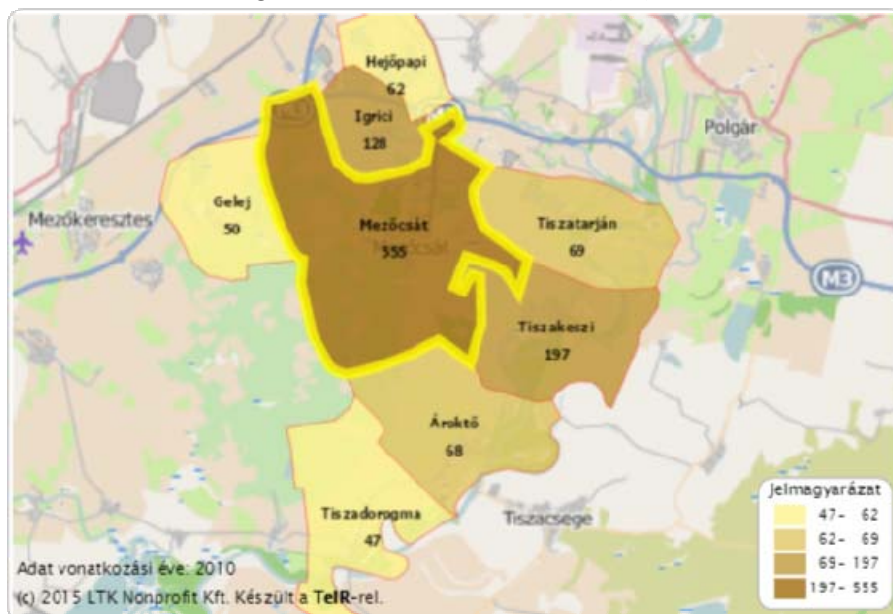

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A mezőcsáti regisztrált vállalkozások száma 2010. év végén 555 volt, ezzel az értékkel kiemelkedik a járásból. Rajta kívül jelentős számú vállalkozás Tiszakeszin és Igricin található.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

37. ábra: Regisztrált vállalkozások száma (db), 2000-2012

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Jellemző a településre az egyéni vállalkozások magas aránya. A vállalkozások jellemzően a 10 fő alatt foglalkoztató kategóriába esnek, kevés azoknak a száma, akik ennél több alkalmazottat foglalkoztatnak.

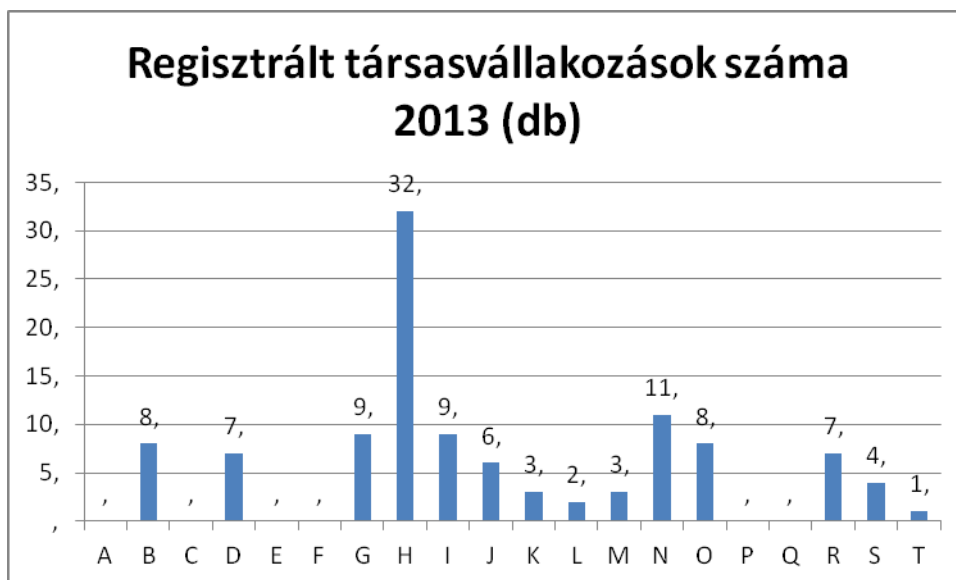
Regisztrált vállalkozások száma foglalkoztatotti létszám alapján

Foglalkoztatott létszám vállalkozásonként	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1-9 fő	299	296	456	445	444	456	443	424
10-49 fő	13	14	16	13	13	13	13	12
50-249 fő	1	1	1	1	3	1	1	1
250-x fő	0	0	0	0	0	0	0	0
nonprofit – GFO11	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

Forrás: TEIR

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

38. ábra: Regisztrált vállalkozások száma ágazati megoszlás alapján

Forrás: KSH adatbázis

jelmagyarázat:

A	egyéb tevékenység
B	mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
C	bányászat, kőfejtés
D	feldolgozóipar
E	villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás
F	vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
G	építőipar
H	kereskedelem, gépjárműjavítás
I	szállítás, raktározás
J	szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
K	információ, kommunikáció
L	pénzügyi, biztosítási tevékenység
M	ingatlanügyletek
N	szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
O	adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
P	közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás
Q	oktatás nemzetgazdasági ágban
R	humán-egészségügyi, szociális ellátás
S	művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban
T	egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágban

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A Mezőcsátban regisztrált összesen 110 társas vállalkozásból kiemelkedik a kereskedelem és gépjárműjavítás ágazat, szinte háromszorosa a második legjelentősebb ágazatnál, az szakmai, tudományos és műszaki tevékenységnél.

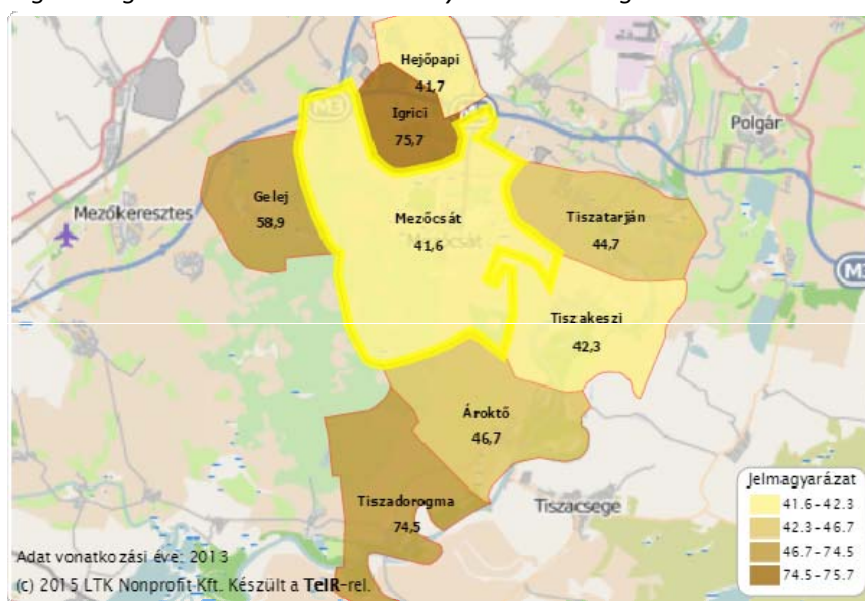
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Mezőcsát és térsége alapvetően mezőgazdasági meghatározottságú terület, a város és környéke meg is maradt hagyományos mezőgazdasági beállítottságúnak. Mivel a területen jelentősebbnek nevezhető ipar nem jelentkezett, Mezőcsát gazdaságában az iparnak nincs kitüntetett szerepe. Ugyanakkor a legtöbb vállalkozás a városban a tercier szektorban működik.

2008-2012 között a mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya nagyságrendekkel nem változott, 35,3%-ról emelkedett 41,6%-ra. Ez megfelel az országos, megyei járásközponti és járási trendeknek. A járás többi településéhez viszonyítva Mezőcsátban a legalacsonyabb a mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya.

39. ábra:

Mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

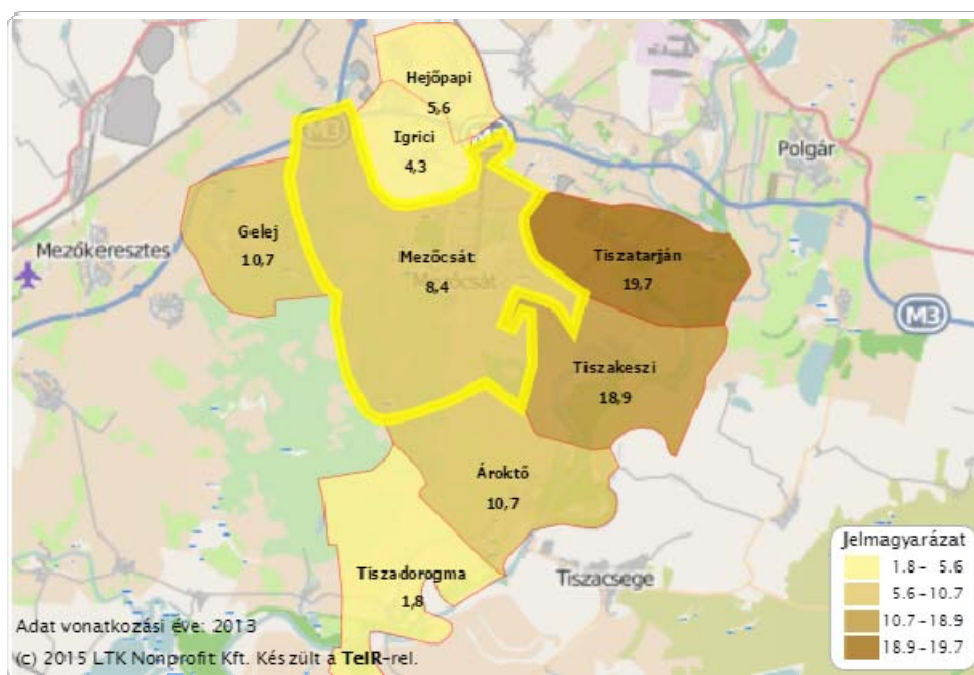
Az iparban és építőiparban regisztrált vállalkozások aránya 2008 és 2012 között ezzel szemben folyamatosan csökkent 14,5%-ról 8,4%-ra, ami szintén megfelel az országos, megyei járásközponti és járási trendeknek. A járási arány a vizsgált időszakban mindig magasabb a Mezőcsátinál, ezt támasztja

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

alá, hogy 4 olyan település is van a járásban, ahol ez az arány magasabb, Tiszakeszin és Tiszatarjánban több mint kétszerese ez az arány.

40. ábra:

Iparban és építőiparban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában

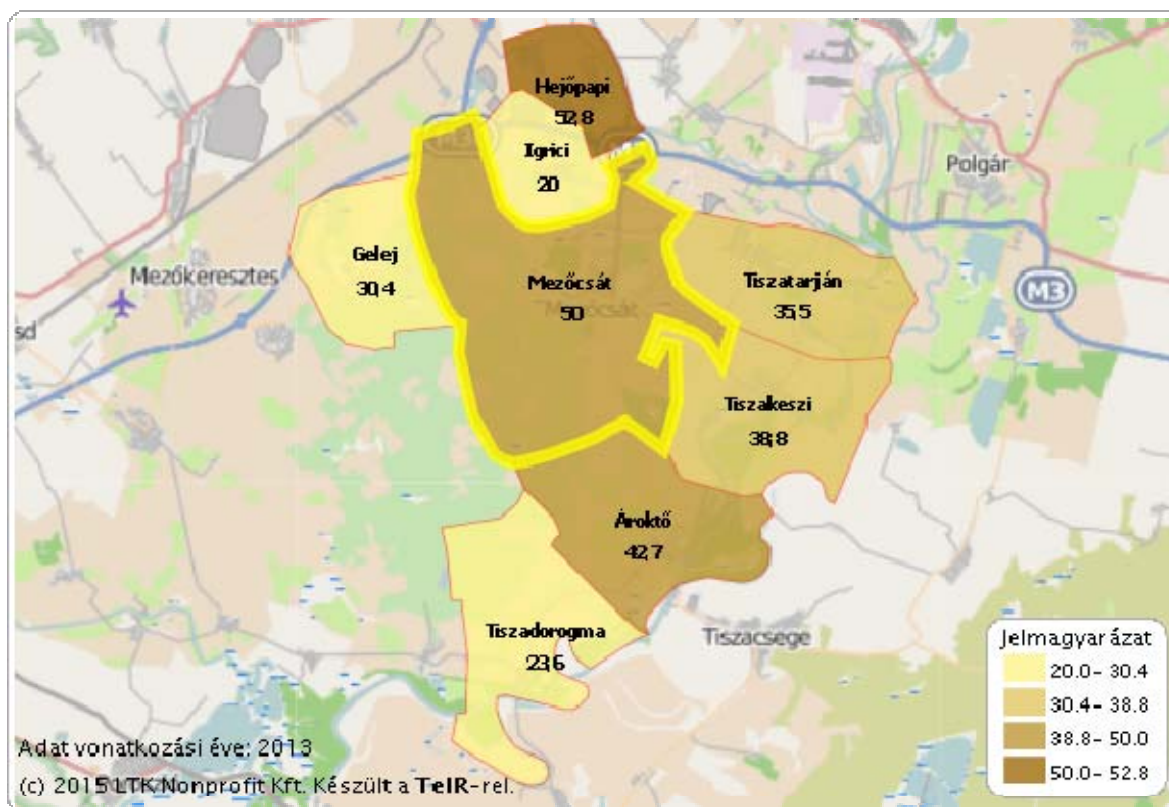
Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások aránya a legmagasabb Mezőcsátban, és meg is haladja a járási arányt. Ez megfelel a járásközponti funkciónak és a városi szerepnek egyaránt. ezen vállalkozások aránya a 2008-2013 között 49,8% és 51,5% között mozgott, 2013-ban 50%.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

41. ábra:

Szolgáltatásban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Gazdasági ágazatok

A korábban bemutatásra került mutatók, adottságok, mint a:

- autópálya közelsége
- Miskolc, mint egyetemváros közelsége
- a szakmai, tudományos és műszaki ágazatban tevékenykedő vállalkozások és azon belül a társas vállalkozások magas aránya
- országosan és nemzetközileg is jelentős turisztikai attrakciók (Eger, Bükk Nemzeti Park, Hortobágy, Tisza-tó, Tisza folyó)
- helyi kulturális hagyományok (fizekesség)
- helyi vallási és társadalomtörténeti emlékek (zsidó örökség és a Zsinagóga)
- a hagyományos mezőgazdasági területek
-

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

három olyan irányt jelöltek ki, melyek kitörési irányt jelenthetnek a település számára:

- betelepülő vállalkozások számára vonzó gazdasági környezet kialakítása
- helyi értékekre és más turisztikai attrakciókra épülő turizmusfejlesztés
- mezőgazdasági termelésre építő feldolgozóipar fejlesztése

A helyzetfeltárás során megvizsgálásra kerültek az ezen irányokhoz kapcsolódó ágazatok (egyéni és társas) vállalkozásainak adatai:

Mutató (db)	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Regisztrált vállalkozások száma a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban	16	18	19	20	24	25
Regisztrált vállalkozások száma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban	30	33	31	27	25	25
Regisztrált vállalkozások száma az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban	7	7	8	8	8	8
Regisztrált vállalkozások száma a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban	14	11	14	14	13	11
Regisztrált vállalkozások száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban	29	30	30	30	31	30
Regisztrált vállalkozások száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban	24	29	21	25	23	18
Regisztrált vállalkozások száma a művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban	2	4	8	8	9	10
Vendéglátóhelyek száma	31	31	31	32	27	25
Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magánszállásadás)	6	6	6	6	6	6

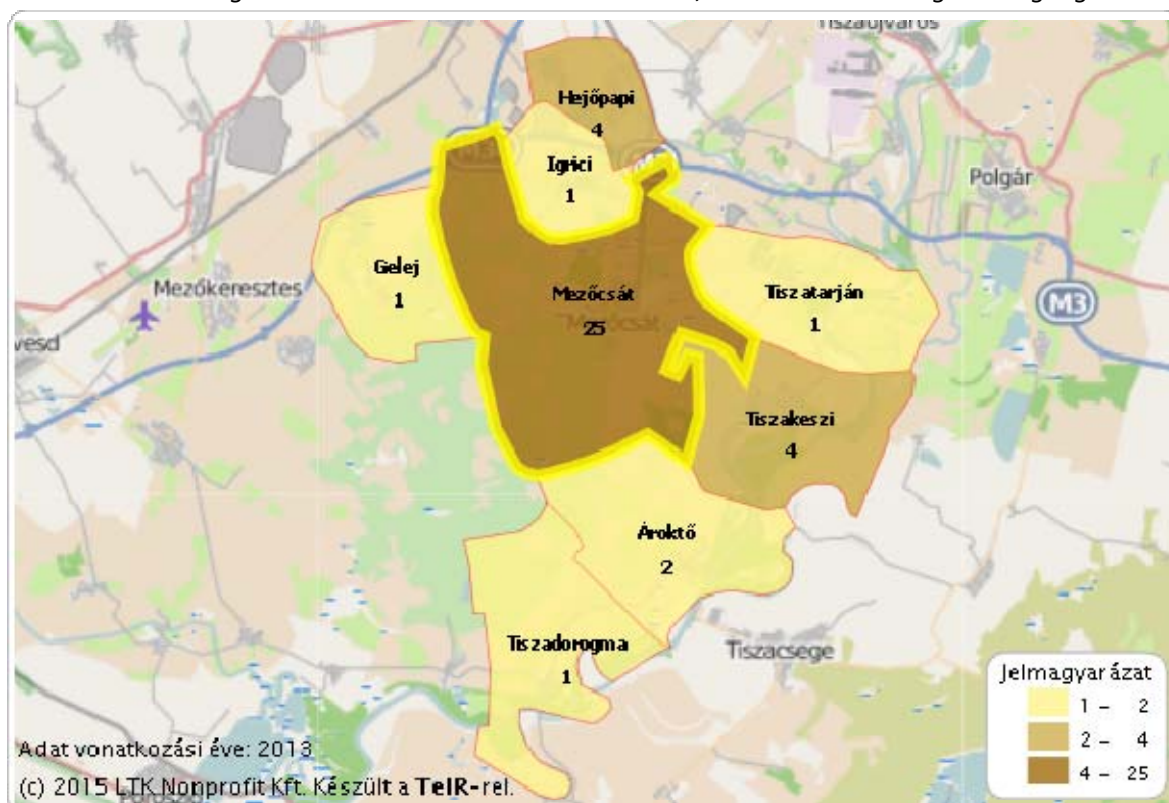
Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A szálláshelyekkel, vendégéjszakákkal kapcsolatban elmondható, hogy szállodai férőhelyek sem a településen, sem a mezőcsáti járásban nincsenek. Továbbá vendégéjszakák számáról nincs adat, amely abból adódik, hogy idegenforgalmi adót Mezőcsát nem vet ki.

A fenti gazdasági ágazatok adatai térképes megjelenítéssel a 2013-as év adataira vonatkoztatva:

42. ábra: Regisztrált vállalkozások száma a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban

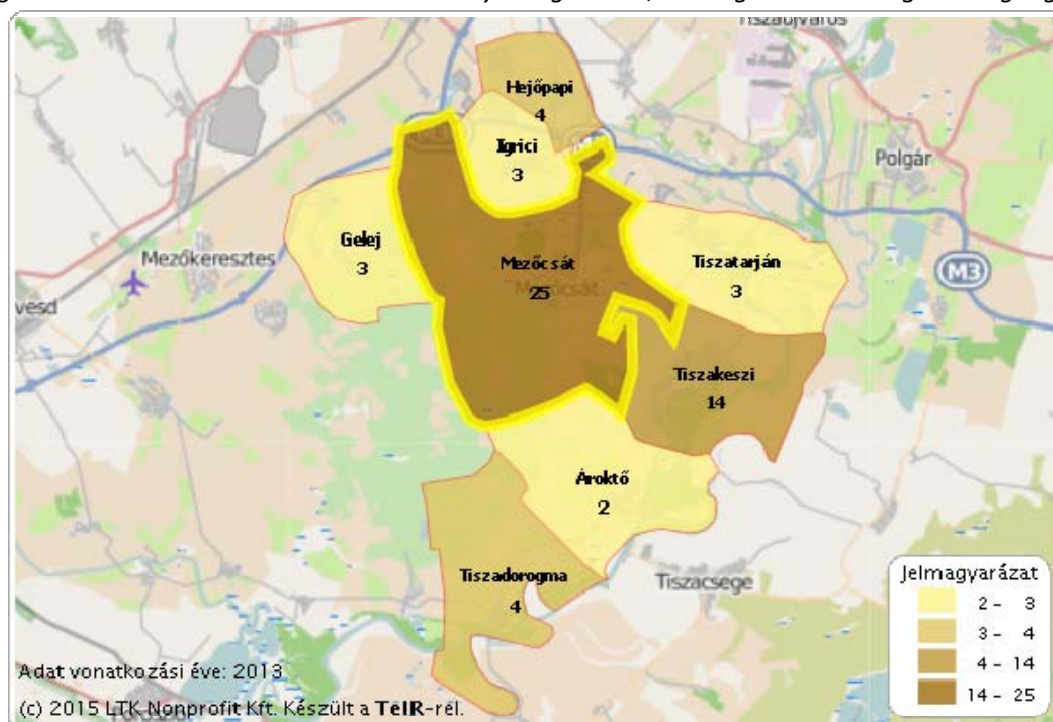

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

43. ábra:

Regisztrált vállalkozások száma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban

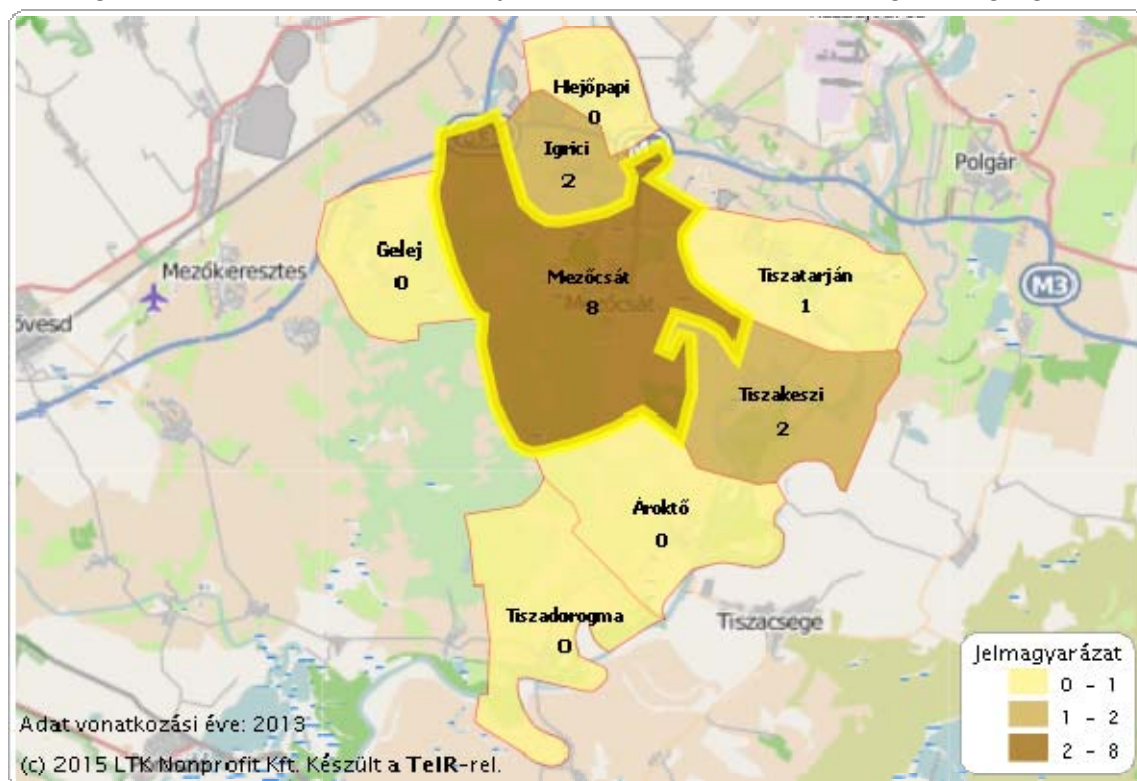

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

44. ábra:

Regisztrált vállalkozások száma az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban

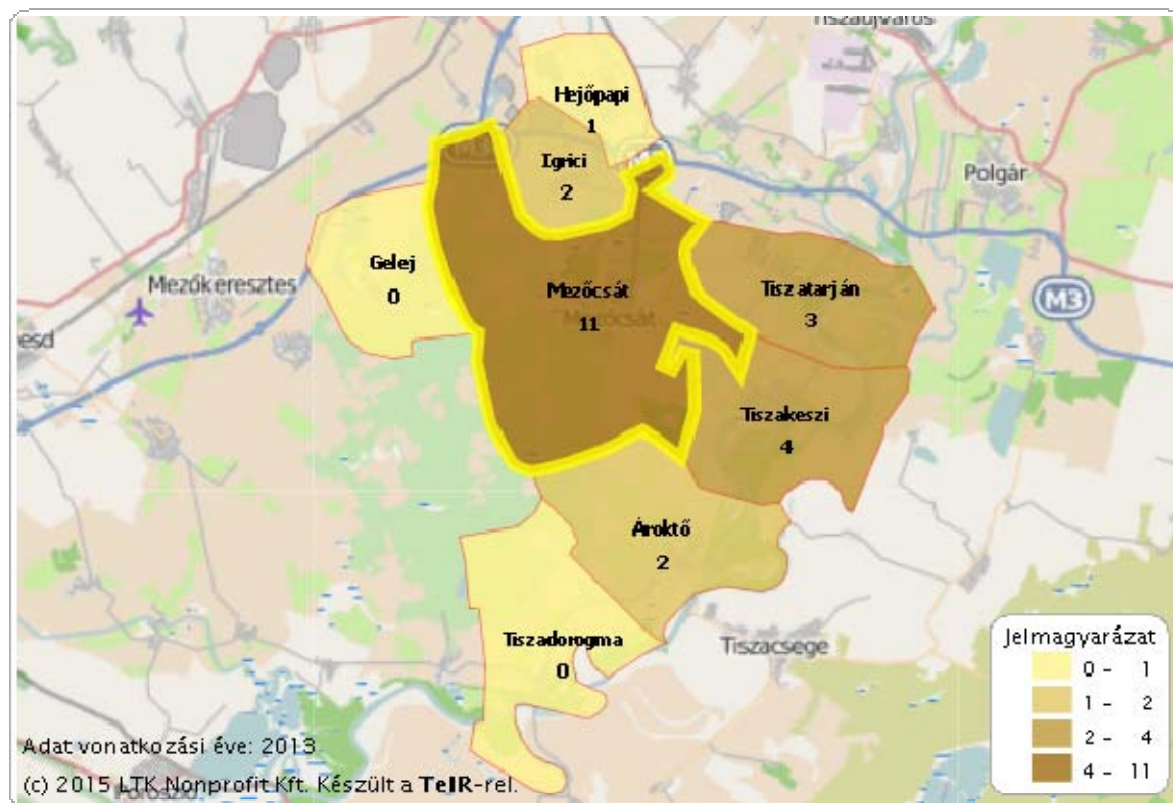

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

45. ábra.

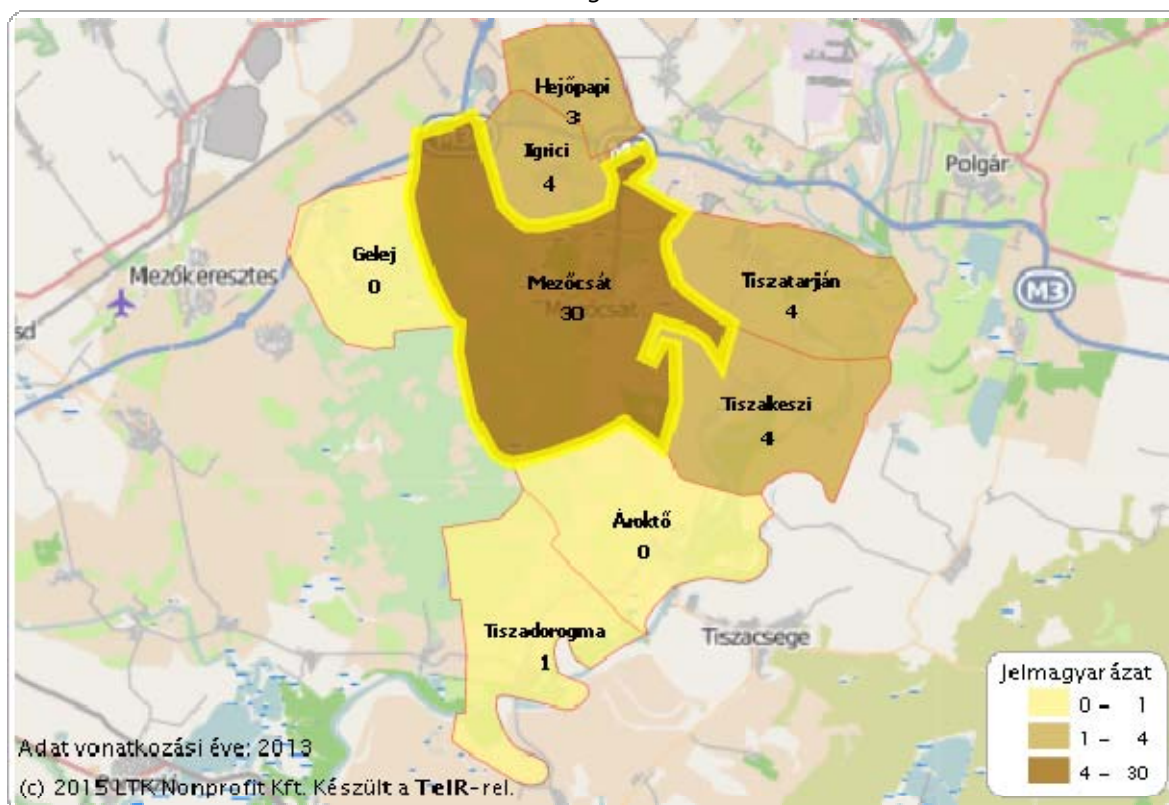
Regisztrált vállalkozások száma a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

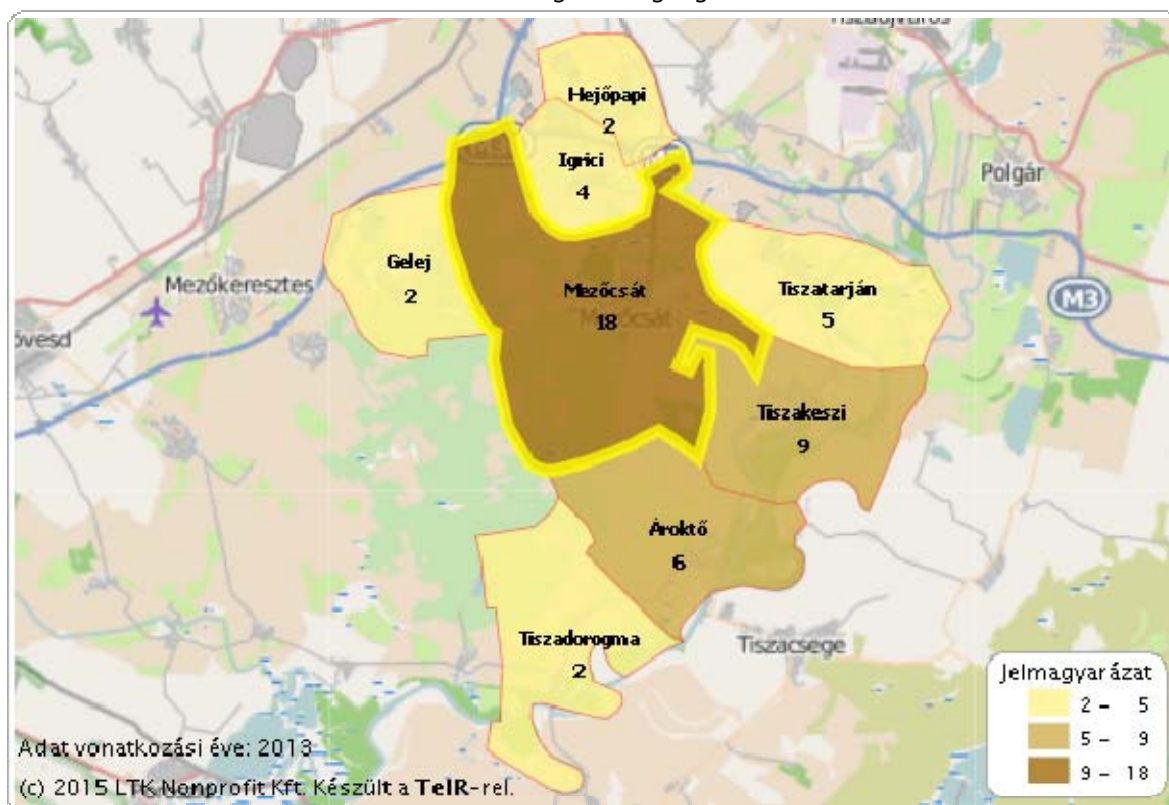
46. ábra:
Regisztrált vállalkozások száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

47. ábra:
Regisztrált vállalkozások száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
nemzetgazdasági ágban

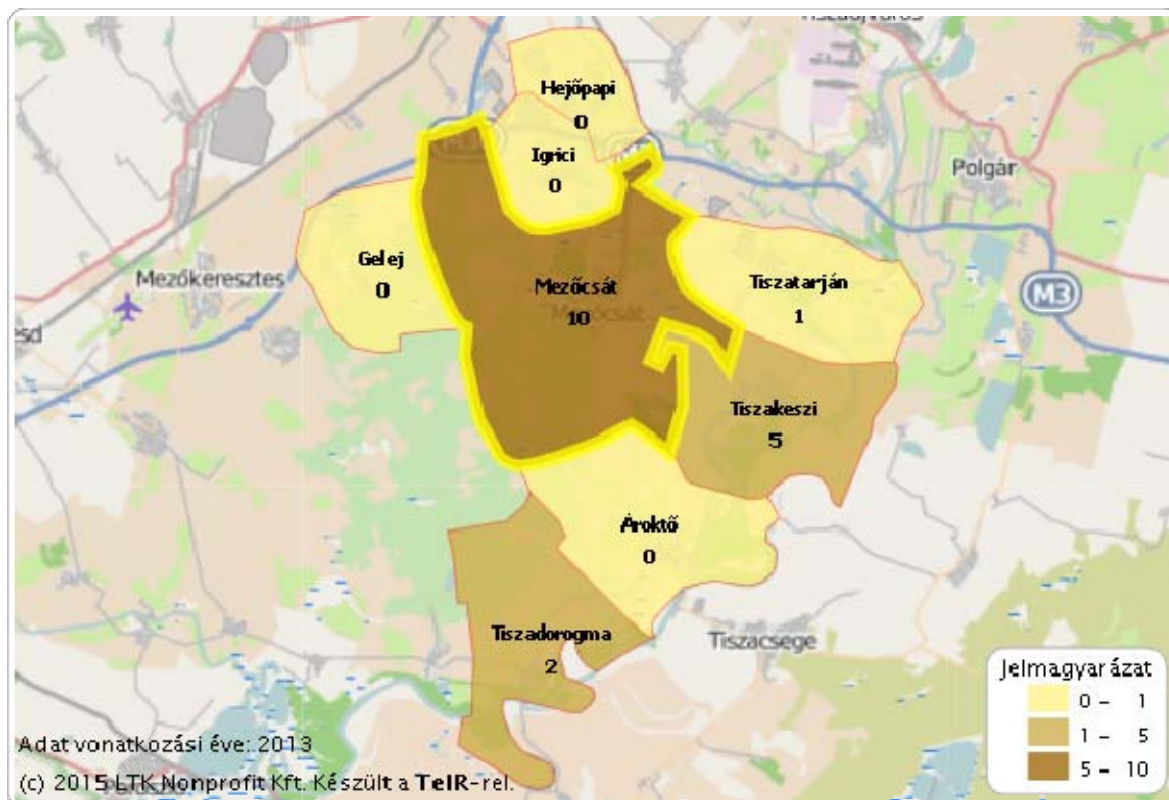

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

48. ábra:

Regisztrált vállalkozások száma a művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései

Mezőcsát legnagyobb, legtöbb foglalkoztatottal bíró gazdasági társaságai a következők:

Gazdasági társaság neve	Foglalkoztatotti létszám (fő)	Tevékenység
Bar-Ben Cipőipari Kft.	70	könnyűipar
Z+Z Ipari és Kereskedelmi Kft.	57	könnyűipar, kereskedelem
Fémker East Kft.	30	kereskedelem
Kandallógyár	15	gépipar
Papp Pék Kft.	32	élelmiszeripar, kereskedelem
Mezőségi Gazdák Zrt.	20	mezőgazdaság
Flex Tex Bt.	25	kereskedelem

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Unio Coop	12	kereskedelem
Nyírzem Coop	12	kereskedelem
Varroda	30	könnyűipar
Termálfürdő Mezőcsát Kft.	10	turizmus, vendéglátás
Ben-Ross Kft.	96	könnyűipar
Narivo Kft.	97	mezőgazdaság
Harmonia Food Kft.	20	mezőgazdaság, élelmiszeripar

Forrás: Települési adatszolgáltatás

A fent bemutatásra került cégek közül több is tervez beruházást a következő néhány évben. Jellemzően telephelyfejlesztésben gondolkodnak a vállalkozások, ezen belül:

- épület-felújítás
- energia és környezethatékonysági beruházás
- új üzem építése
- gépbeszerzés

De az egyik legnagyobb, a Mezőcsáton 70, de a többi telephelyen foglalkoztatottakkal együtt 217 foglalkoztatottal rendelkező Bar-Ben Cipőipari Kft. fejlesztési tervei között megjelenik az innovációs termékfejlesztés.

A korábban elkészült fejlesztési programokban tervként szerepelt a rendezési tervben kijelölt ipari-gazdasági terület vállalkozói övezetté nyilvánítása, amely nem történt meg. Az ipari-gazdasági terület az ún. rally pálya területe, de a vállalkozások földrajzilag nem jelennek meg egy, jól elkülöníthető területen a településen.

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

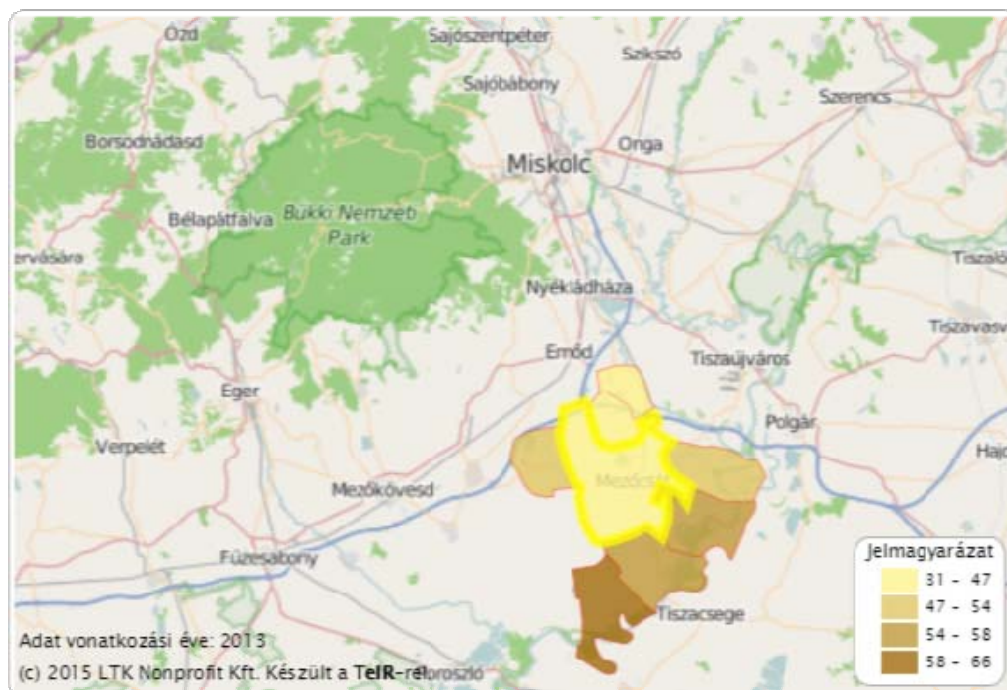
A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők közül korábban bemutatásra kerültek a munkaerő képzettségére vonatkozó adatok és információk. Továbbá bemutatásra került röviden a település közlekedés-földrajzilag nagyon kedvező helyzete – az M3 autópálya Igrici leágazása 5,5 km-re található.

Mivel az M3 autópálya évekkel ezelőtt kiépítésre került, az idő szerint optimalizált távolság a megyeszékhelyig, legközelebbi autópálya csomópontig, valamint Budapestig jelentősen nem változott, tehát a térség megközelíthetőségét érdemben javító közlekedésfejlesztési beruházás nem történt. A járási közlekedés-elérhetőségi helyzet viszont az alacsonyabb rendű valamint a belterületi utak rosszabb állapota miatt nem kielégítő.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

49. ábra:

Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben a megyeszékhelyig (km), T 47 km

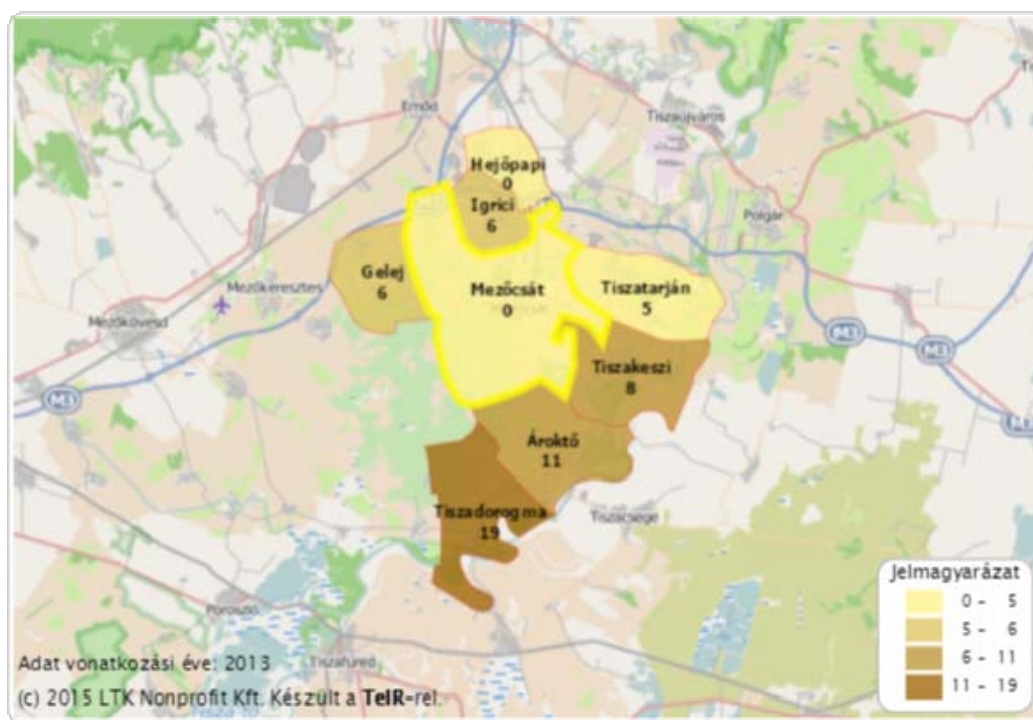

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

50. ábra:

*Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben autópálya csomópontig (km),
T 0 km*

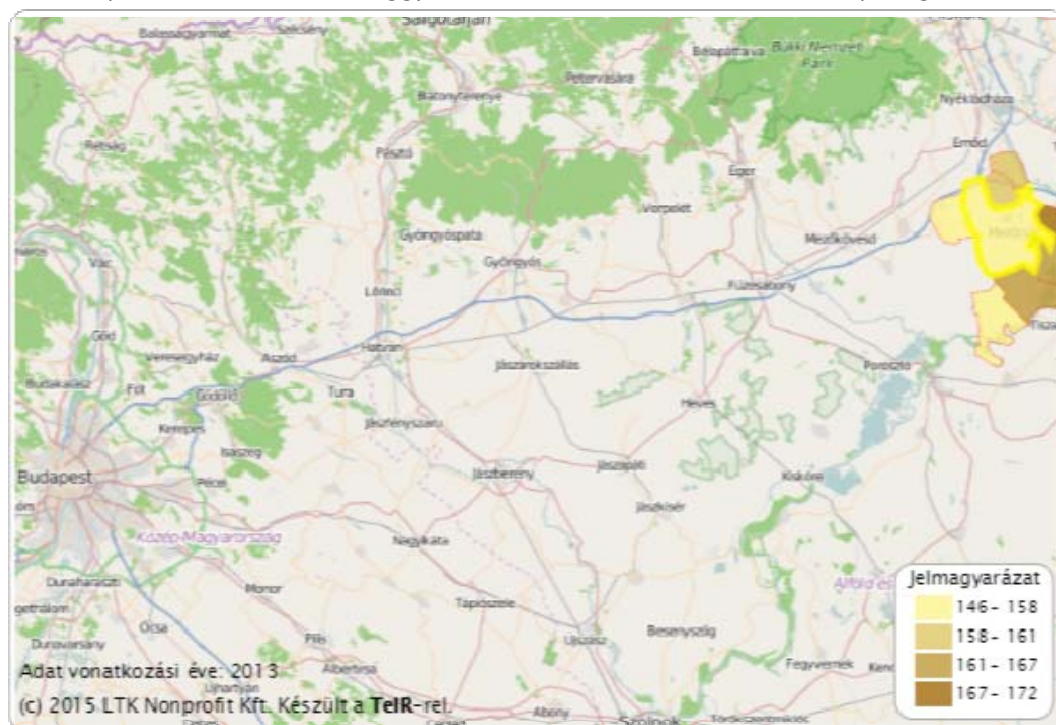

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

51. ábra:

Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben Budapestig (km), T 156 km

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A korábban elkészült fejlesztési programokban tervként szerepelt a rendezési tervben kijelölt ipari-gazdasági terület vállalkozói övezetté nyilvánítása, amely nem történt meg. Az ipari-gazdasági terület az ún. rally pálya területe, de a vállalkozások földrajzilag nem jelennek meg egy, jól elkülöníthető területen a településen.

A vállalkozások számára fontos, hogy a tevékenységüket támogató bizonyos szolgáltatások helyben elérhetők legyenek. A tercier szektort képviselő vállalkozások – ahogyan az a korábbiakban bemutatásra került – a szolgáltatások széles spektrumát tárják a helyi vállalkozások elé. Ilyenek például

- a jogi, a számviteli, üzletvezetési és vezetői tanácsadás;
- a személybiztonsági, építményüzemeltetési, illetve szakipari tevékenységek;
- a pénzügyi, illetve biztosítási tevékenységek;
- a szállítás, raktározás;
- az információs és kommunikációs szolgáltatások.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

A lakáshelyzet az 1.10.5. fejezetben kerül részletesen bemutatásra, de a települési ingatlan-helyzetről elmondható, hogy nincs különbség a városon belül és kintebbi ingatlanok árai között. Az ingatlanpiac nem élénk, nincs nagy mozgás, sok az eladó ingatlan. Új lakók ugyan érkeznek a városba, de több elhagyott ingatlan is található, amelyekkel az Önkormányzat nem tud érdemben foglalkozni, próbálják a tulajdonost felkutatni és felszólítani, hogy tegye rendbe az ingatlanát, s annak környezetét.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzat 2014. évi bevételeinek 81,41%-a költségvetési bevételekből származott (a fennmaradó 18,51% pedig az előző évi költségvetési maradványból származik).

Bevételek:

- önkormányzatok működési támogatásai (helyi önkormányzatok, köznevelési feladatok, szociális és gyermekjóléti feladatok, kulturális feladatok, kiegészítő támogatások)
- felhalmozási célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérítése államháztartáson kívülről
- egyéb működési, felhalmozási célú támogatások bevételei (EU támogatásokkal)
- egyes intézmények működési bevételei (szolgáltatások ellenértékei, tulajdonosi bevételek, ellátási díjak, áfa, kamatbevételek)
- közhatalmi bevételek (helyi adók, gépjárműadó, egyéb közhatalmi bevételek)
- ingatlan értékesítésből származó bevételek
- finanszírozási bevételek (előző év költségvetési maradványának igénybevétele)

Az önkormányzat folyó bevételeinek 45-50%-át, az előző évek adatait elemezve, a *költségvetési támogatások* adják. Az állami támogatások mértékét jelentősen befolyásolja a közoktatásban résztvevők létszáma, így ezen bevételforrás nagyban függ az óvodákban, középfokú oktatásban, szakképzésben résztvevők számától.

A *helyi adók és gépjárműadók* az önkormányzat bevételi szerkezetében nem képviselnek meghatározó arányt (kb. 5%).

Az *egyéb saját bevételek* az elmúlt években folyamatosan csökkentek.

Az önkormányzat *helyi adókból, pótlékokból* származó bevételei a helyi iparüzési, az idegenforgalmi és a kommunális adóból tevődnek össze.

Az **egy lakosra jutó iparűzési adó** 2006-ról a 2007-es évre 7400 Ft-ról 9300 Ft-ra nőtt, majd 2008-ra visszaesett 8600 Ft-ra. , 2008-2010 között azonban folyamatos emelkedést mutat (2009-ben 10800 Ft/lakos, 2010-ben már 11500 Ft/lakos).

A 2011. és 2014 között ez az adat 11.600 és 12.180 Ft/lakos között szinte állandó képet mutat, így folyamatos az emelkedés.

Ez a járási trenddel megegyező, de a csökkenő megyei járásközponti és országos adatok 2008-2009-es csökkenésével ellentétes. 2001-től a járási, megyei járásközponti és országos adatok is újból emelkedni kezdtek.

Az adóbevételek 2007-2010 közötti csökkenését, illetve a növekedési trend lassulását elsősorban az iparűzési adóbevételek elmaradásai okozták, továbbá a központi megszorító intézkedések és a gazdasági válság miatt az Önkormányzat közigazgatási területén működő cégek megszüntették tevékenységeiket vagy azok egy részét. Emellett a csökkenéshez hozzájárult az is, hogy törvényi változás hatására 2008-tól a közszolgáltató cégek nem székhely-telephely, hanem fogyasztási hely szerint osztották meg helyi iparűzési adójukat.

A településen a tevékenységek végzése után az 1990. évi C. törvényben meghatározott maximális (2%-os) mértékkel adóztak a vállalkozások Iparűzési adóbevételek Mezőcsát 2011-től:

- 2011: 68.546 millió Ft
- 2012: 73.566 millió Ft
- 2013: 70.865 millió Ft
- 2014: 72.259 millió Ft

A mutató tehát a járás területére, illetve a megyei és országos adatokra vonatkozóan is hasonló tendenciát mutat annyi különbséggel, hogy az egész járás területét figyelembe véve az egy lakosra jutó iparűzési adó kevesebb, aminek oka az lehet, hogy a kisebb települések iparűzési adó-bevétele kevesebb. A megyei járásközponti és országos adatok a települési és járási adatoknál jóval magasabbak, 2011-ben az országos átlag eléri a 37 500 Ft/lakos értéket, a megyei adat pedig ennél is magasabb, 42 600 Ft/lakos.

Az **egy lakosra jutó idegenforgalmi (épület+tartózkodás után) adó** a településen és a járásban nincs, míg 2006-2007-ben a megyei járásközpontokban 300Ft volt, az országos átlag 600 Ft volt. 2008-tól ezek az összegek 400 illetve 700 Ft-ra emelkedtek.

Kiadások:

- működési költségvetés kiadásai (pl. személyi juttatások, járulékok, adók, dologi kiadások, ellátottak pénzbeli juttatásai)
- beruházások kiadásai

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- felújítások kiadásai
- egyéb felhalmozási kiadások

A 2014-es év költségvetése alapján a kiadások nagyobb részét (75%) a folyó működési kiadások adják, mint a személyi juttatások és ezek járulékai, dologi kiadások, ellátottak pénzbeli juttatásai, egyéb működési célú kiadások. A személyi juttatások és járulékok az elmúlt években jelentősen csökkentek, tekintettel a 2007-ben és 2009-ben bekövetkezett költségvetési szervek átszervezése kapcsán fellépő létszámcsökkenésre, valamint a 2008-ban megszűnő 13. havi juttatások megszűnésére, továbbá 2009-ben a foglalkoztatókat terhelő társadalombiztosítási járulékmérték-csökkenés, illetve tételes egészségügyi hozzájárulás megszűnése is hatással volt a járulék-kiadások összegére.

A működési kiadások mellett a beruházások, felújítások adják a kiadások másik nagy részét, amely 2014-ben 16%-ot tettek ki.

1. sz. táblázat: Az Önkormányzat bevételei és kiadásai (2014-as évben)

Kiadások (2014)	ezer Ft
Működési költségvetés kiadásai (személyi juttatások, járulékok, szoc. Hozzájárulási adó, dologi kiadások, ellátottak pénzbeli juttatásai, működési célú pénzeszköz átadás államháztartáson belülre és kívülre)	1.311.287
Felhalmozási költségvetés kiadásai (beruházások, felújítások, felhalmozási célú pénzeszközök átadás államháztartáson belülre)	445.314
Ezen belül felújítások	287.436
KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSOK	1.756.601
KIADÁSOK ÖSSZESEN	1.756.601

Forrás: Mezőcsát Város Önkormányzata 2014. évi költségvetés

Az önkormányzat kiadásai között szerepelnek a pénzben és természetben nyújtható szociális ellátások, melyeket képviselőtestületi rendelet szabályoz. Ez alapján Mezőcsát-on a rendeletben meghatározott feltételek szerint nyújtható:

- települési támogatás
- rendkívüli települési támogatás
- Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjtámogatás

A 2015. évi költségvetésben az alábbi tervszámokkal szerepelnek az ellátottak pénzbeli juttatásai:

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Foglalkoztatást helyettesítő támogatás: 21.000.000 Ft
- Rendszeres szociális segély: 3.500.000 Ft
- Normatív települési támogatás: 7.500.000 Ft
- Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjtámogatás: 4.000.000 Ft
- Települési támogatási keret: 128.632.000 Ft
- Összesen: 164.632.000 Ft

Az önkormányzat településfejlesztési és gazdaságfejlesztési tevékenysége

A településen külön Városfejlesztő Társaság nem működik, a városfejlesztéshez kapcsolódó feladatokat az Önkormányzati Hivatal Műszaki osztálya végzi az alábbiak szerint:

Településfejlesztéssel kapcsolatos feladatok:

- irányítja a településfejlesztéssel és település-rendezéssel kapcsolatosan a városfejlesztési irányainak meghatározását, előkészítő eljárásokat, irányítja a rendezési tervek készítését, felülvizsgálatát, módosítását,
- lebonyolítja a tervkészítés során szükséges szakhatósági egyeztetéseket lakossági és önkormányzati fórumokat,
- véleményezi az épületek, építmények, létesítmények építészeti kialakítását,
- segíti a műemlékvédelemmel kapcsolatos önkormányzati feladatokat,
- ellenőrzi a város közterületeinek arculatát,
- javaslatot tesz az infrastrukturális fejlesztés irányára, a településfejlesztés feladataira,
- állásfoglalást ad ki a köztéri szobrok, képző és iparművészeti alkotások elhelyezésére,
- tanácsaival segíti az önkormányzat saját beruházásainak előkészítését.

A vagyongazdálkodással és a beruházásokkal kapcsolatos főbb feladatok:

- közreműködik az ágazati beruházások előkészítésében és lebonyolításában,
- részt vesz a beruházások átadás-átvételében,
- közreműködik az önkormányzati vagyongazdálkodással kapcsolatos feladatok kezelésében, az önkormányzati vagyon nyilvántartásában,
- előkészíti az építési telkek értékesítését, bérbeadását
- végzi a helyiséggazdálkodási feladatokat,
- **előkészíti a vagyonhasznosítási, befektetési javaslatokat,**
- előkészíti a vagyonhasznosítással kapcsolatos szerződéseket,
- információt gyűjt a vagyonhasznosítás lehetőségeiről,
- gondoskodik az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos tulajdonosi jogok érvényesítéséről

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Emellett a képviselőtestületnek Jogi- Településfejlesztési Bizottsága működik.

A településfejlesztéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatban az elmúlt években különböző fejlesztési dokumentumok születtek meg, amelyek a település hosszú távú fejlesztési elképzeléseit foglalják össze. A programdokumentumok helyi szinten határozzák meg mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembevételével a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

Az elmúlt 5 évben megszületett településfejlesztési és gazdaságfejlesztési dokumentumok:

- Mezőcsát Város Hosszú Távú Településfejlesztési koncepciója 2010-2020. évre – 2009.
- „Mezőcsát Városkapu” Akcióterületi terv – 2009.
- Mezőcsáti kistérség esélyegyenlőségi helyzetelemzése és intézkedési terve 2010-2015. – 2010.
- Mezőcsát, Tiszatarján, Tiszakeszi Intézményfenntartó Társulás Közoktatási Esélyegyenlőségi Terve, 2009. (Felülvizsgálat 2012.)
- Mezőcsát Város Települési Egészségterve – 2011.
- Mezőcsát Városának Városmarketing Terve – 2013.
- Mezőcsát Város Gazdasági program 2015-2019. évre – 2015.

Az önkormányzat egyik legutóbbi fejlesztési programja *Mezőcsát Városának Városmarketing Terve* Mezőcsát Városának településmarketingje, a fejlesztési lehetőségeinek számbavétele (termékfejlesztés bemutatása, kiemelt hangsúllyal a célterületre, a Városkapu Akcióterület, mint termékfejlesztés kapcsán felmerülő lehetőségek elemzése, egyéb fejlesztési lehetőségek, a zsinagóga, mint funkcióváltáson átesett épület fejlesztési lehetőségeinek elemzése, a multifunkciós központ fejlesztési lehetőségei, forgatókönyvek, fejlesztési javaslatok) céllal és tartalommal született. Ennek megfelelően a teljes településre, minden ágazatra, városrészre kidolgozott a 2014-2020-as időszakra készült fejlesztési tervvel még nem rendelkezik.

A 2015. áprilisbanben elfogadásra került egy másik ágazati program, a 2015-2019 évekre készült gazdasági program, mely az alábbi fejlesztési célokat fogalmazta meg:

A kitűzött célok elérése folyamán fő szempont a kistérség népesség megtartó erejének fokozása, illetve ezen belül Mezőcsát térségszervező szerepének megerősítése, valamint a település urbanizáltságának növelése (városodás és városiasodás). Ennek eléréséhez – a készült programokkal,

cselekvési tervekkel összhangban – az alábbi feladatsor fokozatos és folyamatos megvalósítása szükséges:

1. Mezőkeresztes – Mezőcsát közötti 3305. számú közlekedési út felújítása és korszerűsítése
2. Körforgalom kialakítása a Kiss József, a Kossuth és a Széchenyi utcák találkozásánál.
3. A 3313 számú út Mezőcsát-Tiszaújváros felé tartó 1,5 km hosszú szakasz felújítása.
4. A belterületi utak teljes körű kiépítésének, szilárd burkolattal való ellátásának, illetve a közműépítés során keletkezett meghibásodások maradéktalan kijavítása.
5. 6 km hosszú Kerékpársáv kialakítása a 3307-es út mentén a Termálfürdő és a Sportpálya közötti szakaszon, illetve a 3305-ös út mentén a Vásártérig
6. Az előző pontban említett feladat maradéktalan és jó minőségben való elvégzéséhez, valamint a csapadékos időjárás következtében fellépő belvíz okozta problémák kivédéséhez szükséges a belterületi csapadékvíz hálózat kiépítése, felújítása, a szükséges záportározók kialakítása, a meglévő vízelvezető csatornák teljes körű tisztítása.
7. A város kistérségi központi szerepéből adódóan a városközpont rehabilitációja (Hősök-tere, Kossuth L. utca, Kiss József utca, Kölcsey utca, Damjanich utca által határolt terület és közvetlen környezetük, valamint a fő átmenő forgalommal rendelkező főutak és csomópontjai). Ennek keretében szükséges megvalósítani:
 - a) az autóbusz pályaudvar modernizálása, fejlesztése, parkolóval történő bővítése, a Mezőcsát-on átvezető utak mentén elhelyezkedő buszmegállók fedett buszvárókká alakítása, buszöblök kialakítása
 - b) az autóbusz közlekedés városközponton belüli optimalizálása
 - a városközpontban, a református templom előtti szűk keresztmetszetű út feloldása, rendezése
 - c) új és piactér kialakítása – fedett piac kialakítása a városközpontban
 - a meglévő, városközpont-hoz képest periférikus helyzetben lévő, volt fedett piac területének közösségi használatba vétele (helyén Áruzsarnok kialakítása.)
 - d) ifjúsági-, bér-, lakóházak építése, a meglévők felújítása
 - e) a Közös Önkormányzati Hivatal épületének energetikai korszerűsítése és környezetének rendezése, a területén meglévő és megmaradó épületek rekonstrukciója
 - f) a Nyékládháza – Tiszacsege közötti 3307. számú közlekedési út Mezőcsát belterületi szakaszon lévő épületek felújítása:
 - a Munkaügyi Központ épületének energetikai korszerűsítése
 - a Kistérségi Iroda épületének energetikai korszerűsítése
 - a Hősök terei óvoda korszerűsítése
 - az Élelmiszeri Központ épületének energetikai korszerűsítése
 - a Tüdőgondozó épületének felújítása, Házasságkötő terem és Városi Galéria kialakítása
 - a Fogytékkal Élő Személyek Nappali ellátását biztosító épület korszerűsítése
 - a Járási Hivatal épületének rekonstrukciója

- az ÁMK Kiss József Közösségi Ház és Könyvtár épületének, valamint udvarának további rendezése
 - a Tűzoltószertár felújítása, bővítése
 - g) az Idősek Nappali Ellátó épületének korszerűsítése (tetőcsere)
 - h) az Árpád utcai óvoda korszerűsítése
 - i) a Városi Intézményellátó Szervezet (Széchenyi u. 50.) épületének energetikai korszerűsítése
 - j) a Mezőcsáti Polgárőr Egyesület épületének energetikai korszerűsítése
 - k) a város teret övező épületek homlokzatának felújítása
 - l) az Alapellátó Egészségház épületének felújítása, korszerűsítése, teljes körű akadálymentesítése a fentiekhez szükséges út és egyéb közmű kiépítése, illetve rekonstrukciója
- A feladat végrehajtásához, egyes feladatsorokhoz kapcsolódóan az Önkormányzat tervdokumentációval rendelkezik.
8. A meglévő ipari terület infrastrukturális fejlesztése. A településen meglévő kb 5 ha nagyságú ipari terület alapinfrastruktúrájának kiépítése (villany, víz, gáz, szennyvíz, stb.) A terület körbekerítése, a település főútjával való összekötése (3,5 km hosszú kétsávos aszfaltozott nagy teherbírású út építése). Közvilágítás és parcellázás megvalósítása.
 9. Gazdaságélénkítő és lakosság megtartó célok megvalósítása érdekében a helyi gazdasági szereplők összefogása és támogatása:
 - Dél-Borsodi Élelmiszer Hálózati Együttműködés, valamint
 - Mezőcsáti Élelmiszer Feldolgozó Park és a hozzá kapcsolódó Inkubátorház létrehozásában
 10. A fürdő környezetével kapcsolatos infrastruktúrális és szolgáltatásfejlesztések:
 - a) ifjúsági tábor, diákszállás, stb.
 - b) a Füzes Üdülőtellekesei Egyesület által kezdeményezett útfelújítás.
 - c) Tanuszoda építése
 - d) Az önkormányzati tulajdonú termálkút hasznosításával a város intézményeinek fűtése, konyhakertészet bővítése
 11. Az önkormányzat tulajdonában álló Ravatalozó felújítása, korszerűsítése.
 12. Az 1970-es években elvitt közigazgatási hivatalok visszatelepítésének elősegítése, a közigazgatási reform ismeretében elérendő cél a meglévő körzetközponti feladatként a településen kialakított közigazgatási funkciók megtartása, bővítése.
 13. ÖKO-park és rendezvénytér kialakítása. Az Egészségfejlesztő Központ mögötti szabad területen egy környezettudatosságot tükröző rekreációs park és rendezvénytér kialakítása. A volt KRESZ park területén szabadidős park kialakítása, a nádas terület rehabilitációja.
 14. Közösségi terek, sportolásra alkalmas területek kialakítása, a meglévők modernizálása, fejlesztése.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A 2010-2014. időszakban a következő önkormányzat részvétellel megvalósuló fejlesztések kerültek támogatásra:

A projekt címe:	„A Mezőcsáti Kistérség Humánszolgáltató Központ komplex akadálymentesítése, energiatakarékossá tétele, többfunkciós szolgáltató bázissá alakítása”
A megvalósítás ideje:	2010.06.21. – 2012.01.31.
A projekt költségvetése:	221.440.660.-Ft
Támogatási intenzitás:	95%
A program megnevezése:	ÉMOP-2008-4.2.1.B.C Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztése
A pályázati azonosító száma:	ÉMOP-4.2.1/C-2f-2009-0005
Érintett települések	Mezőcsáti Kistérség valamennyi települése Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján, Tiszavalk

A projekt címe:	„Egészséges életért a Mezőcsáti Kistérségben”
A megvalósítás ideje:	2011.05.01. – 2012.11.30.
A projekt költségvetése:	35.019.147.-Ft.
Támogatási intenzitás:	100%
A program megnevezése:	TÁMOP-6.1.2/LHH/09/1 „Egészségre nevelő és szemléletformáló életmódprogramok a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben”
A pályázati azonosító száma:	TÁMOP-6.1.2/LHH-09/1-2010-0008
Érintett települések	Mezőcsáti Kistérség valamennyi települése Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján, Tiszavalk

A projekt címe:	„Kistérségi Agráripari Foglalkoztatási Klaszter”
-----------------	--

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A megvalósítás ideje:	2011.10.01. – 2013.03.31.
A projekt költségvetése:	267.908.305.-Ft.
Támogatási intenzitás:	100%
A program megnevezése:	TÁMOP 5.1.1.-09/6 Képzés – foglalkoztatás hátrányos helyzetűeknek
A pályázati azonosító száma:	TÁMOP-5.1.1.-09/6-2010-0052
Érintett települések	Mezőcsáti Kistérség 6 települése Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszadorogma, Tiszakeszi,

A projekt címe:	„Egységes Falukép a Mezőcsáti Kistérségben”
A megvalósítás ideje:	2012. október 27. – 2012. december 26.
A projekt költségvetése:	35.014.634 Ft
A program megnevezése:	135/2008. (X. 18.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a falumegújításra és -fejlesztésre igénybe vehető támogatások részletes feltételeiről
A pályázati azonosító száma:	Támogatási határozat vonalkód: 1427496777

A projekt címe:	Idősek nappali ellátásának fejlesztése a Mezőcsáti Kistérségben
A megvalósítás ideje:	2013.02.28.-2013.09.30.
A projekt költségvetése:	104.723.750.-
Támogatási intenzitás:	95%
A program megnevezése:	ÉMOP-4.2.1/A,B-11 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése
A pályázati azonosító száma:	ÉMOP-4.2.1/A-11-2012-0019
Érintett települések	Mezőcsáti Kistérség 6 települése Ároktő, Igrici, Mezőcsát, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján Költségek megoszlása

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

	- Ároktő 14.809.949.- - Igrici 13.479.338.- - Mezőcsát 23.881.059.- - Tiszadorogma 13.539.149.- - Tiszakeszi 14.339.446.- - Tiszatarján 14.354.722.- - Általános költségek 10.317.988.-
--	---

A projekt címe:	„Legyen jobb a gyermekeknek” a Mezőcsáti Kistérségben
A megvalósítás ideje:	2012. 07. 01.- 2015. 06. 30. (FOLYAMATBAN)
A projekt költségvetése:	553.228.771.- Ft
Támogatási intenzitás:	100%
A program megnevezése:	TÁMOP-5.2.3-A-11. Integrált térségi programok a gyerekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelésére
A pályázati azonosító száma:	TÁMOP-5.2.3-A-11/1-2011-0001
Érintett települések	Mezőcsáti Kistérség 7 települése Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján

A projekt címe:	„A szolgáltatás koordináció fejlesztése Mezőcsát kistérségben
A megvalósítás ideje:	2013.03.16. – 2014.09.15. (FOLYAMATBAN)
A projekt költségvetése:	34.885.580.- Ft
Támogatási intenzitás:	100%
A program megnevezése:	TÁMOP-5.4.9-11/1 Modellkísérleti program az alapszolgáltatások funkcionális összekapcsolására
A pályázati azonosító száma:	TÁMOP-5.4.9-11/1-2012-0040
Érintett települések	A kistérség valamennyi települése Ároktő, Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszatarján, Tiszavalk

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Bár a munkahelyteremtés és a foglalkoztatás elősegítése kiemelt célként került megjelölésre a település különböző időszakokra vonatkozó gazdasági és településfejlesztési programjaiban, a közfoglalkoztatási programok adta lehetőségeken kívül az önkormányzat nem élt egyéb eszközökkel.

Az 1.9.3. fejezetben bemutatásra került vállalkozásokon, mint nagy foglalkoztatók mindenképpen meg kell említeni magát a települési Önkormányzatot, hiszen ő és intézményei is mintegy 71 főt foglalkoztatnak az alábbi megosztásban:

- Önkormányzati Hivatal: 19 fő
- ÁMK (óvodák, Művelődési Központ) 28 fő
- Élelmezési Központ: 11 fő
- Városüzemeltetés: 11 fő

A foglalkoztatottság vizsgálata során külön szükséges megemlíteni a közfoglalkoztatást, amelynek a városi önkormányzat rendszeres résztvevője. A közfoglalkoztatásban résztvevő személyek a programok keretében végezhető település-üzemeltetési feladatokat [például: belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer karbantartása, közutak és azok környezetének karbantartása, külterületi mezőgazdasági utak karbantartása, illegális hulladéklerakók felszámolása] láttak el.

A 2014. évi költségvetés módosításáról szóló rendeletben bemutatásra kerül, hogy a közfoglalkoztatottak 230 fős kerete 100 fővel megemelésre kerül. A 2015. évi költségvetésben a közfoglalkoztatásra 160.600.000 Ft-ot tervez az Önkormányzat az alábbi megosztásban:

- személyi juttatás: 120.204.000 Ft
- munkaadót terhelő járulékok: 16.228.000 Ft
- dologi kiadások: 24.168.000 Ft

A közfoglalkoztatottak létszámának alakulása az utóbbi években:

2012. év	2013. év	2014. év
290 fő	491 fő	675 fő

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Mezőcsát Város Önkormányzata tájékoztatása szerint, a tájékoztató készítésekor, **67 db önkormányzati bérlakást** tartott nyilván, melynek nagy része bérbeadás útján kerül hasznosításra, státuszuk (üres/hasznos) az év során folyamatosan változik. A 67 db lakásból akkor 10 db üres

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

bérlakás szerepelt a nyilvántartásban. A 10 db üres lakásból 2 db komfort nélküli, 2 db összkomfortos és 6 db komfortos komfortfokozatú.

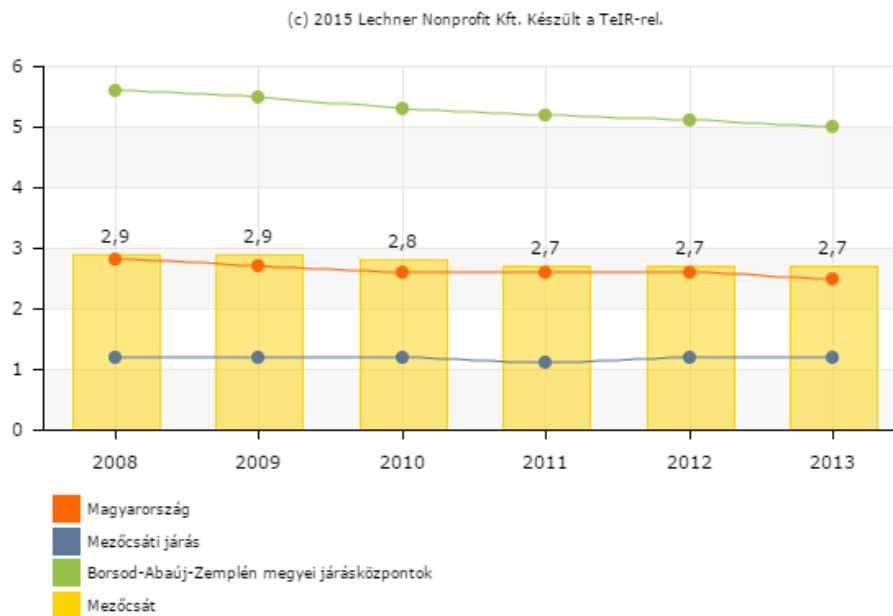
A 67db alapvetően 34 iparosított technológiával épült lakás és 33 db kertes házra oszlik, melyek az alábbiak szerint oszlik meg:

	1 szobás	1,5 szobás	2 szobás	2,5 szobás	3 szobás	3,5 szobás
Panel lakások	4 db	10 db	17 db	0 db	3 db	0 db
Kertesházak	15 db	1 db	14 db	1 db	1 db	1 db

A lakásokat szociális helyzet alapján pályázat útján, piaci jelleggel pályázat útján, szolgálati jelleggel vagy városérdekből, illetve jogszabály előírása alapján adja bérbe az önkormányzat.

52. ábra:

Fenntartott önkormányzati lakásbérlemények aránya a teljes lakásállományon belül (Telr, 2013-ig)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A fenntartott önkormányzati lakásbérlemények Mezőcsátban a teljes lakásállományon belül mindössze 2,7%-ot tesznek ki. Ez az érték meghaladja ugyan a járási átlagot (1,2%), de alatta marad az országos átlagnak (2,5%) és a Heves megyei járásközpontok átlagának (5%).

A bérlakások a település különböző részein találhatók, kihasználtságuk hozzávetőleg 85%. A bérlakásokból származó önkormányzati bevétel elhanyagolható.

A lakásokon túl 9 db garázs és 6 db üzlethelyiség van az önkormányzat tulajdonában, ezeket mindet bérlik lakosok illetve cégek.

1.10.6. Intézményfenntartás

Mezőcsátban a városi önkormányzat mellett számos közszolgáltatást nyújtó intézmény működik. A közszolgáltatást nyújtó intézmények (oktatási-nevelési intézmények, egészségügyi, szociális ellátás), illetve azok fenntartói az 1.8.1 pontban felsorolásra kerültek. A törvényi, jogszabályi környezet változása főként az oktatási intézmények fenntartására volt hatással az elmúlt időszakban, több oktatási intézmény került át először a Megyei Intézményfenntartó Központ, majd a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásába.

Ezen kívül a városban működnek az alábbi közintézmények:

- Mezőcsáti Közös Önkormányzati Hivatal 3450 Mezőcsát, Hősök tere 1.
- Dél-Borsodi Humánszolgáltató Központ és Fejlesztési Iroda 3450 Mezőcsát, Hősök tere 24.
- B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Mezőcsáti Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége 3450 Mezőcsát, Hősök tere 24.
- B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Mezőcsáti Járási Hivatal 3450 Mezőcsát, Szent István u. 26.
- Mezőcsáti Rendőrőrs 3450 Mezőcsát, Szent István u. 24.
- Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskola 3450 Mezőcsát, Szent István u. 35.
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Mezőcsáti Tankerülete 3450 Mezőcsát, Szent István u. 38.
- Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde 3450 Mezőcsát, Szent István u. 1.
- Mezőcsát Város Önkormányzat Élelmezési Alegység 3450 Mezőcsát, 3450 Mezőcsát, Szent István u. 3.
- Mezőcsáti Református Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 12.
- Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola és Óvoda Konyhája 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 7.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Általános Művelődési Központ Kiss József Községi Ház és Könyvtár 3450 Mezőcsát, Szent István u. 21.
- ÁMK Napközi Otthonos Óvoda 3450 Mezőcsát, Hősök tere 15.
- ÁMK Napközi Otthonos Óvoda Árpád úti Tagóvodája 3450 Mezőcsát, Árpád u. 6.
- Mezőcsáti Kistérségi Egészségfejlesztő Központ 3450 Mezőcsát, Hősök tere 33.
- OTP Bank Nyrt – Mezőcsát - Hősök Terei Bankfiók 3450 Mezőcsát, Hősök tere 23.
- Borsod Takarékszövetkezet 3450 Mezőcsát, Hősök tere 17/A.
- Bükkalja Takarékszövetkezet 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 7.
- Idősek Nappali Ellátó Intézménye 3450 Mezőcsát, Bacsó Béla u. 10.
- Tanoda 3450 Mezőcsát, Szent István u. 19.
- Fogyatékosok Nappali Ellátó Intézménye 3450 Mezőcsát, Szent István u. 20.
- Mezőcsát és Környéke Önkéntes Tűzoltó Egyesület 3450 Mezőcsát, Szent István u. 38/A.
- Mezőcsáti Polgárőr Egyesület 3450 Mezőcsát, Szent István u. 24.

Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok nincsenek.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Saját energiaellátó rendszerrel nem rendelkezik a város, az áramszolgáltatást az ÉMÁSZ Zrt., a gázszolgáltatást a TIGÁZ Zrt. végzi a településen.

A Város energiagazdálkodását befolyásoló energetikai beruházások a pályázati rendszer eredményeihez kapcsolhatók. A pályázatokból megvalósuló új építések, mint a Humánszolgáltató új épülete illetve az Egészségfejlesztő Központ kialakítása során korszerű, energiahatékony építőanyagok, épületgépészeti berendezések illetve nyílászárók kerültek beépítésre, a felújítások, mint a Zsinagóga illetve a Református Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola felújítása során korszerű fűtési rendszer került beépítésre illetve nyílászáró-csere is megvalósult.

A településen több olyan intézményi épület található, amely felújításra szorul. Ezek felújítására készül az Önkormányzat, melyek keretében megújuló energiaforrások felhasználását is tervezik. De a nemrég épült Egészségfejlesztő Központ napkollektorokkal történő ellátására folyamatban is van egy projekt.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 13. § (1) a településüzemeltetési feladatokat a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok közé sorolja. A hivatkozott jogszabályhely 2. pontja értelmében településüzemeltetési feladatnak minősül a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása. Ezek mellett a hulladékgazdálkodás és a távhőszolgáltatás is önkormányzati, a település üzemeltetésével összefüggő közfeladat, és a víziközmű-szolgáltatás is annak minősül abban az esetben, ha a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (Vksztv.) rendelkezései szerint a helyi önkormányzat az ellátásért felelős.

Mezőcsátan a települési közműszolgáltatásokat az alábbi cégek látják el:

- Vízellátás: Borsodvíz Zrt., Miskolc
- Szennyvíz elvezetés: Borsodvíz Zrt., Miskolc
- Csapadékvíz elvezetés: Mezőcsát Város Önkormányzata
- Gázellátás: TIGÁZ Zrt., Hajdúszoboszló

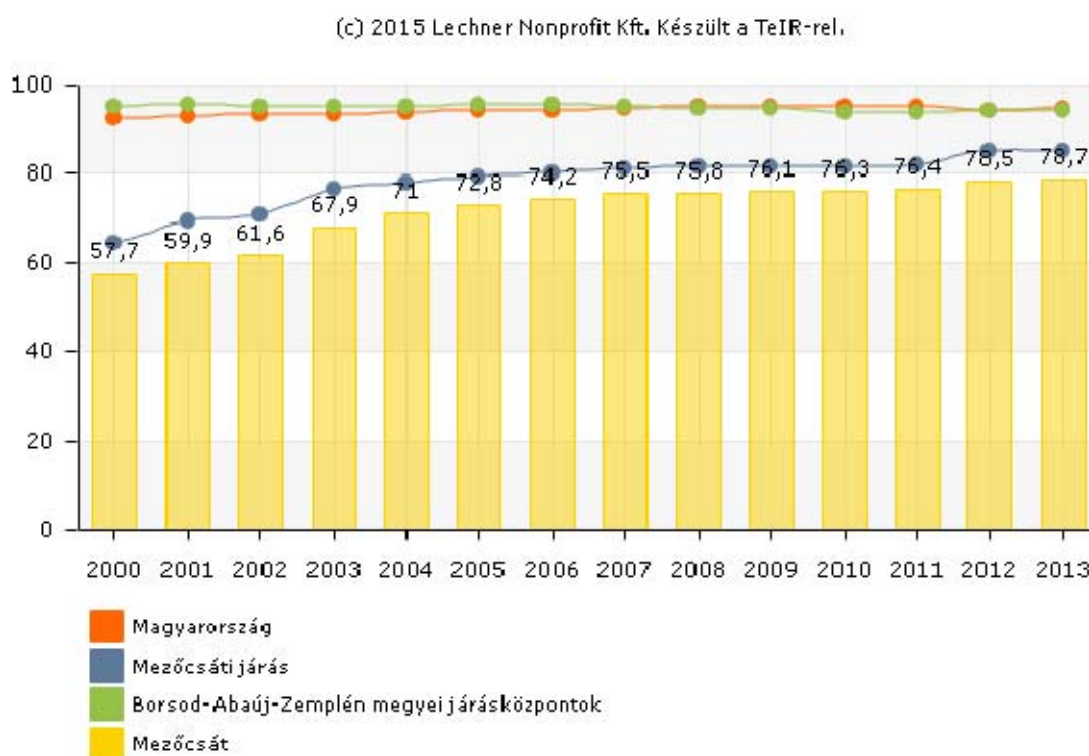
Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Önkormányzati utak kezelője: Mezőcsát Város Önkormányzata
- Áramellátás: ÉMÁSZ Zrt., Miskolc

Mezőcsát a közelmúltig a Városüzemeltetési és intézményi ellátó szervezet látta el a településüzemeltetési szolgáltatások jelentős részét. A VIESZ megszűnt, az Önkormányzat magához vonta a feladatok ellátását. A foglalkoztatottak az Önkormányzatnál a Munka törvénykönyve szerint kerültek foglalkoztatásra, villanszerelési -, asztalos -, víz szerelési -, festési munkákat látnak el. Ellátják továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő gépkocsik vezetési - vér szállítás az EÜ központból a Megyei Kórház Laboratóriumába, személy szállítás stb.- feladatait. Jelenleg 11 fő dolgozik az önkormányzatnál ebben a formában.

Mezőcsát települési infrastruktúráján belül a közmű-hálózatokkal való ellátottság változatos képet mutat, azonban általánosságban véve ebben a tekintetben elmaradott a város. A Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya napjainkra majdnem eléri a 80% ot a lakásállományon belül. Ezzel elmarad mind a járási, mind a megyei járásszékhelyi és az országos adatoktól is.

53. ábra: Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

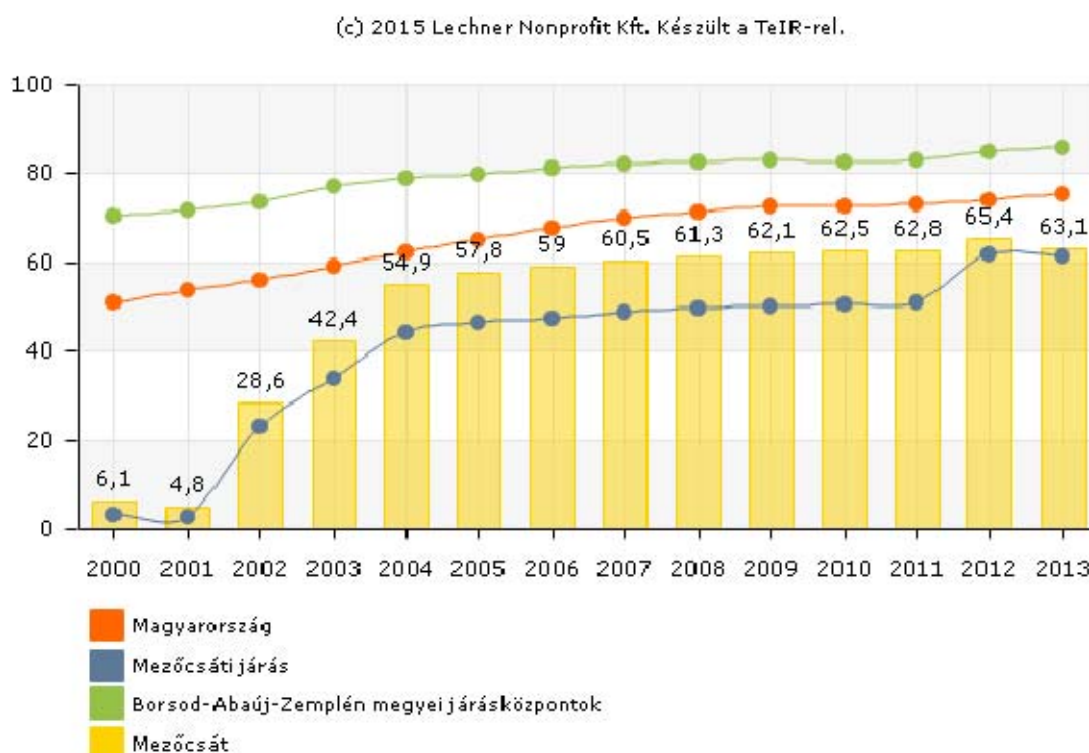
Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A közcsona-hálózat kiépítettsége a nagyszabású közmű-építési beruházásoknak köszönhetően a település belterületén szinte teljes, azonban a rákötési arány elmaradt a megyei járásközponti és országos átlagtól. A közcsonahálózatba bekapcsolt lakások aránya a vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások százalékában mutató tekintetében elmondható, hogy az évezred elején óriásira nyíló közműolló mára már sokkal kedvezőbb képet mutat, eléri a magyarországi átlagot, 10 %-kal marad ez a megyei járásközponti aránytól és 10%-kal haladja meg a járási arányt.

54. ábra: Közcsonahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

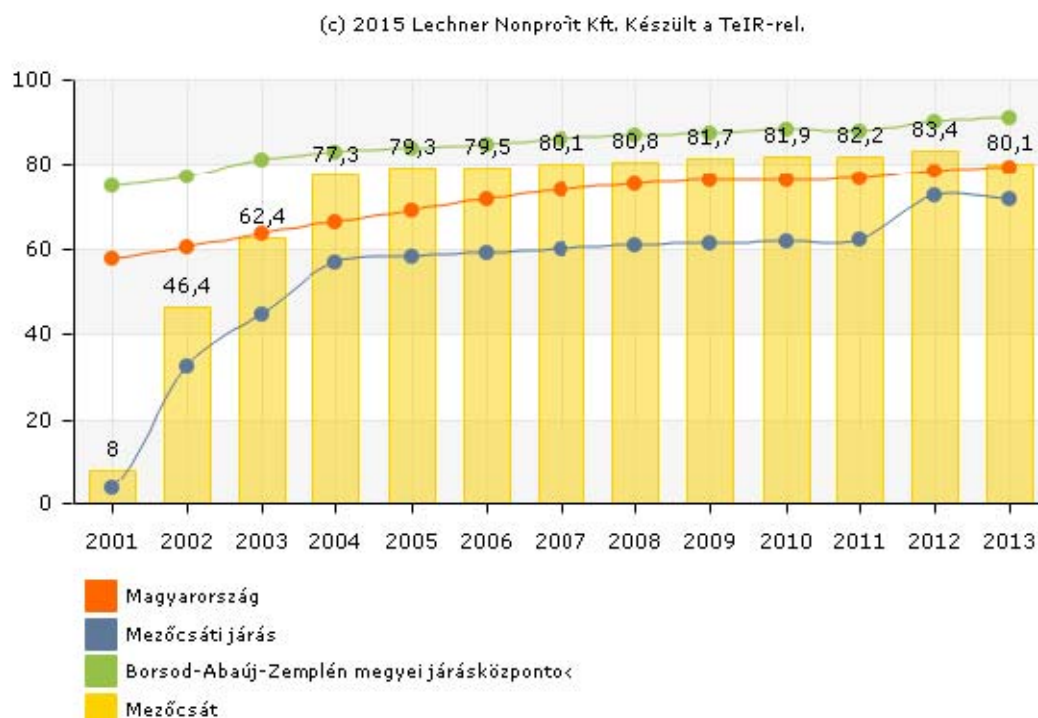

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

55. ábra:

Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya a vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások
százalékában

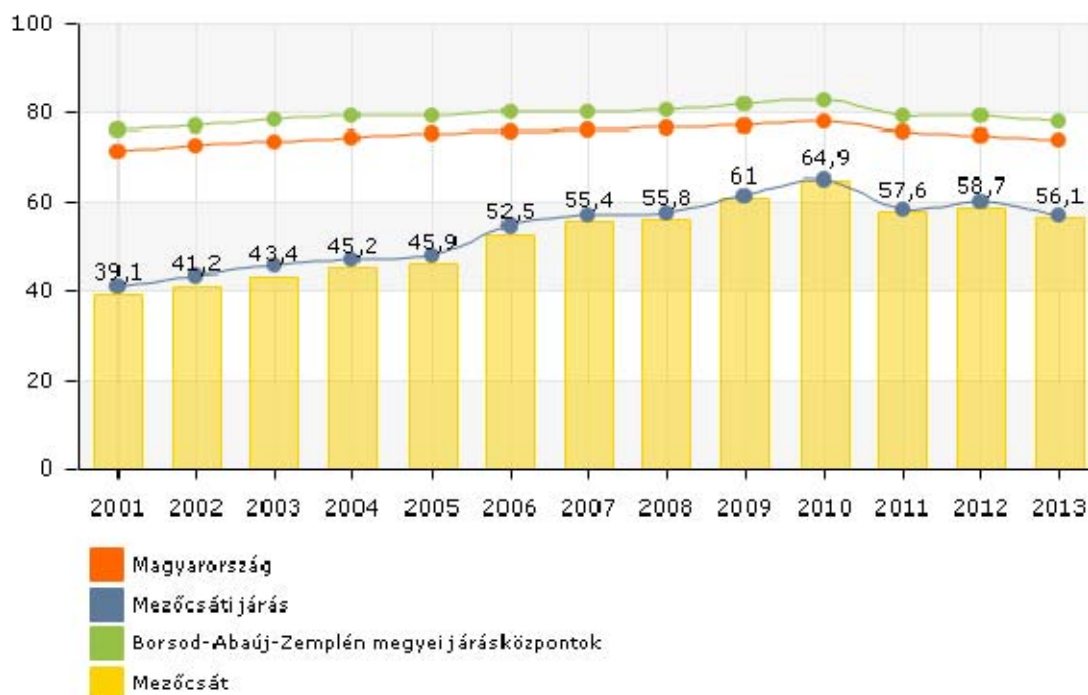
Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A gázfogyasztó háztartások aránya tekintetében is Mezőcsát értékei jóval szerényebbek a megyei járásközponti és az országos aránytól. Ez egyben azt is jelenti, hogy nagyon sok háztartás vegyes-tüzeléssel rendelkezik, mely azonban a téli időszakban nagyobb légszennyezési kockázatot jelent. A gázhálózatot egy 2013-as lakossági megkérdezés alapján 6,6-es átlagos értékkel közepesen jónak lehet minősíteni, tehát alapvetően ezzel a szolgáltatással elégedett a lakosság (a rosszabb minősítés is inkább a gázfogyasztás anyagi terhe miatt jelentkezett).

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

56. ábra.: Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

Mezőcsátan kiépített kábeltelevízió-hálózat működik, azonban a rákötési arány jóval szerényebb a megyei átlagnál – azonban a térség városai elég vegyes képet mutatnak ebben a tekintetben.

Rendszeres hulladékgyűjtés a térség településein szinte teljesen kiépített, Mezőcsátan is 100%-ot közelítő az érték. 2014. tavaszától Mezőcsátan is bevezetésre került a MiReHuHöz Nonprofit Kft. által a házi szelektív hulladékgyűjtés. A háztartások nagy részében az ún. sárga edényzet van használatban. Két hetente történik a sárga edényzet és két hetente történik a zöld zsák (a zöld hulladék) elszállítása. Ezért a MiReHuKöz Kft. által nyújtott házi szelektív hulladékgyűjtés mellett csak az üveg gyűjtő szigetek rendszere maradt meg a városban, a többi gyűjtő sziget felszámolásra került a házi szelektív gyűjtés miatt.

A legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma Mezőcsátan 2011-ben 0 fő volt, ez a száma 2012-re 60 főre, 2013-ban 529 főre emelkedett. Ez a növekedés óriási az eltelt idő tükrében, azonban még így is csak a település lakosságának 8,9%-a.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1. Természeti adottságok

Éghajlati adottságok: A Borsodi Mezőség erdőssztyepp-klimájú, mérsékelten meleg-száraz éghajlatú kistáj. Az éghajlati adottságokkal kapcsolatos főbb adatokat az alábbi 2. számú táblázatban foglaljuk össze:

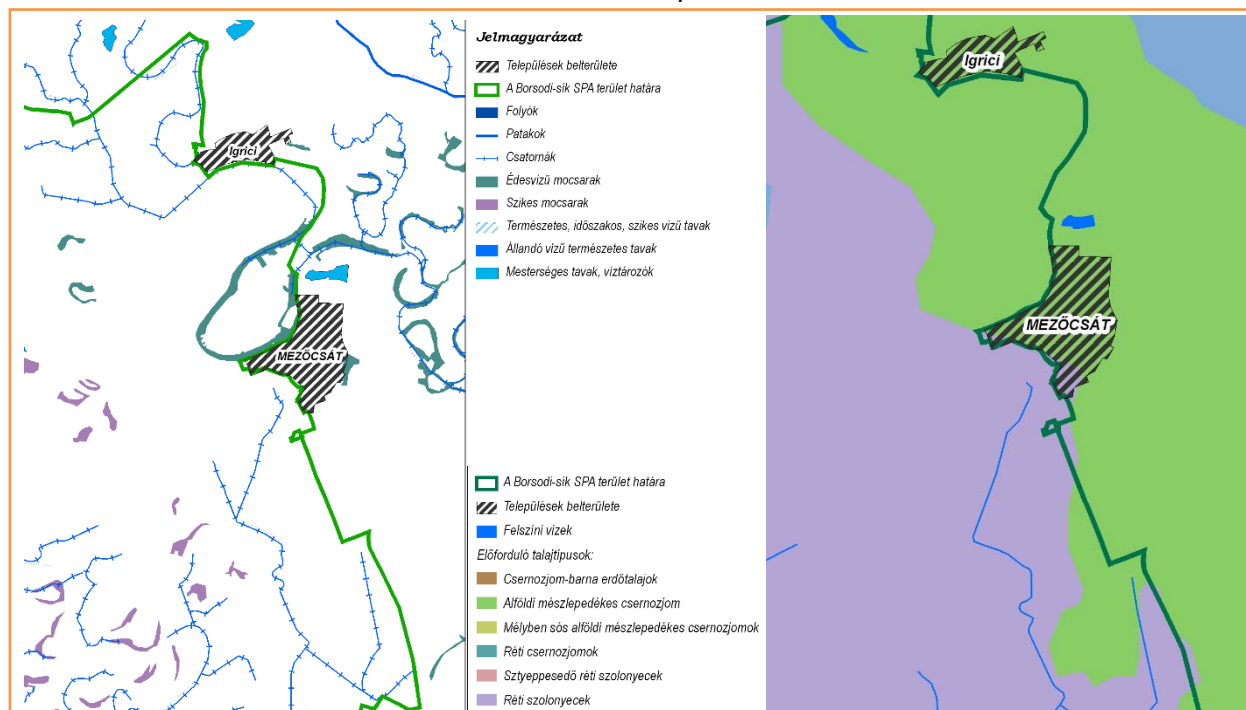
Évi napsütéses órák száma:	1900 - 1950 óra
nyáron:	760 - 780 óra
télen:	185 óra
Évi középhőmérséklet:	9,8 - 9,9 C°
vegetációs időszak középhőmérséklete:	17,0 C°
Évi átlagos csapadék:	560 - 590 mm
tenyészidőszakban:	330 - 340 mm
Hótakarós napok száma:	36 -38 nap
Átlagos ma. hóvastagság:	16 cm
Ariditási index:	1,19 - 1,25
Uralkodó szélirány:	ÉK (gyakori a DNY- i, D-i)
Átlagos szélesebesség:	2,5 m/s

Vízrajzi adottságok: A település hordalékkúpon kialakult síkságon terül el, melyet felszíni erek szabdalnak. A hordalékkúpot az ős-Sajó építette. A térség vízellátását korábban a Bükkből lefutó patakok biztosították, az 1939-ben befejezett végső ármentesítést, a Tisza gátjainak megépítését követően azonban a terület száradásnak indult. A pusztai vízháztartására az első komolyabb csapást az 1960-as években végzett belvízelvezetési munkálatok jelentették. A csatornákat a meglévő vízfolyások medrében alakították ki. A

nagyobb kanyarulatokat levágták - meggyorsítandó a vízfolyások esését -, folyásuk irányát gáttakkal igazították ki. Az elkészült rendszer még ebben a formájában is alkalmas lehetett volna a természetszerű állapot megőrzésére, de a vízkormányzási gyakorlat az akkor domináns érdekek miatt egyoldalúan működött, és működik a mai napig is, csak a vizek elvezetésére koncentrálva. a Tisza-tó építésének során a tó tervezett eredeti vízszintjét figyelembe véve -illetve a másodlagos szikesedést és a szivattyúzási költségeket elkerülendő-, megépítették a Csincse-csatornát. A felszíni vizeitől ily módon megfosztott terület felszín alatti vízutánpótlása is jelentősen csökkent, amikor a bükkábrányi lignitbánya munkagödrének szárazon tartása végett napi kb. 10 000 m³ vizet emelnek ki a szivattyúk. Így a területre korábban jellemző rétegvízáramlás - a Bükk lábától a Tisza irányába - megváltozott, a mocsarak mélyebb részein és a Tisza-medrében lévő fakadó források megszűntek. A kiszivattyúzott vizet ma a Csincse-csatornába, ill. a Geleji-víztározóba vezetik, így az már nem jelent meg fakadó források formájában a BMTK-ban. Ezen változtatott a tájrehabilitációs műtárgyak megépítése, amelyek segítségével lehetőség nyílt a felszínre emelt vizek egy részének a természetvédelem szolgálatába állítására.

Jelenleg a talajvíz szintje 2 - 4 m között található. Mennyisége 1 - 3 l/s km². Átlagos vízkeménység: 15-25 nk°.

16. térkép

Vízrajzi térkép (forrás: Corine Landcover)
Adatbázis)

Talajtérkép (forrás: Agrotopo)

Talajtani adottságok: A területen belül az egymáshoz viszonyított néhány méteres, sőt néha csak néhány deciméteres szintkülönbségek szerint oszlanak meg a talajtípusok. A legmagasabb térszíneken, amelyek szigetszerűen emelkednek ki a tájból, **csernozjom talajok** találhatók. Ezek a táj legtermékenyebb termőtalajai, füves növénytakaró alatt bekövetkezett talajképződés eredményei, jellemző rájuk a humuszanyagok felhalmozódása, a kedvező, morzsalékos szerkezet kialakulása, valamint a kalciummal telített talajoldat kétirányú mozgása. A talajtípus igen jó vízgazdálkodású és tápanyag-szolgáltató képességű, mivel valamennyi szintjének kiváló a vízáteresztő és víztartó képessége, valamint nitrogén, foszfor és kálium-ellátottsága. Egyik *altípusa* az **alföldi mészlepedékes csernozjom**, melynek jellemzője, hogy főként átiszapolt löszön keletkezett, és több agyagot tartalmaz. A **réti csernozjomok** kialakulására és tulajdonságaikra jellemző, hogy a csernozjom jellegű humuszfelhalmozódást gyenge vízhatás kíséri. A vízhatás lehet a talajvíz közelségének vagy a mélyedésekben összefutó belvíznek az eredménye. A réti csernozjomok egyik legfőbb jellegzetessége a levegőtlenség. Kora tavaszi vagy magas vízállású időszakokban túlnedvesedésre hajlamos.

A térség talajainak nagy része szikes, a **réti szolonyec**, illetve **szolonyeces réti** típushoz tartozik. Ebbe a főtípusba azokat a talajokat soroljuk, amelyek kialakulásukban és tulajdonságaikban a vízben oldható sók döntő szerepet játszanak. A sók között elsősorban a nátriumsók szerepe nagy a talaj tulajdonságainak alakításában. A szikesek közül a réti szolonyecokra jellemző, hogy a vízben oldható nátriumsók maximuma a szelvény mélyebb részeire esik. Ennek következményeként a felső talajsíntekben csak kevés a vízben oldható só, vagy teljesen hiányzik. Jellemző tulajdonságuk a szolonyeces B-szint, mely felismerhető oszlopos szerkezetéről. Az A-szint általában 15 cm-nél vékonyabb, világos szürkésbarna színű, poros vagy lemezes szerkezetű. E talajtípus felszínét sokszor fehér por borítja, amely 2-3% humuszt tartalmaz és többnyire karbonátmentes. A felhalmozódási vagy szolonyeces B-szint több agyagot tartalmaz az A-szintnél, színe sötétszürke vagy sötét szürkésbarna, szerkezete oszlopos, és ez a szint egyben a só-és nátriumfelhalmozódás helye. Nedvesen a B-szint anyaga ragadós, tapadós. Alsó felében vörösesbarna vasas foltok és vasborsók találhatók. Vízgazdálkodása elfogadható a szikesek között, mert a kevés vízben oldható só tartalmazó szintek vízáteresztő képessége lehetővé teszi a csapadékvíz beszívargását, ha jelentősen csökkent ütemben is. Tápanyag-gazdálkodása a humusztartalomtól függ.

Növénytani adottságok: A Borsodi Mezőség természetes élőhelyeit a pannon szikes sztyeppék és a síksági pannon löszgyepek alkotják. Bár a területen több védett fajnak van országosan, illetve regionálisan jelentős, védendő állománya, a terület fajgazdagsága közepesnek tekinthető. Ugyanis a nagy szikes területek fajszegények. A heterogén vegetációmozaikok azonban nagyban növelik az egyes területrészek fajdiverzitását. (Forrás: Borsodi sík Natura 2000 terület fenntartási terve)

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

A Borsodi Mezőség tágabb térségét a helyi emberek "Kis-Hortobágnak" nevezik. A név nem csak a terület felszíni formáira, hanem a hasznosítási formákra is utal. A térség Borsod vármegye „éléskamrája” volt, vágó állatok tekintetében, a pusztákon hatalmas nyájak, csordák legelésztek. Az innen északra és nyugatra fekvő területek jó minőségű földjeit már a középkorban szántóföldi művelés alá fogták. Az ember jelenlétének nyomai a területen egészen a bronzkorig vezethetők vissza. A honfoglaló magyarság is korán megtelepedett itt. 1067-ben apátságot alapítottak a környéken.

Mezőcsát nevét először 1225-ben említik. A XIII. század elején már két faluból állt, Szabadcsáton szabad jobbágyok, Lakcsáton pedig szolgák és szabadosok laktak. Bika és Bisz Csáthoz kötődő települések voltak. A XIV. század eleji térképen még szerepelnek (ma határnevek). A katonai leírás megemlíti az egykori folyómedrekben kialakult mocsarakat és a tölgyfából álló Csáthi-erdőt. Ekkor még a pusztai mocsarakban is bőven voltak halak (pl. csík, csuka, ponty).

A középkorban a domináns foglalkozás az állattartás volt. A szántóföldi művelés jobbára a lakosok saját szükségleteit és állatállományuk abrakszükségletét volt hivatott kielégíteni. A szántóföldi művelés aránya csak a Tisza szabályozása, és a járható utak elkészítése után nőtt valamelyest. Az árunövénytermelésnek egészen a hatvanas évekig gátat szabott a vasútvonal hiánya, a földek rossz minősége. A szántók területarányának növelését csak a 80-as évek TSZ-vezetőket premizáló rendszere és gabonaprogramja eredményezte. Később a termőföld privatizációs folyamat során a korábbi falusi gulya és csordalegelők magánkézbe kerültek, és azokat az új tulajdonosok feltörték. Ugyanez volt a sorsa az állattartó telepek környékén lévő gyepek többségének is. Sok újonnan művelésre fogott szántó még ma is gyeppel művelési ágban szerepel. Ez alól kivételt képeznek az északi és nyugati részek jó minőségű földjei, amelyek jelentős részét szántóként használják a középkor óta.

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

Gyepek: A Mezőcsát déli-délnyugati határa, ami a tájvédelmi körzet részét képezi, összefüggő gyepterületből áll, melyben csak szigetszerűen találhatók szántók, amelyek a korábbi löszhátak feltörése révén jöttek létre. A tájvédelmi körzet területén kívül a gyepek aránya minimális, itt a szántóterületek az uralkodók. Tekintettel az élő munkaerő drágulására, az állattenyésztés mind eszközigenyesebbé válására, és a növénytermesztéshez képest egyre inkább kisebb

nyereségességére, a két ágazat közötti kívánatos egyensúly felborult. Előbb a legelő kérődzők, majd az abrakfogyasztó sertések és baromfik száma csökkent le drasztikusan. Ezen fajok létszáma a térségben főleg a háztáji gazdaságokban volt jellemző, azonban az idősödő lakosság a takarmány beszerzés nehézsége, és a megélhetési bűnözésből élők létszámának rohamos növekedése miatt megszűnő vagyonbiztonság következtében ezen tevékenységgel jobbra felhagyott. A Borsodi Mezőség Érzékeny Természeti Területre vonatkozó támogatási rendszer szerint a gyepterületek után felvehető, beruházások fedezésére is alkalmas mértékű támogatás folyósításának feltétele legalább 0,2 állategység/ha mértékű állattartó telepek fejlesztését, a takarmánytermelést, a természetközeli szántóföldi gazdálkodást is nagy hányadban támogatják. *(Forrás: Borsodi sík Natura 2000 terület fenntartási terve)*

Szántók: A földek aranykorona értékének csökkenésével egyenes arányban csökken a művelés intenzifikációja is. Arányaiban a legnagyobb területen a kalászos gabonákat vetik, ezt követi a kukorica, a napraforgó, és az őszi káposztarepce. A még meglévő állattartó telepek környékén a silókukorica mennyisége is számottevő, csakúgy, mint a lucernáé, amit a Szentistváni Mg. zRt. takarmánykeverő üzemének az igénye miatt is nagy területen termesztnek. A termőföld használatához kötött területalapú és agrár-környezetgazdálkodási támogatások megjelenése óta a gazdálkodók a kifizetésekhez kötődő szigorú ellenőrzések miatt jobban odafigyelnek a területeikre, ami a diverz életközösségeket fenntartó parlagok, árokpartok, mezsgyék nagy részének eltűnéséhez vezetett. A jobb termőföldeken iparszerű növénytermesztési tevékenység folyik. Itt a kis élőmunkaerő igény, a nagy gépi munkaóra és mezőgazdasági kemikália használat a jellemző.

Erdők: Az erdők aránya kicsi, mindössze 281 ha Mezőcsát területén. Nagyobb összefüggő erdőterület a településtől északra húzódó egykori folyókanyarulat, ma holtág melletti erdő, az üdülőterület közelében. Az 1950-60-as években telepített útmenti fásítások, mezővédő erdősávok érdemelnek még említést, melyek a teljes erdőterület 10%-át, 31 ha-t tesznek ki. A többi erdőterület rendeltetés szerint a következőképpen alakul: természetvédelmi erdő 23 ha, településvédelmi erdő 5 ha, talajvédelmi erdő 10 ha, faanyagtermő erdő 212 ha *(NÉBIH Erdészeti Igazgatóság 2013 adatai)*.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A következő fejezetben felsorolt, különböző természetvédelmi oltalom alatt álló, Mezőcsát településének jelentős részét képező területek tartoznak a tájképvédelmi szempontból is kiemelten kezelendő területek közé.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Országos szintű védett terület: Mezőcsát határának jó része a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzeten belül fekszik. A tájvédelmi körzet teljes területe 17.932,2 ha. A védetté nyilvánításról a 9/1989. (VIII. 24.) KVM rendelet intézkedett, mellyel 9168,3 ha került védelem alá. A bővítésről további 8763,9 ha-ról a 14/1993. (IV. 7.) KTM rendelet intézkedett. Mezőcsát határa a TK pusztai részéhez tartozik, ami egyetlen hatalmas gyepterület, melyet a kanyargó mocsarak szabdalnak fel, míg a peremeken és a pusztai gyepek közé zárványként ékelődve szántóterületek találhatók. A száraz gyepterületek részben ősi löszpusztarétek, melyeket hagyományosan legeltetéssel hasznosítottak, hasznosítanak. Fajai egyrészt alföldi jellegűek (pl. macskahere, hengeresfészű peremizs, nyúlánk sárma), másrészt a Bükkaljáról részben a patakok segítségével „lehordott” sztyepp- és erdőssztyepp fajok (pl. agárkosbor, tavaszi hérics, közönséges borkóró, parlagi rózsa). Míg a löszgyepek esetén a legeltetés erős degradációs tényező, addig a természetes, ősi szikesek esetében a nyílt felszínű gyepek fő fenntartó tényezője. A Borsodi-Mezőség területén mind az ősi típusú szikesek, mind pedig a vízrendezés hatására a réti talajok szolonyecsesedésével létrejött másodlagos állományaik megtalálhatók. Jellemző feltűnő fajaik közül kiemelhetők a tavasszal virágzó kamilla és a nyárvégi puszták képét meghatározó sóvirág. A szikesek fajai jórészt kontinentális – eurázsiai elterjedésűek, melyek jól alkalmazkodtak a klimatikus, talajtani adottságokhoz. Növényföldrajzi szempontból értékes fajai a kígyófarkfű, az erdélyi és a vékony útifű, a bárányparj és a heverő seprűfű. A szikes mocsarakban tenyészik a gyakran mondható kiskékű aszat, a kétsoros sás, a pannon bennszülött buglyos boglárka és a sziki boglárka. A pusztai tömbben az állatok közül leghamarabb a színpompás pillangókat vehetjük észre. A szikesréti magaskórósok megmaradt foltjainak környékén találjuk az egyik legértékesebb védett lepkefaj, a nagy szikibagoly populációit. A lepke hernyója tápláléknövényként a társulásalkotó orvosi kocsordot igényli, így a faj fennmaradásának biztosításához a növénytársulás védelme szükséges. A gazdag madárvilág különösen értékes tagja a tűzok, melynek kb. 40–50 példányos állománya él itt. A fokozottan védett ragadozó madarak közül több párban költ a kerecsensólyom és a hamvas rétihéja, 50–100 pár között mozog a kékvércse állománya. Az 50–60 páros szalakóta állomány, valamint a körülbelül ugyanekkora számú kis őrgébics a költés szempontjából a terület legjellemzőbb pusztai élőhelytípusait részesíti előnyben. Őszi vonulás idején megszállnak a darvak és a vadludak tömegei, a tavaszi időszakban pedig a parti madarak közé tartozó cankók és bibicek nagy csapatai. A vizes élőhelyek helyreállítását szolgáló programok révén mind a négy hazánkban fészkelő vöcsökfaj megtelepedett, és több pár cigányréce költ eredményesen.

Ex lege védelem: *Kunhalmok* - A kunhalmokat a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 23. § (2) bekezdése a természeti emlék kategóriába sorolja. A kunhalmok ezen törvény hatálya alá lépése (1997. január 1.) óta ex lege védettek. „A kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi,

tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak”. A törvényben alkalmazott kunhalom fogalom egy gyűjtőfogalom, amely a földmű eredeti funkciójára, rendeltetésére való tekintet nélkül magában foglalja mindazokat az ember alkotta domború földműveket, amelyek az idézett definícióban felsorolt szempontok alapján jelentőséggel, értékkel rendelkeznek. A kunhalom gyűjtőfogalomba tartoznak a sírhalmok (kurgánok), tellek (lakódombok), őrhalmok és határhalmok.

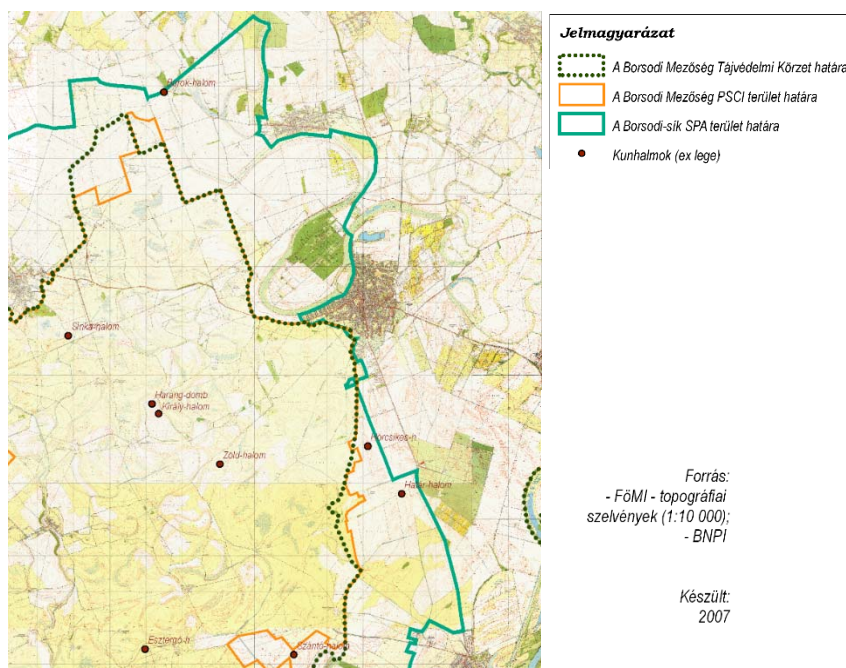
Lápok - A Sajó-Hernád-sík peremén elhelyezkedő terület az ős-Sajó medrében (mai Rigós és Ludas-ér) kialakult vizes élőhelyeket foglalja magába. A feltöltődőben lévő medrek a Ludas-ér kivételével becsatornázottak, ez lényegesen meghatározta a vegetáció fejlődését, mivel a mederben lévő vizeket elvezette. A Ludas ér 28,9 ha területet foglal magában. A magasászás-réteket főleg a Ludas-ér feltöltődött végeiben találunk, jellemző tömeges sásfajai az alábbiak: éles-, mocsári- és parti sás (*Carex gracilis*, *C. acutiformis*, *C. riparia*). A zombéksásosok a feltöltődés révén erősen pusztulóban vannak. A Ludas-ér legértékesebb társulásai a gyékényes ingóláp (*Thelypteris-Thyphetum angustifoliae*), valamint a fűzláp (*Calamagrostis-Salicetum cinereae*). Sajnos az 1999-ben történt avartűz miatt a szárazon lévő úszólápok nagy része megsemmisült, így a mocsári pajzsika (*Thelypteris palustris*) állománya drasztikusan lecsökkent. A fűzláp a Ludas-ér belső szegélyében fordul elő, a sásfajok mellett domináns faja a dárdás nádtippa (*Calamagrostis canescens*). Ritka faja a mocsári pajzsika (*Thelypteris palustris*) és a villás sás (*Carex pseudocyperus*).

Nemzetközi szintű védettség: A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg. Natura 2000 területként került lehatárolásra a **Borsodi Mezőség** Kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület (SCI), melynek összterülete 14757,7 ha, és a **Borsodi-sík** Különleges Madárvédelmi Terület (SPA), melynek összterülete 37045,79 ha. Mezőcsát határa, a várostól délnyugatra eső gyepes terület, mindkét területnek részét képezi.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

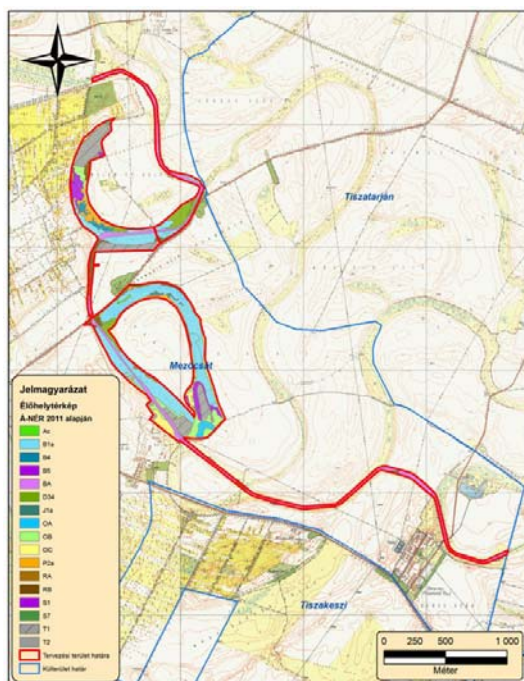
17. térkép

Teljes egészében a város külterületén található továbbá a **Mezőcsáti Rigós** különleges természetmegőrzési terület, a település délkeleti határában, 93,2 ha területen. Jelölő élőhelye: természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel, jelölő fajai a lápi póc és a vöröshasú unka. A területet a Rigós-ér és parti sávja, az egykori árterületen kialakult mocsárrétek, nádas mocsarak, a facsoportok, a zárványszerű szántók, mezsgyék alkotják.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

18. térkép : A Mezőcsáti Rigós élőhelytérképe

Ac - Álló- és lassan áramló vizek
hínárnövényzete;

BA - Fragmentális mocsári- és/vagy
hínárnövényzet mozaikok álló- és
folyóvizek partján;

B1a - Nem tűzegképző nádasok,
gyékényesek és tavikákások;

B4 - Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék
komplexek;

B5 - Nem zsombékoló magassárrétek;

D34 - Mocsárrétek; J1a - Fűzlápok;

OA - Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek;

OB - Jellegtelen üde gyepek és
magaskórósok ; OC - Jellegtelen száraz-
vagy félszáraz gyepek és magaskórósok ;

*Forrás: A Mezőcsáti Rigós (HUBN20031) különleges természetmegőrzési terület Natura 2000
fenntartási terve (2014).*

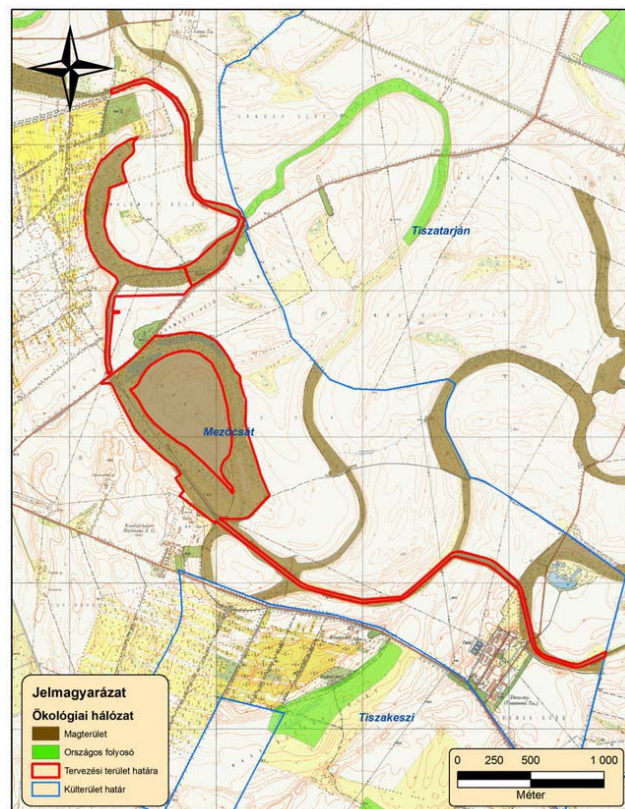
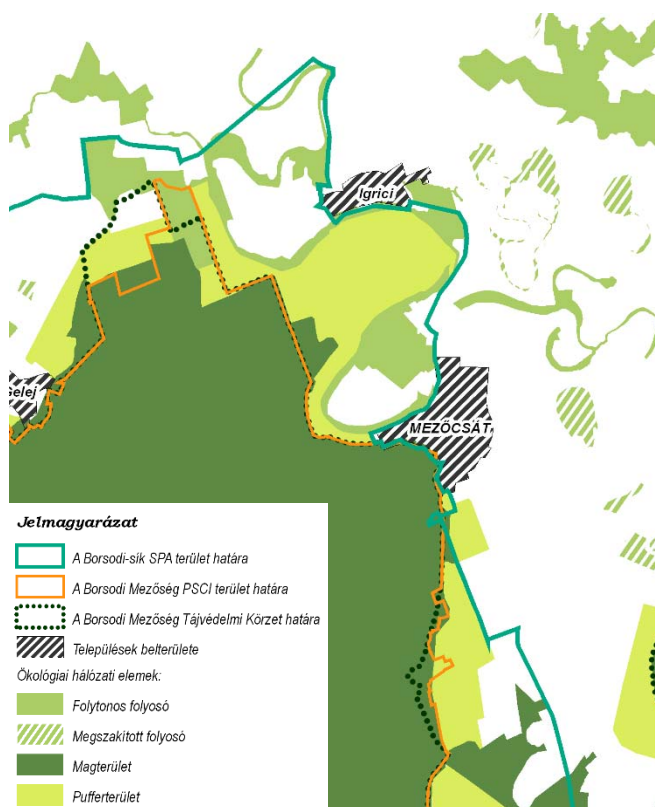
1.12.3.3. Ökológiai hálózat

A természetvédelmi oltalom alatt álló területek képezik az ökológiai hálózat magterületeit. Ezeket olyan folytonos illetve megszakított ökológiai folyosók kötnék össze, amiket elsősorban a holtágak, erek, csatornák, mélyfekvésű területek viszonylag jó állapotban megmaradt nedves élőhelyei, valamint a szárazabb területeken a mezsgyék, útmenti és árokparti gyepek és fás sávok alkotnak. A folyosó két hasonló, magterületként számba vehető, azonos típusú élőhely közötti tér azon része, amelyen keresztül a két magterület között, az arra képes fajok populációi között génkicserélődés jöhet létre. A kiemelten értékes élőhelyek már védelem alatt állnak, így a következő feladat a természetes élőhelyhálózat megőrzése.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

19., 20. térkép

Forrás: Bükk Nemzeti Park

(Forrás: A Mezőcsáti Rigós (HUBN20031) különleges természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve 2014).

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Az értékes, közösségi jelentőségű természetes élőhelyeket, ezáltal a táj érzékeny egyensúlyát, fenntarthatóságát a térségben az alábbi tényezők veszélyeztetik:

- Klimatikus szélsőségek felerősödése, klímaváltozás (szeszélyes csapadékeloszlás, szélviharok, kedvezőtlen téli időjárás)
- Az idős erdők természetes kiöregedése, a természetes felújulás hiánya miatt ezen erdők fokozatos eltűnése, aljnövényzet fajösszetételének elszegényesedése.
- Az agresszív, tájidegen fa-, cserje- és gyomfajok terjedése, akácosok térnyerése, mely révén a gyepek szerkezete átalakul, degradálódik.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

- A mezőgazdaság iparszerűvé válása, a csak a nyereségre koncentráló gazdálkodási gyakorlat elterjedése. A gazdasági környezet a gazdálkodás intenzifikálására ösztönöz.
- A szántóföldeken alkalmazott kemikáliák (műtrágyák és növényvédőszer) a vizek környezeti terhelését növelik.
- Szántóföldeken a művelés felhagyásával gyomosodás, az adventív fajok térhódítása figyelhető meg.
- Kedvezőtlen vetésszerkezet kialakulása és monokulturák alkalmazása.
- Az erdőgazdálkodás nyereség érdekeltsége. Az erdőtelepítések és felújítások során az akác és a nemesített nyarok kerültek előtérbe, melyek más ökológiai adottságokkal rendelkeznek, mint az őshonos fafajok.
- Erdőfelújítások teljes talajelőkészítéssel, tuskó összetolással. Az őshonos lágyszárú vegetációt, és a hozzá kötődő faunát veszélyezteti.
- A helyi lakosság nagy részének alacsony szintű környezettudatossága, falopások rendszeressé válása.
- A természetvédelmi célkitűzések a gazdálkodóknak és a lakosoknak szokatlanok, a külterjes területhasználat gazdaságilag kevésbé életképes.
- A természeti értékekre veszélyes technológiák használata, öntözőtelepek létesítése és üzemeltetése.
- Az állattenyésztés - növénytermesztés egyensúlya felborult, az ipari növények termelésének elterjedésével csökkent a takarmánynövények aránya, és emiatt csökkent az állatállomány, csökken a legelő, a külterületeken található hodályok és kiszolgáló létesítmények állapota romlik.
- Az állattenyésztés gazdasági és technológiai szerkezetének átalakulása következtében az extenzív legeltető állattartás jelentősége csökkent. A gyepek legeltetésének vagy kaszálásának felhagyása, alulhasznosítása azok gyomosodásához vezet.
- Az új állattartó létesítmények építéskor felmerülő szakhatósági igények (tűzoltóság-szilárd burkolatú út, ÁNTSZ-fekete-fehér öltöző, a telepek körbekerítése, angol WC, KÖTEVIFE-fűrt kút, zárt trágyatárolók építése stb.) nem a tájba illő létesítmények, iparszerű telepek megjelenéséhez vezetnek.
- Gyepek feltörése, égetése, elszántása, szerves trágya kiszórása, helytelen deponálása.
- Villanypásztorok létesítése és használata a pásztoroló legeltetés alkalmazása helyett.
- A gépi kaszálás a földön fészkelő madarakat veszélyezteti, ill. a talaj felszínének károsodását okozhatja.
- A mély fekvésű részek lecsapolása a vízállások idő előtti kiszáradásához vezet, ami a vízirovarok és kételtűk tömeges pusztulását okozza.
- Új ipari létesítmények zöldmezős beruházásként való megvalósítására, tájba nem illő létesítményekre, szélerőmű építésre vonatkozó elképzelések a természetes élőhelyek rovására. *(Forrás: Borsodi sík Natura 2000 terület fenntartási terve)*

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldfelületi rendszer alatt a növényzettel időszakosan vagy tartósan fedett, biológiailag aktív, természeti illetve kondicionáló célú felületek összességét értjük egy településen belül. Egy település „élhetőségét”, az ott élők életminőségét, a település képét nagymértékben meghatározza a zöldfelületek aránya és azok állapota. A zöldfelületi rendszer elemei között térbeli helyzetük szerint megkülönböztetünk sávós, vonalas és szigetes helyzetű zöldterületeket. Használatuk módja szerint megkülönböztetünk korlátlan és korlátozott közhasználatú zöldterületeket, illetve a közhasználat elől elzárt zöldfelületeket.

Közhasználatú zöldterületek

A településközpontban húzódó hosszanti közparkok (Szent István utca, Kiss József utca) jelentős lombfelület-fedettséggel rendelkeznek, emlékműveket, játszóteret, parkolókat és sétányt foglalnak magukba. Szép idős fákat találunk a vasútállomáson is. A település újabb közparkjában (Szent István utca – Bajcsy-Zsilinszky utca sarok) azonban a burkolatok aránya dominál a zöldfelületével szemben. Növényzete eléggé szegényes, színtelen, a betelepített fenyőfélék nem pótolják az árnyat adó lombos fák hiányát. Az utcai zóldsávok, valamint az útkereszteződésekben keletkező teresedések többnyire kopárak, csak a lakosság által a ház elé ültetett díszfák- és díszcserjék találhatók meg itt-ott. Ez alól a főutca a kivétel, ahol rövidebb szakaszokon többféle díszfát is megtalálunk. A fafajválasztás nem mindenhol illeszkedik az adottságokhoz, a légvezetékek miatt az akácokat csonkolják.

Korlátozott közhasználatú zöldterületek

Az intézménykertek közül a templomkertek örökzöldekkel, fenyővel és nyírfával, az adott korszak (20. század második fele) divatos dísznövényeivel lettek beültetve.

A településen az egyik leglátogatottabb létesítmény a mintegy harminc éve épült (és folyamatosan fejlesztett) termálvizű strand, három szabadtéri és egy fedett medencével, szép, parkosított környezetben.

A horgászok rendelkezésére áll az Erzsébet horgásztó, valamint a környező bányatavak. A horgásztóhoz vezető út szilárd burkolatú, a két tófelületet magában foglaló parkosított ingatlan fogadóépülettel, kiépített pihenőhelyekkel, esőbeállókkal, valamint szalonnasütőkkel rendelkezik, a területen kempingezni is lehet.

A Szent István utcai sporttelep nyárfákkal fásított, jelentős zöldfelületi intézménye a településnek.

A temetőben fásítás csak a ravatalozó környékén, illetve néhány sírnál történt. A telekhatáron nincs sem sövény, sem fasor, a temető területe fátlan.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Közhasználat elől elzárt zöldfelületek

1., 2. kép: Dobozy-kastélyrom

Forrás: Települési adatbázis

Jelentős építészeti és kertépítészeti értéket képviselnek, illetve felújítást követően képviselnének a kastélyparkok, melyek a következők:

- Márk-kastély: Szent István utca 26. Az eklektikus kúriát a XX. század építtette a birtokos család. A rendszerváltozás után sokáig nem hasznosították, de 2000-ben felújították, hivatalokat és két kiállítást helyeztek el itt.
- Édes kastély: Az eklektikus kúriát az 1920-as években építette Édes Antal, aki 1932-ig volt országgyűlési képviselő. A II. világháború után a település tulajdona lett az épület, és a Tüdőgondozó kapott itt helyet.
- Dobozy-kastély és parkja: 1889-ben épült, Mezőcsát-Keselyűhalom külterületen található, igen romos állapotban.

1.13.1.2. A zöldfelületi ellátottság értékelése

Mezőcsátban a zöldfelületek nagysága 5011 m², egy lakosra számítva 0,8 m², igen alacsony. (országos átlag 16,9 m²/fő). Jó adottsággal rendelkezik azonban a településközpont, ahol a széles, többfunkciós közpark hosszan elnyúlik az úttest és a házak között (Szent István utca, Kiss János utca).

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

- A zöldfelületi rendszer nem összefüggő, az utcai zöldsávok, melyek a szigetszerűen elhelyezkedő parkok közti összeköttetést biztosíthatnák, helyenként megszakadnak.
- Az utcafásítás csak a Szent István utcára jellemző, de ott is sok idős, csonkolt fák találunk, a faállomány fiatalításra szorul, kis helyigényű, az utca fizikai és ökológiai adottságainak megfelelő fafajok telepítésével.
- A kastélyparkok az épületek műemléki védeltsége ellenére is pusztulnak.
- A közparkok létesítésénél a burkolat-zöldfelület aránya nem megfelelő, a növényhasználat szegényes, egyáltalán nem tükrözi a település kivételes természeti adottságait.

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Terület-felhasználás vizsgálata

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

Mezőcsát területén már öt-hatezer évvel ezelőtt település állt. Az írásos emlékek a XIII. századból bizonyítják a település egyértelmű létezését. A tatárjárás következtében teljesen elnéptelenedik, majd egy rövid század után újra említés történik róla egy pápai adótized fizetése kapcsán. A török hódoltság idején Eger eleste után az egyesült magyar, erdélyi és német hadak vereséget szenvednek Mezőkeresztesnél, ennek következtében a környező falvakat a törökök feldúlták, ennek következtében Csát elnéptelenedett. A XVII. században Borsod megye az erdélyi fejedelemhez került, így Csáton biztonságos is biztonságosabbá vált az élet. 1626-ra Csát lakossága 79 családra szaporodott. A XVIII. század elején Csát tekintélyes mezőváros. 1712-ben kiváltságos városként szerepel. 1736-ban református városként említik. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején Mezőcsát lakosságának java része részt vesz a harcokban. A szabadságharc végén a cári csapatok egy trénszekerüknek a megtámadásának a megtorlásaként felgyújtják Mezőcsátot, épp csak hogy megmenekül a teljes pusztulástól. Az I. világháború idején a frontra az alig 18 éveseket is besorozták. A katonák közül 176-an haltak hősi halált. A II. világháború idején 1944-ben a település közvetlenül harctérként szolgál. a háborúban 509 áldozatot tartunk számon.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

21. térkép

forrás: www.viamap.hu (I.kat.felmérés)

forrás: www.viamap.hu (II.kat.felmérés)

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

22., 23. térkép

forrás: www.viamap.hu (III.kat.felmérés)

forrás: térképcentrum.hu

A földrajzi adottságok meghatározzák a település beépített területeit. A középkori településszerkezetre az I. katonai felmérés térképéről lehet visszakövetkeztetni, mely szerint a település a Miskolc-Ároktő és az erre merőleges Gelej-Tiszakeszi utakra szerveződött. Orsós településforma volt jellemző rá, később középen mezővárosi funkcióban piactérül szolgáló teressé vált. Az első katonai felmérésen látható a kétbeltelkes településforma megléte, melynél egyértelműen veszi körül a belső, lakótelkes magot a szálláskertek, akókeretek. Ez a forma a múlt század közepétől felbomlik, de a régi két tengely ma is megvan.

Mezőcsát Város tipikus mezőgazdasági jellegű, magyar alföldi karakterű kisváros. Terület-felhasználás szempontjából lakóterület, alapfokú és középfokú ellátással. A település utcahálózata telkei, sőt az épületek elhelyezése is nélkülözi a geometriai szabályosságot. A látszólagos rendezetlenség azonban sajátos, környezetre érzékeny belső logikát mutat. Az épületek helykiválasztását leginkább a mikrokörnyezeti-mikrodomborzati adottságok határozták meg, azaz a legkisebb kellemetlen terepalakulatokat is elkerülték. Az utcák rajzolata alapján megkülönböztetett alföldi altípusok a sugaras halmaz (főbb útjai központi térre futnak össze) és a rostos halmaz (főbb útjai nagyjából

párhuzamosak, ill. egymásra merőlegesegek és szabálytalan négyszög alakú negyedeket zárnak közre). Mezőcsát esetében elsősorban ez utóbbiról beszélhetünk.

Mezőcsát belterületének nagy részét a falusias lakóterület teszi ki. Ezekben a területekben lakóházak találhatóak, melyeknek a legnagyobb része még XX. század első felében épült. A település lakóépületeinek kis része lakatlan, ezek az épületek pusztulásra vannak ítélve.

A Város közepén településközponti vegyes terület található, ahol a legtöbb közintézmény egymástól közel helyezkedik el. Ebben a területben található meg a református templom, a Városháza, az általános iskola és óvoda, gimnázium, művelődési központ, posta, rendőrség, orvosi rendelő, kereskedelmi és vendéglátói egységek, terek és szobrok, közparkolók, buszállomás. A Város külső telkei mezőgazdasági tevékenységre rendezkedtek be. A lakóépületen kívül a telkeken mezőgazdaságra és állattartásra szolgáló épületek kaptak helyet. A lakóépületeket általában oldalhatárra építették, amely a szomszédos telken élők nyugalmaát biztosította. Az udvarok és lakóépületek közötti állandó váltás eredményeként alakultak ki a település faluképei.

1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

3. sz. táblázat

Földrészlet statisztika fekvésenként				
fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m2)
belterület	3253	34	152	4698916
külterület	1353	3	5	95577525
zártkert	1191	0	0	2810614
ÖSSZESEN	5797	37	157	103087055

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m2)
erdő	82	109	2927551
fiktív	3	3	696
gyep (legelő)	142	430	37615246
gyep (rét)	178	252	3528654
gyümölcsös	195	225	2553734
kert	282	295	477102
kivett	3693	3721	9647608
nádas	17	20	788707

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

szántó	1168	1935	44571810
szőlő	628	642	975947

Forrás: takarnet.hu

1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

Mezőcsát Város Helyi Építési Szabályzatában, az alábbi funkciójú területek kerültek megállapításra (terület-felhasználási egységek):

Beépítésre szánt területek:

- lakóterületek: kisvárosias, kertvárosias, falusias
- vegyes területek: településközpont
- gazdasági: kereskedelmi szolgáltató, ipari terület
- üdülőtérlet: üdülőházas, hétvégi házas terület
- különleges terület: temető, sportterület, vásártér, termálstrand, szabadidő központ, szennyvíztisztító

Beépítésre nem szánt terület:

- közlekedési és közműterületek: közút, vasút, gyalogos út
- zöldterületek: közpark
- erdőterület: védelmi erdő, egészségügyi-turisztikai erdő
- mezőgazdasági területek: szántó, rét, legelő, gyepek, kert,
- vízgazdálkodási terület: álló- és folyóvizek, valamint parti sávjainak területe, nyílt csapadékvíz elvezető árkok területe, vízmű terület, belvízvédelmi tározók területe

1.14.1.4. Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

A város regionális szerepkörének megfelelő intézményhálózattal rendelkezik, mely a tudatos városkijelölés, városépítés eredménye. Szinte minden intézményre jellemző város funkció mellett a körzeti vonzás a kistérség területére terjed ki:

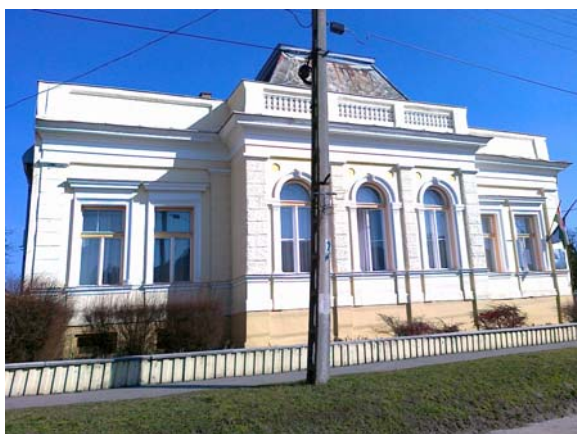
- Mezőcsát Közös Önkormányzati Hivatal 3450 Mezőcsát, Hősök tere 1.
- Dél-Borsodi Humánszolgáltató Központ és Fejlesztési Iroda 3450 Mezőcsát, Hősök tere 24.
- B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Mezőcsát Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége 3450 Mezőcsát, Hősök tere 24.
- B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Mezőcsát Járási Hivatal 3450 Mezőcsát, Szent István u. 26.
- Mezőcsát Rendőrőrs 3450 Mezőcsát, Szent István u. 24.
- Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskola 3450 Mezőcsát, Szent István u. 35.
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Mezőcsát Tankerülete 3450 Mezőcsát, Szent István u. 38.
- Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde 3450 Mezőcsát, Szent István u. 1.
- Mezőcsát Város Önkormányzat Élelmezési Alegység 3450 Mezőcsát, 3450 Mezőcsát, Szent István u. 3.
- Mezőcsát Református Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 12.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola és Óvoda Konyhája 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 7.
- Általános Művelődési Központ Kiss József Közösségi Ház és Könyvtár 3450 Mezőcsát, Szent István u. 21.
- ÁMK Napközi Otthonos Óvoda 3450 Mezőcsát, Hősök tere 15.
- ÁMK Napközi Otthonos Óvoda Árpád úti Tagóvodája 3450 Mezőcsát, Árpád u. 6.
- Mezőcsáti Kistérségi Egészségfejlesztő Központ 3450 Mezőcsát, Hősök tere 33.
- OTP Bank Nyrt – Mezőcsát - Hősök Terei Bankfiók 3450 Mezőcsát, Hősök tere 23.
- Borsod Takarékszövetkezet 3450 Mezőcsát, Hősök tere 17/A.
- Bükkalja Takarékszövetkezet 3450 Mezőcsát, Kossuth u. 7.
- Idősek Nappali Ellátó Intézménye 3450 Mezőcsát, Bacsó Béla u. 10.
- Tanoda 3450 Mezőcsát, Szent István u. 19.
- Fogyatékosok Nappali Ellátó Intézménye 3450 Mezőcsát, Szent István u. 20.
- Mezőcsát és Környéke Önkéntes Tűzoltó Egyesület 3450 Mezőcsát, Szent István u. 38/A.
- Mezőcsáti Polgárőr Egyesület 3450 Mezőcsát, Szent István u. 24.

3. – 10. kép: Mezőcsát középületek

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Forrás: Települési adatbázis

1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek

Mezőcsát gazdaságában az iparnak nincs kitüntetett szerepe. A város és környéke megmaradt hagyományos mezőgazdasági beállítottságúnak, mivel a területen jelentősebbnek nevezhető ipar nem jelentkezett. Mezőcsát ugyan nem volt ipari település, de kihasználatlan barnamezős, elhagyott vagy részben elhagyott ipari, mezőgazdasági-ipari területek a település déli részén találhatóak, korlátozott mértékben. Erre példa a volt honvédségi terület, melynek jövőbeni hasznosítása kérdéses.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

11. kép: Mezőcsát légifelvétel

Forrás: Települési adatbázis

1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A szegregátumok elsősorban a város peremén helyezkednek el, Ároktő felé eső részen, az ún. tisztisori lakások mögött is újonnan alakították ki a Táncsics Mihály, Arad és Dimitrov utcákat – ide főleg a korábbi Béke-telep putrijainak elsősorban cigány családait költöztették, az ún. CS-lakásokba. A "Cs kategóriás" (csökkentett komfortfokozatú), szűk telekre épült egyensorházakból, részben az utóbbi húsz-harminc év "szocpolos" házaiból állnak. A szegregátum utcaképe leromlott. A rendezetlen portákon szemét, lom halmozódott fel, megművelt terület (virágágyás, zöldséges, stb), alig található. A házak külső állapota rendkívül leromlott, belső állaguk úgyszintén. A szegregátum utcaképe összességében a teletszerű életkörülményeket tükrözi.

Mezőcsát 30%-os szegregációs mutatónak megfelelő szegregátumai a következők:

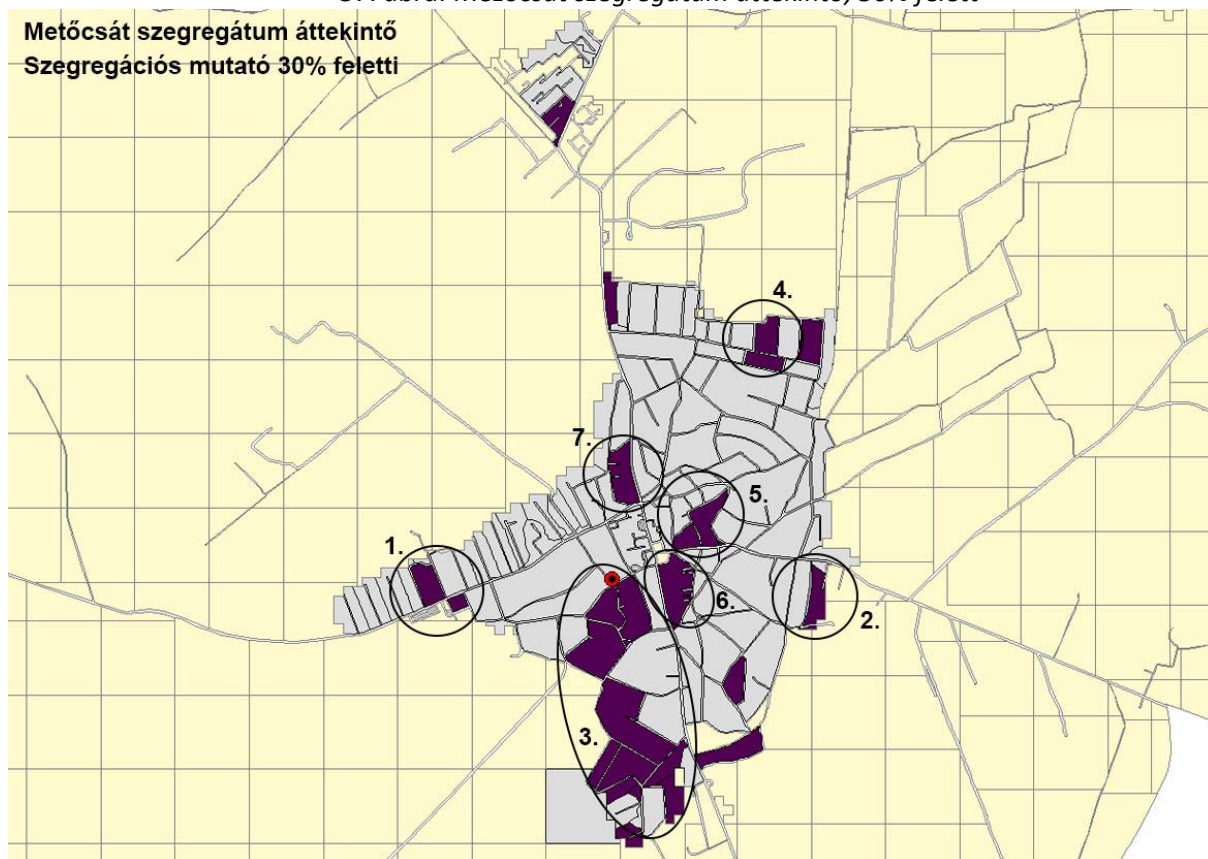
- Szegregátum 1: Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ
- Szegregátum 2: Bocskai u. keleti oldala.
- Szegregátum 3: Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. mindkét oldala - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u. - Szabadság u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala.
- Szegregátum 4: Vasút u. - névtelen u. - Munkás u. - Gólya u. - belterületi határ - Fecske u. - Munkás u. - névtelen u.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

- Szegregátum 5: Bajcsy-Zs. u. - Mohácsi u. - Berzsényi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u
- Szegregátum 6: Szent I. u. - Dobó u. - Muhi u. - Bacsó B. u. - Bajcsy-Zs. u. - Mátyás u
- Szegregátum 7: Kiss J. u. - Kinizsi u. - Kossuth u

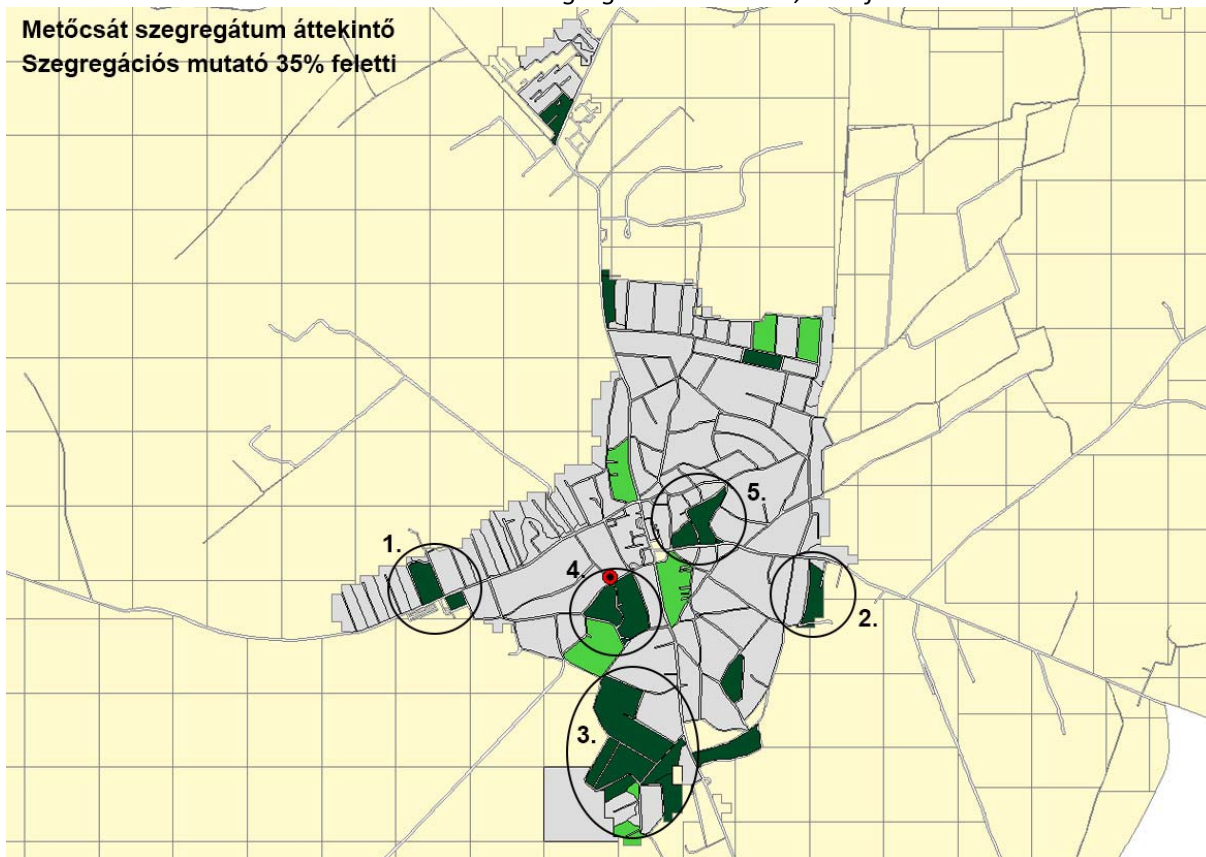
57. ábra: Mezőcsát szegregátum áttekintő, 30% felett

Forrás: BM adatszolgáltatás

A 35%-os szegregációs mutatónak megfelelő szegregátumai vagy teljes átfedésben vannak a 30%-os területekkel vagy részét képezik azoknak.

58. ábra: Mezőcsát szegregátum áttekintő, 35% felett

Forrás: BM adatszolgáltatás

A településen korábban működött felhagyott bezárt lerakó. Ennek rekultivációja folyamatban van. A vizsgálatok irreverzibilis vizuális konfliktust nem tártak fel. A tartós konfliktusok közé sorolhatók a roncsolt, felhagyott területek (elsősorban majorsági területek) és elhagyott külterületi lakó épületek okozta konfliktusok. A tartós konfliktusként tekinthetünk az illegális hulladéklerakásból eredő konfliktusokra valamint a városon belül rendszeresen jelentkező közterületi károkozások miatti vizuális környezetterhelésekre.

1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A török kiűzését követően Mezőcsát településtípusa jellegzetesen kétbeltelkes-ólaskertes volt, melynek jellemzője az elkülönülő belső, lakófunkcióval bíró településtest, valamint az azt körülvevő ólaskertek övezete. Előbbi halmazfalu jellegű, szabálytalan utcahálózattal volt, a középpontjában álló templommal, mely a 18. századot megelőzően fából épült volt. Az ólaskertek épületei – különösen a tüzelős ólak – még az elmúlt évtizedekig is megtalálhatók voltak, mivel a 20. század elején a polgárosodó lakóházépítés is idején sok ól megmaradt az új épületek mellett. Az ólak jelentős része

patics- (sarazott sövény), vagy vályogfalú volt, tetőzetük pedig többnyire nádborítású – igazodva az alföldi környezet nyújtotta építőanyagokhoz. A település hagyományos beépítése a 19. század közepétől, a jobbágyfelszabadítás után kezdett megváltozni. Ekkor a tehetősebb családok kiköltöztek a kertjeikben, a korábban már ott lévő gazdasági épületeik mellé felépített új házaikba. A kiköltözők pedig ingatlanjaikat eladták szegényebb – föld nélküli nemes, szegényparaszt vagy summás – családoknak, így a település központjában szegényebb közösség vált jellemzővé. Ugyanebben az időben, a tagosítás után vált jellemzővé a külterületeken a tanyaépítés, melynek mértékére jellemző volt, hogy a 19. század végére már 60-70 családnak volt tanyája a város határában, ahol részben a tradicionálisnak számító szürke marha tenyésztését folytatták. A kisnemesi építkezés ekkortól kezdve már építészeti szempontból változatosabbá vált, megjelentek a boltíves, árkaútos és ikeroszlopos tornácos házak.

A város belterületének átalakulása a 19. század végén, a 20. század elején zajlott le, mivel elterjedtek a téglá- és kőépületek, cseréptetős fedéssel. Ez a folyamat a vasútépítést követően gyorsult fel igazán. A polgárosodás időszakának építkezései a mai napig meghatározzák Mezőcsát települési arculatát, melyben a zsidóságnak alapvető szerepe volt. Megjelentek az emeletes épületek: a városháza, a Korona Szálló (az impozáns épület a II. világháborúban elpusztult), a Dobozy-kastély, a szecessziós stílusú járásbíróház (mely később a BAZ megyei levéltár fióktelephelye volt, ma a megyei önkormányzat tulajdonában van és üresen áll). Édes Antal egykori országgyűlési képviselő háza (később a Tüdőgondozó épülete, mely ma üresen áll), valamint a Márk család kastélya emblemikus épületei Mezőcsát virágkorának.

A II. világháború után, majd az 1970-es években új utcák nyitására volt szükség a nagyközség területén új házhelyek kijelölésére és új utcák nyitására, ezek jelentős része az egykori kertes övezetek rovására történt. Mezőcsát nyugati, valamint északi részén (a Füzes-dűlőben) nyíltak az új utcák, de a belterületen is kijelöltek új útszakaszt (pl. a Wesselényi utca).

Sajátos eleme a település fejlődésének a strandfürdő környékén létesült üdülőtelep, melyet 1986-87-ben parcellázott ki a községi tanács és hamarosan jelentős építkezések indultak be, melyek a rendszerválás után lecsengtek. A kiarcellázott 280 üdülőtelepnek nagyjából a fele beépítésre került. Ez a terület adja Mezőcsát – bár a hivatalos statisztikákban nem feltétlenül megjelenő – idegenforgalmi vendégfogadásának jelentős részét. Az üdülőtelepnek a 2011-es népszámlálás szerint 24 lakója van. Emellett Mezőcsát közigazgatási területén a Keselyűhalom nevű külterületen 33, valamint a Hejő Menti Állami Gazdaság területén (a Dollártanya felé vezető úton) is 29 fős lakónépességet regisztrált a census. (forrás: Mezőcsát telepmarketing Terv és Juhász László)

A régi településszerkezetre a Kossuth u. – Hősök tere – Szent L. u. fő településszerkezeti elem a jellemző, mely a település középső részén – újabb keletű – teresedésekkel gazdagodik. A középső településtestet szabálytalan telekosztások, a telkek szélességi mérete 15-20 m, hossza (25-)-30-40 m körül változik, terület 500-800 m².

Az nyugati és az északi városrészre az észak-déli irányú utakat merőlegesen összekötő kelet-nyugati utcák jellemzőek, szabályos, két teleksor méretű tömböket alkotva. Szabályos telekosztás eredményeként jött létre, teljesen homogén kialakítás, a telkek szélességi mérete 14-18 m, hosszúsági mérete 40 m körül változik, telekterület 7-800 m²

Az üdülőterületen északkeleti és arra merőleges délkeleti irányú lakóutak a jellemzőek, az utcák közt szabályos, helyenként két teleksor méretű tömböket alkotva. Szabályos telekosztás eredményeként jött létre, teljesen homogén kialakítás, a telkek szélességi mérete 14 m, hosszúsági mérete 30 m körül változik, telekterület 4-500 m²

1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A népszámlálási adatokból látható, hogy a településen 2434 épület található, melyből 2331 magántulajdonban van, 75 épület az önkormányzaté, és 28 épület más intézmény vagy szervezet tulajdonát képezi.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Mezőcsát Város 2013. december 31.-i önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanvagyon jelentés alapján a településnek 555 darab ingatlana van, melyek közül 8 darab ingatlan nem rendelkezik helyrajzi számmal. A telkek közül 339 darab belterületen, 216 darab külterületen található. 386 darab ingatlan forgalomképtelen, 41 darab korlátozottan forgalomképes, 128 darab forgalomképes ingatlan. 394 darab beépítetlen terület, 375 darab 100 %-osan önkormányzati tulajdon, 2 darab ingatlan más önkormányzattal közös tulajdonban, 17 darab egyéb közös tulajdonban van. Beépített terület összesen 151 darab, melyből 141 darab 100%-os saját tulajdonú, 1 darab egyéb közös tulajdonú, 9 darab más tulajdonos által beépített. Egyéb ingatlanok közül 10 darab 100%-os önkormányzati tulajdon, melyek közül 2 darab önkormányzati településen kívül fekvő, és 3 darab műemléki védettségű.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Mezőcsát Város épületállományát nézve elmondható, hogy közintézményei elavultak vagy épületei rekonstrukciót épületekben igényelnek. A lakóépületek jelentős része a kertvárosias és falusias lakóterületek közé tartozik. A településnek a földhivatali digitális alaptérképe jelen munkarész készítéséhez nem került átadásra. A településrendezési terv szerkezeti tervlapja is felhasználásra került jelen munkarészhez. A környezet geodéziai felmérése a vonalas infrastruktúrára irányuló beruházásokhoz tartozó kiviteli tervek részeként, a benne foglalt tartalmi követelményeknek megfelelően történik.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. Funkció, kapacitás

Közigazgatás

A Város székhelye az 1887-ben tervezett, de a csak a századfordulón megépült historizáló épületben kapott helyett. Korábban a községi előljáráóság ügyvivő appaarátsusa működött itt több más hivatallal együtt. Előtte park található több szoborral. A Polgármesteri Hivatal alapvető feladatai megnövekedtek mikor a település várossá vált, melyek a következők 1997-től gyámhivatal, 1998-tól

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

építési hatóság, 2000-től okmányiroda működik. A hivatalban a következő osztályok működnek: Igazgatási Osztály Pénzügyi Osztály, Műszaki Osztály, Titkárság.

Egészségügyi ellátás

A város egészségügyi ellátása évről-évre magasabb színvonalú. A három háziorvosi, két házgyermekorvosi, két fogorvosi, három védőnői, egy iskolavédőnői, egy háziorvosi központi ügyelet és egy laboratóriumi vérvételi hely mellett jelentős a szakrendelések és szociális alapellátások száma is. A Járóbeteg szakellátás és gondozás belgyógyászati, nőgyógyászati, tudógyógyászati szakellátás és gondozás, nőgyógyászati és gyermekgyógyászati szolgáltatások mellett sebészettől, radiológiától, reumatológiától, neurológiától, szemészet, fül-orr-gégészettől, kardiológiától, pszichiátriától és fizioterápiától áll.

Városi Művelődési Központ és Könyvtár Galéria

A város kulturális életét a mezőcsáti Általános Művelődési Központ Kiss József Községi Ház és Könyvtár szervezi. Ezen belül működik a könyvtár és a közösségi ház. A hagyományos rendezvények közé tartozik a Csáti borverseny is.

Az intézmény művészeti csoportjai, közösségei nem csak a város rendezvényeinek kedvelt szereplői, a városkörnyéken is rendszeren fellépnek. Az Egressy Béni Vegyeskórus még 1982-ben jött létre, 199-ben „arany” minősítéssel jutalmazták. A Mezőcsát Citerazenekar az Országos Népzenei Minősítésen arany oklevelet szerzett több alkalommal is. A nyugdíjas klub hetente tart hangulatos összejöveteleket.

Szociális ellátás

A város szociális problémáinak a kezelését segíti a Humán Szolgáltató Központ rendszere, melynek keretén belül családsegítő és gyermekjóléti szolgálatot, szociális konyha, jelzőrendszeres házigondozás, fogyatékkal élők nappali ellátása és házi segítségnyújtás működik. Feladatuk a gyermekek, a családok támogatása, az idősek gondozása, a szociális étkeztetés.

Oktatás

Az óvodai és bölcsődei nevelés 7 óvodai és 1 bölcsődei csoportban működik. Az intézményegység 4 tagóvodából áll. Egy általános iskola működik a városban, melynek neve Mezőcsáti Egressy Béni Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, tagintézménye a Tiszatarjánban lévő Mezőcsáti Általános Iskola Édes Gergely Tagiskolája. Az iskola magas színvonalon folytatja az oktatást, ahol a művészeti tantárgyak sem kerülnek háttérbe. Az iskolának 21 osztálya van és közel 50 nevelője. Az iskolában 450 tanuló jár, akik közül 200-an művészeti képzésben is részt vesznek. A középfokú oktatást egy intézmény végzi: a Mezőcsáti Református Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola. A helyben tanulók száma fokozatosan növekszik, elismerve az itt folyó munkát. Az iskolából kikerülők jelentős százalékát felsőfokú intézménybe fel veszik.

Hitélet

A lakosság vallási összetételére a relatív református többség jellemző, mivel a lakosság 42,1%-a ehhez a valláshoz tartozónak nevezte magát a 2011-es népszámlálás során. A római katolikus vallású lakosok aránya 2011-ben 29,2%-ra csökkent az egy évtizeddel korábbi 34,7%-os arányhoz képest. A

környező városokhoz képest itt él a legnagyobb arányú és létszámú református közösség. Mezőcsát templomai római és református hitfelekezetűek, melyek építészetiileg jellegzetes színtartományok lettek a településnek.

A település életében jelentős szerepet töltött be a nagyszámú zsidó közösség a XVIII. sz. közepétől. A zsidóságot a II. világháborúban elhurcolták, a háborút követően visszatérő lakosság is jórészt elhagyta a települést. Mindezek következtében a zsinagóga az idők folyamán rossz állapotú ingatlanná vált, felújítása megtörtént.

Egyéb

Várossá válása óta újabb iskolaépületekkel bővült, megújult a Gimnázium, az egyházi épületek, a Zsinagóga. Új épülete között említhető az egészségfejlesztő központ.

1.14.5.2. Beépítési jellemzők

A beépítési mód meghatározását, az épület magasságát, a beépítettség mértékét, a telek legkisebb kialakítható területét, valamint az újonnan telekosztásra kerülő területeken a telek méreteit a szabályozási terv és a helyi építési szabályzat különböző területekre vonatkozó részletes előírásai tartalmazzák. Az épületállomány legnagyobb részét jelentő lakóépületek beépítési mód szerint három fő csoportba sorolhatók:

- családi házas területek jellemzően egy lakásos, leggyakrabban oldalhatáron álló beépítési móddal, változatos telekméretekkel; a korábbi önálló falvak történeti telekosztásain általában nagyobb, az utóbbi száz év telekosztásai esetében egyre kisebb telekmérettel,
- hézagosan zárt sorú, városias beépítésű területek elsősorban a történeti városrész – belváros. Mindezt kiegészítve azzal, hogy a kisvárosias többlakásos lakóépületek úszótelteken, a közintézmények szabadonálló beépítési módban tömbtelken állnak.
- telepszerű beépítések; a tömbtelkes lakótelepek és néhány csoportos házas beépítés

1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom

Általánosságban elmondható, hogy a településen lévő családi házakra a földszintes kialakítású hagyományos épületek, valamint a 70-as, 80-as és 90-es évek során épült többszintes családi házak a jellemzők, de vannak négyszintes társasházak is. A közigazgatási épületek többsége is minimum kétszintes épület. A településen jellemzően a családi házak földszintesek, de előfordul pince+földszint+ tetőtér-beépítéses, illetve 2 szintes lakóépületek. Az intézmények szintszáma és épületmagassága is kiemelkedik a környezetből.

A falusias és kertvárosias lakóterületek földszint + tetőterek, illetve legfeljebb kétszintesek (magasság: 4,5 m – 6,0 m), míg a vegyes területen (kisvárosias lakóterület) jellemzően többszintes bérházak épültek (legfeljebb 10,0 m-es építménymagassággal).

A településközponti vegyes és gazdasági területeken 7,5 m az építménymagasság felső határa (kivéve a templomtorony, középületek, társasház magassága).

A különleges területeken az alacsony mértékű beépítettséghez alacsony építménymagasság is társul, 3,0-6,0 m között alakulnak.

A városban a tető jellemzően magastető (nyeregtető), kivételt képeznek ez alól a kisvárosias bérházak, továbbá a gazdasági terület létesítményei.

1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A hagyományos települések belső felépítésére, beépítési sűrűségére jellemző, hogy belül a településközpont területén sűrű és kifelé ritkul. Ez Mezőcsát esetében különösen igaz, mert a településformájára a kétbaltelkes rendszer a jellemző. A hagyományos, elsősorban falusias struktúrák még mindig megmutatnak, melyekbe az újabb idők városközponti és kertvárosias karakterei szervesülnek.

13.– 19. kép: Mezőcsát településképek

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Forrás: Települési adatbázis

Mezőcsát városszerkezetének meghatározó eleme a település merőleges irányú főutcái, melyek észak-dél, kelet-nyugat irányúak. A vasútvonal a város keleti részén található, a várostestet nem szeli ketté. Telekmorfológia szempontból a szabálytalan beépítés a jellemző.

A központi belterületen jellemzően többszintes lakóépületek és intézmények találhatóak, a központtól távolodva a lakóépületek mellett állattartásra és növénytermesztésre szolgáló épületek is megtalálhatóak. A város két jól elkülöníthető településrészre bontható: a város belterületére és az üdülőterületre.

A város fő bevezető útjainak találkozási pontjánál alakult ki a település városközpontja, melyet a polgárosodás időszakának építkezései a mai napig meghatározzák. Megjelentek az emeletes (2 szintes épületek) épületek: a városháza, a Korona Szálló, a Dobozy-kastély. A városközpont, a városközponti szerepkörrel bíró főutca észak-déli irányban végighúzódik az egész városon. Ennek a főutcat peremező teleksornak, tömbsornak városközpontot erősítő szerepe várhatóan tovább fog nőni.

A történelmileg kialakult településmag egyéb területei, a hagyományos falusias karakterű szalagtelkes, fésűs beépítést mutatják. Jellegzetes épülettípus a földszintes, oldalhatáron álló, utcára

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

merőleges nyeregtetővel, illetve a bevezető utak mentén számos zárt sorúan megjelenő beépítés esetén az utcával párhuzamos tetőgerinccel épült épület.

Az utóbbi évtizedek belváros rekonstrukcióját érintő beépítések, társasházak, üzletek, nagyobb közintézmények úszótelkeken, vagy nagyobb méretű tömbtelken kerültek elhelyezésre. A társasházak földszint+2 szintes, a kereskedelmi funkciójú épületek földszintes kialakításúak, lapostetős fedéssel.

A XX.sz. utólagos telekosztásain földszintes vagy földszint+tetőteres családi lakóépületek épültek fel. A gazdasági funkciójú területeken földszintes, illetve földszint+emelet beépítések a jellemzőek. Az előbbiek nyeregtetős fedéssel, az utóbbiak esetében lapostetős kialakítással.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Mezőcsát Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén, a Borsodi-Mezőség közepén helyezkedik el. az Alföld északi szélén. A hegyvidék és az alföld találkozásának övezetében kialakult település kiváló földrajzi adottságokkal rendelkezik. A Mátra és a Bükk déli peremén már a középkorban jelentős kereskedelmi és hadiutak húzódtak. Az eltérő tájegységeket összekötő utak találkozási alapvető jelentőségű volt Mezőcsát kialakulásában. A település négy irányból is megközelíthető közúton.

A település elnevezése személynévi eredetű. A Csát helynév pusztai személynévből keletkezett magyar névadással. Az alapjául szolgáló személynév bizonyára a magyar csat főnévvel, illetve annak török előzményével kapcsolható össze. A Mező-előtag a mezőségi tájra utal.

Mezőcsát településszerkezetének legkorábbi rétege az Árpád-korra vezethető vissza. A település első okleveles említése 1225-ből származik, az Árpád-korban két települést említenek a források: Szabadcsát és Lakcsát. Valószínűsíthetjük, hogy örökösödés során, birtokaprózódás következtében alakult ki a két település. A két Árpád-kori település nyoma ma már nem figyelhető meg a településszerkezetben. A török idők jelentős pusztulást hoztak a település életében, amely szinte teljesen elnéptelenedett. A XVII. század folyamán már megindul a visszatelepülés a városba, ami 1698-ban újra vásártartási joggal rendelkezik.

Mezőcsát jelenlegi településszerkezete az újkori betelepülésnek köszönhetően a XVIII. században halmazos jelleget mutat. A fő közlekedési utak szinte pontosan északról, keletről, délről és nyugatról

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

érkeznek a településre, amelyek a település központjában egy orsó alakú téren futnak össze. A tér közepén a település temploma áll. A fő közlekedési irányoknak megfelelően az utcák észak-déli lefutásúak. A településtől keletre kertségi rész figyelhető meg. A történeti településmag a város szinte mértani közepén alakult ki.

A XIX. század első felében készült Második Katonai Felmérés térképlapján a halmazos jelleg továbbra is erőteljes. A településszerkezetben azonban néhány változás megfigyelhető. A településközpontban a templom körül létrejött orsótér eltűnik, beépül, annak környékén egy sűrűn beépített településmag jött létre, amely elsősorban észak-déli irányú utcák mentén szerveződik. A sűrűn lakott településmag körül egy belső körút kezdeménye figyelhető meg, amely azonban az északkeleti negyedben hiányzik, ott nem fejlődött ki. A belső körút nyomvonala a mai Kiss József-Zrínyi-Attila-Szabadság-Dobó utcák vonalvezetésében figyelhető meg.

A Második Katonai Felmérés térképlapján jól megfigyelhető, hogy a sűrűn lakott településmag körül a laza szerkezetű külső kertségi településrész.

24., 25. térkép

Forrás: viamap.hu

A XIX. század második felében jelentős fejlődés figyelhető meg a település életében. A gazdasági fejlődésnek köszönhetően takarékpénztár, távírda, posta, telefonvezeték jelenik meg a településen. Több gőzmalom is üzemel Mezőcsátban, amelyet a vasút is elér a XX. század elejére. A jelentős gazdasági fejlődés azonban nem hagy nyomot Mezőcsát településszerkezetében. Az 1950-es évekig gyakorlatilag őrizte hagyományos halmazos struktúráját.

Az 1950-es évek társadalmi, gazdasági, politikai változásai a település kiépülésében nem hoztak túl sok változást. Ezekben az években csak a gépállomás épült, más új épületről vagy beruházásról nem

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

beszélhetünk. Azonban új településrészek megjelenése nyomon követhető. Új városrész épül ki a nyugat felé, Mezőnagymihályra vezető út mentén, ahol a főútra merőleges, egymással párhuzamos utcák hálózata alakul ki. A település északi részén a Munkás utcából szintén új utcák nyílnak.

26., 27. térkép

Forrás: viamap.hu

1.14.6.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A XIX. századi lecsapolási munkák megkezdése előtt az Alföld vízben gazdag táj volt. Számos ér, patak, folyás, folyócska kanyargott itt, amelyek vízmentes magaspartjai pedig kiváló körülményeket kínáltak a régészeti korokban a megtelepüléshez.

Mezőcsát a Tisza egykori lefűződött meandere mellett jött létre, igen kedvező természeti feltételek mellett. Mezőcsát annak ellenére, hogy neve jól ismert a magyar régészetben, hiszen a kora vaskori preszkíta kultúra névadó lelőhelye található itt, nem tartozik a régészeti szempontból jól kutatott települések közé. A település határában szisztematikus régészeti topográfiai kutatások még nem történtek, így nem került feltérképezésre a település teljes határa. A mellékelt lista csak egy reprezentatív mintavételnek tekinthető, és nem szabad azt a következtetést levonni belőle, hogy ismerjük Mezőcsát közigazgatási határában található valamennyi régészeti lelőhelyet. A földmunkával járó beruházások tervezése során mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a jelenleg lehatárolt területeken kívül is kell régészeti leletek előkerülésére számítani. A fenti körülményt ma már a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény is tükrözi, hiszen a jogszabály legutóbbi módosítása megkülönbözteti a régészeti lelőhely és a nyilvántartott régészeti lelőhely fogalmát.

Mezőcsát határában számos olyan halom található, amely jelentős tájképi értékkel is rendelkezik, amelyeket a kulturális örökség védelméről rendelkező jogszabály alapján minden típusú beruházással el kell kerülni.

A településen komoly örökségvédelmi kockázatot jelenthetnek a zöld mezős beruházások. Ahogyan fentebb említettük, Mezőcsát nem tartozik a régészeti szempontból jól kutatott települések közé, így újabb régészeti lelőhelyre gyakorlatilag a település határában bárhol rá lehet bukkanni különböző földmunkák során. A nagy területű zöldmezős beruházásoknál mindenképpen számolni kell régészeti lelőhelyek előkerülésével, így különösen fontosnak tartjuk, hogy a zöldmezős beruházások előkészítésénél nagy hangsúlyt kapjon a régészeti örökség felmérése. Javasoljuk, hogy az ilyen típusú beruházások esetén a tervezés legkorábbi fázisában készüljön el a próbafeltárást is magába foglaló előzetes régészeti dokumentáció, ugyanis csak ennek a dokumentációnak a segítségével lehet csökkenteni a régészeti örökség által jelentett kockázatot. Javasoljuk, hogy a vállalkozások telephelyeinek kiválasztása során a régészeti örökségvédelmi szempontokat is vegyék figyelembe.

A régészeti örökségvédelmi kockázat tovább csökkenthető már korábban kialakított telephelyek korszerűsítésével, azaz a barna mezős beruházások ösztönzésével.

A 1620-121/1951. számú KM rendelet védetté nyilvánította a Mezőcsát közigazgatási határában található Pásti-domb nevű régészeti lelőhelyet, amely így a település egyetlen védett régészeti lelőhelye.

Pásti-domb, lelőhely azonosító: 16057, helyrajzi szám: 2026/2, 2028, 2029, 2031, 2032/1

A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen minden olyan tevékenység végzése tilos, amely a lelőhely állapotromlásához vezethet. A kulturális örökség védelmére vonatkozó hatályos jogszabályok szerint a védett régészeti lelőhelyeken minden 30 cm-t meghaladó földmunka, tereprendezés, feltöltés örökségvédelmi engedély köteles tevékenységnek minősül. Az engedélyezést a megyei kormányhivatalok megyeszékhelyen működő járási építésügyi és örökségvédelmi hivatalai folytatják le.

Mezőcsát közigazgatási határában húzódó régészeti érdekű területek

Mezőcsát határában régészeti érdekű területeket találunk az egykori élővíz folyások magaspartjain.

Egytagosok, Horgos-dűlő, Bokor-Nád-dűlő, Biba-dűlő, Malom-ér-dűlő, Ludas területén jól nyomon követhető egy egykori vízfolyás medre, amelynek árvízmentes magaspartja régészeti érdekű területnek minősül.

Füzes-ér, Rigós, János-ér, Horgas-ér, Pap-rét, Sulymos-főcsatorna, teljes Mezőcsát közigazgatási határába eső szakasza, illetve annak vízmentes magaspártja régészeti érdekű területnek minősül, ahol a kulturális örökség védelméről szóló törvény értelmében régészeti leletek előkerülésére kell számítani.

1.14.6.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Mezőcsát településszerkezetében, az utcák vonalvezetésében számos archaikus vonást őriz. A halmazos településszerkezet már önmagában is védendő érték.

Jellegzetes, örökségvédelmi szempontból értékesnek tekinthető településképet elsősorban a történeti településmag területén találhatunk, amit a település önkormányzata helyi területi védelmi övezetnek jelölt ki. Mezőcsát egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzői a XIX. század második felében alakultak ki. A település ekkor éli virágkorát, a jelentős gazdasági fejlődésnek köszönhetően számos középület, lakóház, kúria épül ebben az időszakban. A település felismerte a helyi építészeti értékek jelentőségét így számos épületet helyezett egyedi helyi védelem alá.

Fontosnak tartjuk a széleskörű értékvédelmi rendelet megszületését. A helyi védelmi rendelkezések így biztosítani tudják, hogy a településkép szempontjából értékes épületek esetén az örökségvédelmi szempontok teljes körű figyelembevételével történhessen meg azok modernizálása. A helyi szempontból értékes épületek esetén az egyedi arculatot, eredeti arányokat, homlokzati beosztásokat, nyílászárók tartó korszerűsítések, felújítások valósulhassanak meg. Az országos védelem, illetve helyi védelem alatt álló nem egyházi épületek esetén a legnehezebb feladat a mai XXI. századi funkció megtalálása, amely szinte az egyedüli biztosítéka ezen régi épületek fennmaradásának. A megtalált funkció mellett fontos szerepet játszik még az új funkcióhoz kapcsolódóan az épületek modernizálása, esetleges bővítése, amelyet csak az épületek építészeti értékeinek figyelembevételével, hangsúlyozásával, megőrzésével lehet megvalósítani.

A meglévő országosan védett érték mellett jobban kellene tudatosítani a város arculata szempontjából fontos, a környezet minőségére kisugárzó hatással bíró építészeti értékeket. A település rendelete előremutató kísérlet a fenti cél megvalósítására, amely 28 épületet helyezett helyi védelem alá.

A történeti települési központban utcaképet jelentősen zavaró, örökségvédelmi szempontból nem illeszkedő beépítésnek tekinthetjük a többszintes panelépületek megjelenését a Hősök terén.

1.14.6.4 Világörökségi, és világörökségi várományos terület

Mezőcsát a Mátyás utca 37. szám alatt álló népi lakóház tájházként működik. Az épület, mint a magyarországi tájház hálózat része világörökségi várományos építménynek minősül.

1.14.6.5v Műemlék, műemlékegyüttes

Lakóház, Mátyás utca 37. műemléki törzsszám: 9401, helyrajzi-szám: 2303/2 (1982)

Zsinagóga, Kossuth Lajos utca 17. műemléki törzsszám: 11601, helyrajzi-szám: 1835.

2015-ben veszítette el országos műemléki védeltségét a Keselyű-halmon álló, 1889-ben, eklektikus stílusban épült Dobozy-kastély. Az épület jól példázza, hogy a funkció nélkülség jelentősen befolyásolja egy épület megmaradását. Az 1950-es években tsz központ működött itt, majd az 1970-es évektől kezd romlani az épület állaga és válik üressé. Majd napjainkra építészeti értékeit teljesen elveszíti, emiatt az 5/2015. (II. 2.) MvM rendelet törli műemléki védeltségét.

1.14.6.6 A műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Mezőcsát közigazgatási határában a műemlékvédelem sajátos tárgyai közé sorolt történeti kert, temető és temetkezési hely nem található.

1.14.6.7 Műemléki terület, történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Mezőcsát területén műemléki terület, történeti táj, műemléki jelentőségű terület nem került kijelölésre. A 2012-ben országos műemléki védelem alá helyezett zsinagóga esetén jogszabály határozza meg műemléki környezetét. A 24/2012. (IX. 14.) EMMI rendelet az alábbi helyrajzi számú ingatlanokra terjeszti ki a zsinagóga műemléki környezetét: 890, 1831/3, 1834, 1847, 1848, 1850/2, 1850/3, 1852, 423/3, 1644, 1840. Az országos műemléki védelem alatt álló Mátyás utcai lakóház

műemléki környezetének megrajzolásakor a kulturális örökség védelméről szóló 2001. LXIV. törvény rendelkezései az irányadóak.

1.14.6.8 Nemzeti emlékhely

Mezőcsát területén a kulturális örökség védelméről szóló 2001. LXIV. törvény alapján kijelölt nemzeti emlékhely nem található.

1.14.6.9 Helyi védelem

Az építészeti örökségvédelem helyi területén nem engedélyezhető a meglévő építészeti karaktertől eltérő, léptéktelen, az épített környezetbe nem illő idegen formai és építészeti elemek kialakítását célzó épület, továbbá a környezet hagyományaitól eltérő anyaghasználat.

Mezőcsát 2009-ben készült településrendezési terve V. fejezet tartalmazza A kulturális örökség védelmi előírásait. A település sziluettjének védelme érdekében a település bármely területén, ahol a településre jellemzőtől eltérő szintszámú épület, vagy eltérő magasságú építmény építését tervezik az építés csak táj- és településképi vizsgálat alapján engedélyezhető.

A 2009-ben készült településrendezési terv 12. számú melléklete helyi örökségvédelmi területet határol le. A 13. számú melléklet felsorolja az egyedi helyi védett épületeket.

Településszerkezeti védelmi övezet lehatárolása: Kinizsi-Árpád-Zrínyi-Kiss J.- Attila-Szabadság-Dobó-Hunyadi-Kisfaludy-Gyóni G.-Báthory utcák által határolt terület, amelynek elsődleges feladata a halmaz településszerkezet jellemzőinek védelme. Ezen az övezeten belül a lábazatképzésre, a falfelület képzésére, a falburkolat kialakítására, a homlokzati arányok megtartására, a tetőszerkezet, tetőhéjalás kialakítására vonatkozóan speciális, a hagyományos építészeti elemekhez igazodó szabályokat állapít meg. Helyi örökségvédelmi terület továbbá a temetődomb és síremlékei, és az izraelita temető és síremlékei.

A település önkormányzata felismerte a történeti településképp megőrzésének fontosságát. Az önkormányzat ennek megfelelően rendeletben 28 darab lakóházat és középületet helyezett helyi védelem alá.

Megfontolásra javasoljuk, hogy azokban az esetekben, ahol az épület egésze nem hordoz jelentősebb építészeti értéket, de egyes épületrészei, épületelemei helyi szempontból értékesek, akkor csak az értékes épületrészek, épületelemek kerüljenek helyi védelem alá, mint például a kerítés, kapuzat.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai problémái

Mezőcsát Város épített környezetének konfliktusai, problémái közé sorolhatjuk a lakatlan, elhanyagolt állapotú ingatlanokat, melyek állagmegóvása problémát okoz és a településképzempontjából is kedvezőtlen. A leromlott állapotú, elhanyagolt házak, lakóépületek felújítását el kell érni az ott lakók együttműködésével, bevonásával. Az elhanyagolt helyi védelemre javasolt építmények állapotának felmérése, ennek alapján intézkedési terv kidolgozása szükséges. Az alábbi problémák kezelése célszerű:

- utak megfelelő kiépítésének (járda, kerékpárút, parkolóhelyek, vízelvezetés) hiánya
- közlekedésbiztonsági problémák, gyalogos-átkelőhelyek hiánya, gondja
- útburkolatok és csapadékvíz-elvezetés hiányából adódó problémák,
- lakótömbök „egyutas” (zsák jelleg) közművesítése, megközelíthetősége,
- az elhanyagolt gazdasági területek (pl. volt honvédségi terület) további leromlása,
- a város kistérségi központtá válásával az intézményrendszer továbbfejlesztése,
- városközpont rehabilitációjának elhúzódása,
- önkormányzati tulajdonú épületek felújításának, korszerűsítésének elhúzódása,

1.15. Közlekedés

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

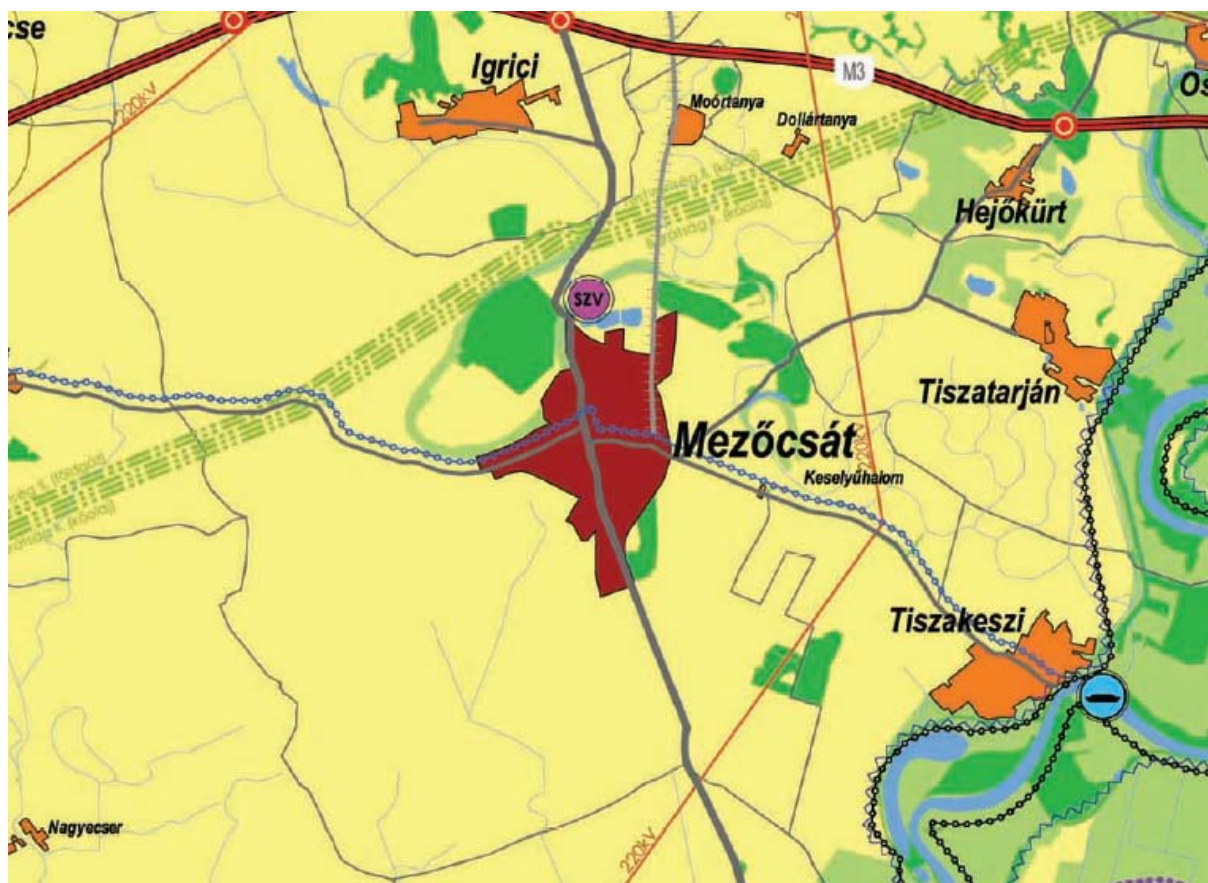
Mezőcsát az Észak-Magyarországi régióban, Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén, a Tiszától 10 km-re, a Miskolc – Tiszaújváros - Mezőkövesd háromszög közepén terül el. Miskolc 35 km-re, Tiszaújváros 20 km-re, Mezőkövesd 35 km-re fekszik a településünkől.

A település határán terül el a Borsodi Mezőség, melyet népiesen Kis-hortobágnak is neveznek, hiszen tájjellege hasonló, mint Hortobágnak és a két tájegységet mindössze a Tisza folyó és annak ártéri területei választják el egymástól. A település nemcsak az ország keleti periferiájához tartozik, hanem ezen belül is egyrészt az Észak-keleti nagyipari központ (Miskolc) belső periferiájának határán helyezkedik el, másrészt, pedig a Tisza folyó szomszédsága is egyfajta sajátosságos, országon belüli periferiális helyzetet teremt.

Közösségi közlekedési kapcsolatok a megyeszékhellyel: a Vasútállomáson csak teherszállítás történik, személyszállítás csak autóbusz közlekedés formájában.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

28. térkép

Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Térségi Szerkezeti Terv

1.15.2. Közúti közlekedés

Mezőcsát belterületi utjainak hossza: 42 km, állapotuk jónak mondható. A település 95 %-ban burkolt utakkal rendelkezik, összességében állapotuk szintén jónak mondható, forgalma főként személygépjármű és kerékpár jellemzi.

A kitűzött célok elérése folyamán fő szempont a kistérség népesség megtartó erejének fokozása, illetve ezen belül Mezőcsát térségszervező szerepének megerősítése, valamint a település urbanizáltságának növelése (városodás és városiasodás). Ennek eléréséhez az úthálózatok fejlesztése is fontos. Az egyik ilyen fejlesztési cél a Nyékládháza – Ároktő közötti 3307. számú közlekedési út Mezőcsát belterületi szakaszának felújítása, korszerűsítése. A fejlesztések során az esetleges körforgalom kiépítése, útvonal korrekciók, pályaszerkezet megerősítések, közmű áthelyezések, parkolók kialakítása is sor kerülhet.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A megnövekvő forgalom levezetése mellett a város arculatának kedvező formálása miatt is szükséges, hogy a közeljövőben elkezdődjön a Mezőkeresztes – Mezőcsát közötti 3305. számú közlekedési út felújítása és korszerűsítése is.

20. kép: Mezőcsát légifelvétel

forrás: Bing maps

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. Közúti

A buszközlekedés a megyeszékhely és Tiszaújváros irányába kielégítőnek mondható, viszont az oda vezető útszakaszok, valamint a kistérség településeit összekötő 4 és 5 számjegyű útvonalak nagyon rossz állapotban vannak, melyeken részben csak az utóbbi évek fejlesztései javítottak. A kistérség településeiről Mezőcsátra – a tömegközlekedést tekintve - kizárólag busszal lehet eljutni, amely néhány település esetén rendkívül nehézkes.

A fő átmenő forgalommal rendelkező főutak és csomópontjai rehabilitációját mielőbb el kell végezni. Ennek keretében szükséges megvalósítani az autóbusz pályaudvar modernizálása, fejlesztése, parkolóval történő bővítése, a Mezőcsáton átvezető utak mentén elhelyezkedő buszmegállók fedett buszvárókká alakítása, buszöblök kialakítása az autóbusz közlekedés városközponton belüli optimalizálása a városközpontban, a református templom előtti szűk keresztmetszetű út feloldása, rendezése.

Mezőcsát Város Önkormányzatának a fejlesztések terén megvalósuló elképzeléseit önerőből nem, vagy csak igen kis mértékben képes megvalósítani.

1.15.3.2. Kötőtpályás

A város életét negatív irányban befolyásoló tényező, hogy a mezőcsáti polgárok által 100 éve Nyékládházáig kiépített vasútvonalon, a Nyékládháza - Mezőcsát közötti pályaszakaszon a személyforgalom 2007. március 01. napjától szünetel. A pályaszakasz lezárása, mindenképpen súlyosan érinti a város infrastrukturális helyzetét, hiszen logisztikai szempontból mind a tömegközlekedés, mind a teherszállítás vonatkozásában, egyaránt negatív hatású tényezőként fog jelentkezni.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpárforgalmi sávok nincsenek a városban. A kerékpárút-hálózat kialakításánál a legfontosabb célok közé tartozik, hogy a már meglévő települési, helyi-helyközi nyomvonalszakaszokat felhasználva regionális hálózatok alakuljanak ki. Ezek egyrészt az országos törzshálózat részévé válhatnak, valamint alapját képezhetik egy hierarchikusan felépülő, mind a helyi, mind a turisztikai jelentőségű forgalmat szolgáló alsóbbrendű hálózatnak.

A kerékpáros létesítmények ezekben az irányokban önálló nyomvonalon csak rövid szakaszokon valósultak meg, jellemzően kisforgalmú mellékúti szakaszok kerültek kijelölésre. A kerékpárút-hálózat fejlesztésénél mérlegelni kell az egyes mellékutak forgalom-nagyságának ismeretében az önálló, közúti forgalomtól elválasztott kerékpárút létesítésének szükségességét.

1.15.5. Parkolás

A lakó és intézményi parkolók részben megvannak a rendelkezésre álló parkolóhelyek száma a városban:

Egészségügyi központ előtt: 50 db

Munkaügyi Központ: 25 db

Főutcán: 15 db

ABC előtt: 20 db

Okmányiroda előtt: 3 db

Egressy Béni Általános Iskola előtt: 12 db

Vásártér: 120 db

Vasútállomás 16 db

Mezőcsát Város Önkormányzata: 16 db

Strand: 50 db

Ezen felül további parkolók szükségesek az autóbusz pályaudvaron illetve a Nyékládháza – Ároktő közötti 3307. számú közlekedési út szakaszán is.

1.16 Közművesítés

1.16.1. Vízi közművek

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

Mezőcsát település ivóvízellátásának üzemeltetője: A Borsodvíz Zrt. Az ivóvíz kiépítettsége 100 %-os.

A vízellátó rendszerben egy nyomásövezet van. A hálózati nyomást, a 200 m³ –es magastároló magassága határozza meg.

A város vízellátását belterület É-i határán kívül fekvő két mélyfúrású kút biztosítja. A 145,5 m talpmélységű kútból 40,2 m³/h a 138 m talpmélységűből 38,4 m³/h vízmennyiség termelhető ki.

Összes kitermelhető vízmennyiség 79,2 m³/h.

A kutak területén védőterületek kijelölése szükséges a 123/1997. (VII.18) Kormányrendelet alapján. A kutaktól töltő-fogyasztó vezeték vezet város központjában elhelyezett 200 m³-es magastárolóhoz. A tározó maximális vízszintje: 133,4 mBf. minimális vízszintje: 125,9 mBf. A városi ivóvízhálózat több ponton csatlakozik a töltő vezetékhez.

4. táblázat

	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Összes szolgáltatott víz mennyisége (m ³ /év)	137.000	140.000	126.000	126.000	124.000	119.000
Közüemi ivóvízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások (db)	1890	1897	1902	1907	1912	1918
Közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	46	47	47	47	41	41

Forrás: Települési adatszolgáltatás

A városi hálózat gerincét a mélyfúrású kutaktól a Kossuth utcán vezetett DN 150 vezeték alkotja. Ehhez a vezetékhez kapcsolódnak városi elosztó vezetékek, és a glóbusz elosztó vezetéke. A városi hálózat körvezetékes rendszerben épült ki, néhány ágvezeték épült csak ki. Ilyen ágvezetékek vannak Kiss József utcából leágazó utcákban. /Zöldfa, Akác, Orgona, Gyöngyvirág, Ibolya, Nefelejcs/

Az ivóvízhálózat kiépítettsége – egy-két utcát leszámítva – teljes körű a településen, a fogyasztói rácsatlakozások aránya 57,8%-os. Az egészséges ivóvíz ellátás érdekében 1998-ban vas-, mangántalanító, bakteriális ivóvíz minőségjavító-vízkezelő berendezés kiépítésére került sor.

Jelenleg folyamatban van az azbeszt cement anyagú ivóvíz fővezetékek cseréje a Damjanich, Dobó, Dózsa Gy., Gyóni G., Kisfaludy, Kazinczy, Zrínyi, Gárdonyi, Bajcsy-Zsilinszky, Kossuth, Kiss J., Szent István Hősök-tere utcákon. Továbbra is, az ivóvízbázis védelme, a vízminőség javítása a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás a cél. A kiviteli tervek készítése zajlik.

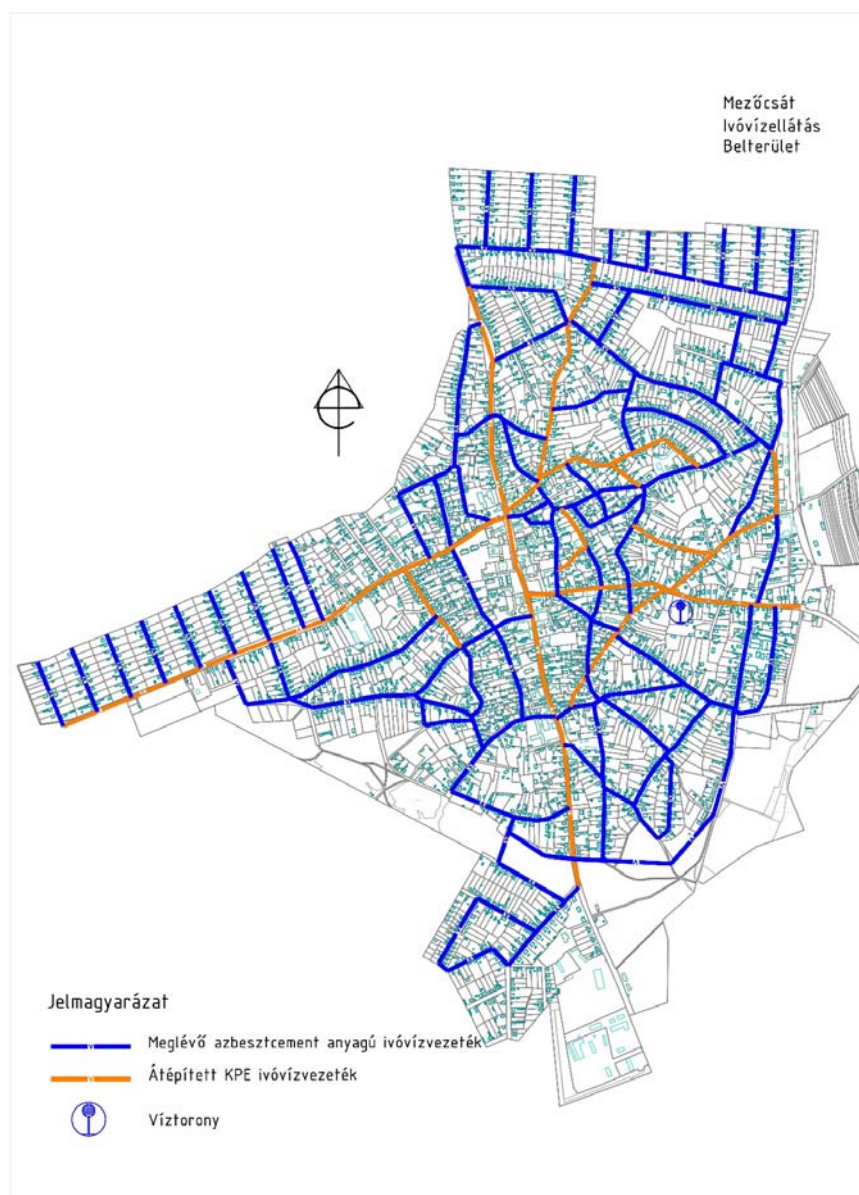
Mezőcsát strandfürdője felsőpannon eredetű vizeket hasznosít, 49°C-os termálvize még 1972-ben tört felszínre. A kút talpmélysége 802 m, 1989-ben egy újabb fúrás mélyítették le 1375 méteres mélységbe, ahonnan 42°C-os termálvíz tört fel, ennek hasznosítása még a mai napig várat magára. Mezőcsátton található 3 medencés termálfürdő, melyet 2010 évben teljesen felújítottak, kibővítettek. Mezőcsátton minősített gyógyvízű kút található. Vize nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű, termális, lágy vize, valamit a fiatalokra és az idősebbekre is jótékony hatással bír. A Strand és Termálfürdő üzemeltetője: Termálfürdő-Mezőcsát Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

59. ábra: Mezőcsát belterületi ivóvízhálózata

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

Hejőpapi, Igrici önkormányzatokkal közös beruhásként megvalósult a szennyvízcsatorna hálózat teljes körű kiépítése, valamint a szennyvíztisztító-telep bővítése a térségi szennyvízelhelyezéshez.

A szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya majdnem 72,8%. A szennyvízhálózat kiépítettsége 100 %-os.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A város északi oldalán található a meglévő felújított 1165 m³/nap a szennyvíztisztító telep kapacitású szennyvíztisztító telep. A tisztított szennyvíz befogadója a Rigós csatorna.

A város viszonylag sík területen fekszik ezért gravitációs csatornák körzetek szerint vannak megépítve. Egy-egy körzet mélypontján szennyvízátemelő van elhelyezve. A város területén 8 db szennyvízátemelő van. Az 1. sz. átemelő – Kossuth utcában – a központi átemelő. Ennek központi nyomóvezetéke közvetlenül a szennyvíztisztító telepre vezet.

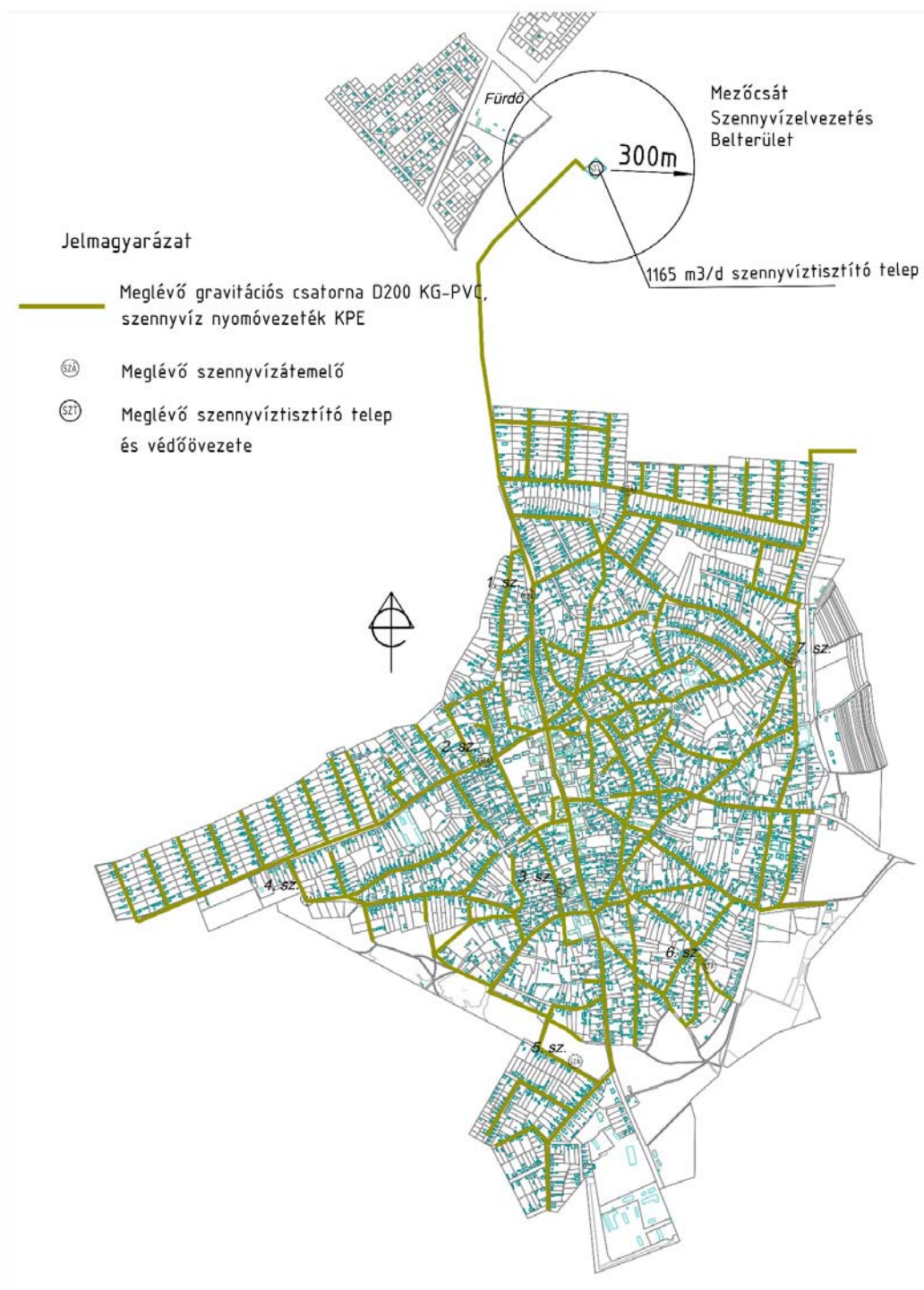
5. táblázat

	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) tisztítottan elvezetett	108.000	109.000	104.000	104.000	102.000	100.000
Közüemi szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	1528	1549	1558	1567	1595	1537
Közüemi szennyvíz gyűjtő hálózat hossza (km)	52	52	52	52	44	44

A szennyvízcsatorna védőtávolsága épülettől 3m, a szennyvíztisztító telepé pedig 300m.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

60. ábra

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település belvízzel veszélyeztetett övezetbe sorolható.

A csapadékvíz-elvezetés nem teljeskörű, kevés a befogadó, a zárt elvezető rendszer, elsősorban szikkasztó rendszerű. A főúton szükség lenne egy zárt csapadékvíz elvezető rendszer kiépítésére. Nagyobb záporok esetén az utak szolgálnak csak vízelvezetőként.

A város szinte egész területén nyílt árkos csapadékvíz-elvezetés van. Az árkokról nincs nyilvántartási térkép.

Szükséges a belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése, a meglévő felújítása, záportározók kialakítása. A meglévő vízelvezető csatornák teljes körű tisztítására van szükség. Az újonnan létesítendő, ill. felújítandó utak tervezésekor ki kell térni a csapadékvíz elvezetésére és a kivitelezés során csak olyan útépitést hajthatnak végre, amelyben a csapadékvíz elvezetés megoldott. Előzőek alapján javasoljuk egy átfogó belvízrendezési tanulmányterv készítését.

1.16.2. Energia

1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Villamos energia

A közép feszültségű szabad vezetékek és földkábelek az ÉMÁSZ Nyrt. elosztóhálózatának részei, ezek több helyen magántelkeken haladnak. Ezek oldják meg közép/kisfeszültségű transzformátorokon keresztül a terület villamos energia ellátását és közvilágítását. A meglévő közép feszültségű hálózatok alkalmasak a területek folyamatos energiaellátására.

Az ÉMÁSZ Nyrt. adatszolgáltatási szerint a települést 41 db 22/0,4 kV-os TR látja el villamos energiával. A villamos hálózatok főleg vasbeton és faoszlopon lévő légvezetékekkel vannak kialakítva, melyet folyamatosan légkábelre, illetve földkábelre építenek át.

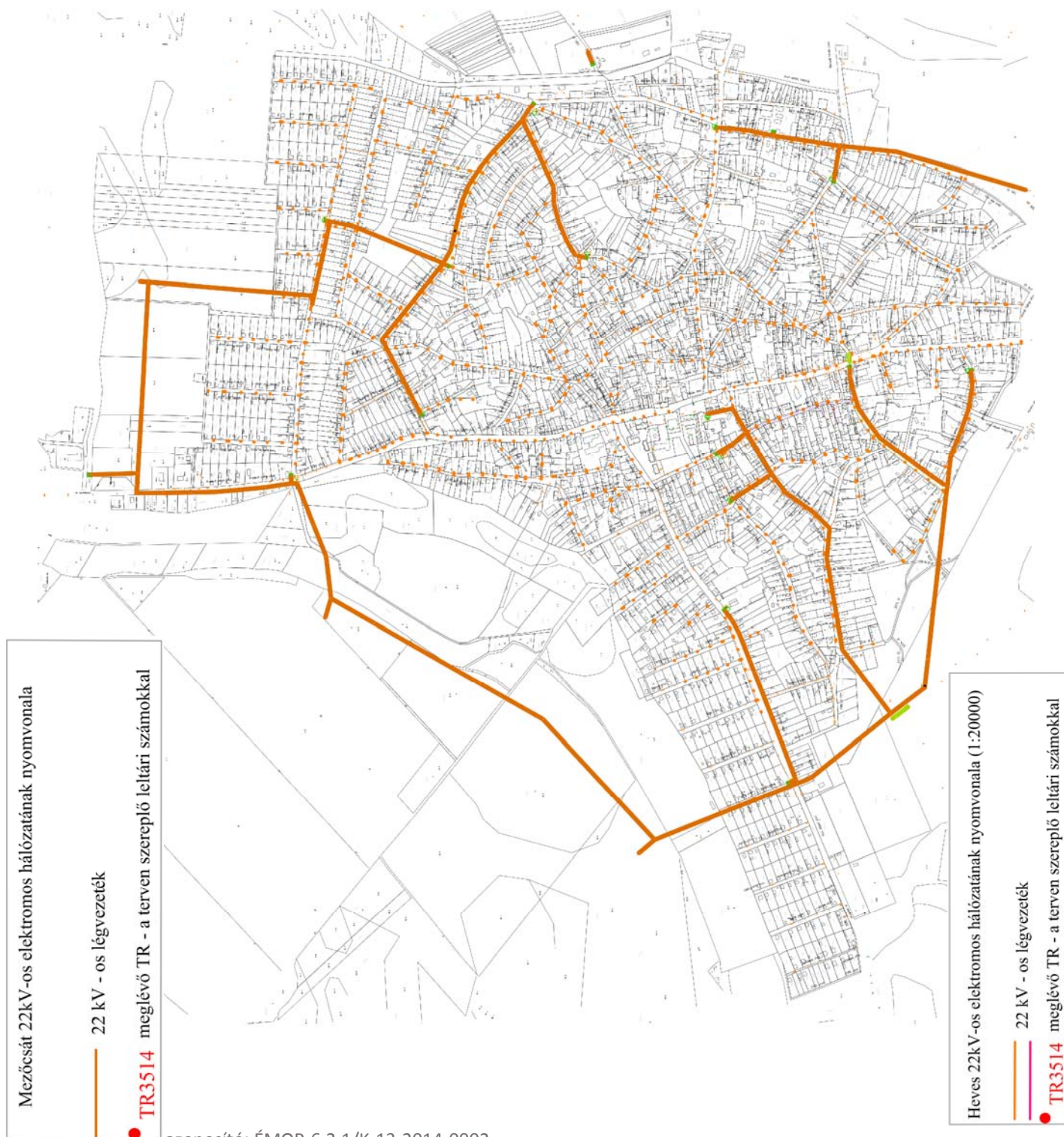
A meglévő TR állomások leterheltségei és bővíthetőségei eltérőek. Kisebb átlagos fejlesztéseket az állomás jelenlegi állapotukban is elviselnek. TR cserével további bővítések hajthatóak végre. Nagyobb igények kielégítésére újabb TR állomást kell telepíteni.

A településen beton- és faoszlopokon elhelyezett út és közvilágítás található. A közvilágítási feladatokat az ÉMÁSZ Nyrt. látja el, a felépítmény az ő tulajdonukban van, az áramszolgáltatás költségét a város fizeti.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

61. ábra: Köf/ Kif hálózat nyomvonal rajza

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

(Forrás: saját szerkesztés)

KÖF/KIF TR állomások listája.

TR állomás száma	TR állomás megnevezése	Tr. állomás típusa	Tr. gép teljesítménye
25412	Mezőcsát Szabadság út tr. Szent I. út 34.	BOTR	
25427	Mezőcsát Almáskert öntöző	BOTR	
25426	Mezőcsát Almáskert	FOTR	
25407	Mezőcsát Munkácsy út tr. Munkácsy Mihály u. 2.	VOTR	
92150	Mezőcsát Szennyvíz tr.	BOTR	
25403	Mezőcsát Kiss József u. 38.tr.	BOTR	
92149	Mezőcsát Gabona tr. Jókai Mór u. 6a	BOTR	
25415	Mezőcsát Nyárfa tr. Nyárfa u. 1.	BOTR	
25406	Mezőcsát Rákóczi tr. Rákóczi F. 32/a	BOTR	
92153	Mezőcsát Pannon GSM tr.	BOTR	
25410	Mezőcsát Széchenyi tr. Berzsényi Dániel u. 22.	BOTR	
25414	Mezőcsát Zríny út Tr. Zrínyi u. 13.	BOTR	
25411	Mezőcsát Vörösmarty tr. Vörösmarty u. 3.	BOTR	
25429	Nemesbikk III. tanya	BOTR	
25424	Mezőcsát János ér	FOTR	
25428	Mezőcsát Pataki tanya tr.	BOTR	
92148	Mezőcsát Új Gazdák tr. Szent I. út	BOTR	

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

	101.		
92154	Mezőcsát T-Com Szent I. út 74.	BOTR	
25430	Mezőcsát Honvédség	BOTR	
25402	Mezőcsát Alkotmány út tr. Alkotmány u. 10a	BOTR	
25425	Tüzép (Takarmánykeverő) Dózsa Gy. u. 29.	BOTR	
25413	Mezőcsát Bacsó B. tr. Arany J. u. 27.	BOTR	
25419	Mezőcsát Kardos dűlő	BOTR	
25423	Mezőcsát Dózsa Szárító	BOTR	
25404	Mezőcsát Hősök tere 1.Tr.	BHTR	
25433	Mezőcsát Szabó tanya tr.	BOTR	
25431	Mezőcsát -Dallos dűlő	BOTR	
25401	M.csát. Bajcsy Zs. tr. Bajcsy- Zsilinszky E. u. 59.	BOTR	
92147	Mezőcsát Kandalló Tr. Szent I. út 107.	BOTR	
25405	Mezőcsát Strandfürdő	BOTR	
25421	Mezőcsát Fácános	BOTR	
92152	Mezőcsát Kavicsbánya	BOTR	
25420	Mezőcsát T-COM Tr.	BOTR	
25432	Mezőcsát Ducsa tanya Tr.	BOTR	
25422	Mezőcsát TSz. 1. Munkásőr	FOTR	
92151	Mezőcsát GOV	VOTR	
25417	Mezőcsát Thökölly tr. Thökölly u. 22.	BOTR	

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

25416	Mezőcsát Kölcsey út Tr. Kölcsey F. u. 9.	BOTR	
25418	Mezőcsát Üdülő körzet Mónika u. 1.	BOTR	
25408	Mezőcsát Munkás u. Tr. Kossuth L. u. 107.	BOTR	
25409	Mezőcsát Gólya tr. Gólya u. 2.	BOTR	

Földgázellátás

Nagynyomású gázszállítóvezeték határ – Beregsurány – Nemesbikk – Zsámbok között NA800/a csőmérettel névlegesen 60,4 bar nyomáson üzemel. Ennek egy szakasza átszeli Mezőcsát északi külterületét, ahol a nagynyomású gázátadó állomás van, a Nyékládháza-Mezőcsát közötti közút mellett.

A gázátadó állomás 64/5 bar nyomásfokozatú és betáplálja a mezőcsáti gázelosztó rendszert, amely tíz települést jelent.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

28. térkép: Dél-Borsod gázhálózata

(Forrás: MOL gázhálózati üzletág)

Nagyközépnymású gázelosztóvezetékek a települések külterületein haladnak a gázátadó állomástól indulóan, azok ellátását biztosítva (Hejőbába, Hejőpapi, Igri, Mezőcsát, Hejőkürt, Tiszatarján, Tiszakeszi, Ároktő, Tiszadorogma, Tiszabábolna).

A települések belterületének közelében gázfogadó állomás van, amelyről a középnymású gázellátó rendszer nyer betáplálást. Tiszatarján és Hejőkürt közös gázfogadóval rendelkezik.

Mezőcsát város északi külterületén indul DN 200 PE csőmérettel a nagyközépnymású gázelosztóvezeték, az átadó állomástól Kelet felé, majd a vasúti pályatest mellett déli irányban. A belterület közelében a vasútvonal keresztezése után külterületen folytatódik a vezeték, majd a Tiszakeszi közút déli oldalán halad tovább. A temető mellett helyezkedik el a város gázfogadó állomása, amely a gázellátást biztosítja.

A nagyközépnymású gázvezeték DN 90 PE méret felett 9,0-9,0 m védőtávolságú, amelyet az érintett területen I. kategóriába tartozó épületektől kell biztosítani.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A területen jelenleg a TIGÁZ-DSO KFT a földgázszolgáltató engedélyes. A Tiszakeszi közút mellett lévő gázfogadó állomás táplálja be 3,0 bar névleges nyomáson a városi gázelosztó hálózatot.

29. térkép

Forrás: TIGÁZ DSO ellátási terület

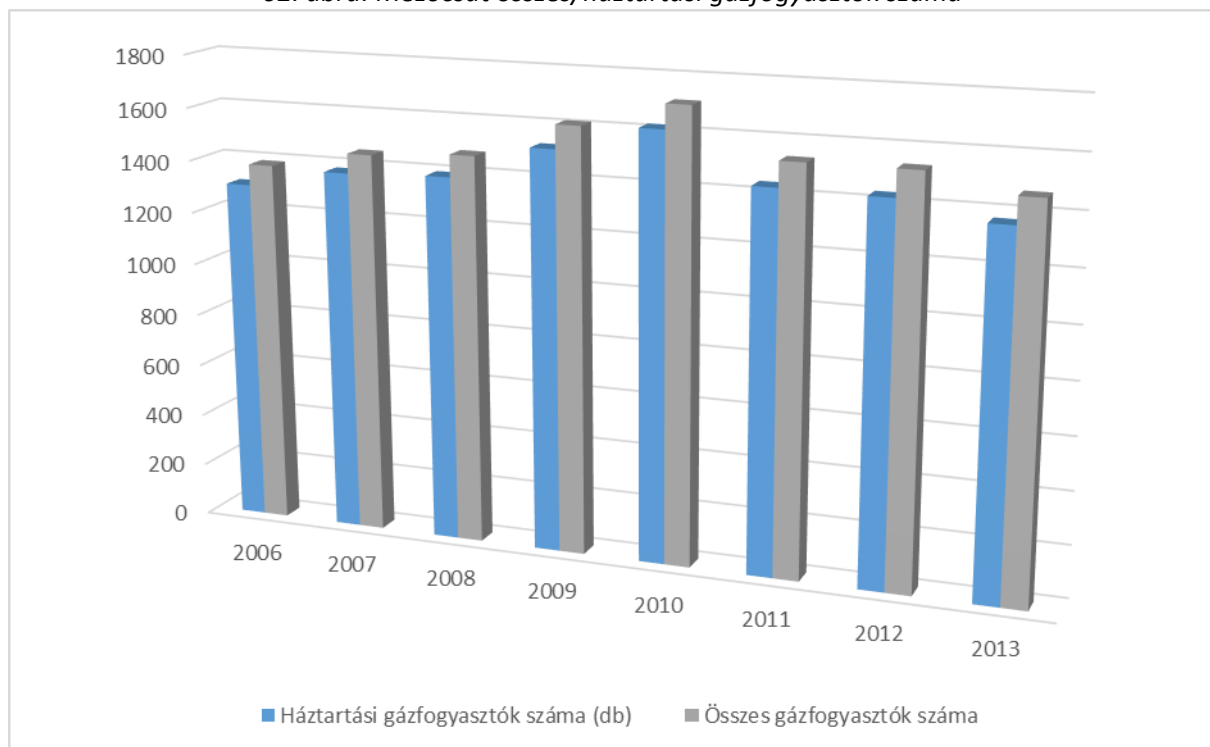
Az elosztórendszer alapja a Bajcsy Zs. utcában lévő DN 200 PE fővezeték, amely a gázfogadó állomástól a városközpontig halad.

A Szent István utca elején DN 110 PE vezetékhez három fő irányban DN 90 PE méretű csatlakozik, amely a település mindhárom övezetének ellátására szolgál.

A város minden utcájában DN 63 PE csőmérettel létesült elosztóvezeték, a főelosztó vezetékekhez kapcsolódva.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

62. ábra: Mezőcsát összes/háztartási gázfogyasztók száma

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

A középnyomású gázellátás a város teljes belterületén megoldott, a 100 lakásra jutó gázfogyasztók száma 2013-ban 56,1 fő volt. A fogyasztók részére kiépített leágazó gázvezetékek DN 20 PE csőméretűek, amely házi gázszabályzóhoz kapcsolódik. A házi gáznyomás-szabályzók biztosítják az épületek kisnyomású gázellátását.

6. táblázat

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	96	96	102	107	107	107	107	107
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) 1000m3	3027	2720	2840	2411	2951	2230	1963	2026

Forrás: TEIR.hu statisztikai és térképes adatbázis

)

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megvalósítandó fejlesztések során elsősorban napenergiára kell gondolni megújuló energiaforrás alkalmazásával kapcsolatban, hisz a város fekvését és egyéb adottságait is figyelembe véve, szél erőművek telepítése és energiatermelés céljából történő üzemeltetése nem lenne gazdaságos.

A villamos energia, mint vezetékes energiahordozó távlatban is csak világításra és technológiai célú energiaigények kielégítésére javasolható. Bár alkalmas lenne termikus célú energiaigények kielégítésére is, beruházási és üzemeltetési költségigénye miatt ilyen célú alkalmazása csak a kis teljesítményű, tartalék (időszaki kiegészítő fűtésre, vagy ahol más energiahordozó valamely okból nem alkalmazható, kizárólag a völgyidőszakban) hőtárolós fűtésre javasolható.

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

A nem felújított önkormányzati intézmények többségében a világítótestek elavultak, üzemeltetésük nem gazdaságos. Ezért javasoljuk azokat lecserélni energiatakarékos izzóval ellátott elektronikus előtétű egyedi kompenzálású lámpatestekre. Javasoljuk ezen kívül az elektromos hálózat felújítását is. Különös figyelmet kell fordítani a különböző intézmények térvilágításának gazdaságos működésére, tehát javasoljuk ezek alacsonykapcsolóval történő működtetését, de kézi lekapcsolásra való lehetőséggel.

Ezen kívül szem előtt kell tartani az esetleges fényszennyezés elkerülését. Ennek érdekében a lámpatesteket úgy kell elhelyezni, hogy:

- csak kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába világítson.
- csak megfelelő, szükséges időszakban világítson.

Ennek érdekében megfelelő ernyőzésű és energiafelhasználású lámpákat kell elhelyezni. Ezek azok a lámpatestek, amelyek IDA (International Dark Sky Association) minősítéssel rendelkeznek. Az IDA nagyon szigorú szempontrendszer alapján választja ki azokat a világítótesteket, melyekkel teljesen fényszennyezés mentes világítás létesíthető.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A településen jól kiépített föld és légkábeles telefonhálózat van, melyet a Magyar Telekom Nyrt. folyamatosan bővít, korszerűsít. Folyamatosan történik a kábeles hálózatra történő átállás. A településen a T- mobil, a Pannon és a Vodafone GSM állomások jól foghatóak, ISDN internetes hozzáférés is van.

A településen kábeles TV hálózat van kiépítve, melyet folyamatosan korszerűsítnek.

1.17 Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

1.17.1. Talaj

A Tisza vonalától az Északi középhegység felé haladva az alábbi talajtípusokkal találkozhatunk: A folyó közvetlen parti sávját fiatal nyers öntés, illetve réti öntéstalajok borítják. Ezt követik a réti illetve sztyeppesedő réti szolonyecok, ezek felszínborítása a legnagyobb. Északkeleti irányban viszonylag nagy területen található alföldi mészlepedékes csernozjom, illetve kisebb területen mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjom. A Bükk alját elérve vékony sávban réti talajt, a lejtőkön pedig csernozjom barna erdőtalajokat találunk. Mezőcsát térségére jellemző még, hogy itt folyóvízi kavics is található a felszín közelében ezt erősítik meg a település határában található bányatavak, amelyek a kitermelés után roncsolt területként maradtak vissza. Mezőcsát felszínét tekintve a lefűződött morotvák alapján valamikor a Tisza szabályozása előtt még közvetlen a folyó hullámterébe tartozott ártéri terület volt, ez alapján a település közvetlen környezetére a fiatal öntéstalajok a jellemzőek. A térség talaja, az elmúlt időszak mesterséges és természeti beavatkozásainak köszönhetően, mint látható rendkívül változatos.

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

Felszín alatti vizek

Mezőcsát a 27/2004. (XII. 25.) KvVM a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló rendelet alapján érzékeny, felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik. A 43/2007. (VI.1.) FVM. rendelet értelmében a település területe jelentős mértékben nitrát érzékenynek mondható.

A talajvíz átlagosan 2-4 m mélységűnek tekinthető. A mélységi vizek jellemzően oldott gázokat, vas- és mangán vegyületeket tartalmaznak és kismértékben arzéneselek. Mezőcsát gyógyvizű termálkút található mely kommunális céllal kerül hasznosításra. Mezőcsát található 3 medencés termálfürdő, melyet 2010 évben teljesen felújítottak, kibővítettek. A gyógyvízminősítéssel viszont nem rendelkezik. Vize nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű, termális, lágy vize, valamint a fiatalokra és az idősebbekre is jótékony hatással bír.

Felszíni vizek

A településen jelentősebb vízfolyás nem található azonban az élő Tisza-völgy jelentős ökológiai folyosó szerepet tölt be, Tiszakeszi légvonalban 8km-re található. Európa nagy vízfolyásaihoz hasonlítva a Tisza és közvetlen vidéke még mai formájában is az egyik legtermészetesebb állapotú folyóvölgy még a 19. században alakult ki a Tisza folyó holtág rendszere. Többségük a folyószabályozás révén jött létre, mások a túlfejlett kanyarulatok természetes lefűződése során alakultak ki. A Tisza szabályozás után a táj jellege és adottságai jelentősen megváltoztak Az anyamedertől elváló folyószakaszok, holtágak új életet kezdtek élni, ugyanakkor mégis megőrizték a korábbi, természetes környezetüket, élővilágukat. A Tisza-völgyben összesen 80 darab 4 ha-nál

nagyobb területű holtág van, ide tartozik a Mezőcsáton található Erzsébet horgásztó is. Az Erzsébet-tó a mezőcsáti Termálfürdőtől 1 km-re található csodálatosan kialakított környezetben. A két tóból álló horgásziparadicsom 2004. január 1-től működik. A település külterületén található a Rigós-ér ami a Rigós morotvába vezet, valamint a Sulymos főcsatorna ami a település külterületén ered és Tiszabábolna irányába jut a Tisza folyóba. Értékük ökológiai, természetvédelmi, környezetvédelmi, gazdasági, rekreációs szempontból is felbecsülhetetlen. Jelenleg azonban ezek a vízterek nagyon különböző állapotúak, sokféle hasznosítási igénybevételnek vannak kitéve. Jelentős problémát okoz a megfelelő csapadékvíz elvezető rendszer hiányosságai. Jelen esetben nagyobb záporok esetében az utak szolgálnak vízelvezetőként. További probléma a meglévő vízelvezető árkok nem megfelelő állapota, mely sok esetben alkalmatlanná vált a csapadékvíz elvezetésére. A településen található még a kavicsbányák kitermelésével járó 2 tavas bányató rendszer a bányatavakra jellemző mesterséges környezettel és ökoszisztémával. A város külterülete korábbi folyószabályozásnak köszönhetően holtág medrekben és az ahhoz tartozó legelőknél rendkívül gazdag.

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló, többszörösen módosított 21/2001. (II.14.) Korm. rendeletben a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe utalt levegővédelmi ügyek közül kiemelendő az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó levegővédelmi követelmények meghatározása, betartásának ellenőrzése. Ezen követelmények Mezőcsát településen önkormányzati rendelettel nincsenek szabályozva, ezért eltérő jogi szabályozás hiányában az égetés tilos. A település közigazgatási határain minimális ipari tevékenység zajlik, az elmúlt 5 évben, a hatóság felé mindössze 2 db bejelentett pontforrás található.

	Üzemeltető	Tevékenység megnev.	Telephely címe
1.	Új Strigon Kereskedelmi Kft.	telephely	Szent István u.
2.	MOL olaj és gázipari NYRt.	telephely	Külterület

Az ipari üzemek, a közintézmények fűtése, valamint a lakossági fűtés mellett a másik, elsősorban lokális terhelést jelentő légszennyező forrás a gépjármű közlekedés. Ennek hatása gyakorlatilag a közlekedési utak közvetlen környezetében (belterületen a beépítési vonalig, azaz az első házorig, külterületen 50-100 m széles sávban) jelentkezik. A település határában (2,8 km) húzódó M3-as autópálya elkészülésével a város megközelíthetősége jelentősen javult. A pálya megvalósulásával a tranzit közlekedési terhelése jelentősen növekedett, jelenleg az Ároktő-Tiszacsege kompátkelőhely felé haladó 3307. számú főút településen áthaladó szakasza Kossuth Lajos u. Szent István u. bonyolít jelentős gépjármű forgalmat.

A külterületi földutak MG művelés miatti a porterhelése nagy, bár ezen a mindennapi forgalom nem jelentős. Elsőrendű feladat a lakóterület kiszolgálását biztosító földutak pormentesítése, aszfaltburkolatának kiépítése a porterhelés csökkentése miatt. Meg kell őrizni, és tovább kell növelni a település zöldfelületét a jelenleg meglévő parkok zöldterületi fedettségét és lombtömegét. Szorgalmazni kell a településen gázfűtéses módra való átállást a téli füst szennyezés elmaradása érdekében. A levegőt szennyező közlekedési hatások csökkentésére a várost elkerülő út megvalósításával jelentősen javultak.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

A Mezőcsáti kistérség közlekedésszervezési szempontból két részre bontható, a déli területen (Tiszavalktól a Tisza vonalán haladva Tiszakesziig) jelentősebb nagyforgalmú út nem található, csupán a lokális közlekedés jellemző, esetleg szezonálisan jelentkező forgalomnövekedés tapasztalható az Ároktő-Tiszacsege kompátkelőhely vonalon. Ezen a területen a közlekedési eredetű zajterhelés nem jelentős.

Az északi terület (Gelej, Igrici, Mezőcsát, Tiszatarján) közlekedési zajterhelését az M3-as autópálya határozza meg. Az autópálya közelsége jelentősen megnöveli a települések tranzitforgalmát.

A rendelkezésre álló információk alapján a település területén üzemi zajforrás nem található. A település zaj és rezgés terhelése alapján a legterheltebb területe a település főutcája 3307. számú főút és környezete, ami Északi Déli irányban halad át a településen, Ároktő Tiszacsege valamint az M3-as autópálya között.

A szabadidős tevékenységekből eredő zajterhelés körébe tartoznak a kulturális-, szórakoztató-, vendéglátó- és sporttevékenységekből eredő zajok. Esetenként a hétvégi hangos zene problémát okozhat. Vállalkozásoktól eredő, épületgépészeti berendezések zaja az épületgépészeti berendezések zajának egyre nagyobb mértékű elterjedésével kell számolni. Esetenként a fűtés – fűrészelés, fűnyírás és az építkezések okoznak zajterheléseket. Egyéb útvonalak esetében a kedvező forgalmi adatok, megfelelő védőtávolság miatt várhatóan a közlekedési zaj elmarad a közlekedési zaj határértékétől ezért nincs a településen zavaró hatása. Összességében a település közlekedési zajhelyzete tranzit utak kivételével kedvezőnek mondható.

1.17.5. Sugárzás védelem

A természetes háttérsugárzás Magyarországon egy embert átlagosan 2,4 mSv/év effektív dózissal terhel. A testünket érő sugárzás származhat a világűrrel, a talajból, a növényekből, élelmiszerekből, környezetünk tárgyaiból vagy akár a saját testünkben is. Az országon belül a geológiai viszonyoktól, az időjárástól, a táplálkozástól függően akár két-háromszoros különbségek is lehetnek a háttérsugárzás mértékében. Mértéke, hatása települési szinten nem befolyásolható.

Élettani hatás szempontjából, a távvezetékeknek két jellemzőjét kell figyelembe venni a villamos és a mágneses terét. A villamos térerősség nagyságát a feszültség szinten kívül egyéb körülmények is befolyásolják:

- a vezetékek föld feletti magassága
- a fázisvezetők és védővezető geometriai elrendezése
- magas objektumok pl.: fasor árnyékoló hatása jelentősen csökkenti a térerősséget
- épületek (a villamos teret 85-90%-ban leárnyékolják)

A Magyarországon érvényben lévő védőtávolság különböző feszültség szintű távvezetésektől: 750 kV- 40 m, 400 kV - 20 m, 220 kV - 10 m, 120 kV - 5 m.

Ezen védőtávolságok betartását a településrendezési eszközök és az építéshatósági engedélyezési eljárások során figyelembe kell venni. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér áthatol az épületeken és szemben a villamos térrel kiterjedt objektumoknál nem, vagy csak nagyon költségesen árnyékolható. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér ellen a legjobb védekezés a megfelelően nagy védőtávolság tartása. Bázisállomások esetén, Magyarországon érvényben lévő egészségügyi határértékek: 900

MHz 4.500.000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ 1800 MHz 9.000.000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$. A határértékek megállapításakor a különböző kutatási eredményeket vették alapul. A frekvencia növekedésével a behatolási mélység csökken, ezért állapítottak meg két értéket.

1.17.6. Hulladékkezelés

A városban a közszolgáltatás keretén belül a hulladékok begyűjtését, a Miskolc Térségi Konzorcium 2013/12/18/XX/3. sz. határozata alapján 2014. január 7-től a MiReHuKöz Nonprofit Kft. (Miskolc, Erenyő u. 1.) végzi. A közszolgáltató a Mezőcsátról valamint 37 településről begyűjtött hulladékot a Hejőpapi Regionális Hulladéklerakóba hrsz.073/6. szállítja ártalmatlanításra. A közszolgáltató évente lomtalanítási akciót szervez. A település önkormányzata hulladékgazdálkodási tervvel nem rendelkezik. Mezőcsátban a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés megvalósulásához a lakosság részére kiosztásra kerültek pályázat (Miskolc és térsége hulladékgazdálkodási rendszerének fejlesztése eszközbeszerzésekkel KEOP-1.1.1/C/13) útján elnyert szelektív hulladékgyűjtő edények („sárga edény”). Az edényzetben szelektíven gyűjthetőek a papír-, műanyag-, fémhulladékok és italos kartondobozok. Az üveghulladékok szelektív gyűjtésére továbbra is a gyűjtőszigetek (5db) állnak a lakosság rendelkezésére. Hulladékudvar a településen nem található.

A településen működő vállalkozások üzemeléséből elvileg nem keletkezik számottevő mennyiségű veszélyes hulladék. A lakoságnál keletkező kommunális hulladék szelektív gyűjtésére lehetőséget nyújtó hulladékgyűjtő szigetek, valamint begyűjtő járatok ellenére az eddigi tapasztalatok alapján a hulladékok szelektív gyűjtésének hatékonysága a lakosság körében nem hatékony.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

A vizsgálatok irreverzibilis vizuális konfliktust nem tártak fel. A tartós konfliktusok közé sorolhatók a roncsolt, felhagyott területek (elsősorban majorsági területek) és elhagyott külterületi lakó épületek okozta konfliktusok. A tartós konfliktusként tekinthetünk az illegális hulladéklerakásból eredő konfliktusokra valamint a városon belül rendszeresen jelentkező közterületi károkozások miatti vizuális környezetterhelésekre. A település belterületének utcaképét esztétikailag negatívan befolyásolja az elektromos légkábelek, telefonkábelek jelenlegi megjelenése. Javasoljuk, hogy a szolgáltatókkal a várható hálózatfejlesztések eredményeként a jövőben légkabel hálózat egy részét térszín alatt alakítsák ki. Ez egyrészt esztétikailag elfogadhatóbb állapotot eredményez, másrészt az átvonuló madarak védelmét szolgálhatja.

A városi zöldfelületek és azok kapcsolati hiánya, térségi szinten a zöldfolyosó hálózat hiányosságai (védő- és takarófásítások hiányai) egyaránt okoznak vizuális konfliktusokat.

1.17.8. Árvízvédelem

Mezőcsát, mint a Tisza vízgyűjtőjén elhelyezkedő, jellemzően déli lejtésű település, a vízgyűjtőről (a Bükkről) lefolyó vizek már nem jutnak el a város épített környezetéig. A város fekvése alapján egyértelműen Tisza folyó vízgyűjtőjéhez annak jellemző vízjárásához tartozik. Az elmúlt 10 évben a településen jellemző árvíz vagy belvíz elöntésről nincs tudomásunk. A település árvízvédelem szempontjából nem tartozik veszélyeztetett kategóriába.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A település viszonylag kiépített, jól működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni a kommunális infrastruktúra rendszerein. Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadécsatornázottságot, a szennyvíz- csatornahálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges. Mindezek miatt szükséges a rákötési arányt növelő intézkedéseket életbe léptetni, a szennyvízelvezető hálózat kihasználtsága, közműpótlók visszaszorítása érdekében. A település egészében a szelektív hulladékgyűjtést és környezetbarát hulladékgazdálkodást, az illegális hulladék elhelyezést visszaszorítva szükséges megoldani. Ezzel együtt a városi funkció erősítése, rendezettebb kialakítással, és a közlekedés fejlesztésével elsődleges a környezeti elemek védelme mellett. A meglévő szilárd útburkolatok minőségét javítani szükséges. A környezetvédelem keretében a településen megvalósítandó legfontosabb cél, hogy az embert körülvevő épített és természetes elemek közötti összhangot megteremtse, valamint állapotuk javulását elérjék. A környezetterhelés csökkentése, a fenntartható vidékfejlesztés, az emberi életminőség javítása a program kiemelt területeit képezik. A környezettudatos viselkedésre hulladékgyűjtési akciók segítségével a felnőtt lakosságot is rá kell kényszeríteni a város környezetének védelmére. El kell készíteni a város „Környezetvédelmi Program” amely iránymutatásokkal szolgálna a problémák megoldására. Mezőcsát város környezetvédelmét lakosságának körében a környezettudatos viselkedés kialakítása jelentős mértékben javítaná a város környezeti állapotát.

1.18 Katasztrófavédelem

A település jelenlegi úthálózata olyan paraméterekkel rendelkezik, amely alkalmas tűzoltó járművek, valamint műszaki mentést végző gépjárművek közlekedésére. Az útszélesség, gyalogos közlekedés kialakítása rendszerezik az egyes közlekedési útvonalakat, segítik a tűzoltó járművek közlekedését. Az építmények megfelelő közúti kapcsolata biztosított, az úthálózat megfelel az Országos Tűzvédelmi Szabályzat előírásainak. A településrendezési terv az érvényes törvények, rendeletek, MSZ és ágazati szabványok figyelembe vételével készült el, melyeknek az előírásait betartja.

A tűztávolság betartására, a tűzoltás eszközeivel a létesítmények megközelítésére – az OTÉK előírásait megtartva – a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó pontjaiban tesz kötelező intézkedéseket. Az övezeten belüli építményekre vonatkozó tűzvédelmi előírásokat az építési engedélyesési eljárások során kell konkrétan meghatározni és betartani. (pld. A tűzállósági fokozat, tűzveszélyességi osztályba sorolás, tűztávolság, tűzszakasz, oltás módja, oltóvíz, oltókészülék, nyomás, menekülési és mentési út).

1.18.1. Építésföldtani korlátok

A települést északról Emőd, Igrici, keletről Nemesbikk, Tiszatarján, délről Tiszakeszi, Ároktő, nyugatról Mezőnagy Mihály, Gelej és Csincse települések határolják. Teljes területe 10308 hektár. A város lélekszáma 5961 fő. A település túlnyomó részének tszf.-i magasság a 90 és 100 méter között fekszik.

A város területén a legjelentősebb talaj-degradációs folyamatok a következők: só-felhalmozódás, szikesedés, tömörödés, a talaj puffer-képességének csökkenése, nehézfém-felhalmozódás, biológiai degradáció, szerves anyag-készlet csökkenése; szélerózió – elsősorban a nagytáblás szántóföldi művelésű területeket sújtja, mely a kora tavaszi, őszi száraz időszakra jellemző.

1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A település közigazgatási területén nincs alábányászott terület, barlang és pince.

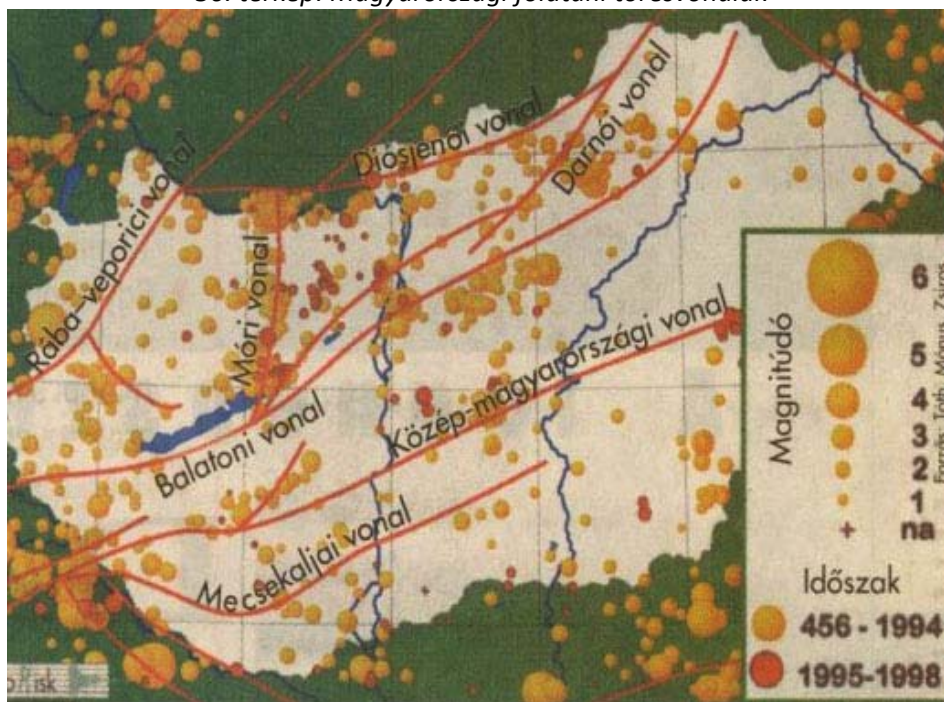
1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A település közigazgatási határán belül nincs csúszás-, és süllyedésveszélyes terület.

1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei

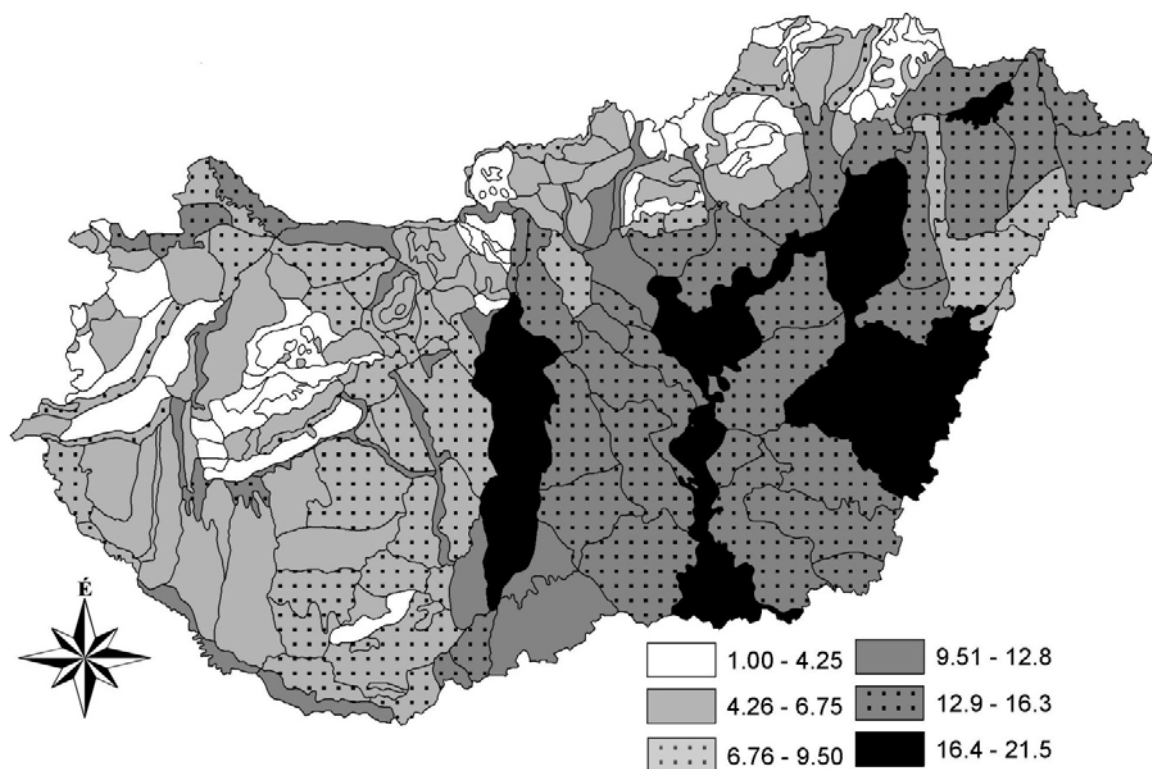
Mezőcsát közigazgatási területén földrengés által nem veszélyeztetett terület, de a település a Balatoni vonal mellett található. A legutóbbi földrengést 2015.03.08.-án mérték 2,3 magnitúdó erősséggel Gelej és Mezőcsát között.

30. térkép: Magyarországi földtani törésvonalak

Forrás: Pethő Gábor, Vass Péter: Geofizika alapjai

31. térkép: Földrengések eloszlása Magyarországon a nagyobb földrengés gyakorisággal jellemezhető törésvonalakkal

Jelzések: 1 = a természeti veszélyek megjelenése kivételes, 2 = kismértékű természeti veszélyeztetettség, 3 = gyengén közepes természeti veszélyeztetettség, 4 = közepes természeti veszélyeztetettség, 5 = jelentős természeti veszélyeztetettség, 6 = súlyos természeti veszélyeztetettség.

Forrás: www.geogis.detek.unideb.hu

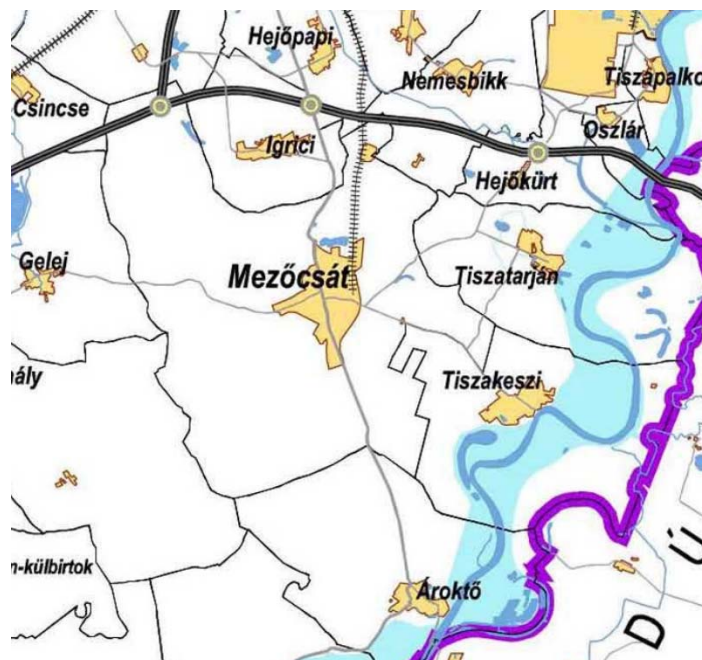
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1. Árvízveszélyes területek

Mezőcsát nem tartozik az árvízveszélyes területek közé. A legközelebbi jelentős vízfolyás a Tisza, mely a települést nem veszélyezteti.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

32. térkép: Árvízzel veszélyeztetett területek

Forrás: Borsod Abaúj Zemplén Megye Településrendezési Terve

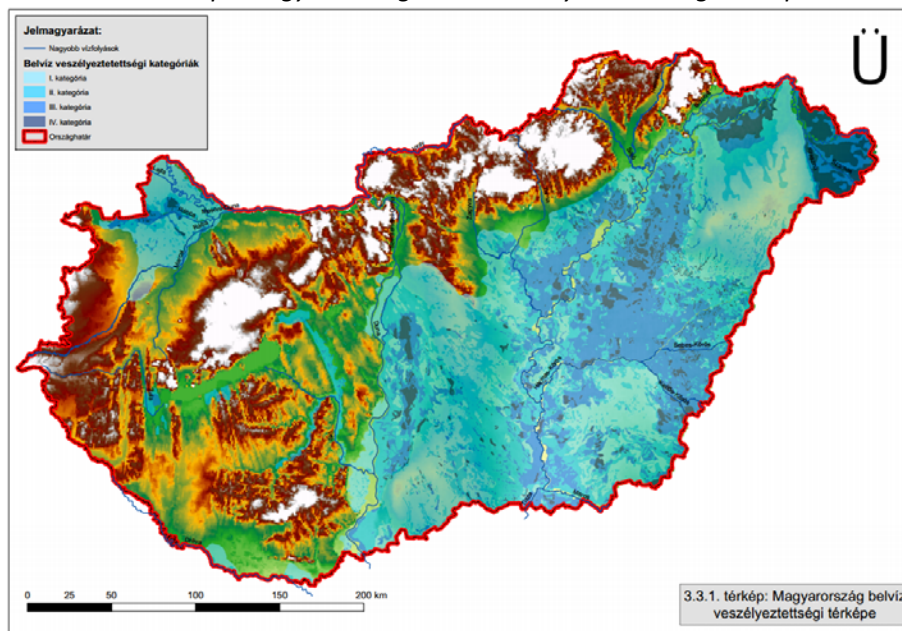
A település közigazgatási területe nem árvízveszélyes terület.

1.18.2.2. Belvízveszélyes területek

Mezőcsát közigazgatási területe fokozottan belvíz veszélyeztetettségű (III.) osztályba tartozik.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

33. térkép: Magyarország belvíz veszélyeztetettségi térképe

Forrás: www.kotivizig.hu

Mezőcsát északi és déli-délkeleti részén magas belvízszint miatt problémák keletkeznek, melyek megoldása nem halogatható. A városban kevés zárt szelvényű csapadécsatorna van, szinte az egész közigazgatási területén nyíl árkos csapadékvíz-elvezetés van. A városközpont fejlesztése során javasolt a zárt rendszer kiépítése.

1.18.2.3. Mély fekvésű területek

A település közigazgatási területe az Alföldhöz tartozik. Az Alföld mélyfekvésű terület, melyről az eső és hóolvadás által el nem szikkadt vizet a terület nehezen tudja elvezetni. Mezőcsát mélyfekvésű területen fekszik.

1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem

Árvíz és belvízvédelem készültségi fokozatainak jelentését, valamint az egyes készültségi fokozatok során elvégzendő feladatokat a jogszabályban leírtak alapján kell elvégezni. Jelenleg hatályos jogszabály a 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet, amely rendelkezik az árvíz- és a belvízvédkezésről.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a térségben több jelentős méretű belvízveszély alakult ki. Ezen kívül néhány esetben előfordult kisebb- nagyobb ökológiai, környezeti károsodással járó felszínvíz-szennyezés, amely legtöbb esetben az emberi tevékenységekből származott.

Az érintett térségben, a korábbi években és napjainkban is komoly problémát okoz a lefolyástalan területeken nagyobb esőzések, vagy tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. Hatványozottan

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

jelentkezik ez a probléma olyan esetben, amikor a belvízveszélyes időszak egybeesik a vízfolyások magas vízállásaival.

1.18.3. Egyéb

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Nem ismeretes egyéb olyan földtani tényező, amely számottevően hátrányosan befolyásolhatná a településen történő beavatkozásokat. Magas vízállású területeken építmények létrehozása előtt talajmechanikai vizsgálattal kell az igénybevetett talaj állapotát, az építés feltételeit tisztázni.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

Mélységi korlátozásokról a helyi építési szabályzat nem rendelkezik, az éppen érvényben lévő jogszabályok a mértékadóak. A helyi építési szabályzat alapján a legmagasabb építménymagassággal rendelkező épületeket a településközpont vegyes és az ipari területek közül lehet elhelyezni, maximális magasság 12,5 m lehet.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

A telkekre vonatkozó korlátozásokat a helyi építési szabályzat taglalja. Tevékenységből adódó korlátozásról nem beszélhetünk.

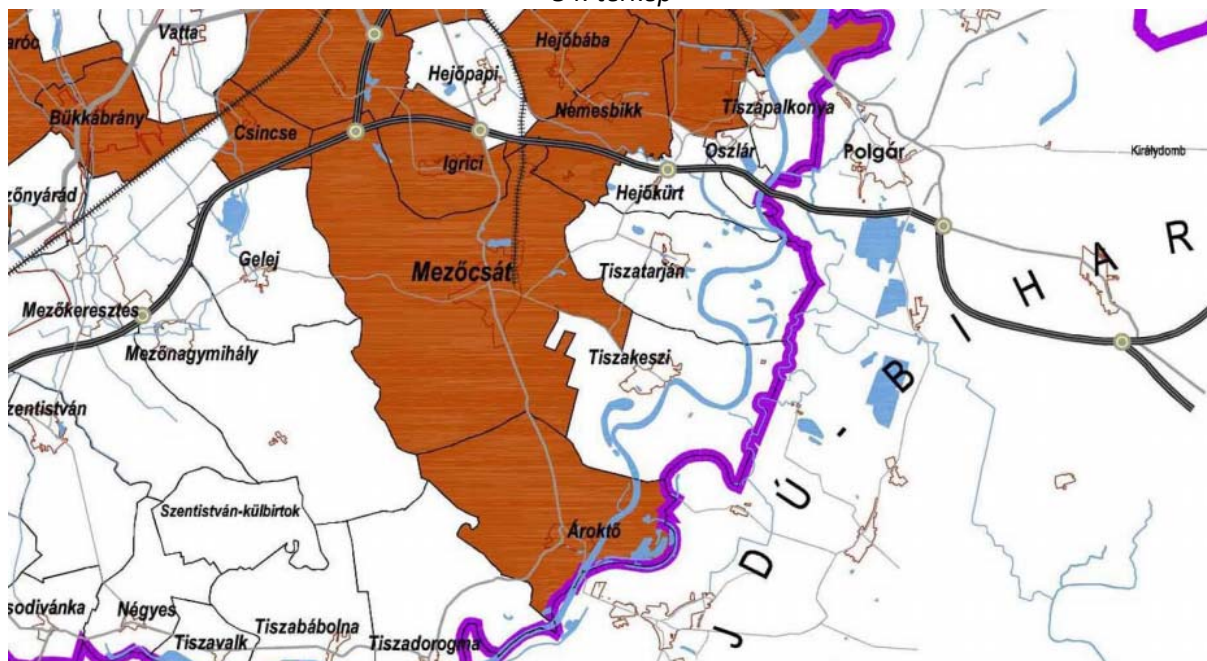
1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

Kiemelt jelentőségű ásványi nyersanyag lelőhelyek vannak a közigazgatási területen.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

34. térkép

forrás: BAZ Megye MTrT 3.8.sz. melléklet

A Mezőcsáti Kavicsbányát a helyi termelőszövetkezet 1967-ben kezdte el művelni. Kezdetben pusztán a környező települések kavicsszükségletét látta el a bánya, később 150-200 km-re is szállították a kavicsot vasúton. A több évtizedes üzemeltetés alatt három tófelület keletkezett. A bánya teljes területe jelenleg 96 hektár. A településtől északra bányatavak találhatók. A bányatavak az 1960-as években keletkeztek. Mélysége 1-9 m méter, átlagosan 4,5 m. A bányákban osztályozatlan és osztályozott termékeket forgalmaznak.

21. kép: Mezőcsát kavicsbánya

forrás: www.google.com

1.20 Városi klíma

Napjainkban az emberiség mintegy felét érintik a mesterségesen létrehozott városi környezet terhelései: a környezetszennyezés, a zaj, a felfokozott élettempóval együtt járó stressz és nem utolsósorban a városi légtér – a természetes környezethez képest – megváltozott fizikai paraméterei.

A városokban fellelhető mikroklimák tarka mozaikszerűségükkel tűnnek ki. Az utcák, terek, parkok és udvarok mind sajátos éghajlattal rendelkeznek, amelyekben azonban közös vonások is vannak. Ezek a közös vonások éppen a lokális (helyi) éghajlat, a városklíma keretében jutnak kifejezésre.

Mezőcsát Magyarország legkisebb városai között szerepel. A település közigazgatási és bizonyos területeken betöltött központi szerepe, és hagyományai miatt nyerte el a városi rangot, de a település szerkezetét, beépítettségét, közlekedési körülményeit, szennyezőanyag kibocsátását tekintve a községekre hasonlít, a városok klímamódosító hatása itt nem jelentkezik. Mindezek ellenére a település zöldterületi rendszereit hálózattá kell szervezni, további fejlesztésük, illetve az intézmények zöldfelületi rendszerének fejlesztése indokolt.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

2.1.1 A település társadalma és humán infrastruktúrája

Mezőcsát népességszáma 2001 és 2011 között csökkenő tendenciát mutat és ez a jelenség továbbra is folytatódik. Ennek a jelenségnek az okai a migrációban valamint a természetes fogyásban keresendők. A település természetes fogási mutatóját vizsgálva megállapítható, hogy bár a megye járási központjaihoz képest magasabb a fiatalok és alacsonyabb az idősek aránya, a város korszerkezete előregedő tendenciát mutat, demográfiai tekintetben erodálódik.

A településen az időskorúak aránya 4%-kal magasabb a 0-14 éves korosztályénál. Az országos tendenciákkal megegyezően a gyermekkorúak számának csökkenése, és az idősek arányának növekedése mutatkozik meg Mezőcsátban is. A munkaképes korú lakosság aránya szinte nem változott, a gyermekkorú lakosság száma csökkent 2001 és 2011 között, azonban a korcsoportok megoszlásából láthatjuk, hogy a város népességének jelentős százalékát még mindig a munkaképes korosztály alkotja.

A gyermekkorúak számának csökkenése a nevelési-oktatási intézmények kapacitáskihasználtságán is megmutatkozik. A bölcsődei férőhelyek mindegyike betöltött, azonban az oktatási intézmények a más településekről bejáró tanulókkal sem működnek maximális kapacitáskihasználtsággal, sőt a középiskolai tanulók száma az utóbbi 5 évben mintegy 45%-kal csökkent. Ugyanakkor az időskorúak ellátásához kapcsolódó szolgáltatások kihasználtsága sem maximális, azonban ennek okai biztosan nem a népesség korcsoportok szerinti megoszlásában keresendő.

A lakosság nemek szerinti összetételében látható, hogy a nők többségben vannak, ez főként a 45 év feletti korosztályoknál kimagasló. Ennek oka a nők magasabb átlagélettartamában keresendő.

A település iskolázottsági szintjét tekintve megállapítható, hogy az alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezők arányában az utóbbi 10 évben jelentős változás nem történt, ugyanakkor fontos megjegyezni azt is, hogy az arányuk magasabb a megyei járásközponti és országos mutatóktól.

Valamelyest emelkedő tendenciát mutat a középfokú szakképesítéssel és érettségivel rendelkezők száma, valamint a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké, a változás üteme körülbelül megegyezik a megyei járásközponti és országos változással.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a település lakosságának képzettségi szintje valamelyest emelkedő tendenciát mutat az országos átlaghoz hasonlóan, de a 25 év feletti felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányában lemaradóban van. Mivel azonban a rendelkezésre álló

munkaerő képzettségi szintje, és jövedelmi elvárásainak megfelelő munkahelyek csak korlátozott számban állnak rendelkezésre a településen, ezért elsősorban a képzettebbeket érinti a migráció, valamint azokat a fiatalokat, akik a középiskola befejezése után más településen végzik felsőfokú tanulmányaikat. A helyi Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola nem követi a mezőcsáti munkaerő piaci igényeket, oktatási profiljukban nem feltétlen alkalmazkodnak a helyi cégek munkaerő igényéhez, a termelő szektorban inkább szükséges középfokú szakképesítés megszerzésére helyben nincs lehetőség.

A felsőfokú tanulmányaikat más városban végzők pedig jellemzően a diploma megszerzése után nem térnek vissza a városba. Ez a tény a vállalkozások, a munkavállalók és az önkormányzat számára sem előnyös. Ennek a tendenciának a hosszú távú következménye az lehet, hogy a munkaképes lakosság nem lesz képes kielégíteni a helyi igényeket, ezáltal a vállalkozások megszűnhetnek, vagy elköltözhetnek a településről. A helyi munkaadók jelentős számban a primer szektorban és a terciér szektorban tevékenykednek, a szekunder szektor szerepe kevésbé jelentős. A kvaterner szektor nincsen jelen a településen.

Az állandó lakosság nagy része helyben foglalkoztatott, ám a naponta eljáró foglalkoztatottak aránya mára meghaladja a 40%-ot, amely a helyi foglalkoztatási lehetőségek szűkösségét jelzi. Érdemes megemlíteni aényt, hogy, az ingázók nem a megyeszékhelyre ingáznak, amely akár buszjáratral akár egyénileg közúton könnyen elérhető lenne, hanem a járás többi településére. Ennek okai vélhetően két dologban kereshetők: a munkáltatóknak jobban megéri helyi munkaerőt foglalkoztatni és nem fizetni a munkabajárás költségeit, így a járás közeli településeire még vállalják a munkavállalók ezt saját költségen, illetve a nagy foglalkoztatók a megyeszékhelyen is megszűntek vagy kisebb kapacitással működnek.

E mellett az önkormányzat rendszeresen részt vesz közfoglalkoztatási programokban, amelyek keretében a foglalkoztatottak település-üzemeltetési feladatokat látnak el.

A város népesség megtartó erejének egyik kulcstényezője a helyi foglalkoztatási lehetőségek bővülése, ehhez a munkáltatóktól várt kapacitásbővítésen túl hozzá kell tenni a megfelelő színvonalú és képzési struktúrájú oktatási intézmények és szakképzések kialakítását, és nem utolsó sorban a helyi identitástudat.

A regisztrált munkanélküliek száma a 2000-es évek elejétől folyamatosan növekvő tendenciát mutatott, tetőpontját a gazdasági válság idején érte el. 2013-ra jelentős csökkenés ment végbe, ennek fő oka a város közfoglalkoztatási programba való becsatlakozása. A közfoglalkoztatás ugyan mérsékli a munkanélküliek számát, de hosszabb távon nem oldja meg a település munkanélküliségi problémáit. A 180 napnál régebben regisztrált munkanélküliek az összmunkanélküli számának majdnem felét teszik ki, viszonylag alacsony az egy évnél régebben regisztráltak aránya. A 25 év, alatti munkanélküliek arány magasabb a megyei járásközponti és országos átlagtól, 45 év felettiek munkanélküliségi mutatója közel egyezik az országos mutatóval.

A város nemzetiségi összetételéről elmondható, hogy a legnagyobb számban a cigányság a meghatározó. A magukat cigánynak vallók aránya a 2001-es adatokhoz képest jelentősen nem módosult.

Mezőcsátot a hivatalos városrészi felosztás alapján 3 részre oszthatjuk: Városközpont, Üdülőtérület és külterületek. A településen a szegregációs mutatók alapján a szinte a teljes várost felölelő Városközponti részen 6 érintett szegregátumot jelenthetünk. A szegregációval érintett területek iskolázottsági szintje is jóval a városi értékek alatt van, meglehetősen negatív képet fest. Ugyanis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (az aktív korúakon belül) 2 szegregátumban is 60%-os, ebből egy területen pedig senki nem rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Ezeken a területeken azonban nem csak az iskolázottságot, a munkanélküliséget érintő nehézségek és társadalmi problémák koncentrálnak, hanem gazdasági tekintetben is elmaradottak (például az ingatlanok értéke is alacsonyabb).

Mezőcsát városára 2013-ban került elfogadásra a település szintű Helyi Esélyegyenlőségi Programmal (HEP), e mellett a kistérségre is készült hasonló tartalmú program, amely 2010 júliusában került elfogadásra.

A település identitását erősítő tényezők között fontos szerepet kapnak a jelentős történelmi és vallási emlékek. Mezőcsátban a legjelentősebb vallási felekezet a református. A református egyház fontos szerepet tölt be a település életében, a vallásgyakorlási szerepen túl több oktatási, nevelési és szociális ellátó intézményt működtet az egyház a városban, így bátran elmondhatjuk, hogy a református egyház az egyik legnagyobb szervező, összetartó szereplő Mezőcsátban.

2.1.2 A település gazdasága

Mezőcsát földrajzi elhelyezkedését, az M3 autópályához illetve a megyeszékhelyhez közeli fekvését fontos tényezőként kell megjegyeznünk a város gazdasági életében, a településnek közvetlen 8 km-en belüli kapcsolata van az autópályához.

A városban a regisztrált vállalkozások száma évek óta némileg csökken, szinte stagnál, a csökkenés a legmagasabb számot mutató 2008-hoz képest is csak 8%. 2013-ra még mindig közel 440 db vállalkozást tartottak nyilván a településen, amelynek 97%-a 1-9 fő közötti mikro-vállalkozás, amelyek körébe tartoznak az egyéni vállalkozások, valamint azon társas vállalkozások, amelyek tőkeellátottsága elégtelen, a jegyzett tőke a jogszabályban meghatározott mértékét érdemben nem (vagy csak alig) haladja meg.

A városban 1 db középvállalkozás (50-249 fős foglalkoztatottság) működik, amely 100 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztat. A vállalkozások által fizetett iparűzési adó (2%) nem jelentős részt az önkormányzat adóbevételeinek.

A településen működő vállalkozások közel fele mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozik, ipari tevékenységet a vállalkozások csupán 8,4%-a folytat, ami elmarad az országos mutatóktól. A vállalkozások másik jelentős hányadát teszik ki a szolgáltató szektorban tevékenykedők.

A Mezőcsátan regisztrált összesen 110 társas vállalkozásból kiemelkedik a kereskedelem és gépjárműjavítás ágazat, szinte háromszorosa a második legjelentősebb ágazatnál, az szakmai, tudományos és műszaki tevékenységnél.

A város népesség megtartó erejének egyik kulcstényezője a helyi foglalkoztatás. A regisztrált munkanélküliek száma a 2000-es évek elejétől folyamatosan növekszik, melyet a közfoglalkoztatás ugyan mérsékel, de hosszabb távon nem oldja meg a település munkanélküliségi problémáit. A 180 napnál régebben regisztrált munkanélküliek az összmunkanélküli számának majdnem felét teszik ki, viszonylag alacsony az egy évnél régebben regisztráltak aránya. A 25 év alatti munkanélküliek arány magasabb a megyei járásközponti és országos átlagtól, 45 év felettiek munkanélküliségi mutatója közel egyezik az országos mutatóval.

A helyi építési szabályzatban kijelölt gazdasági terület, ahol a vállalkozások letelepülhetnek nincs. A nagyobb vállalkozások a településen szétszórva helyezkednek el. Vállalkozási területnek jelenleg leginkább a vasútállomással szemközti terület felel meg, mely a korábbi években a Mezőgép területe volt. A települési tervek szerint a déli részen lehelyezkedő volt rallypálya területe lenne leginkább alkalmas új ipari-vállalkozási terület kijelölésére.

Mezőcsátan nem működik olyan önkormányzati vagy gazdasági szervezet, amelynek tevékenysége arra irányulna, hogy a helyi gazdaság szereplőit a működésükhöz, illetve a fejlesztésükhöz szükséges információkkal lássa el, szervezze, generálja a vállalkozások betelepítését.

A fenti tényezőket számba véve a helyi gazdaságról megállapítható, hogy

- a város közúti közlekedési kapcsolatai kiválóak, ugyanakkor a befektetésekért folytatott versenyben a településnek az ugyancsak az autópálya közelében lévő egyes szomszédos településsel szemben ennek előnyeit nem sikerült kiaknázni;
- a helyben működő vállalkozások nem képesek felszívni a rendelkezésre álló munkaerőt
- habár a helyi és járási munkaerő-piac mennyiség szempontból rejt még magában tartalékokat, a munkavállaló körű népesség képzettsége, illetve képzési lehetőségei szűk keresztmetszetként jelentkezhetnek egy-egy betelepülni szándékozó vállalkozás döntéshozatali folyamata során;
- a település telephelykínálata szűkös;
- az alkalmazott gazdaságfejlesztési eszközök nem működnek

2.1.3 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz-és intézményrendszere

Az önkormányzat bevételei szinte teljes egészében a kötelezően ellátandó közfeladatokhoz kapcsolódó költségvetési bevételekből származnak, a helyi adóbevételek közül pedig egyedül az iparűzési adó emelhető ki. Az iparűzési adó ugyanakkor sajnos elmarad a hasonló méretű településektől, ezen a járasközponti szerep sem segít. A település idegenforgalmi adót nem vet ki, ez utal a helyi gazdaság egyik lehetséges ágának, a turizmusban rejlő potenciál kihasználatlanságára is.

A költségvetés kiadási oldalát a működési költségek – elsősorban a személyi jellegű költségek, illetve a dologi kiadások – határozzák meg. A működési kiadások mellett a beruházások, felújítások adják a kiadások másik nagy részét, amely 2014-ben 16%-ot tettek ki.

A településen külön Városfejlesztő Társaság nem működik, a városfejlesztéshez kapcsolódó feladatokat az Önkormányzati Hivatal Műszaki osztálya végzi.

A városfejlesztéshez, gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan elfogadott fejlesztési programokban ugyan megfogalmazásra kerültek a fejlesztési célok, ezek közül azonban csak egyes közszolgáltatási intézmények fejlesztései valósultak meg. A településképet, a helyi gazdaság élénkítését megalapozó és célzó fejlesztések eddig elmaradtak.

2.1.4 Közlekedés

A város közlekedési helyzetéről mindenképpen pozitív előjellel jegyezhető meg a város szinte közvetlen autópálya kapcsolata, az igrici leágazás kapcsán kevesebb, mint 8 km-en belül elérhető az M3 autópálya. Egyéb közúti közlekedési kapcsolatot a Nyékládháza – Ároktő közötti 3307. számú valamint a Mezőkeresztes – Mezőcsát közötti 3305. számú közlekedési utak jelentenek, melyek Mezőcsát belterületi szakaszai felújításra, korszerűsítésre szorulnak.

Mezőcsát belterületi utjainak hossza: 42 km, 95 %-ban burkolt utakkal rendelkezik, összességében állapotuk közepesnek mondható, forgalma főként személy gépjármű és kerékpár jellemzi. A fő átmenő forgalommal rendelkező főutak és csomópontjai rehabilitációját mielőbb el kell végezni. Ennek keretében szükséges megvalósítani az autóbusz pályaudvar modernizálása, fejlesztése, parkolóval történő bővítése, a Mezőcsát átvető utak mentén elhelyezkedő buszmegállók fedett buszvárókká alakítása, buszöblök kialakítása az autóbusz közlekedés városközponton belüli optimalizálása a városközpontban, a református templom előtti szűk keresztmetszetű út feloldása, rendezése.

Kerékpárforgalmi sávok nincsenek a városban. A kerékpárút-hálózat kialakításánál a legfontosabb célok közé tartozik, hogy a már meglévő települési, helyi-helyközi nyomvonalszakaszokat felhasználva regionális hálózatok alakuljanak ki.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A településen 282 parkolóhely található, mely nem elégíti ki az igényeket, további parkolók szükségesek az autóbusz pályaudvaron illetve a Nyékládháza – Ároktő közötti 3307. számú közlekedési út szakaszán is. További 50 parkolóhely található a város szinte különálló városrészén az Üdülőkörzetben a Termálfürdő mellett, amely a célforgalom igényeit elégíti ki.

A kötöttpályás közlekedést tekintve a város életét negatív irányban befolyásoló tényező, hogy a Nyékládháza - Mezőcsát közötti pályaszakaszon a személyforgalom 2007. március 01. napjától szünetel. A pályaszakasz lezárása, mindenképpen súlyosan érinti a város infrastrukturális helyzetét, hiszen logisztikai szempontból mind a tömegközlekedés, mind a teherszállítás vonatkozásában, egyaránt negatív hatású tényezőként fog jelentkezni.

2.1.5 A település közművei, energiagazdálkodása

Mezőcsát település ivóvízellátásának kiépítettsége 100 %-os, a város vízellátását belterület É-i határán kívül fekvő két mélyfúrású kút biztosítja. A vízellátás minősége folyamatosan javul, az egészséges ivóvíz ellátás érdekében 1998-ban vas-, mangántalanító, bakteriális ivóvíz minőségjavító-vízkezelő berendezés kiépítésére került sor. Jelenleg is folyamatban van több utcában is az azbeszt cement anyagú ivóvíz fővezetékek cseréje. Továbbra is cél az ivóvízbázis védelme, a vízminőség javítása a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás.

Az ivóvízellátás mellett meg kell említeni, hogy Mezőcsát strandfürdője felsőpannon eredetű 49°C-os termálvizet hasznosít. 1989-ben egy újabb fúrás mélyítették le 1375 méteres mélységbe, ahonnan 42°C-os termál víz tört fel, ennek hasznosítása még a mai napig várat magára.

A termálvíz mellett Mezőcsát minősített gyógyvízű kút található. Vize nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű, termális, lágy vize, valamint a fiatalokra és az idősebbekre is jótékony hatással bír.

Hejőpapi, Igrici önkormányzatokkal közös beruházként megvalósult a szennyvízcsatorna hálózat teljes körű kiépítése, valamint a szennyvíztisztító-telep bővítése a térségi szennyvízelhelyezéshez. A közcatorna-hálózat kiépítettsége a nagyszabású közmű-építési beruházásoknak köszönhetően a település belterületén szinte teljes, A közcatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya a vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások százalékában mutató tekintetében elmondható, hogy az évezred elején óriásira nyíló közműháló mára már sokkal kedvezőbb képet mutat, eléri a magyarországi átlagot, 10 %-kal marad ez a megyei járásközponti aránytól és 10%-kal haladja meg a járási arányt.

A település belvízzel veszélyeztetett övezetbe sorolható. A csapadékvíz-elvezetés nem teljeskörű, kevés a befogadó, a zárt elvezető rendszer. A város szinte egész területén nyílt, árkos, szikkasztó rendszerű csapadék-víz-elvezetés van. A főúton szükség lenne egy zárt csapadékvíz elvezető rendszer

kiépítésére, mivel nagyobb záporok esetén az utak szolgálnak csak vízelvezetőként. Továbbá szükséges a teljes belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése, a meglévő felújítása, záportározók kialakítása.

A területen jelenleg a TIGÁZ-DSO KFT a földgázszolgáltató engedélyes, a középnyomású gázellátás a város teljes belterületén megoldott, a 100 lakásra jutó gázfogyasztók száma 2013-ban 56,1 fő volt. A települési gázellátással, szolgáltatással kapcsolatban nem jelentkezik probléma.

Az ÉMÁSZ Nyrt. szolgáltatja Mezőcsát számára a villamos energiát. A meglévő TR állomások leterheltségei és bővíthetőségei eltérőek. Kisebb átlagos fejlesztéseket az állomás jelenlegi állapotukban is elviselnek. TR cserével további bővítések hajthatóak végre. Nagyobb igények kielégítésére újabb TR állomást kell telepíteni.

Energiagazdálkodás terén megállapítható, hogy Mezőcsát Város Önkormányzatának energiagazdálkodása korábban jellemzően fosszilis energiahordozókra épült, az utóbbi néhány évben azonban számos fejlesztés történt e területen, a település a megújuló energiák kihasználása szempontjából lemaradásban van. A jövőben fontos a még nem felújított önkormányzati intézmények energetikai korszerűsítése. Az elektromos hálózat felújítása javasolt, a közvilágítás gazdaságos működésére, a fényszennyezés minimalizálására kell törekedni. A telefonhálózat, ISDN internet hozzáférés, és kábeltelevízió rendszere kiépített. A településen a T- mobil, a Telenor és a Vodafone GSM adótoronyok megtalálhatók, ezek az információtechnikai szolgáltatások további fejlesztésének lehetőségét jelenik.

2.1.6 Településüzemeltetés és környezetvédelem

Mezőcsát a közelmúltig a Városüzemeltetési és intézményi ellátó szervezet látta el a településüzemeltetési szolgáltatások jelentős részét. A VIESZ megszűnt, az Önkormányzat magához vonta a feladatok ellátását. A foglalkoztatottak villanszerelési -, asztalos -, víz szerelési -, festési munkákat látnak el, de ellátják továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő gépkocsik vezetési - vér szállítást az Egészségfejlesztő Központból a Megyei Kórház Laboratóriumába, személy szállítás stb.- feladatait. Jelenleg 11 fő dolgozik az önkormányzatnál ebben a formában. A településüzemeltetésben a legnagyobb gondot a leromló állapotú épületek jelentik, melyek közül az önkormányzati tulajdonúak állagmegóvása és fejlesztés fontos feladat, de az önkormányzat ezeket csak támogatásból tudja megvalósítani.

A környezetszennyezés környezetvédelem témakörében nincs olyan kiemelendő terület, amely problémát jelentene a település életében. Megemlíthető a külterületi földutak mezőgazdasági művelés miatti a porterhelése nagy, bár ezen a mindennapi forgalom nem jelentős, továbbá

szorgalmazni lehetne a településen gázfűtéses módra való átállást a téli füst szennyezés elmaradása érdekében. A település területén üzemi zajforrás nem található. A település zaj és rezgés terhelése alapján a legterheltebb területe a település főutcája 3307. számú főút és környezete, ami Északi Déli irányban halad át a településen, Ároktó Tiszacsege valamint az M3-as autópálya között.

A település viszonylag kiépített, jól működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni a kommunális infrastruktúra rendszereit. Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadécsatornázottságot, a szennyvíz- csatornahálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges. Mindezek miatt szükséges a rákötési arányt növelő intézkedéseket életbe léptetni, a szennyvízelvezető hálózat kihasználtsága, közműpótlók visszaszorítása érdekében.

A felszín alatti víz szempontjából Mezőcsát érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő település. Ezek alapján a felszíni és felszín alatti vizek védelme folyamatosan biztosítandó.

A lakosságot érő környezeti terhelések közül sugárvédelmi szempontból az országos sugárfelügyelet rendszeréhez legközelebbi mérőállomásán (Tiszaújvárosban) mért érték jóval határérték alatti, vagyis a háttérsugárzás természetes és semmilyen veszélyt nem jelent.

A környezetvédelem szempontjából fontos megemlíteni még, hogy a Mezőcsát határának jó része a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzeten belül fekszik, továbbá teljes egészében a város külterületén település délkeleti határában található a Mezőcsát Rigós különleges természetmegőrzési terület, melyek a turizmusfejlesztés szempontjából megőrzendő értékek.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

2.2. SWOT elemzés

Mezőcsát város fejlesztését befolyásoló belső és külső tényezők összefoglaló értékelését az alábbi SWOT elemzés tartalmazza

63. ábra: SWOT analízis

Belső tényezők	
Erősségek	Gyengeségek
Mezőcsátban közvetlen kapcsolata van az M3 autópályával	A város személyszállítási vasúti kapcsolata megszűnt
A környezetterhelés mérsékelt.	Romló népességmegtartó (és népesség vonzó) képesség a fiatalabb, aktívabb és képzettebb korcsoportok vonatkozásában.
Nemzetközi és országos szintű védett természeti tájak találhatók a település környezetében	Város- és gazdaságfejlesztési társaság nem működik, ami miatt a tevékenységek hatékonysága nem megfelelő
Helyi hagyományokban, rendezvényekben bővelkedik a település (fogathajtó verseny, fazekasság, zsidó emlékek, Csáti menyegző)	Tömegsportra alkalmas sportlétesítmény nincs a településen
Jól szervezett, megfelelő infrastruktúrával rendelkező, térségi szerepkört betöltő egészségügyi és szociális ellátás.	A közintézmények alacsony fokú energiahatékonysága
A járásközponti funkciót támogató közszolgáltatásokat nyújtó intézmények működése megfelelő.	Idegenforgalmat kiszolgáló szálláshely nincs a településen
A megyeszékhely autóval és autóbuszszal gyorsan, könnyen elérhető	A belterületi utak állapota romlik
A nevelési és oktatási intézményi kapacitások megfelelőek, nincs kapacitáshiány	Gyenge együttműködés a gazdaságfejlesztésben érdekelt szereplők között
A fiatalok és munkaképes korosztály aránya magasabb, a 60 év felettieké alacsonyabb az országos és megyei járásközponti átlagtól	Infrastruktúrával ellátott kijelölt vállalkozói övezet nincs a településen
A településen termálvíz található	A vállalkozások 97%-a egyéni vagy mikrovállalkozás
Jó minőségű dél-borsodi mezőgazdasági földek	Magas a csak általános iskolai végzettségűek aránya és alacsony a közép és felsőfokú végzettségűek aránya

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Erős Református vallási közösség	A helyi Gimnázium és Szakközépiskola hallgatóinak száma 45%-kal csökkent
Református egyház közösségi és ellátó szerepvállalása példaértékű	Hiányoznak kerékpársávok, kerékpárutak a településen
Sok jól működő civil szervezet	Városközpont lakóépületei leromló állapotban vannak
	Kevés és nem jó minőségűek a zöldfelületek a településen
	A város adóbevétele szerény
	Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat rossz állapotban van
	Óvodák műszaki állapota romlik
	Fiatál diplomások nem költöznek haza

Külső tényezők	
Lehetőségek	Veszélyek
2014-2020 közötti EU támogatások elérhetők a fejlesztések érdekében	Elvándorlásból és természetes fogyásából adódó további népességcsökkenés
A kistelepülések élhetősége felértékelődik a nagyvárosi léttel szemben	Települési önkormányzatok központi költségvetési támogatásának csökkenő mértéke
Járási települések is rendelkeznek értékes helyi hagyományokkal	A hátrányos helyzetű népesség ellátási nehézségei, szociális problémái országosan eszkalálódnak
Aktív turizmus felértékelődött, mint motiváció	A hátrányos helyzetű városrészek fokozódó leszakadására, a leszakadó rétegek koncentrációjának megszüntetésére nincs általánosan bevethető megoldás
Gyógy-és termálturizmus adottságaira nyitottak az emberek	Az állami kezelésben lévő közúti és vasúti fejlesztések elmaradnak
A történeti, vallási turisztikai emlékhelyek, az örökségturizmus felértékelődése	Tőkehiány, pályázati forrásokhoz szükséges önerő előteremtése országosan jelentkező probléma
Az agro-turizmus, mint új turisztikai ágazat a gasztro-turizmus farvizén szintén felívelőben van	A kedvezőtlen hazai gazdasági folyamatok még nem fordultak meg

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

3. Helyzetértékelő munkarész

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

3.1.1 A folyamatok értékelése

3.1.1.1. A település társadalma és humán infrastruktúrája

Mezőcsát társadalmát és humán infrastruktúráját tekintve több olyan tényező is mutatkozik, illetve folyamat is zajlik, amelyek akár egymást erősítve egyre nehezebb helyzetbe hozzák a települést:

- a természetes fogyás
- az elvándorlás
- elöregedő korstruktúra
- gyermekkorúak számának csökkenése
- magasabb iskolai végzettségűek arányának növekedése nem haladja meg a viszonyítási területekét
- alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb a viszonyítási területekétől

Ez a kép azt mutatja, hogy **Mezőcsát már nem tud olyan gazdasági és társadalmi körülményeket biztosítani, amely alkalmassá tenné a népességmegtartásra, valamint hogy vonzóvá tegye a települést az odaköltözésre.** Az iskolai végzettségi mutatók alapján nem válik vonzóvá a magasabb tudásszintet igénylő iparágak, új vállalkozások betelepülésre. Továbbá az a tény hogy nem tudott elszakadni az iskolai végzettségi mutatókban a megyei járásközponti illetve országos tendenciától, azt mutatja, hogy nincs olyan helyi gazdasági potenciál, helyi vállalkozások, amelyek igényelnék a képzetesebb munkaerőt.

A bemutatott társadalmi helyzeten túl a humán infrastrukturális tényezők is a helyi gazdaság gyengeségét, a település gazdasági, társadalmi leszakadás tényét erősítik:

- munkanélküliek számának csökkenések oka csak a közfoglalkoztatásban keresendő
- magas a napi szinten ingázók aránya
- az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya jóval magasabb a viszonyítási területekétől

3.1.1.2. A település gazdasága

Egy település gazdaságának erősségét, fejlődésének irányát és gyorsaságát több mutatón keresztül lehet mérni. A helyzetfeltáró és elemző részben több olyan negatív tartalmú megállapítás került megfogalmazásra, amely alapján egyértelműen megállapítható, hogy **a helyi gazdaság gyenge lábakon áll:**

- a regisztrált vállalkozások 97%-a egyéni vagy mikrovállalkozás

- a nagy számú, vélhetően csupán kiegészítő jövedelemforrásként szolgáló a vállalkozásnak nincs, vagy csak alig van hatása Mezőcsát gazdasági életére
- 5 alatt van a több mint 50 főt foglalkoztató helyi vállalkozás és egy sem éri el a 100 főt
- a helyi iparűzési adó a bevételekben is kis részt képvisel és a viszonyítási területekhez képest is alacsony szintű
- nincs olyan kijelölt infrastruktúrával ellátott ipari terület, amely egy potenciális betelepülő számára kiejánlható lenne
- nincs helyi szakképzés, amely humánerőforrás inputként szolgálna a vállalkozások fejlesztéséhez
- a település eddig nem tudott élni az autópálya közelsége adta gazdaságfejlesztési lehetőségekkel
- a mikrovállalkozások tőkeellátottsága és forrás abszorpciók képessége elégtelen, így fejlődési lehetőségeik behatároltak

3.1.1.3. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

Az önkormányzat gazdálkodási lehetőségei behatároltak, tekintve, hogy bevételei szinte teljes egészében a kötelezően ellátandó közfeladatokhoz kapcsolódó költségvetési bevételekből származnak, a költségvetés kiadási oldalát pedig a működési költségek határozzák meg.

A tény, hogy a településen külön Városfejlesztő Társaság nem működik, megnehezíti a település fejlődését. Az Önkormányzati Hivatal Műszaki osztályának kapacitáshiánnyal végzett városfejlesztési tevékenysége kevésnek bizonyult a vonzó településkép, a vonzó gazdasági környezet kialakításához.

A városfejlesztéshez, gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan elfogadott fejlesztési programokban ugyan megfogalmazásra kerültek a fejlesztési célok, ezek közül azonban csak egyes közszolgáltatási intézmények fejlesztései valósultak meg. A településképet, a helyi gazdaság élénkítését megalapozó és célzó fejlesztések eddig elmaradtak.

A fenti és a korábbi fejezetekben bemutatottak alapján elmondható, hogy

- a város szűkös bevételei,
- a szűkös bevételekből kevés megvalósuló fejlesztés,
- a fejlesztések hiányában kevésbé vonzó települési és gazdasági környezet,
- a nem megfelelő környezet miatt a betelepülő vállalkozások hiánya

egy olyan ciklus elemeit jelenik, amelyből nem tudott kitörni a város a fejlesztések terén.

3.1.1.4. Közlekedés

Közlekedési helyzetét tekintve megállapítható, hogy Mezőcsát kedvező helyzetben van. A napjainkban inkább felértékelődő közúti személyforgalom miatt a vasúti személyforgalom szüneteltetése nem jár olyan hátránnyal, amelyet a kimondottan jó közúti közlekedési kapcsolatok ne ellensúlyoznának. A közvetlennek mondható M3 autópálya kapcsolat, a 30 perc alatt elérhető megyeszékhely, a települést elérő négy számjegyű utak alapján a külső közlekedési kapcsolatok nagyon jónak mondhatók. A belső közlekedési helyzetben lévő hiányosságok, a belterületi utak rosszabb minősége, a kerékpárutak hiánya, az autóbusz pályaudvar leromló állapota igénylik ezen területek fejlesztését.

3.1.1.5. A település közművei, energiagazdálkodása

A település közműellátottságát tekintve átfogóan megállapítható, hogy Mezőcsát kedvező helyzetben van, a legtöbb területen javulás figyelhető meg az elmúlt időszak fejlesztéseinek eredményeképpen:

- ivóvízellátásának kiépítettsége 100 %-os
- 1998-ban vízminőség javító program is történt, jelenleg is folyamatban van több utcában is az azbeszt cement anyagú ivóvíz fővezetékek cseréje.
- a vezetékes ivóvízhálózatba kapcsolt lakások több mint 60%-a a közcsatornahálózatba is bekapcsolt
- termál és gyógyvízű kút is található Mezőcsátban
- mindhárom GSM szolgáltatónak van adótornya a városban
- a szélessávú internet-elérhetőség adott a településen

Elmaradás tapasztalható viszont a felszíni vízrendezés tekintetében, a település ugyanis nem rendelkezik teljes egészében kiépített belvízelvezető hálózattal. A meglévő vízelvezető árkok 95%-ban pedig földmedrűek és feliszapolódtak. A felszíni vízelvezetés problémájának megoldása aktuális és fontos feladat Mezőcsátban.

Energiagazdálkodás terén az utóbbi néhány évben számos fejlesztés történt, a korábban jellemzően fosszilis energiahordozókra épült energiagazdálkodásban egyre nagyobb szerep jut a megújuló energetikai fejlesztéseknek. Ugyanakkor az önkormányzati intézmények energetikai szempontból fejlesztésre szorulnak.

3.1.1.6. Településüzemeltetés és környezetvédelem

Településüzemeltetési szempontból kedvező a helyzet, az Önkormányzat végi a településüzemeltetési feladatokat, amelyek jól működnek. Környezetvédelmi szempontból terhelés nem nagyon éri a várost. Külön kiemelendő, hogy Mezőcsát határának jó része a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzeten belül fekszik, továbbá teljes egészében a város külterületén település délkeleti határában található a Mezőcsáti Rigós különleges természetmegőrzési terület, melyek a turizmusfejlesztés szempontjából megőrzendő értékek

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

Mezőcsát adottságait, a településen és környezetében zajló folyamatokat vizsgálva szinte minden területen kettősség figyelhető meg. Minden vizsgált területen ki lehet emelni pozitív tényezőket, ugyanakkor szembe is lehet állítani olyan hiányosságokat, amelyek pontosan a lehetőségek nem megfelelő kihasználásából vagy a források hiánya miatti leromlásból adódnak.

Mezőcsát térszerkezeti, közlekedés-földrajzi elhelyezkedése alapján elmondható, hogy az autópálya közelsége mindenképpen kedvezően befolyásolja a fejlesztési lehetőségeit. Fekvése alapján ugyancsak kiemelendő, hogy a rendkívül könnyen elérhető megyeszékhelyen kívül, egy óra alatt elérhető Debrecen és Nyíregyháza is. Ugyanúgy több országosan és nemzetközileg is jelentős turisztikai célterület is: Eger, a Tisza-tó, Hortobágy, Tokaj, Bükk Nemzeti Park. Ezzel szemben Mezőcsát nem tudott élni – főleg az M3 autópálya – adta kedvező közlekedés-földrajzi helyzetével, amelynek eredménye, pontosabban hiányosságai leginkább a helyi gazdaság gyengeségében mutatkozik. Ez természetesen kihatással van a település társadalmi helyzetére, foglalkoztatási viszonyaira ugyanúgy, mint a településképre.

A település, mint járásközpont ellátja funkcióit, a központi funkcióhoz tartozó igazgatási, oktatási, egészségügyi és szociális ellátási intézmények többségében rendelkezésre állnak és megfelelő kapacitással működnek. Ugyanakkor a társadalmi folyamatokból – elvándorlás, vagy éppen a középiskolai tanulói létszám csökkenése – látható, hogy járásközponti szerep gyengül. Más járási település ugyan nem veszélyezteti ezen szerepében Mezőcsátot, ugyanakkor Miskolc, de még Tiszaújváros közelsége, gazdasági túlsúlya érezhető a településen. Számos önkormányzati intézmény fejlesztésre szorul, a városközpontban található épületek homlokzatai nem vonzó településképet nyújtanak. A településen az utóbbi években elkészült fejlesztési dokumentumok kijelölték a beavatkozási területeket és megvalósítani tervezett projekteket, de ezek közül csak néhány valósulhatott meg uniós társfinanszírozással.

Mezőcsát helyi gazdaságát alapvetően definiálhatnánk egy mérsékelt dinamikájú mezővárosnak, azonban az elmúlt 10 év statisztikai és egyéb adatait, az autópálya közelségének ki nem használását

figyelembe véve, inkább megerősödik a település belső periférikus mivolta. Gazdasági szerkezetében nagyobb jelentőségű a helyi adottságokra épülő mezőgazdaság, a könnyűipar valamint a szolgáltatási ágazatok. Ezen belül ugyanakkor összességében gazdasági teljesítőképességükben gyenge, kis foglalkoztató, kevés iparűzési adót befizető és alacsony gazdasági hozzáadott értéket termelő vállalkozásokkal találkozunk. A helyi gazdaság gyengeségét okozzák a helyi nem megfelelő gazdasági környezeti adottságok, a vállalkozások megtelepedésre alkalmas infrastruktúrával ellátott területek hiány éppúgy, mint az alacsony iskolázottságú munkaerő-piaci szereplők, vagy éppen a gazdaságfejlesztési szervezetek hiánya. A helyi gazdaság következő hiányossága a helyi adottságok nem megfelelő kihasználtsága, valamint a gazdaság diverzifikáltságának gyengesége. A jó adottságokkal és hagyományokkal rendelkező mezőgazdaságra nem épül ennek megfelelő feldolgozóipar. A kiváló helyi és járási turisztikai adottságokra, termálvízre, természeti értékekre, települési hagyományokra nem épülnek turisztikai attrakciók valamint idegenforgalmi szolgáltatók.

A településképet befolyásoló szükséges infrastrukturális fejlesztéseken túl (mint a belterületi utak, a közintézmények energetikai fejlesztése, a városközponti épületek homlokzatainak felújítása, a csapadékvíz-elvezetés fejlesztése, a buszpályaudvar fejlesztése) olyan környezeti problémákkal nem találkozunk amely negatívan befolyásolná az itt élők mindennapjait.

A fentiekén túl, a megfelelő dinamikájú és tartós településfejlesztéshez elengedhetetlen a helyi identitástudat erősítése, a helyi civil szervezetek, az egyházak szerepvállalása, melyben nagyon jó példákat, mintákat találunk, mint a Református Egyház oktatási, nevelési, szociális ellátó szolgálatai. A Mezőcsáti Református Egyházközség többek között házi beteggondozó szolgálatot végez 24 fővel, bölcsődét tart fenn, ahol 24 kisgyermek gondozását végzik 4 fővel. A bölcsőde intézményében van betagolva a játszóház, a kismamakör közössége, ahová már néhány hónapos kortól jönnek kismamák a bölcsődés korig. A korábban már bemutatott általános és középfokú oktatás mellett továbbá Intézményi kereteik között végzik a diakónai karitatív szolgálatot, pl. az országos református szeretetszolgálati keretek között a Szeretethíd akciót, ami 100-120 diákot mozgat meg. Református szeretetszolgálatukkal együttműködve az arra rászorultaknak évről-évre tavasszal vetőmagot osztanak, vagy ősszel almát, idén étkezési burgonyát az arra rászoruló családoknak. Ezek mellett havi rendszerességgel szerveznek egyháztáji vásárt.

Az infrastrukturális fejlesztéseken túl ezen ún. szoft elemek erősítésében is lehet tennivaló, mint például a helyi és a szomszédos települések helyi hagyományinak turisztikai csomagra fűzése, a helyi hagyományok felelevenítése, helyi történeti, vallási, népi emlékek feltárása, bemutatása. Ezek mind a helyi identitástudat erősítéséhez járulnak hozzá, amely szellemi erőt ad a lakosság otthonául szolgáló Mezőcsát fejlesztése érdekében tett közös szerepvállalásához.

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

Mezőcsát 2009 őszén fogadták el a Város Hosszú Távú Településfejlesztési koncepcióját, továbbá a, mely hosszútávú jövőképként határozta meg a XX. század végére elvesztett mezőgazdasági, kereskedelmi, gazdasági és közigazgatási központi szerepének helyreállítását, visszaszerzését. Az 1970-es években városi rangját veszítő település XXI. századi céljai a korábbi évtizedekben lezajlott káros folyamatok, az épített környezeti állapot romlásának, megállításában illetve a káros irányú településszerkezeti változások megfordításában mutatkoznak meg. A mai idők városvezetésének legfőbb célkitűzései, ebből a helyzetből következően a város rehabilitációra irányultak.

A fejlesztési dokumentum pozitívként emelte ki Mezőcsát és környezete természeti értékeit, a környezeti ártalmak alacsony szintjét, a helyi kulturális, vallási és épített emlékeket. Külön kiemelte a termálvíz és az üdülőkörzet jelenlétét. Az egészségügyi, szociális ellátási és a fizikai infrastrukturális szolgáltatások megfelelő szintű elérhetőségét, valamint a jó közlekedés-földrajzi helyzetet. Ugyanakkor az negatívként jelentek meg a település és környezete által nyújtott lehetőségek (kulturális, turisztikai, közlekedés-földrajzi, mezőgazdasági) nem megfelelő szintű kihasználtságát, valamint az épített környezeti és egyes vonalas infrastrukturális hiányosságokat (belterületi utak, csapadékvíz-elvezetés).

Ezek tükrében kerületek meghatározásra azok a fejlesztési irányok, projektelképzelések amelyek ezen hátrányok leküldésére valamint a helyi értékek kihasználására épültek az alábbi főbb témakörökben:

- belterületi utak felújítása,
- parkolóépítés, autóbusz-pályaudvar felújítása
- csapadékvíz-elvezetés
- városközpont rehabilitáció
- önkormányzati tulajdonú lakó és egyéb épületek felújítása
- piaccsarnok építése
- játszóterek, közösségi terek kialakítása
- termálfürdő és környezetének fejlesztése
- Zsinagóga épületének felújítása és funkcióval történő ellátása

A koncepcióban meghatározott, leginkább az infrastruktúrát érintő fejlesztések többsége a 2011-ben elfogadott gazdaságfejlesztési programban is szerepel, illetve a jelen fejlesztési dokumentumhoz kapcsolódó egyeztetéseken, átadott fejlesztési elképzelésekben is szerepel. Ez alapján összefoglalóan megállapítható, hogy a fent bemutatott, a Településfejlesztési koncepcióban már 2009-ben megfogalmazott lehetőségeket Mezőcsát az elmúlt közel egy évtized során nem használta ki, a problémák gyakorlatilag ma is ugyanazok, az alapvető fejlesztési célkitűzések e problémák felszámolására és továbbiak megelőzése mellett a tartamos fejlődésre koncentrálnak.

A településfejlesztés fent bemutatásra került infrastrukturális elemein túl a 2010-ben elkészült Kistérségi Esélyegyenlőségi Helyzetelemzés és a 2013-ban elkészült Helyi Esélyegyenlőségi Program is megfogalmazta az oktatási, a lakhatási- szegregáció, a foglalkoztatási, egészségügyi és szociális területén tapasztalt legfontosabb feltárt problémákat és megfogalmazta a legszükségesebb beavatkozásokat. A feltárt legfontosabb problémák Mezőcsát és térségében:

- Az országos, és a megyei átlagot meghaladó igen magas munkanélküliségi ráta
- A munkanélküliek jelentős arányban az aluliskolázott (8. általános, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettség) réteget képviselték
- A térségben alacsony számban volt jelen a foglalkoztató szektor (KKV-k hiánya)
- A kistérség legnagyobb foglalkoztatói a helyi önkormányzatok, amelyek minimális helyi bevétellel rendelkeztek
- Az önkormányzatok legnagyobb kiadásait a szociális ellátások kifizetései adták

A jelen dokumentumban bemutatásra került, 2015-ös helyzetfeltárásban és helyzetelemzésben nem tudunk lényegi elmozdulást bemutatni ezektől a megállapításoktól, ezek a problémák gyakorlatilag ma is léteznek. Az alapvető – az infrastrukturális fejlesztéseket kiegészítő – ún. soft fejlesztési célkitűzéseket is ezen problémák felszámolása érdekében kell megfogalmazni.

3.2. Problématérkép/értéktérkép

A probléma- és értéktérkép elkészítése során felhasználásra kerültek a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró részének megállapításai éppúgy, mint a Mezőcsátban tett helyszíni bejárás tapasztalatai, illetve a 2015. április 16-án megrendezett konzultáción, a jelenlévők által elmondottak egyaránt.

A település megismert problémái és értékei térképi formában a 64. ábrán kerülnek bemutatásra.

A térkép alapján megállapítható, hogy a település városközpontja jelen formájában nem felel meg a modern városi és járásközponti szerepkör követelményeinek. A felszíni vízelvezető rendszer, a belterületi utak rosszabb állapota, a közintézmények épületeinek leromlott állapota, illetve a vizuális környezetvédelmi konfliktusok összességében eredményezik azt, hogy Mezőcsát városképe nem vonzó, nem attraktív.

Hozzá tartozik ehhez a problémakörhöz a helyközi autóbusz pályaudvar rossz állapota és a nem megfelelő számú parkolóhely is, ezek ugyanis fokozzák a település rendezetlen látványát.

További jelentős probléma a sport-szabadidős és kulturális terek hiányossága, a sportolásra alkalmas épületek, területek hiánya, a kulturális és turisztikai vonzerőt jelentő épületek leromlott állapota, funkcióhiánya ugyancsak megjelennek a problématérképen.

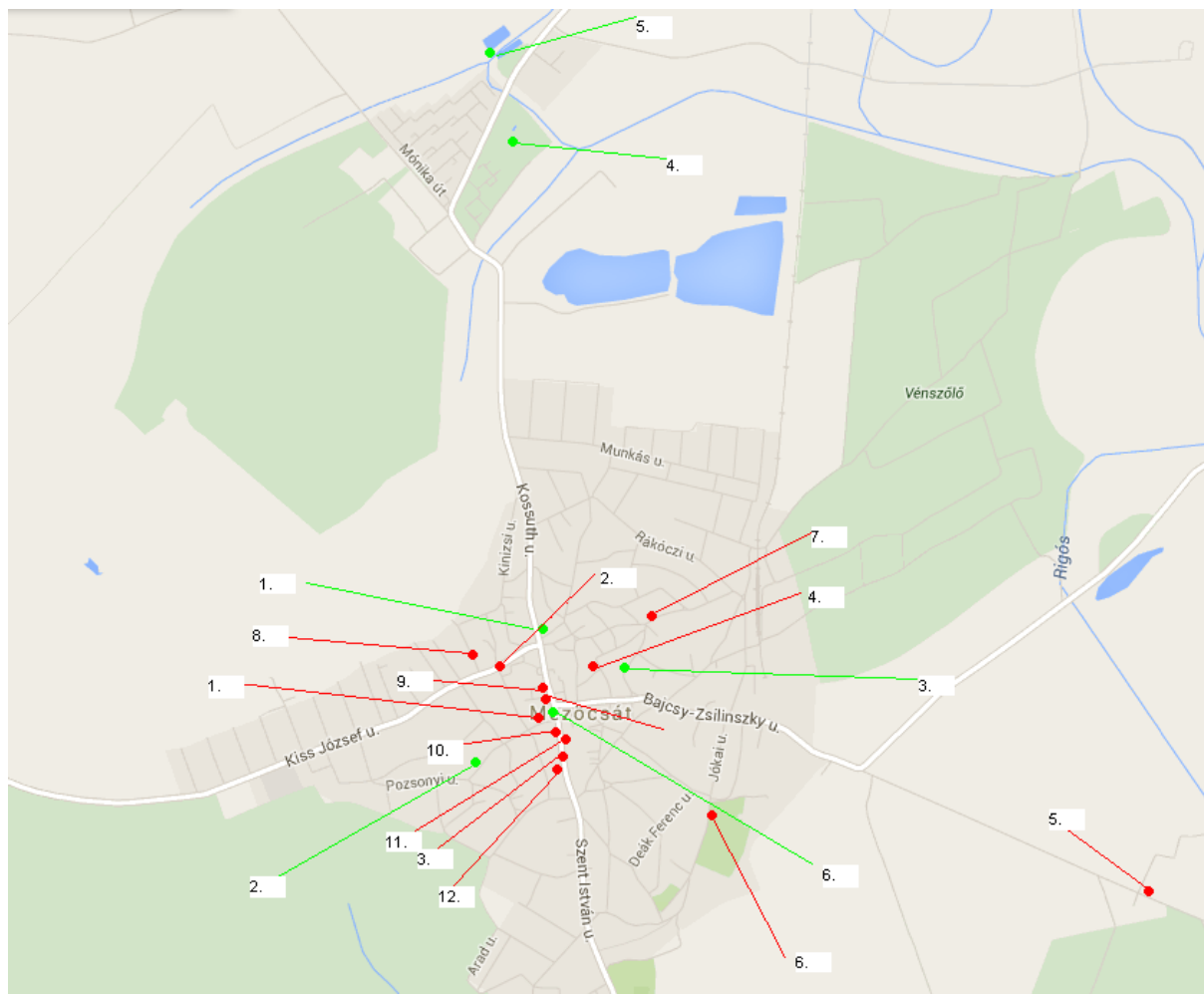
Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

A település értékei között kell bemutatni az országosan védett műemlékeket (Zsinagóga, Mátyás utcai tájház) is, azok műemléki környezetével együtt. A helyi védelem alatt álló épületek azonban nem kerültek kiemelésre az értéktérképen, mert ezek állapota a helyi védettség ellenére is sajnálatos módon leromlott. A település gazdasági életében magas hozzáadott értéket képviselő ipari üzemek, a termálfürdő valamint a közúti közlekedési helyzetből adódó kiváló logisztikai lehetőségek, továbbá a kiváló minőségű termőtalajok ugyanakkor feltüntetésre kerültek az értéktérképen.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

64. ábra: Mezőcsáti Probléma és értéktérkép

forrás: Google Maps, saját szerkesztés

Problémák (piros színnel)	Értékek (zöld színnel)
1. Felújításra szoruló autóbusz-pályaudvar és környezete	1. Zsinagóga
2. Csapadékvíz-elvezető rendszer leromlott állapota	2. Mátyás utcai tájház
3. Belterületi utak leromlott állapota	3. Hunyadi utcai tájház
4. Kialakítandó árucsarnok területe	4. Termálfürdő
5. Dobozy kastély	5. Horgásztó

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

6-10. Felújításra szoruló önkormányzati intézmények	6. Református templom
---	-----------------------

Megjegyzés: A 6-10. pontokban a felújításra szoruló önkormányzati épületek a teljesség igénye nélkül kerültek bemutatásra, többek között: Élmezési Központ, Önkormányzati Hivatal épülete, Árpád utcai óvoda, Hősök terei óvoda, Intézményellátó Szervezet épülete, Ravatalozó, Járási Hivatal épülete. Az összes felújításra szoruló önkormányzati épület a Stratégia vonatkozó fejezetében kerül bemutatásra. Jelen térképi ábrázolás nem prioritási hierarchiát, csupán a problémák térbeliségét hivatott bemutatni.

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

Mezőcsát 3 településrészt különíthetünk el – Városcsözpont, Üdülőövezet (I.-II.-III.) és Külterület.

65. ábra: Mezőcsát városrészek

Forrás: települési adatbázis

Városközpont

A településen található lakásállomány 98,5%-a a Városközpontban található, amelyek között 19%-os arányt képviselnek az alacsony komfortfokozatú lakások. Ezen a településrészen él a lakosság 98,5%-a. Mivel a lakosság ilyen magas aránya él ebben a városrészben a lakosságszámokra vonatkozó adatok szinte megegyeznek a teljes városi mutatókkal. Így elmondható, hogy az aktív korú lakosság aránya megegyezik a városi átlaggal, a 0-14 éves korosztály aránya minimálisan az átlag alatt, az időskorúaké pedig minimálisan az átlag felett van.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya minimálisan a városi átlag feletti, a többi városrészhez képest kimagasló. Ezek alapján megállapítható, hogy a helyi értelmiségi réteg jelentős részben a Városközpontban él. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül nem éri el a városi átlagot.

A fente bemutatottakhoz hasonlóan minden egyéb mutatót tekintve elmondható, hogy a városrészi adatok szinte megegyeznek a város egészére számított mutatókkal.

Ebben a városrészben található szinte az összes közintézmény és szolgáltatás. A városközponti részen belül a település egyes részeinek nevei a település fejlődésének emlékeit őrzik. Ezek a településrészek:

- a település északi részén az Üdülőövezetbe vezető út és a Munkás utca által határolt ún. „Füzes”
- az ettől közvetlenül délre található, a Vasút, Sas, Nagyváradi, Rákóczi és Sándor utcák által határolt ún. „Oroszdomb”
- a település nyugati szélén a Kiss József, Nefelejcs és Zöldfa utcák által határolt ún. Kenderföld
- a déli részen, a Korona és Alkotmány utcákkal kezdődő „Tisztisor”
- valamint az ettől keletre található „Bónadomb”

Ezekre a településrészekre külön építészeti, lakossági, végzettségi, társadalmi hierarchiában elfoglalt helyre vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk. Ez alól kivételt képeznek a Tisztisor, a Kenderföld és a Füzes egyes részei, melyek szegregátumként is megjelennek. Ezek közül is kiemelendő a Tisztisor, ide főleg a korábbi Béke-telep putrijainak elsősorban cigány családjait költöztették, az ún. CS-lakásokba. A "Cs kategóriás" (csökkentett komfortfokozatú), szűk telekre épült egyensorházakból, részben az utóbbi húsz-harminc év "szocpolos" házaiból állnak. A szegregátum utcaképe leromlott. A rendezetlen portákon szemét, lom halmozódott fel, megművelt terület (virágágyás, zöltséges, stb), alig található. A házak külső állapota rendkívül leromlott, belső állaguk úgyszintén. A szegregátum utcaképe összességében a telepszerű életkörülményeket tükrözi.

Üdülőövezet

Az Üdülőövezetben 3 ütemben összesen 153 üdülő épült, a terület lakónépessége 8 fő, így a funkciójának megfelelően a településrésze a lakónépességre vonatkozó mutatók nem adnak sok információt a későbbi elemzés szempontjából. A lakónépességben fele-fele arányban vannak a 15-59 évesek és a 60 éve felettiek. Az itt élők között nem találunk felsőfokú végzettségű, és a lakosok fele rendelkezik középfokú végzettséggel. Az itt élő idősebb népességben – részben a korukból fakadó adottságaiknak megfelelően – a városi átlagtól magasabb arányban vannak jelen a gazdaságilag nem aktívak, a munkanélküliek és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők az aktív korúak között. Alacsony komfortfokozatú lakás nem található a településrészen.

Külterületek

A településen található lakásállomány 1,5%-a található a városrészen, amelyek között a városi átlagot (19,8%) többszörösen meghaladó arányt képviselnek az alacsony komfortfokozatú lakások, mintegy 45,7%-kal. Ezen a településrészen él a lakosság 1,5%-a. A 0-14 évesek és a 60 év felettiek aránya alacsonyabb városi átlagtól, míg az aktív korú lakosság aránya megegyezik 10%-kal haladja meg a városi átlagot.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a városi átlag fele, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korosztályban 20%-kal haladja meg a városi 30,9%-os átlagot. Ehhez hasonlóan a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúak között 10%-kal magasabb a városi átlag 21,3%-nál.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 67,7%, szemben a városi átlag 50,2%-val.

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján Mezőcsát szegregációval veszélyeztetett területei a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró részben, a helyzetértékelő munkarészben, valamint a stratégiában kerülnek bemutatásra.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet értelmében a szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt, vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatóak, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. Szegregációval veszélyeztetett terület lehet egy önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is.

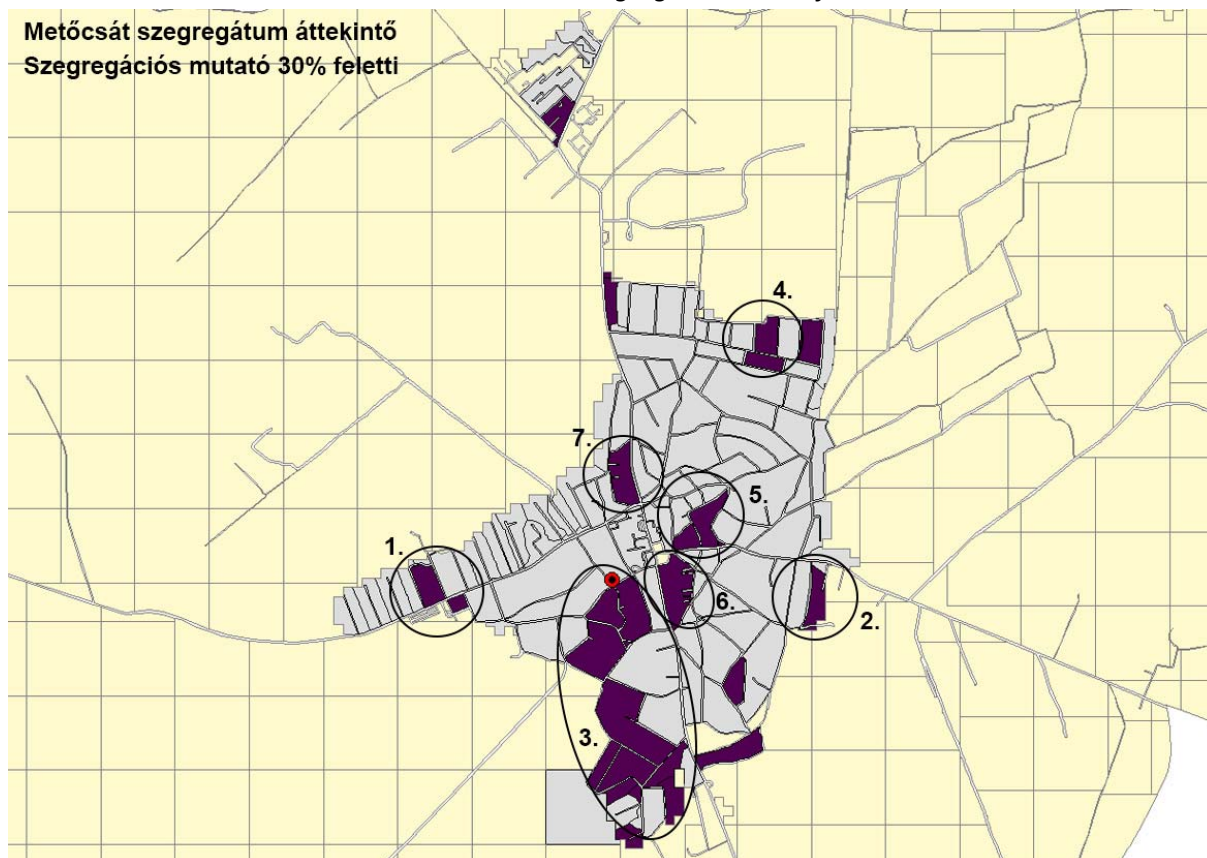
A 2009-ben elkészült *Városfejlesztési Kézikönyv* is tárgyalja a szegregátum fogalmát: területi alapú szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor a különböző csoportok közötti társadalmi távolság egyúttal térbeli távolsággá válik, pl. egy-egy településen a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció állandósítja a jövedelmi viszonyok, a települési infrastruktúra, és a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségeit. Magyarországon a lakóhelyi szegregáció térségek, települések között és településeken belül is megjelenik. A szegregáció egy önmagát felerősítő folyamatot indít el. A tehetősebb rétegeknek a leromlott területekről való elköltöztetésével növekszik a hátrányos helyzetűek aránya egy adott közösségben, amely a társadalmilag mobilabb állampolgárok további elvándorlását eredményezi; mindez tovább fokozza az egyenlőtlenségeket (*Városfejlesztési Kézikönyv*, 2009).

Mezőcsátban a 2011. évi népszámlálás adatai alapján a szegregációval érintett területek az 66. és 67. ábrákon láthatóak.

A szegregátumok lehatárolásának kiindulópontját a KSH által szolgáltatott szegregációs térképek adják, melyeken lehatárolásra kerültek a szegregálódással veszélyeztetett területek. Az 66. ábra azokat a területeket mutatja a településen belül, ahol a szegregációs mutató (*legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül*) értéke 30% feletti, és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt. A szegregációs mutató a leromlott területek lehatárolását segíti az ott élő népesség nagyságának meghatározásával, annak korszerkezetével, képzettség szerinti összetételével, foglalkoztatási viszonyainak és munkaerő-piaci helyzetének, valamint jövedelmi viszonyainak elemzésével. (Az egyes szegregátum térképes megjelenítése az 1.7.1. fejezetben bemutatásra került.)

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

66. ábra: Mezőcsát szegregátumok 30% felett

Forrás: BM adatbázis

A szegregátumok adatai és térképi megjelenésük:

„30%-os” szegregátumok

Mutató megnevezése	Mezőcsát összesen	1. szegregátum (Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ)	2. szegregátum (Bocskai u. keleti oldala)	3. szegregátum (Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. mindkét oldala - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u. - Szabadság u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala)	4. szegregátum (Vasút u. - névtelen u. - Munkás u. - Gólya u. - belterületi határ - Fecske u. - Munkás u. - névtelen u.)	5. szegregátum (Bajcsy-Zs. u. - Mohácsi u. - Berzsenyi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u.)	6. szegregátum (Szent I. u. - Dobó u. - Muhi u. - Bacsó B. u. - Bajcsy-Zs. u. - Mátyás u.)	7. szegregátum (Kiss J. u. - Kinizsi u. - Kossuth u.)
Lakónépesség száma	5980	56	50	711	73	130	112	64
Lakónépességben belül 0-14 évesek aránya	17,1	19,6	28,0	25,0	15,1	16,9	10,7	18,8
Lakónépességben belül 15-59 évesek aránya	61,9	42,9	62,0	62,0	57,5	55,4	63,4	54,7
Lakónépességben belül 60-X évesek aránya	21,0	37,5	10,0	12,9	27,4	27,7	25,9	26,6

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,9	45,8	61,3	62,4	42,9	45,8	40,8	34,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	9,0	7,1	0,0	3,9	1,9	11,2	14,8	4,4
Lakásállomány (db)	2434	22	17	228	27	59	52	28
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,8	22,7	47,1	35,5	11,1	18,6	25,0	28,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	49,1	70,8	61,3	67,6	59,5	59,7	64,8	57,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	21,3	41,7	41,9	49,2	33,3	40,3	32,4	31,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	47,6	27,6	37,5	30,7	34,7	38,3	35,1	42,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	46,2	72,0	43,8	51,6	57,1	63,3	63,5	53,8
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	6236							
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak	50,2	54,5	75,0	71,0	76,5	41,9	35,7	62,5

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

aránya								
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	57,2	67,9	52,0	66,8	69,9	61,5	56,3	62,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	23,1	38,9	50,0	38,6	22,7	38,0	42,9	33,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,4	27,8	20,8	19,1	13,6	16,0	22,4	8,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	16,7	22,7	43,8	33,2	11,5	14,9	20,9	20,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,1	9,1	12,5	7,6	3,8	2,1	11,6	4,0

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A fenti táblázatból látható, hogy a 2011. évi népszámlálás adatai alapján itt összesen 1196 fő él, a város lakónépességének 20%-a. A korösszetételt tekintve megállapítható, hogy legnagyobb számban a 15-59 évesek (aktív korúak) vannak jelen, és a gyermekek aránya csak a 2. és 3. szegregátumokban haladja meg az időskorúak arányát. Az aktív, munkaképes korúakon (15-59 évesek) belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is a 2. és 3. szegregátumban a legmagasabb, kétszerese a városi átlagnak. Míg a többiben bár meghaladják a városi átlagot, de megmaradnak a legfeljebb másfélszeres szinten. A felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában mutatót vizsgálva látható, hogy arányuk 2 szegregátumban 0%, az 5. és 6. szegregátumot kivéve alacsonyabb a városi átlagtól.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül mutató esetében mindegyik területen magasabb a városi átlagtól, de az 1. szegregátumban kiugróan magas 70,8%.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is csak az 1. szegregátumban magasabb a városi átlagtól.

A munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) a városi értéket kétszeresen meghaladó a 2. szegregátumban, a tartós munkanélküliek esetében is az 1. és 2. szegregátumok mutatnak kétszer magasabb értéket a városi átlagtól.

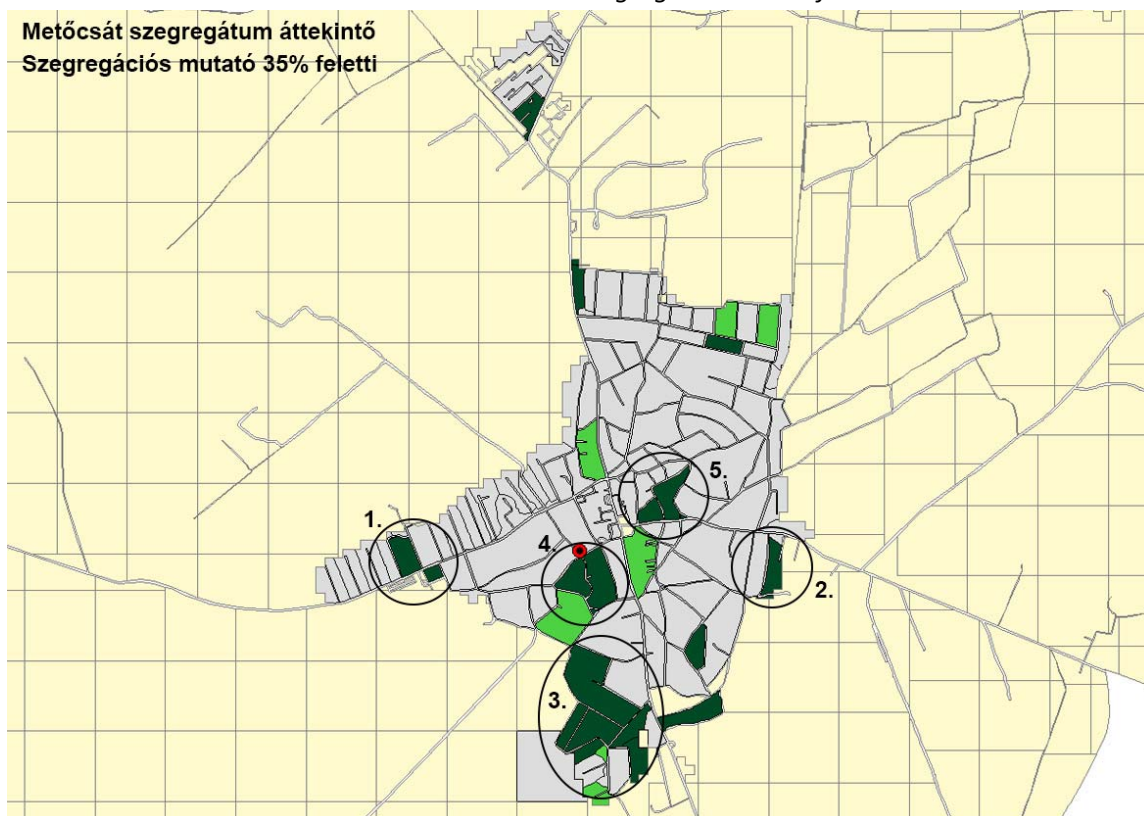
Összességében elmondható, hogy általában a szegregátumokra jellemző alacsony iskolai képzettség, alacsony foglalkoztatás, alacsony presztizsű foglalkoztatási csoportokban való foglalkoztatási mutatók jellemzően ezekben a szegregátumokban is megtalálhatók.

Külön kiemelendő, hogy talán a legrosszabb mutatókat produkáló 1. 2. és 3. szegregátumok belecsúsznak a 35%-os kategóriába is. Ugyanakkor el kell mondani, hogy olyan szegregátumot, amely esetében a városi átlagtól több mutató esetében is többszörös eltérést tapasztalható, nincs. Így kiugró, több kiemelkedő problémával is küzdő szegregátumok ugyan vannak, de a település átlagától, illetve a település lakosságának 20%-át adó 7 szegregátumtól nagyon leszakadó településrészt nem azonosíthatunk.

Legnagyobb problémát inkább az jelentheti, hogy az egyik legrosszabb mutatókkal rendelkező 3. szegregátum – amely a Tisztisor városrészt fedi le – tömöríti a teljes városi lakosság 11,8%-át.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

67. ábra: Mezőcsát szegregátumok 35% felett

Forrás: BM adatbázis

„35%-os” szegregátumok

Mutató megnevezése	Mezőcsát összesen	1. szegregátum (Fenyő u. - Nyárfa u. - Kiss J. u. - Palóczy u. - belterületi határ)	2. szegregátum (Bocskai u. keleti oldala)	3. szegregátum (Dimitrov u. déli oldala - Arad u. - Tisza u. - Munkácsy u. - Korona u. - Alkotmány u. keleti oldala a Dimitrov utcáig - Rét u. keleti oldala)	4. szegregátum (Szabadság u. - Pozsonyi u. - Mátyás u. - Petőfi u.)	5. szegregátum (Bajcsy-Zs. U. - Mohácsi u. - Berzsenyi u. - Gárdonyi G. u. - Csokonai u. - Hunyadi u.)
Lakónépesség száma	5980	56	50	405	230	130
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,1	19,6	28,0	27,2	23,9	16,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,9	42,9	62,0	64,9	57,0	55,4
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	21,0	37,5	10,0	7,9	19,1	27,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,9	45,8	61,3	68,8	56,5	45,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	9,0	7,1	0,0	2,7	5,8	11,2
Lakásállomány (db)	2434	22	17	120	77	59
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,8	22,7	47,1	42,5	33,8	18,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	49,1	70,8	61,3	69,2	67,9	59,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	21,3	41,7	41,9	53,2	47,3	40,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	47,6	27,6	37,5	29,1	30,8	38,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	46,2	72,0	43,8	50,4	54,5	63,3

Mezőcsát Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	6236					
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	50,2	54,5	75,0	77,8	68,2	41,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül	57,2	67,9	52,0	69,9	64,3	61,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	23,1	38,9	50,0	33,6	46,3	38,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,4	27,8	20,8	18,0	20,7	16,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya a lakott lakásokon belül	16,7	22,7	43,8	39,1	32,9	14,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,1	9,1	12,5	9,1	6,8	2,1

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

A korábban bemutatott 30%-os szegregátumok közül 3 terület (jelen csoportosításban is az 1., 2., és 5. sorszámúak) teljes területével beletartozik a 35%-os szegregátumok csoportjába. Rajtuk kívül a 30%-os szegregátumok között szereplő 3. szegregátumból – amely a Tisztisor területét fedi le – kiválik 2 kisebb terület (jelen csoportosításban a 3. és 4. sorszámúak) amely a rosszabb besorolásba is beletartozik.

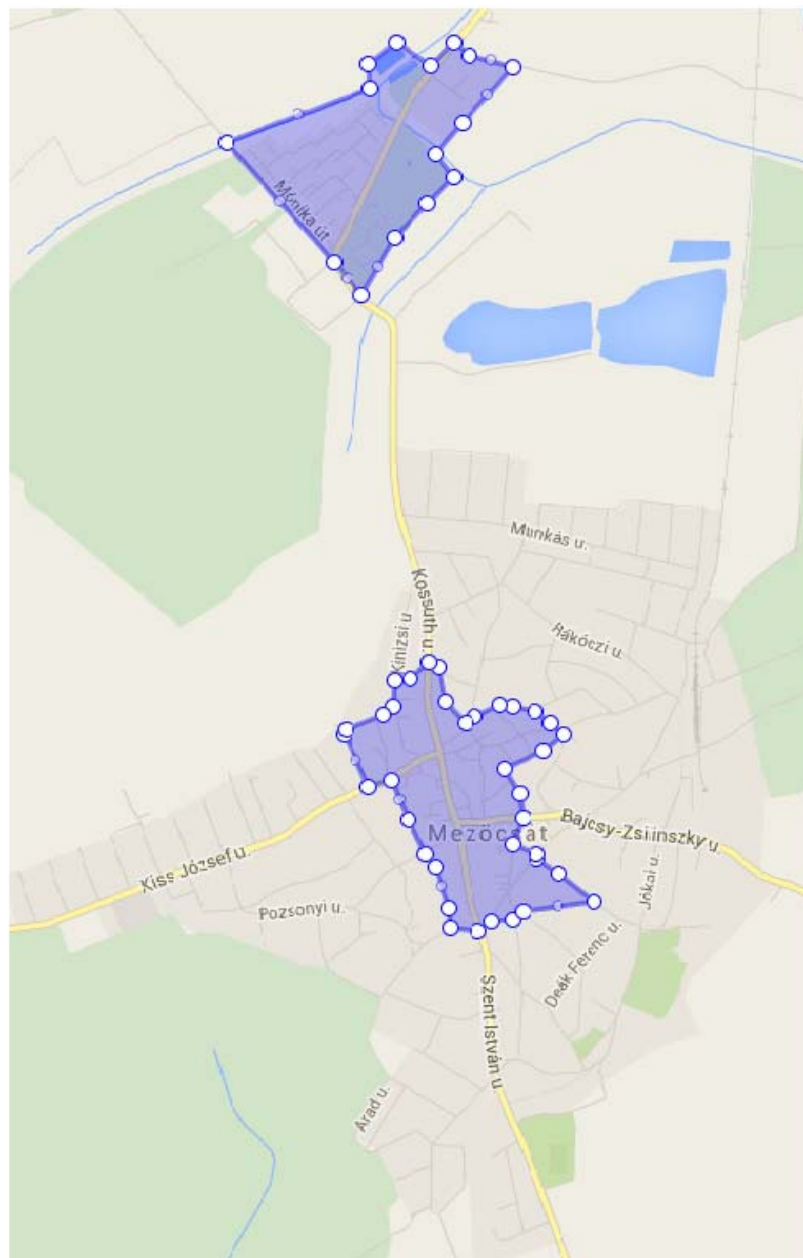
A 35%-os szegregátumok vizsgálata során megállapítható, hogy bár mutatóikban ezek a területek is rosszabbak, mint a teljes település, több mutató esetében is többszörös eltérést produkáló településrész nincs Mezőcsáton. Az alacsony iskolai képzettség, alacsony foglalkoztatás, alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban való foglalkoztatási mutatók itt is jellemzőek, de rosszabb képet nem mutatnak, mint a 30%-os szegregátumok. Külön érdemes megjegyezni, hogy a 3. szegregátum, bár területileg beletartozik a 30%-os szegregátumok között is megjelölt hasonló területbe és már eléri a 35%-os mutatójú besorolást, kiugróan rossz mutatókkal nem rendelkezik a többi területhez képest. Ugyanakkor itt is fontos megjegyezni az aggasztó jellemzőt, hogy több mint 400 lakossal bír a településrész, amely mutatóban majdnem kétszer haladja meg a következő legnépesebb 35%-os mutatójú szegregátumot.

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Egyéb szempontból beavatkozást igénylő, potenciális akcióterületekként a város olyan részei kerültek megjelölésre, ahol több fejlesztés egymást erősítő megvalósításával elérhető a terület fejlődése, illetve a város stratégiai céljaihoz is kapcsolódik. Ezen lehetséges akcióterületek egy-egy része korábbi fejlesztési dokumentumokban is meghatározásra kerültek, ugyanakkor a jelen helyzetfeltárás és helyzetelemzés is megerősíti ezek kijelölésének létjogosultságát. Mezőcsát 2014-2020 közötti időszakára két akcióterület kerül kijelölésre, a „Városközpont” és az „Üdülőövezet”.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

68. ábra: Mezőcsát két akcióterülete

Forrás: Google Maps, saját szerkesztés

Városközpont

Mezőcsát „Városközpont” akcióterülete a városon áthaladó Nyékládháza – Tiszacsege 3307. számú közúti közlekedési út két oldalán, a városközpont Nyékládháza felőli bejáratától déli irányban fekszik.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Ezt a területet keresztezi K-Ny-i irányban az akcióterület központi területén a 3305. Mezőkeresztes – Tiszaújváros összekötő út.

A kijelölt akcióterület ingatlanaiban a lakóházas ingatlanok kivételével többségében köz és szolgáltató intézmények, közösségi célú szolgáltatások, kiskereskedelmi, kereskedelmi szálláshely; pénzügyi, postai és ipari szolgáltatások illetve egységek működnek. Az akcióterület jelentős mértékű parkosított zöld területtel is rendelkezik.

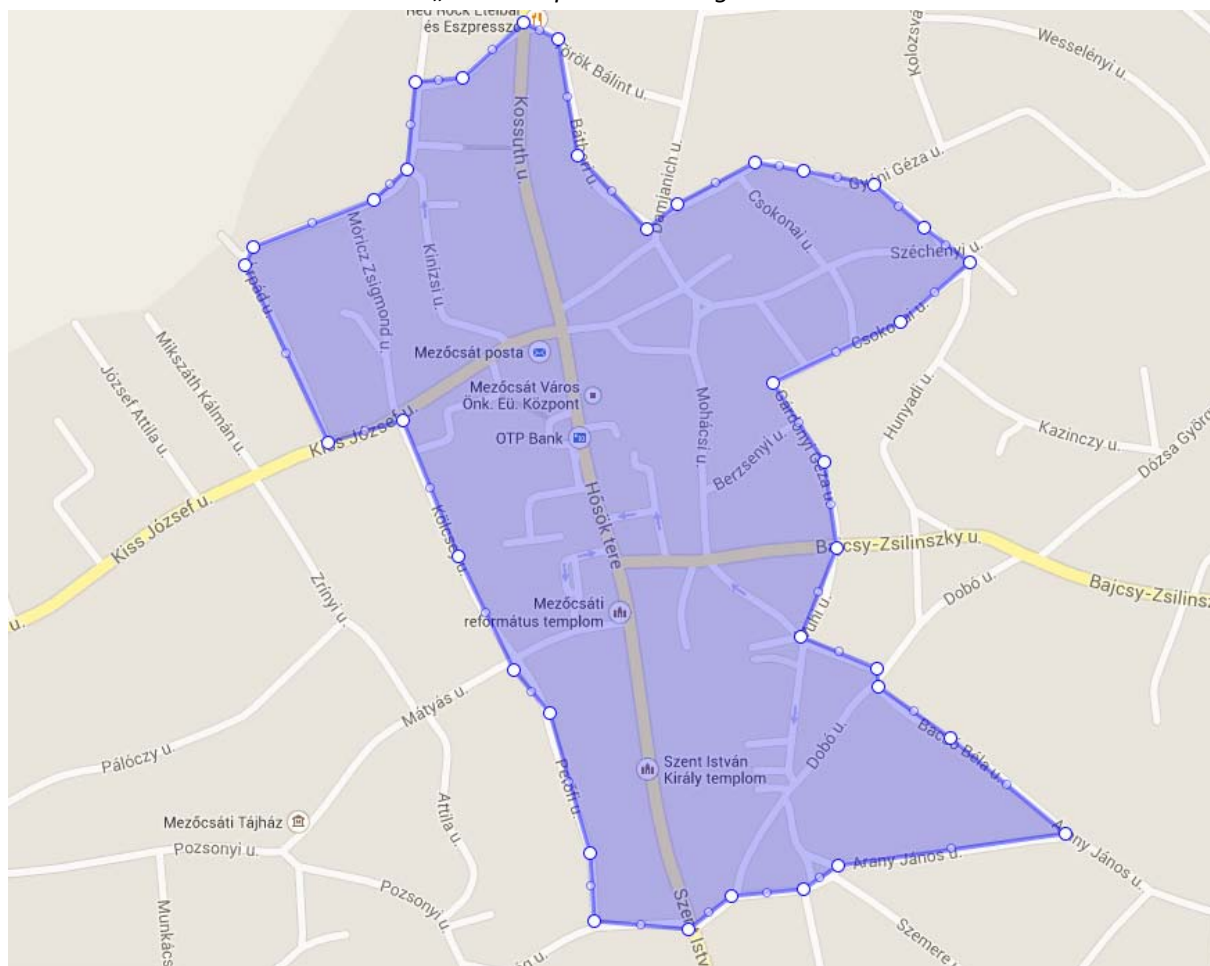
Az akcióterület északi területén áll a városkaput szimbolizáló várostörténeti emlékmű. Az akcióterületen található többek között a Közös Önkormányzati Hivatal épülete, a Református Templom, az Egészségfejlesztő Központ épülete, az Élelmezési Központ épülete, Kistérségi Iroda, Munkaügyi Központ, Járási Hivatal épülete, a Kiss József Községi Ház és Könyvtár, az Árpád utcai és Hősök terei óvodák, a buszpályaudvar valamint kereskedelmi üzletek. De ezen a területen van a város és a kistérség egyetlen középiskolája, valamint számos üzleti- és közszolgáltató intézmény, ide tartozik egy, a város kapujaként megjelenő köztér, és itt van a felújított, helyi védettségű volt Zsinagóga épülete. A középiskola gyakran ad helyet városi és térségi közösségi rendezvényeknek. Hasonlóképpen az Ipartestület is, ahol a köz- és üzleti szolgáltatások mellett a közösségi teremben gyakran kerül sor társadalmi, rendezvények megtartására.

Az akcióterület a város szerkezeti terve szerint a belváros peremén, a „kisvárosias” és „kertvárosias” lakóterületekkel határos. Az akcióterületen a közintézmények közé ékelődött családi házak kivételével csak köz- és üzleti funkciókat teljesítő épületek vannak, amelyek nem csak a város, hanem a térsége számára is köz- és üzleti szolgáltatásokat nyújtanak. Az akcióterület fejlesztését, városközponti pozíciója, fekvése, a területén lévő létesítmények, intézmények közszolgáltató, közösségi, gazdasági, és közterületi funkciói, de egyes részeinek leromlott állapota is indokolja.

Az akcióterületen több helyszínen is jelentkeznek problémák, így a közlekedés, a parkolás, a zöldfelületek, a felszíni vízelvezetés, a kereskedelmi és szolgáltató egységek, közintézmények leromlott állapota, illetve a vizuális környezetvédelmi konfliktusok. E tényezők alapvetően indokolják a városrész akcióterületként történő kezelését a 2014-2020 közötti tervezési időszakban, és komplex városrehabilitáció végrehajtását.

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

69. ábra: „Városközpont” lehetséges akcióterület

forrás: Google Maps, saját szerkesztés

Üdülőövezet

A lehetséges akcióterület a Nyékládháza felé vezető út mellett a településtől északra elhelyezkedő Termálfürdőt és Üdülőövezetet foglalja magába, amely kiegészül az Erzsébet horgásztóval.

Az 1986-87-ben a községi tanács által kifarcellázott területen hamarosan jelentős építkezések indultak be, melyek a rendszerválás után lecsengtek. A kifarcellázott 280 üdülőteleknek nagyjából a fele beépítésre került. Az Üdülőövezetben 3 ütemben összesen 153 üdülő épült, a terület lakónépessége 8 fő. Ez a terület adja Mezőcsát – bár a hivatalos statisztikákban nem feltétlenül megjelenő – idegenforgalmi vendégfogadásának jelentős részét.

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

70. ábra: „Üdülőövezet” lehetséges akcióterület

Forrás: Google Maps, saját szerkesztés

A helyi gazdaság többlábbon állásának, a turizmusnak, mint lehetséges helyi gazdasági ágának a nagyobb volumenű kihasználásával kapcsolatban elengedhetetlen a település vallási, kulturális és népi hagyományi értékein kívül a táji-természeti értékek kihasználása, melynek domináns eleme kell legyen a helyi termálvíz, a rá épülő fürdő és az üdülőterület fejlesztése. A turizmusban rejlő lehetőségek kihasználása érdekében az akcióterület turisztikai attrakció-fejlesztés, szolgáltatások, kereskedelem, vendéglátó, kereskedelmi szálláshelyek valamint turisztikai kerékpárút fejlesztések helyszínéül szolgál a 2014-2020-as időszakban.

Akcióterületen kívüli, pontszerű fejlesztések

Akcióterületen kívül is megjelennek fejlesztések, ezek a **kisléptékű, vagy pontszerű városfejlesztési projektek** ugyan nem összetett, akcióterületi fejlesztések részeként valósulnak meg, de van városfejlesztő hatásuk, és bár a projektek hatása ugyan korlátozott, de egy-egy – gyakran tematikus jellegű – fontos szükséglet vagy probléma megoldására korlátozódik. Mezőcsát esetében is megfogalmazásra kerültek ilyen, de szükségszerű és jelentős kisléptékű fejlesztések azon városrészekben, ahol a város fejlesztési stratégiája nem irányoz elő jelentősebb városrehabilitációs

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

tevékenységet. Ezek a pontszerű fejlesztések is illeszkednek a település egészére megfogalmazott stratégiai célokhoz.

Akcióterületeken kívül tervezett fejlesztések alapvetően két fejlesztési csoportba tartozó elképzeléseket tartalmaznak:

1. egyrészt megfogalmazásra kerültek kisléptékű, pontszerű és vonalas elhelyezkedésű fejlesztések, melyek kiterjedésük illetve földrajzi távolságuk miatt nem illeszthetők bele a két akcióterületbe, de Mezőcsát szempontjából olyan szükségszerű és jelentős fejlesztések, melyek ugyanúgy illeszkednek a település gazdaságfejlesztési (ipari és turisztikai) irányban megfogalmazott stratégiai céljaihoz
2. másrészt, mivel az ITS készítési útmutató szerint a városok stratégiáinak meg kell jeleníteniük, hogy a település milyen funkcionális feladatokat lát el a vidéki környezet szervező, irányító központjaként. Mezőcsát adottságai (pl. a Dél-Borsodi jó minőségű mezőgazdasági földterületek), illetve az agrárágazat helyi gazdaságban elfoglalt kiemelt szerepe miatt az agrárgazdasághoz köthető fejlesztési irányok is megjelennek az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések között.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Belügyminisztérium – Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=monitor_nbiek_ismerteto
2015. március 04.
2. Belügyminisztérium – Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=monitor_nbiek_ines_skala
2015. március 04.
3. MTA TAKI Agrotopográfiai Adatbázis 2015.
<http://maps.rissac.hu/agrotopo/>
2015. február 27.
4. Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2015.
<http://www.afsz.hu/>
2015. február 23.
5. Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás
<https://www.teir.hu/its/>
2015. február 23.
6. Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2009: Vízyőjtő-gazdálkodási Terv 2-8 Bükk és Borsodi-Mezőség vízgyűjtő alegység.
http://www.vizeink.hu/files/vizeink.hu_0387_2-8_Alegysege_Bukkt_es_Borsodi-Mezosege.pdf
2015. március 3.
7. Mezőcsát Város Önkormányzat Képviselő-testületének Gazdasági Programja 2015-2019. évekre 2015.
8. Mezőcsát Város Önkormányzat Képviselő-testületének Mezőcsát Város Hosszútávú Településfejlesztési Konceptiója 2010-2020. évekre, 2009.
9. „Mezőcsát Városkapu” Akcióterületi terv 2009.
10. Mezőcsát Városának Városmarketing Terve 2013.
11. Mezőcsát Kistérség Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése és Intézkedési Terve 2010-2015 évekre, 2011.
12. Mezőcsát, Tiszatarján, Tiszakeszi Intézményfenntartó Társulás Közoktatási Esélyegyenlőségi Terve, 2009. (Felülvizsgálat 2012.)
13. Helyi Esélyegyenlőségi Program - 2013.

Hivatkozott jogszabályok:

Törvények:

1. 1993. évi LXXVIII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról

Projekt azonosító: ÉMOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Észak-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

2. 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
3. 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
4. 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
5. 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről
6. 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
7. 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
8. 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
9. 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről
10. 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
11. 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról
12. 2012. évi XC. törvény a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról
13. 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról

Rendeletek:

1. 6/1999. (VIII. 13.) FVM rendelet az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól
2. 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet az örökségvédelmi bírságról
3. 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról
4. 15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet a területi hulladékgazdálkodási tervekről
5. 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségén alapuló történő besorolásáról
6. 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról
7. 45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól
8. 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
9. 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
10. 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
11. 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
12. 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről
13. 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
14. 4/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
15. 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról

16. 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól
17. 63/2012. (XII. 11.) BM rendelet a kéményseprő-ipari közszolgáltatás ellátásának szakmai szabályairól
18. 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelete a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
19. 347/2012. (XII. 11.) Korm. rendelet a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról szóló törvény végrehajtásáról
20. 310/2013. (VIII. 16.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról
21. 26/2014. (III. 25.) VM rendelet az egyes tevékenységek illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról
22. 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről

Határozatok:

1. A Kormány 1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozata a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Konceptió kidolgozásáról

Helyi határozatok:

1. 6/2015 (I.26.) A Mezőcsáti Közös Önkormányzati Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzata

Helyi rendeletek:

1. 17/2013 (XI.26.) Az Önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről, valamint elidegenítésükre vonatkozó egységes szabályokról szóló 7/2012 (IV.24) Rendelet módosítása
2. 3/2015 (II.24.) A pénzben és természetben nyújtható szociális ellátásokról
3. 2/2015 (II. 13.) Az Önkormányzat 2015. évi költségvetéséről
4. 4/2015. (II.24.) Az Önkormányzat 2014. évi költségvetéséről szóló 3/2014 (II.25.) számú rendelet módosításáról

A felhasznált térképek jegyzéke

1. Az Első Katonai Felmérés. 1:28880. Arcanum Adatbázis Kft. DVD-ROM 2004.
2. A Második Katonai Felmérés. 1:28880. Arcanum Adatbázis Kft. DVD-ROM 2005.
3. A Harmadik Katonai Felmérés. 1: 25.000. Arcanum Adatbázis Kft. DVD-ROM 2007.
4. A Negyedik Katonai Felmérés. www.tajertekar.hu

Mezőcsát Város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Területfejlesztési Stratégiája 2014-2020

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

5. www.google.hu/maps

A település védett és nyilvántartott régészeti lelőhelyeinek listája, valamint az országos védelem alatt álló műemlékek és rendeletben meghatározott műemléki környezetek közlése a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ Nyilvántartási Irodája 2015. február 27-i adatszolgáltatása alapján készült.